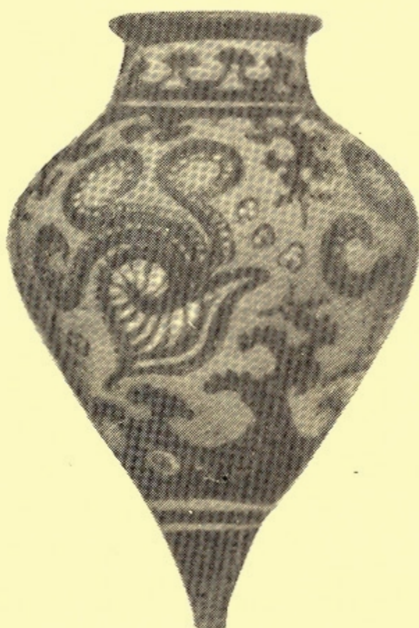

ΜΑΘΕΤΕ ΤΙΣ ΚΡΥΦΕΣ ΣΗΜΑΣΙΕΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ Ι, Υ, Η

“Ρ-Υ-ΤΟΝ” ΑΠΟ ΤΗ ΦΑΙΣΤΟ

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ -Υ- ΨΙΛΟΝ

«Μινυακό» τεφρό αγγείο (ἀπὸ τὸν Μινύα, πανάρχαιο βασίλειά τοῦ Ὀρχομενοῦ). τὸ διάγραμμα τοῦ σχήματος δίνει τὸ γράμμα Υ! Ὑψιλον σημαίνει τὸ κοῖλον (ὅπου φυσικῶς συγκιντρώνονται τὰ ὑγρά), γενικά, ὅθεν, οἱ πανάρχαιες λέξεις ποὺ σχετίζονται μὲ τὰ ὑγρά περιέχουν τὸ γράμμα Υ. Ὑγρόν, ἢ Ὑδωρ, Ὑδρία, ἢ Ὑψις, Ὑετός κ.λπ. κ.λπ.

**Καθηγητὴς τοῦ Καϊμπριτζ θεωρεῖ κοιτίδα
τῶν γλωσσῶν τὴν περὶ τὸ Αἰγαῖο περιοχὴ**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα
Τηλέφωνα: 32.23.957 ή 98.41.652

Τα γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30-13.30, καθημερινά.

Ίδιοκτήτης — Έκδότης —
Διευθυντής:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Αχιλλέως-Μουσών 51,
Π. Φάληρο

Φωτοστοιχειοθεσία: Ατελιέ:
Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ.
Μάγερ 11, Αθήνα, Τηλ. 5221792

Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 19
Μπουρνάζι-Τηλ. 5726819

Τιμή τεύχ. δρχ. 230
Έτησια συνδρομή δρχ. 2.500
— Οργανισμών δρχ. 4.000
— Φοιτητών δρχ. 1.500
— Εξωτερικού δολ. 50

Διαφημίσεις δεν δημοσιεύονται.
Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση
άρθρων του ΔΑΥΛΟΥ υπό τάν
όρον ότι θα αναφέρεται ρητά η
πηγή τους

Όλες οι συνεργασίες, τα βιβλία
και τα ταχυδρομικά έμβληματα
στη διεύθυνση:

Δημήτρη Λάμπρου, Μουσών 51—
17562 Παλαιό Φάληρο, Αθήνα

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
να αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στα περιοδικά.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 4740:

Κυμάτων απέχεσθε. - 'Οδός άνω κάτω μή και ώυτή
Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 4742:

Ή «άποκρυπτογράφηση» τών φωνηέντων (II)
ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4755:

Δημόσια λειτουργήματα και επαγγελματισμός
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΣΕΛΙΣ 4762:

Έτυμολογική προσέγγιση στη λ. «δαυλός»
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΓΑΤΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 4772:

Αποτελέσματα ύψηλης ευαρέσκειας
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4773:

Ή πρώτη γλωσσική διασπορά στην Εύρώπη
COLIN RENEFEW

ΣΕΛΙΣ 4782:

Τό «θεϊόν» στη νεοελληνική λογοτεχνία
ΣΠ. Γ.Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4794:

Έπιλογή έπιστολών άναγνωστών
ΠΑΝ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ, Φ. ΜΠΟΥΖΑΝΗΣ,
ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΔΑΝΙΚΑΣ, ΗΛΙΑΣ Π. ΓΑΖΗΣ

ΣΕΛΙΣ 4799:

Δεινίας έκρηγνόμενος
ΔΕΙΝΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4805:

Πώς είναι και πώς πρέπει να είναι ή ποίησις
ΔΕΙΝΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Μίμης Έλευθεριάδης, Εύγενια Γερολυμάτου, Νίκος
Μαραγκός, Παύλος Λάμπρος, Ευάγγελος Βογαζιανός,
Πάνος Σαρατσης, Στρατής Γιαννίκος.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ:

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 4753 • ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ: σελ.
4771 • ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ: σελ. 4802 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ
ΙΛΕΩΝ: σελ. 4805.

Κυάμων απέχεσθε

Μᾶς ζητοῦν ὠρισμένοι ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν ἐπίκαιρη ἀθλιότητα, τὴν «πολιτική», ὅπως τὴν θεωροῦν καὶ τὴν ὀνομάζουν. Ὑπολογίζουν, καλῇ τῇ πίστει, στὴ ριζοσπαστικὴ σκέψη τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ φαντάζονται ὅτι θὰ εἶχε καὶ στὸν τομέα ποῦ (αὐτοὶ) ἀντιλαμβάνονται ὡς «δημόσιο βίος» ὁ «Δαυλός» «νὰ ἐρμηνεύσει», «νὰ σπάσει» ὅ, τι σπάσει, ὅχυρά, ρίζες, φράγματα καὶ ἰδεολογικοὺς ὀρίζοντες, ὅπως ἔπραξε σὲ ἄλλους τομεῖς τοῦ θεματολογίου τῆς ἐρευνᾶς του. Καὶ ἐπικαλοῦνται τὸ «ἐλληνικὸ» παράγγελμα ἢ ἐπιχειρήμα «τοῦ Περικλῆ» ἢ ἄλλων ὁμοίων του, ποῦ θεωροῦσαν αἴτημα ἀλλὰ καὶ τιμὴ τὴν ἐνασχόληση ὅλων τῶν «πολιτῶν» μὲ «τὰ κοινὰ» καὶ ὄνειδος τὴν ἀποχὴ ἀπ' αὐτά.

Ἀπαντοῦμε γιὰ λογαριασμό μας καὶ γιὰ λογαριασμό ὅλων ὅσοι ἔχουν ἀκαταλάβει: Ἐς κόρακας αὐτὸ ποῦ ὀνομάζεται «δημόσιος βίος»! Κανένας «Περικλῆς», παλαιὸς ἢ σύγχρονος, δὲν μπορεῖ νὰ πείσει ἕναν ὄντως ἔλλογο ἄνθρωπο νὰ ἀσχολῆται, νὰ συμμετέχη, νὰ σκέπτεται ἀπλῶς αὐτὰ ποῦ τεκταινοῦνται, διαπράττονται καὶ κυριαρχοῦν ὡς τρόποι ἀντιλήψεως τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας. Κανένας ἰσορροπημένος, ψυχικὰ σῶος ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ προσέρχεται «πελατεία» στὶς ἐκκλήσεις τῶν «Περικλῆδων» οὔτε κἂν σὰν ἀπλὸς «παρατηρητῆς» τοῦ νοσηρότερου ἀπ' ὅλα τὰ «ἤθη» ποῦ ἀνέπτυξε ποτὲ αὐτὴ ἢ βρωμερὴ κηλὶδα, αὐτὴ ἢ δηλητηριώδης λειχήνα ποῦ ξαπλώθηκε πάνω στὸν πλανήτη καὶ τὸν μόλυβε ὁλόκληρο... ἢ λειχήνα ποῦ λέγεται ἀνθρώπινο εἶδος τοῦ «ἤθους», ποῦ ἐκφράζεται καὶ πραγματώνεται μέσα στὸ φρικτὸ θανατηφόρο ἔλος τῆς ἀναρχοεξουσιαστικῆς τάξεως κοινωνικῶν ιδεῶν καὶ πραγμάτων, στὴν ὁποία ἐκπίπτει ἡ ἐναρχὴ τάξη.

Δὲν σκεπτόμεθα τὴν «πολιτική», δὲν θλιβόμεθα γιὰ τὴν «πολιτική», δὲν ἐπικοινωνοῦμε μὲ τὴν «πολιτική», δὲν πληροφοροῦμεθα γιὰ τὴν «πολιτική». Δὲν συζητοῦμε «πολιτικά», δὲν διαβάζουμε τὰ «πολιτικά», δὲν ἐνεργοῦμε «πολιτικά», δὲν αἰσθανόμεθα «πολιτικά», δὲν ἀντιδρούμε «πολιτικά». Μεγαλύτερη μείωση, ταπείνωση, αὐ-

τοεξευτελισμὸς δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν γιὰ ὁποιαδήποτε φωτεινὴ ἀτομικότητα, γιὰ ὁποιαδήποτε ἐναργῆ συνείδηση, ἀπὸ τὸ νὰ ἐμπλέκη τὴν ἀναζήτηση καὶ τὴν προβληματικὴ τῆς στὴν βρωμερότητα αὐτῇ. Καί, τὸ χειρότερο, μεγαλύτερη προσφορά στὴν διαιώνιση τοῦ αἵσχους δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τὴν ἀπλὴ ἔστω καὶ μακρόθεν παρατήρηση τοῦ αἵσχους. Ἄν ἐμεῖς δὲν ἡσυχολοῦμεθα μ' αὐτὰ ποῦ ὀνομάζουμε σήμερα «πολιτικές ἰδέες», «πολιτικὴ ζωὴ», «πολιτικὴ ἡγεσία», **θὰ ἔπαυαν αὐτομάτως νὰ ὑπάρχουν, θὰ πέθαιναν αὐθωρεῖ.** Ζοῦν, τρέφονται, ὀργιάζουν, σιληποροῦν, βρωμίζουν, ρυπαίνουν, μολύνουν, δηλητηριάζουν ἀκριβῶς καὶ ἀποκλειστικῶς χάρις στὴ δική μας **συμμετοχὴ** συμμετοχὴ οἰουδήποτε βαθμοῦ. Ἀποσυσχετιζόμεθα καθ' ὁλοκληρίαν μὲ τὸ ἄγος. Ἰσως ἔτσι ὑπάρξουν κάποτε οἱ συνθήκες ἢ «πολιτικὴ» νὰ γίνῃ πολιτικὴ, ὁ «δημόσιος βίος» νὰ γίνῃ δημόσιος βίος καὶ οἱ «ἡγέτες» νὰ γίνουν ἡγέτες. Ἄν δὲν συμβῇ αὐτὸ -- μὴ σώσοι... Ὅμως θὰ διασώσωμε τὴν ἀθωότητά μας ἔναντι ἐαυτῶν, θὰ εἴμεθα αὐτοεξαγνισμένοι, **θὰ ἔχουμε ἀποτινάξει ἀπὸ πάνω μας τὸ χεῖριστο ὅλων, τὴν φοβερὴ εὐθύνη, τὴν ἀτιμωτικὴ ἐνοχὴ μας** — ναι, τὴν ἐνοχὴ μας — στὸ μέγιστο ἔγκλημα ποῦ διαπράχθηκε ποτὲ, τὸ ἔγκλημα τῆς καταστροφῆς τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς παντοκρατορίας τῆς παράνοιας, τῆς διαστροφῆς, τῆς ἀχρεϊότητας, τῆς ποταπότητας. Τὸ ἔγκλημα, λέγω, τῆς συμπορεύσεως πρὸς τὸ Μεγάλον Τραγικὸ Τέλος τῆς ἀνθρωπότητας -- μιᾶς ἀνθρωπότητας καθοδηγούμενης ἀπὸ μιὰ «ἡγεσία», στὴν ὁποία ἔχει συσπειρωθῇ καὶ συσσωματωθῇ ὅ, τι πιὸ ἄρρωστο, ἡλίθιο, ἀναιδέες, διεφθαρμένο, δόλιο, διεστραμμένο, ἀρπακτικὸ καὶ σχιζοφρενικὸ γεννᾷ τὸ εἶδος.

Δ.Ι.Λ.

Υ/Γ. Λογικὴ θεμελίωση τῆς θέσεως αὐτῆς ὑπάρχει στὸ ἀρθρίδιο ποῦ ἀναδημοσιεύεται στὴν ἑναντι σελίδα: Εἶχε πρωτοδημοσιευθῇ πρὶν 18 μῆνες, στὸ τεῦχος 66, Ἰουνίος 1987, τοῦ «Δαυλοῦ».

Ὁδὸς ἄνω κάτω μίη καὶ ὠντή

Ὅπως δὲν νοεῖται καὶ δὲν ὑπάρχει ἐξουσιαστής χωρὶς ἐξουσιαζόμενους ἢ ἀντιστρόφως, ἐξουσιαζόμενοι χωρὶς ἐξουσιαστή, ἔτσι δὲν νοεῖται καὶ δὲν ὑπάρχει μιὰ συγκεκριμένη πολιτικὴ «ἠθικὴ» τῆς ἡγεσίας χωρὶς ἀντίστοιχη καὶ ὅμοια πρὸς αὐτήν πολιτικὴ «ἠθικὴ» τῆς «λαϊκῆς βάσεως» τῆς. Ἄν θεωρήσουμε «πομπὸν» ἠθικῶν μηνυμάτων τὸ ἓνα ἡμῖς τῆς ξυμωρίας ἐξουσία - μάζα καὶ «δέκτην» τὸ ἄλλο, ἐξυπνοεῖται ἀπαραίτητως ὑπαρξὴ κοινῶν σημείων τῆς «ἠθικῆς» τους. Ἄν δὲν συνέβαινε αὐτό, ὁ ἐκάστοτε πομπὸς δὲν θὰ ἦταν πομπὸς ἀλλὰ «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ».

Θέλω νὰ εἰπῶ, ὅτι, ἂν ἡ ἡγεσία εἴναι διεφθαρμένη, οἰκονομιστικὴ, δόλια, κλεπτικὴ, δογματικὴ, βλακώδης, ψευδολόγος, πορνικὴ, ἀρπακτικὴ, αὐτονοήτως καὶ ὁ «λαὸς» τοῦ ὁποῦ ἡγεῖται εἶναι φορεὺς τοῦ ἴδιου ἀκριβῶς μετὰ τὴν ἡγεσία του ἴθους· καὶ τὰνάπαλιν.

Βλέπω τὸν ἀναγνώστη μου νὰ διαμαρτύρεται: Πῶς μποροῦμε νὰ καταδικάσουμε τὸν κυβερνώμενο ὡς ἔνοχο γιὰ τὴν πολιτικὴ πώρωση τοῦ κυβερνῶντος, ὅταν ὁ πρῶτος δὲν ἐκλέγη ἢ δὲν στηρίξη τὸν δεῦτερο χάριν ἢ ἐν ὀνόματι τῆς πωρώσεως; Ὅταν ἡ στηρίξη ἢ ἡ ἔγκριση ἢ, ἔστω, ἡ ἀνοχή τοῦ «λαοῦ» πρὸς τὴν ἡγεσία τρόπον τινὰ ὑπεξαιρεῖται, ὑποκλέπτεται, μετὰ ψεύδη, μετὰ «ταξίματα» οἰκονομιστικά, μετὰ ἐντέχνως καλλιεργούμενο φανατισμό, μετὰ ἐπαγγελλόμενους παραδείσους ὑλιστικῆς χλιδῆς; Ὅταν ἡ «λαϊκὴ ἐντολή» δίδεται γιὰ τὴν «κοινωνικὴ δικαιοσύνη», γιὰ τὴν ἀνοδο τῶν ἐνδεῶν, γιὰ - τέλος πάντων - «λαγούς με πετραχήλια» ἔστω, κι ὅχι γιὰ ὅ,τι ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν χορήγηση τῆς ἐντολῆς;

Ὡχ, ἀδελφεῖ ἀναγνώστη! Σὲ τί διαφέρει ὁ ἐξουσιοδοτῶν πρὸς οἰκονομιστικὴ δράση ἀπὸ τὸν ἐξουσιοδοτούμενο; Δὲν «συνεταιρίζονται» ἐπὶ κοινῷ ἀνομολόγητου σκοποῦ; Σὲ τί διαφέρει ὁ ὑποδαυλίζων τὸν φανατισμὸ ἀπὸ τὸν ὑποδαυλιζόμενος; Δὲν εἶναι ἐξ ἴσου νοσηροί; Σὲ τί διαφέρει ὁ ὑποσχόμενος ὑλικὴ χλιδὴ ἀπὸ ἐκεῖνον πού ἀποδέχεται τὴν ὑπόσχεση;

Δὲν εἶναι κοινὸ «ἰδεῶδες» τους ὁ ὕλισμος; Σὲ τί διαφέρει ὁ ἐπαγγελλόμενος τὴν «κοινωνικὴ δικαιοσύνη» ἀπὸ τὸν «διψῶντα» τὴν «κοινωνικὴ δικαιοσύνη»; Δὲν εἶναι ὁ φθόνος τὸ κοινὸ τους ἔδαφος - τὸ «χαρτί» ἐπὶ τοῦ ὁποῦ συντάσσουν τὸ πολιτικὸ συνυποσχετικὸ τους; Καὶ σὲ τί διαφέρει ὁ ψεύτης ἀπὸ αὐτὸν πού πιστεύει στὸ ψέμα; Εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τυπικὸ ζεῦγος προαγωγῶν-πόρνης, πού καὶ οἱ δύο «τόχουν» στὸ αἷμα τους» ὅ,τι κάνουν;

Ἄν θέλετε, ἀθιωῶστε τὴν πόρνη καὶ καταδικάστε τὸν προαγωγό, ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ τοὺς καταδικάσω ἐγὼ καὶ τοὺς δύο: Κανένας προαγωγὸς δὲν πλησιάζει ποτέ μιὰ φύσει τίμια γυναῖκα, γιὰ νὰ τὴν ἐκπορνεύσῃ. Καὶ καμμιά πόρνη δὲν ἔχει «προαχθῇ», ἂν ἡ φύσις τῆς δὲν εἶναι πορνικὴ. Οἱ ὀρῆνοι γιὰ τοὺς «πάντοτε εὐκολόπιστους καὶ πάντα προδομένους» λαοὺς - ὑποκριτικὲς κορῶνες τοῦ λαϊκισμοῦ τῶν δύο τελευταίων αἰώνων - συγκαλύπτουν τὸ κοινὸ στοιχεῖο τῶν εὐπίστων καὶ τῶν ἀπατεῶν, πού εἶναι ἡ ἀρπακτικὴ προδιάθεση.

Καταλήγουμε κάπου ἢ ἀπλῶς ἀπαισιοδοχοῦμε; Naί, φίλε, καταλήγουμε κάπου: Ἡ κατάσταση Ἑξουσίας - ἀπαραίτητως νοεῖται τὸ διδύμο ἡγεσία-μάζα καὶ ποτὲ μόνη ἢ πρώτη ἢ μόνη ἢ δεύτερη -, ἐφ' ὅσον παραμένει πολιτικὸ τέκνο τῆς ἰσότητος, δηλαδὴ τῆς συζεύξεως τοῦ «φύσει ἀνδραποδῶδους», κατ' Ἄριστο-τέλη, πλήθους καὶ τοῦ ἀπολύτως ἀπαραίτητου γιὰ τὸν ἀνδραποδισμό τοῦ ἐξουσιαστή, θὰ κατολισθαίνῃ ὅλο καὶ πιο βαθειὰ μέσα στὸ τάρταρο τῆς πολιτικῆς πωρώσεως· θὰ κατολισθαίνῃ μέχρι τὸ τελευταῖο σκαλὶ τοῦ κακοῦ τῆς σκάλας, ἕως ὅτου καὶ ἂν ποτε τὴν ἐταῖρα τῆς ἰσότητος ἀντικαταστήσῃ ἡ ἀρχοντοκυρά τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀξίας, τῆς ἀριστείας, καὶ - ἂς ποῦμε πάλι τὴν σκοφαντημένη καὶ ἀπαγορευμένη ἀπὸ τὸ ψεύδος καὶ τὴν ὑποκρισίαν τῆς σκοταδιστικῆς ἐποχῆς μας λέξις - τῆς ἀριστοκρατίας.

Δ.Ι.Λ.

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

‘Η «ἀποκρυπτογράφηση» τῶν ἐλληνικῶν φωνηέντων (II)

Β'. Τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τῶν I, Y, H*

I (ἰῶτα)

1. «*Τῷ δὲ αὐτῷ ἰῶτα πρὸς τὰ λεπτὰ πάντα, ἃ δὴ μάλιστα διὰ πάντων ἴοι ἄν. Διὰ ταῦτα τό “ἰέναι” καὶ τό “ἴεσθαι” διὰ τοῦ ἰῶτα ἀπομιμεῖται...*» [«Κρατύλος» 4270: Τὸ «I» δὲ πάλι τὸ χρησιμοποιοεῖ (ὁ ὀνοματοθέτης), γιὰ νὰ ἐκφράσῃ ὅλα τὰ λεπτῆς μορφῆς πράγματα, ἐκεῖνα μάλιστα ποὺ διὰ μέσου τῶν πάντων δύνανται νὰ κινηθοῦν (διέλθουν). Γι' αὐτὸ τὸ «ἰέναι» καὶ τὸ «ἴεσθαι» (σπεύδειν ῥ. *εἶμι*) διὰ τοῦ γράμματος «I» ἀπομιμεῖται].

2. Κατὰ τὴν ἔρευνα τῶν ὑποκρυπτομένων σημασιῶν ἀκολουθῶ τὴν ἴδια πορεία ὅπως καὶ γιὰ τὸ φωνῆεν «E».

ιά, ἴων. *ίῆ* = βοή, ἰωή, φωνή, κραυγή. Ἡ πρώτη αὐτῇ σύνδεση τοῦ «ι» μὲ τὸ «α» μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ «*λεπτότης*» ἐδῶ («Κρατύλος») περικλείει τὴν σημασίαν τοῦ ὀξύς, διαπεραστικός προκειμένου βεβαίως περὶ βοῆς, φωνῆς, κραυγῆς. Θὰ συμπληρώσω ὅτι ἕνας διαπεραστικός καὶ ὀξύτατος (λεπτὸς) ἤχος τῶν 47 μικροβάττ (ἴδε φωνῆεν «O») μᾶς ἀναγκάζει νὰ στρέψουμε τὴν προσοχή μας πρὸς τὸν φορέα αὐτοῦ (*ιά* ἢ *ίῆ*), ὃν ἡ πράγμα. Διότι, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε, ὁ ὀξύτατος αὐτὸς ἤχος «I» ἔχει καὶ ἄλλες πηγές προελεύσεως. Σημειῶνω ὅτι ἐκ τῆς συνθέσεως τοῦ *ιά* καὶ τοῦ *ἄζω* = κράζω, στενάζω, οἰμώζω ἔχουμε καὶ τὴ λέξη *ιάζω* = κράζω μεγαλοφώνως· *ιαχή* = κραυγή, βοή (ῥ. *ιάχω*).

Αὐτὴ ἡ οἰμωγή, ἡ ἰσχυρὴ κραυγή, ὁ θρήνος, ὁ ὀδυρμός, τὴν ὁποία βρίσκουμε καὶ ὡς ἐπιφώνημα («οἶ-μοι») ἄλλους, τρόμου, οἴκτου, θυμοῦ, θλίψεως, δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν ὀξύ ἤχον «I», ποὺ ἐπιβεβαιώνεται σὰν «κοινὴ ἀκουστικὴ ἐντύπωση» ὅτι ἀνήκει καὶ ἐκφέρεται ὑπὸ τοῦ ὑποφέροντος ἀνθρώπου ἐκ πολλῶν αἰτιῶν (ἄρρώστια, ὀδυρμός ἐκ τοῦ θανάτου προσφιλοῦς τοῦ ἀνθρώπου κ.ἄ.). Αὐτὸς δὲ ὁ ὀξύς ἤχος μεταπίπτει συνεχῶς σὲ ἄλλες παραλλαγές μὲ ἰδιαιτέρη, θὰ ἔλεγα, προτίμηση στὰ φωνήεντα α (μακρόν) ἢ ο ἢ συνυπάρχει. Ἄς προσέξουμε τώρα τὸ λόγο ποὺ ἡ λέξη *ία-τρός* ἢ ἴων. *ίητρός* σημαίνει τὸν θεραπεύοντα τοὺς πόνοὺς ἄνθρωπο. «*Τρωτός*» ἐλέγετο ὁ ὑποκείμενος ἢ ἐκτεθειμένος εἰς «*τρώσιν*» [«*τρωτός* χρώς ὀξεί χαλκῷ»: Ἰλ. Φ 568].

Ἐχῶ ἤδη ἀναπτύξει τὶς σημασίες τῶν συμφώνων T καὶ P ὅπως καὶ τοῦ φωνήεντος O καὶ ἀκόμη τοῦ συμφώνου Σ («*Δαυλός*», τ. 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80-81, 82, 83). Μὲ τὶς κωδικὲς σημασίες τοῦ «T» ὡς «*τύπτω*», δηλ. κτυπῶ, πλήττω καὶ τοῦ «P» ὡς «*Ροο*» (*ρόη*) καὶ τοῦ «O» (*όπή*), ποὺ ὅλα μαζί προκαλοῦν τὶς συ-

* Ἡ «ἀποκρυπτογράφηση» τῶν φωνηέντων A, O, E εἶχε δημοσιευθῇ στὸ προηγούμενο 83ο τεῦχος τοῦ «*Δαυλοῦ*».

σπάσεις, ἢ παλινδρόμους κινήσεις («Σ»), ἡ ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου ποὺ χτυπᾷ τὰ προκαλοῦντα τὸν πόνο φαινόμενα καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν αἰμορραγία (Ρ) ἐκ τοῦ τραύματος (Ο) ἀποδίδεται διὰ τοῦ ὀνόματος *ι,α,-τ,ρ,ό,ς*. Θὰ συμπληρώσω, λέγοντας ὅτι οἱ οἰμωγές τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου ἀποτελοῦσαν καὶ τὴν πρόσκληση τοῦ ἰα-τροῦ στὸν τόπο ἢ χώρο ὅπου «ἔκειτο» αὐτός.

Ἄς ἐπιστρέψουμε γιὰ λίγο στὰ πανάρχαια χρόνια τῶν ἐλλόπων θηρευτῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου. Τῇ λέξει *ιός* (ι μακρόν), πληθ. *ιοῖ* (*ιά*), συναντοῦμε στὸν Ὅμηρο: «*ἰὰ πτερόεντα*» [βέλη φτερωτά: Ἰλ Υ.68], «*ἰὸν ἔηκε*» [ἐξαπέλυσε βέλος: Ἰλ Α.48], «*ἡ ἰῶ ἢ ἔγχει ὀξυόεντι*» [ἡ ἀπὸ βέλος ἢ ἀπὸ κοντάρι μυτερό: Ἰλ Θ 514] μὲ τὴν σημασία τοῦ «βέλος». Εἶναι φανερό ὅτι δύο αἰτίες μᾶς ὁδηγοῦν στὸ σχηματισμὸ τοῦ ὀνόματος «*ιός*»: πρῶτον ὁ τρόπος ἐκτοξεύσεώς του (χορδὴ τόξου, ἢ καὶ «*νευρά*» λεγομένη), ὁπότε ὁ ἦχος αὐτῆς καὶ τὸ ἐκτοξευόμενο βέλος ὑπ' αὐτῆς (Ἰλ Δ 122) μᾶς ἔδιδαν ἓνα συριγμὸ ὡς τοῦ ὄφεως, κάτι ἀκουστικῶς ὁμοιάζον πρὸς «*σ-ίί!*» ἢ «*χ-ίί!*» ἢ ἡ λέξις ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκτοξεύσεως τῶν «*ἰῶν*» (βελῶν), τὰ ὁποῖα γίνονται καὶ ἡ αἰτία, πολλὰς φορές, τῆς κραυγῆς πόνου («*Ι*»). Ἡ προσθήκη ἐν συνεχείᾳ τῆς σημασίας «*δηλητήριον*» εἶναι φανερό ὅτι ὀφείλετο στὴν ἐμβάπτιση τῶν αἰχμῶν τῶν βελῶν σὲ δηλητήριον, ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι ὁ θάνατος.

Ἐκ τῆς δευτέρας αὐτῆς σημασίας δηλαδὴ, τοῦ «βέλους», ὁ ἀρχικός ὄξυς ἦχος «*Ι*» ἢ *ιῆ* ἢ *ιά* καὶ ἡ ἐκτόξευση μέχρι τοῦ στόχου τοῦ μᾶς ἔδωσαν ἀργότερα τὸ ῥῆμα «*ιάπτω*» μὲ τὴν σημασία τόσο τοῦ διαφθείρω καὶ βλάπτω ὅσο καὶ τοῦ ἐξακο-ντίζω. Καὶ στὴ λέξι αὐτὴ ἐπίσης ἡ ἀποκωδικοποίηση τῶν συμφώνων «*Π*» (*πνοή, πετῶ, πλήγμα*) καὶ «*Τ*» (*τύπτω* κ.λ.π.) ὅπως καὶ τοῦ *Ο+Ο=Ω* ἐρμηνεύει ἀπόλυτα τὸ νοηματικὸ περιεχόμενό της (βλ. οἰκεῖα τεύχη «*Δαυλοῦ*»). Θὰ ἀναφερθῶ στὸ ὄνομα «*Ἰαπετός*», ποὺ τὸ λεξικὸ δὲν περιλαμβάνει καὶ θὰ ἐρμηνεύσω καὶ τὴν λέξι «*Ἰάπυξ*», γιὰ τὴν ὁποία μᾶς λέγει ὅτι εἶναι ὁ ΒΔ ἢ μᾶλλον ΔΒΔ ἄνεμος, καλού-μενος καὶ ἀργέστης καὶ ἀκόμη ὅτι λαὸς τῆς νοτίου Ἰταλίας (Ἡρόδοτος Ζ 170), Κρητικῆς καταγωγῆς, ὠνομάσθησαν «*Ἰάπυγες Μεσσάριοι*». Ἄς τὰ δοῦμε ὁμῶς μὲ κάποια σειρά.

Κατὰ τὴν «*Θεογονίᾳ*» ὁ Ἰαπετὸς εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἀτλαντος, τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ «*κρατερόφρονα*» (ἰσχυρὸν τὸ φρόνημα ἔχοντα, δηλ. διανόημα), τοῦ Μενoitίου, ποὺ ἀποκαλεῖ «*ὑπερκύδαντα*» (ὑπερ-ἐνδοξον), τοῦ Προμηθέως, τὸν ὁποῖον ἀποκαλεῖ «*ποικίλον αἰολόμητιν*» (διάστικτον, ἄστατον, πολύμορφον καὶ παμπόνηρον) καὶ τοῦ Ἐπιμηθέως, τὸν ὁποῖον ἀποκαλεῖ «*ἀμαρτίνοον*» (ἔχοντα σφαλερὸ μυαλὸ-λογικὴ-κρίση).

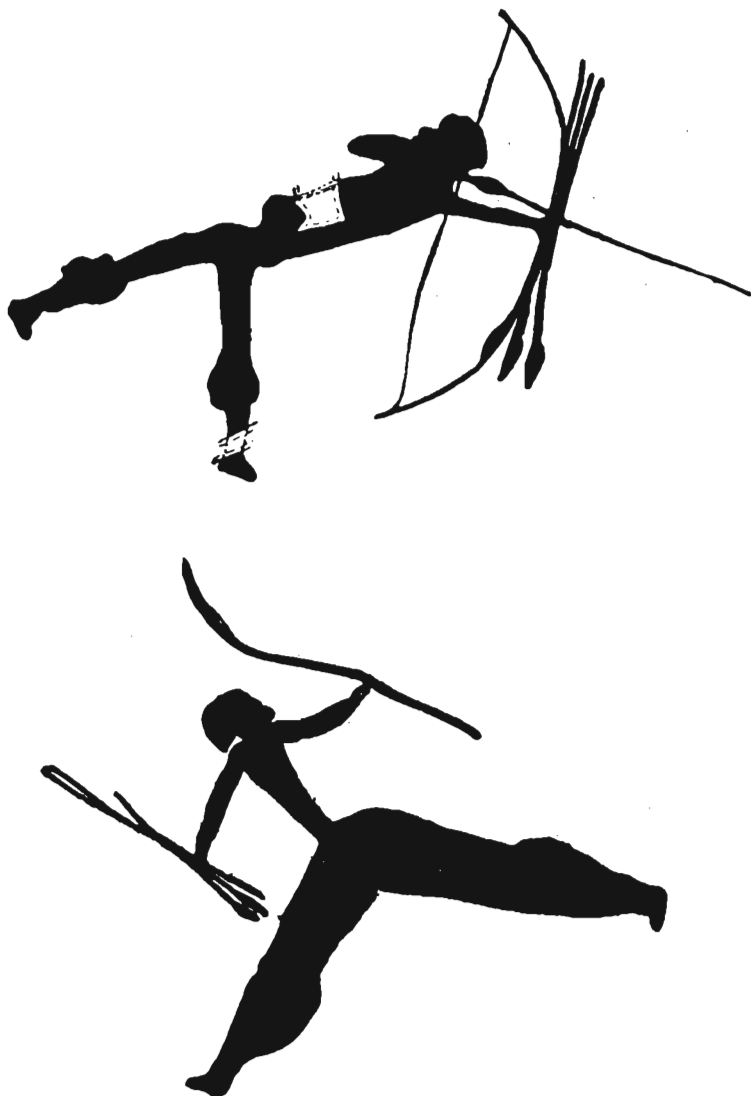
Ἡ λέξι (κύριο ὄνομα) *Ἰα-πετὸς* μᾶς κατευθύνει στὴν ἀποδοχὴ ὅτι αὐτὴ εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὸ «*ιά*», ἐν προκειμένῳ βέλη, καὶ τὸ ῥῆμα «*πετῶ*» μὲ τὴν σημασία ἐδῶ τοῦ ἐκσφενδονίζω [*ἰὰ πτερόεντα*]. Θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ἐρμηνεύσουμε ἐλεύθερα σὰν «*τοξοβόλος*». Αὐτὸς ὁ Ἰαπετὸς βασίλευε στὴν τεράστια περιοχὴ τοῦ Πόντου ποὺ ἀποκαλεῖτο Τάρταρος (ἴδε «*Δαυλός*», τεύχος 77/1988) καὶ μάλιστα «*πρόπαρ Ἑσπερίδων*» (στίχ. 517, 518 καὶ 746 «*Θεογονίας*»). Αὐτὸν τὸν Ἰαπετὸν διεδέχθη ὁ πρωτότοκος υἱὸς του Ἀτλας.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτο (Ζ 170) ὁ Μίνως, ποὺ βασιλεῦει στὴν Κρήτη κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Θησεῶς καὶ τοῦ Δαιδάλου, πέθανε μὲ βίαιο θάνατο κατὰ τὴν ἐκστρα-τεία του ἐναντίον τῆς Σικανίας (Σικελίας), κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ Δαιδάλου.

Οἱ Κρήτες ἀργότερα ἀπεφάσισαν νὰ τιμωρήσουν τὸν βασιλέα τῆς Καμικοῦ γι' αὐτὴν τὴ δολοφονία, ὅπως πίστευαν, τοῦ Μίνωος-Ταύρου, δηλαδὴ τοῦ πρώτου μεταξὺ τῶν βασιλέων τῶν πόλεων τῆς Κρήτης, καὶ ἔπλευσαν μὲ μεγάλο στόλο στὴν Καμικὴ τῆς Σικελίας καὶ τὴν ἐπολιόρκουν. Μετὰ ἀπὸ πέντε ἔτη, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν κυριεύσουν, τὴν ἄφησαν καὶ ἔφυγαν. Ἐπιστρέφοντας (ἐδῶ θὰ σταθῶ ἐπ' ὀλίγον) ἀπ' τὴν Καμικὴ, μᾶς λέει ὁ Ἡρόδοτος, πού, στὴν ἐποχὴ τοῦ σ' αὐτὴν κατοικοῦσαν οἱ Ἀκραγαντῖνοι (ἄρα πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι ἡ Καμικὴ εἶναι ὁ Ἀκράγας) στὸ νότιο μέρος τῆς Σικελίας, συνέβη *«χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν εἰς τὴν γῆν»*. Ἐπειδὴ τὸ θέμα αὐτὸ συνδέεται μὲ μιὰ σημαντικώτατη γιὰ τὸν πλανήτη μας περίοδο, ὁ ἀναγνώστης ἂς ἀνατρέξει στὰ τεύχη 60 καὶ 63/1986 τοῦ «Δαυλοῦ».

Ἐξετάζω ὁμως συνοπτικὰ τὴν λέξη *Ἰάπυξ*, μὲ τὴν ὁποία ὀνομάστηκε ὁ σφοδρὸς ΔΒΔ ἄνεμος. Ἡ λέξη εἶναι καὶ αὐτὴ σύνθετη ἐκ τοῦ ἑτερογενοῦς πληθυντικοῦ τοῦ *ἰός* (τὰ *ιά*) καὶ τῆς λέξεως *πυγός*. Τὸ Ὀμηρικὸ τόξο ἀποτελεῖτο ἐκ δύο τμημάτων ἐξεσμένων κεράτων συναρμοσμένων κατὰ τὸ μέσον διὰ τοῦ πυγοῦ. Ἦταν δὲ ὁ πυγὸς τὸ κεντρικὸ σημεῖο, ὅπου ἐνώνοντο τὰ δύο κέρατα, δηλ. ἡ λαβὴ τοῦ τόξου. Οἱ λέξεις ἐπομένως *Ἰάπυξ*, *Ἰάπυγες* καὶ *Ἰαπυγία* εἶναι ταυτόσημες μὲ τὸ ὄνομα «*Ἰαπετός*», τοῦ ὁποίου πράγματι τὸ ἐκτεταμένον βασιλεῖο στὸν «Τάρταρον-Πόντον» εὐρίσκετο στὴ Δύση μέχρι τοῦ Βορρᾶ σὲ σχέσιν πάντοτε πρὸς τὴ Μεσόγειο. Εἶναι δὲ φανερό ὅτι αὐτὴ ἡ τεράστια θάλασσα, πού κατέστρεψε ὁλοσχερῶς τὴν Κρήτη, σὲ σημεῖο πού κανεὶς ἐκ τῶν διασωθέντων δὲν ἔβλεπε τρόπο νὰ ἐπιστρέψῃ σ' αὐτὴν, μᾶς ἐπιτρέπει τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἀναφερόμενο συμβάν εἶναι «κάτι ἄλλο» καὶ ὄχι μιὰ ἀπλὴ θαλασσοταραχὴ, καὶ ἀκόμη ὅτι προεκλήθη ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἰαπετοῦ, ἀπ' ὅπου καὶ οἱ σφοδροὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ τὰ τεράστια κύματα πού κατέστρεψαν τὴν Κρήτη... Τὸ ἀδύνατον τοῦ πράγματος μὲ ὁδήγησε στὴν ἐρμηνεία ὅτι ἐπρόκειτο περὶ παλιρροϊκῶν κυμάτων συνεπεία τῆς καταβυθίσεως τοῦ νησιωτικοῦ συμπλέγματος τῶν 3000 νησιῶν τῶν διάσπαρτων στὸν Τάρταρον Πόντον («Δαυλός», 60/1986): πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ἀτλαντίδος. Τὴν παρέκβαση αὐτὴ τὴν θεώρησα ἀναγκαία, διότι ἀποτελεῖ τὴν ἱστορικὴ θεμελίωση τῶν ἤχων «*ιά*», «*ιό*» «*ιή*» πού τίθενται ὡς ἡ βάση, ρίζα πολλῶν ἄλλων λέξεων μὲ πρώτη τὴ λέξη *ἰατρός* (καὶ *ιατρική*), πού τόσο τεράστια συμβολὴ στὸν ἀνθρώπινο πολιτισμὸ εἶχε, ἔχει καὶ θὰ ἔχει. Ὅταν σὲ προσεχῇ τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» θὰ δοθοῦν οἱ ἀναλύσεις λέξεων ἐκ τοῦ λήμματος *I*, ἰθὰ καλυφθοῦν ὅλες οἱ ἀπορίες τῶν ἀναγνοστῶν.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ «προσωδία» τοῦ «*I*» ὡς ἀρκτικοῦ φωνήματος ἐνὸς σημείου (λέξεως) μᾶς ἔδιδε ἀκόμη καὶ ἄλλα ἡχητικὰ ἐρεθίσματα, πού καλύπτοντο ἐν μέρει ἀπὸ τὸ γράμμα δίγαμμα (F) ἢ κατὰ σὰν οὐρανικὸ «Γ» ἢ ἄλλοτε σὰν τὸ «Ζ», π.χ. *ἄφιετός* = ἀετός, *ἰατρός* = γατρός, *ἄγομαι* (πρβλ. *ἄγνός*), *μέγιον* (μέγας), *μέων*, *πέδιος* (τοῦ ποδός), *πεζός*, *Δεὺς* (Ζεὺς) κ.λ.π. Οἱ διαφορετικὲς προσωδίαι τοῦ «*I*» δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν, διότι δὲν ἀλλάζουν τὴν βασικὴ σημασίαν τοῦ ἡχου, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ. Σημαντικὴ ὁμως εἶναι ἡ περίπτωση τῆς ρίζας *FID*— πού μετεσχηματίσθη σὲ *οἶδα* ἢ *εἶδω*. Παράγονται ἐπίσης οἱ λέξεις: *εἶδον* ('Επ. *ἔφιδον*), *εἶδομαι*, *εἶδος*, *αἶδης*, *ἴστωρ* κ.λ.π.: Σανσκρ. *vid*, *ved^{mi}*, πρ. *vēda* (οἶδα), Λατ. *video*, Γοτθ. *vait*, Παλαιο-Σκανδ. *vita*, Ἀγγλ. *wit-am*, Γερμ. *viz-an* (wissem) κ.λ.π.

Πανάρχαιοι έλλοπος θηρευτὲς μὲ τόξα, ὅπως εἰκονίζονται σὲ βραχογραφίες τοῦ Cueva de los Caballos (ἐπαρχία Castellón, Ἰσπανία). Τὸ σχῆμα καὶ ἡ τροχιά τῶν βελῶν (Ἰοῖ ἢ Ἰά) τῶν τόξων ἔδιναν στὸν πρωτόγονο θηρευτὴ τὴν «ιδέα» τῆς εὐθύτητας ὅπως καὶ ὁ ὤξυς ἤχος τοῦ ἐκτοξευομένου «Ἰοῦ» ἔδινε τὴν ἀκουστικὴ ἀντίληψη τοῦ φθόγγου «Ἰίίί». Οἱ δύο αὐτὲς ἔννοιες τῆς εὐθύτητας καὶ ὀξύτητας [ὅπως καὶ δευτερογενεῖς ἔννοιες, ὅπως τοῦ δηλητηρίου («ἰοῦ») μὲ τὸ ὁποῖο δηλητηρίαζαν τὶς αἰχμὲς τῶν βελῶν ἢ τῆς κραυγῆς-κλήσεως τοῦ πάσχοντος ἢ τραυματισμένου πρὸς τὸν «Ἰατρον»] εἰσέρχονται μεταφορικῶς ἢ κυριολεκτικῶς στὶς πρωτογενεῖς ἐλληνικὲς λέξεις ποὺ ἔχουν ὡς ἀρκτικό, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνδιάμεσο ἢ καταληκτικό, γράμμα τους τὸ Ι (ἰα-τρος, ἰατρικὴ κλπ., ἰά, ἰαχή, ἰοβόλος, ἴσος καὶ πλείστες ἄλλες).

Οίδα = έχω ἴδει ἢ έχω παρατηρήσει, δηλ. γνωρίζω· γιὰ νὰ μπορῶ ὅμως νὰ γνωρίζω πρέπει νὰ κατευθύνω τίς παρατηρήσεις μου δι' ὅλων τῶν ἱκανοτήτων μου σ' ἐκεῖνο πού ἐπιδιώκω νὰ τὸ γνωρίσω. Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ διὰ τοῦ ἠχητικοῦ ἐρεθίσματος «Ι» προκαλῶ καὶ τὴν κίνηση καὶ ὑποδεικνύω τὸ πρὸς ἐξέτασιν, ὑπὸ ἐμοῦ τοῦ ἰδίου, πρᾶγμα. Ἔτσι στὴ λέξη «*αἰθύνω*» μὲ τὴ σημασία τοῦ κατευθύνω, εὐθύνω τὸ δεύτερο γράμμα (θ), ὅπως θὰ δοῦμε, περικλείει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ θεῶμαι (β. *θεωρέω*), ὅπως τὸ *ἴκω* (ρίζα *Fiκ-*) μὲ τὴ σημασία τοῦ ἔρχομαι ἢ φθάνω μᾶς δηλώνει τὴν κίνηση (κ) κ.λ.π.

Ἡ ἀρχικὴ ἐπομένως κίνηση γιὰ τὴν ἐκτόξευση ἐνὸς βέλους καὶ τὰ διάφορα ἀποτελέσματα, θετικὰ καὶ ἀρνητικὰ, τὰ ἐξ αὐτῆς προερχόμενα ἔδωσαν ἕναν εὐρύτερο νοηματικὸ χῶρο στὸ φωνήεν «Ι». Τὸ πλεόν ὅμως ἰσχυρὸ τὸ ἐκφράζουν οἱ λέξεις *οἶδα* (*εἶδω*) καὶ *ἴδιος* (ὁ ἀνῆκων στὸν ἑαυτό του, ὁ ἰδιαιτερός, ὁ χωριστός, ὁ διακεκριμένος). Ἔτσι ἡ δεικτικὴ σημασία τοῦ ἠχητικοῦ ἐρεθίσματος «Ι» μᾶς ἐπιτρέπει τὴν ἀποκωδικοποίηση τοῦ φωνήεντος «Ι» καὶ τὴν πρώτη προσέγγιση στὴν ἐρμηνεία τῶν λέξεων πού ἔχουν στὴ δομὴ τους τὸ γράμμα «Ι».

Υ (υ-ψιλόν)

Τὸ γράμμα ι (ἰῶτα), ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, δὲν εἶναι τὸ μόνο στὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο πού σήμερα ἐκφέρεται μὲ τὴν ἴδια «προσωδία» τοῦ «Ι». Τὸ ὄνομα *υ-ψιλόν* ὀφείλεται στοὺς γραμματικούς. Τὴ λέξη «*ψιλός*» ἐρμήνευσα μιῶντας γιὰ τὸ «Ε» («*Δαυλός*», τ. 83) καὶ ἔδωσα τὴ σημασία τοῦ ἀπογυμνωμένου ἢ ἐστερημένου ἀπὸ κάποιο «παράρτημά» του. Ἡ ἀρχικὴ του προφορὰ ἦταν ὅμοια μὲ τῆς διφθόγγου ου. Οἱ Βοιωτοὶ π.χ. τὴν τύχη ἔλεγαν *τούχη*, τὴν ἀσυλία *ἀσουλία* κ.λ.π. (Βοιωτ. ἐπιγραφ.). Ἐναλλαγὴς τοῦ Υ μὲ τὸ Ο ἔχουμε στοὺς Αἰολεῖς, π.χ. *ὄνυμα*-ὄνομα, *στύμα*-στόμα. Ἐπίσης ἀντὶ τοῦ Υ τὸ Α, π.χ. *σύρξ*-σάρξ, *κατύ*-κατὰ κ.λ.π. Σὲ ἄλλες περιπτώσεις ἀντικαθιστᾷ τὸ «Ι», ὅπως στὶς λέξεις *μόλυβδος*-μόλιβος, *δρῦς*-δρία, *σῦς*-σίαλος, *θυιάς*-θιάσος κ.λ.π. Μία ἄλλη σημαντικὴ παρουσία τοῦ «Υ» ἀντὶ τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρου «ὄ» βρίσκουμε σὲ ἐπιγραφές τῶν Σιλλυέων Παμφυλίας κ.λ.π. Καὶ τίς μεταβολές αὐτὲς καὶ ἄλλες, πού σημειώνονται στὰ λεξικά, δὲν θὰ συνεχίσω νὰ ἀπαριθμῶ. Θὰ σταθῶ ὅμως στὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ ἤχου «Υ», πού ὑποχρέωσε τοὺς γραμματικούς νὰ τὸ ὀνομάσουν «*ψιλόν*».

Ἄς δοῦμε ποιὲς λέξεις-κλειδιὰ συναντοῦμε στὸ λῆμμα «Υ», οἱ ὁποῖες θὰ μᾶς βοηθήσουν στὴ συναγωγὴ συμπερασμάτων. Ἀρχίζω ἐξετάζοντας τὸ «Υ» στὴ φωνολογικὴ σειρὰ Υ,α,δ,ε,σ. Ἡ λέξη «*Υάδες*» στηρίζεται στὸ «*ῥω*» ἐκ τῆς ρίζας «Υ», ἀπὸ ὅπου καὶ οἱ λέξεις *ὑ-ετός*, *ὑ-δωρ*, *ῥω* = πέμπτω βροχὴν, βρέχω. Στὸν Ὅμηρο συναντοῦμε τὴ λέξη, π.χ. (Ἰλ. Μ 25), «*ῥε δ' ἄρα Ζεὺς συνεχές, ὄφρα κε θᾶσσον ἀλίπλοα τείχεα θείη*» [ἔβρεχε ὁ Ζεὺς συνεχῶς, ὥστε τὰ τεῖχη τὸ γρηγορώτερο νὰ τὰ σκεπάσῃ ἢ θάλασσα] ἢ «*Ζεὺς ῥοι τρίτῳ ἡματι*» [Ἡσίοδος, *Ἔργ. Ἡμέρ.* στίχ. 488: ὁ Ζεὺς εἶθε νὰ βρέξῃ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες]. Ἄς ἐπιστρέψουμε στὴ λέξη «*Υάδες*». Τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶχε δοθῇ σὲ «*συστροφὴ*» ἑπτὰ ἀστέρων στὴν κεφαλὴ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ταύρου. Τὸ γενικὸ τους ὄνομα «*υάδες*» εἶχε σχέση μὲ τὴν πτώση τῶν βροχῶν (*ῥεῖν*), διότι κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνατολῆς αὐτῶν (φθινόπωρο) ἀρχίζουν οἱ βροχές. Εἶναι δὲ γνωστὸ, ὅτι οἱ βροχὲς γεμίζουν ὅλες τίς κοιλότητες τοῦ ἐδάφους καὶ σ' αὐτὲς βρίσκουν τὴν χαρὰ νὰ κυλίσουν οἱ χοῖροι (γουρούνια). Δὲν εἶναι δὲ ἄσχετη ἡ ὀνομασία «*σῦς*» (χοῖρος), πού κυλίνεται μέσα

σ' αὐτὲς τίς λακκοῦβες (ὑπενθυμίζω τὴν κωδικὴ σημασία τοῦ Σ ὡς κίνηση παλινδρομική). Ἐὰν δεχθοῦμε μάλιστα ὅτι τὸ «ῶ» ἢ «ῡ» δὴλωνε ἓνα ἤχο πού προκαλεῖται διὰ τῆς ρίνος, ὅταν κανεῖς ὁσφραίνεται κάτι, αὐτὸς ὁ ἤχος τοῦ «ου» ἢ «υ» προκαλεῖται κυρίως ἀπ' τοὺς χοίρους κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τροφῆς. Εἶναι ὁμως πολὺ πιθανόν, καὶ ὁ ἤχος τῆς βροχῆς καὶ μάλιστα τῶν φθινοπωρινῶν καταιγίδων νὰ ἔδωσεν σχετικὲς προσωδίες στὸ γράμμα «Υ». Τὸ ὑγρὸ ἐπομένως στοιχεῖο θέλοντας νὰ ἐκφράσῃ ὁ ἄνθρωπος ὡς «φώνημα» καὶ νὰ ἀποτυπώσῃ ὡς σύμβολο ὁδηγήθηκε στὴν προσωδιά «Υ» καὶ τὴν γραφὴ «Υ». Κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν λέξεων τοῦ λήμματος «Υ» θὰ μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπτύξω τὴ σχέση τοῦ «Υ» κατὰ τὴν δομὴ τῶν λέξεων, ὅπως *ῥαλος, ῥβρις, ῥγιεία, ῥγρόν, ῥδωρ* κ.λ.π.

Η (ἦτα)

Θὰ κλείσω τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βασικῶν σημασιῶν τῶν φωνήεντων μὲ τὸ γράμμα «Η», γιὰ τὸ ὁποῖο ἔγραψα (κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν σημασιῶν τοῦ «Ε») ὅτι παρελήφθη ἐκ τοῦ Ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου πρὸς δῆλωσιν τοῦ «δασέος πνεύματος», καὶ ἐξήγησα τὴν σημασία αὐτοῦ (ἴδε Ε, «Δαυλός», τ. 83). Ὅταν, λέγουν οἱ γραμματικοί, τὸ «Η» παρελήφθη πρὸς παράστασιν τοῦ Ε (μακροῦ), ἐτμήθη συγχρόνως εἰς δύο ὥστε τὸ μὲν — παρίστα τὸ δασὺ πνεῦμα τὸ δὲ — ἐδήλου τὸ ψιλόν. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ διαχωρισμοῦ προέκυψαν τὰ γνωστὰ σημεῖα τῶν πνευμάτων (',') δασείας καὶ ψιλῆς.

Στὸν Πλατωνικὸν διάλογον «Κρατύλος» (426 c) μᾶς δίδεται ἡ πληροφορία: «οὐ γάρ ἦτα (Η) ἐχρώμεθα ἀλλὰ ΕΙ τὸ παλαιόν» [στὸ παλαιὸ ἀλφάβητο δὲν ὑπῆρχε τὸ Η, ἀλλὰ ἀντ' αὐτοῦ ἐχρησιμοποιούσαμε τὸ ΕΙ]. Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ἐνδιαφέρον μας εἶναι ἡ ἀνεύρεση τῶν σημασιῶν τῶν γραμμάτων μὲ ἀξιοπίστο τρόπο, προκειμένου γιὰ τὰ φωνήεντα Ο,Ω,Ι,Υ,Η, τὰ ὁποῖα παρ' ὅλην τὴν κοινὴ ἐκφορὰ τοὺς ὑποκρύπτουν διαφορετικὰς σημασίας πού ἀνεγνώριζαν κατὰ τὴν πολὺν ἀρχαιότητα ἐκ τῆς προσωδίας τῶν, κατέφυγα ὅχι τόσο στὴν ἀνάπλασιν τῆς προσωδίας μὲ τὴν ἀδύναμιν βοήθειαν τῶν πνευμάτων καὶ τόνων τῆς νεώτερης μικρογράμματος γραφῆς, ἀλλὰ στὸν τρόπο εἰσόδου αὐτῶν στὶς λέξεις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ μάλιστα ὡς ἀρκτικῶν. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ σημασία τῶν λέξεων, πού περιέχουν τὰ Υ,Η,Ω, ἔχει τὴν πρώτη θέσιν τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ λόγου τῆς δημιουργίας τῶν συμβόλων αὐτῶν στὴ γραφὴ (Υ,Η,Ω), ὅπως ἔφθασαν αὐτὰ σὲ μᾶς. Τὴ διευκρίνισιν αὐτὴ ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν εἶχα προτάξω στὸ γράμμα «Υ» ἀλλὰ εἶναι περισσότερο ἀντιληπτὸ αὐτὸ τώρα μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ «Υ» καὶ τὴν εἰσοδὸν μᾶς στὸν χῶρον τοῦ «Η».

Θὰ προχωρήσω στὴν ἐρευναν τῶν «λέξεων-κλειδιῶν», γιὰ νὰ διαπιστώσουμε τὴν ἀνάγκην τῆς δημιουργίας τοῦ συμβόλου «Η» γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἑνὸς ξεχωριστοῦ κύκλου σημασιῶν ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος ἰῶτα (προσωδίας «Ι»). Ὡς «ἐπισκεφθῶμεν» λοιπὸν τίς κυριώτερες λέξεις ἐκ τοῦ λήμματος «Η» καὶ στὸ τέλος τῆς ἀπλῆς παρουσιάσεως αὐτῶν ἃς μιλήσωμε γιὰ τὸν λόγον τῆς εἰσόδου σ' αὐτὲς τοῦ συμβόλου «Η», ἐνέχοντος, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε, ξεχωριστὴ σημασία, ἢ ὁποῖα καὶ δὲν ἀναφέρεται στὶς καταχωρισμένους σημασίες στὸ λεξικόν. Ἡ ἐξέτασις ἀκολουθεῖ τὴ σειρά τοῦ λήμματος:

ἦβη: ἀκμαία ἡλικία, νεότης, π.χ. «... νεηνίη ἀνδρὶ εἰοικῶς πρῶτον ὑπηνήτη, τοῦ-

περ χαριεστάτη ἦβη» [... νέον ἄνδρα πού μόλις ἔχει βγάλει γένεια καὶ πού ἡ νιότη του εἶναι γεμάτη χάρη: 'Οδ. Κ 278].

ἡγεμών: ὁ ὁδηγός, ὁ δεικνύων τὴν ὁδόν, π.χ. *«μὴ τί τοι ἡγεμόνος γε ποθὴ παρὰ νηὶ μελέσθω»* [μὴ συλλογιέσαι τόσο πῶς σου λείπει ὁ ὁδηγός γιὰ τὸ καράβι: 'Οδ. Κ 505].

ἡδύς: γλυκὺς, εὐάρεστος.

ἡέριος: πρωϊνός, π.χ. *«ἡερίη δ' ἀνέβη μέγαν οὐρανόν Οὐλυμπόν τε»* [καὶ ἡ πρωϊὰ ἀνέβηκε στὸν μεγάλον Οὐρανὸ καὶ στὸν Ὀλυμπο ἐπίσης: 'Ιλ. Α 497]. *Ἡερο-ειδής* σημαίνει ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ ξημερώματος, δηλαδὴ τὸ μόλις ἀργυρόχρουν καὶ ὄχι τὸ σκοτεινὸ. Στὴν *Ὀδύσσεια* ὁ Τηλέμαχος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, προσευχόμενος στὴν Ἀθηνᾶ, τῆς λέγει ὅτι τὸν συμβούλευσε νὰ ταξιδέψῃ γιὰ νὰ μάθῃ περὶ τοῦ πατρός του εἰς τὸν *«ἡεροειδέα Πόντον»* ('Οδ. Β. 263). Στὴ *Θεογονία* ὁ Τάρταρος (πόντος) ἀποκαλεῖται *«ἡερόεις»*. Στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Τιτάνων ἡ *Θεογονία* μᾶς λέγει (στίχ. 681, 82) ὅτι: τὸ βαρὺ καὶ ὑπόκωφο τράνταγμα ἔφθανε ἔως τοῦ Ταρτάρου τοῦ Ὀμιχλώδους τὶς παρυφές τὶς ἀπόκρημνες καὶ ἡ βοή ἦταν ἀπερίγραπτη. *«Ζόφος»* ἐν συνεχείᾳ ἦταν ἡ πρὸς δυσμὰς περιοχή: *«ἤδη γὰρ φάος οἶχεθ' ὑπὸ ζόφου»* ['Οδ. Γ 335: διότι ἤδη τὸ φῶς τῆς ἡμέρας προχώρησε πρὸς τὴ δύση], λέγει ὁ Ὅμηρος. Καὶ γιὰ τὰ Γάδαιρα λέγει ὁ Πίνδαρος (Ν. 4. 112) ὅτι εὐρίσκοντο *«πρὸς ζόφου»*, πρὸς δυσμὰς (ἴδε «Δαυλόν», τεῦχος 77/1988). Σὲ Γάδαιρα εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ μετονομάσθηκε ἡ πόλις Ταρτησός. Στὰ *«Ἀργοναυτικά»* μαθαίνουμε ὅτι πράγματι ἐκ τοῦ κόλπου τῆς Ταρτησοῦ ἡ Ἀργὼ εἰσῆλθε στὸ στόμιο τῆς Μεσογείου· καὶ μάλιστα μᾶς δίδουν τὴν πληροφορία ὅτι οἱ Ἀργοναῦτες ὠνόμασαν τὴν εἴσοδο Στήλες τοῦ Ἡρακλέους: *«κῦμα διαπρήσσοντες ἀνὰ στόμα Ταρτησοῖο ἰκόμεθα στήλησι δ' ἐκέλσαμεν Ἡρακλῆος»* (στίχ. 1247-1250).

Ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ παρέκβαση ἔχει σκοπὸ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναλύσεως τοῦ *«ἡέριος»*, νὰ συμπληρώσῃ τὰ λεχθέντα γιὰ τὸν Τάρταρο, τὴν θάλασσα στὴν ὁποία σημειώθηκε ἡ μεγάλη γήϊνη καταστροφή, στὴν εἴσοδο τοῦ ὁποίου ἦταν καὶ ἡ πόλις «Ταρτησός», ἡ μετέπειτα τῆς καταστροφῆς, ἴσως, πόλις τῶν Γαδείρων («Δαυλός», τεῦχος 61/1988).

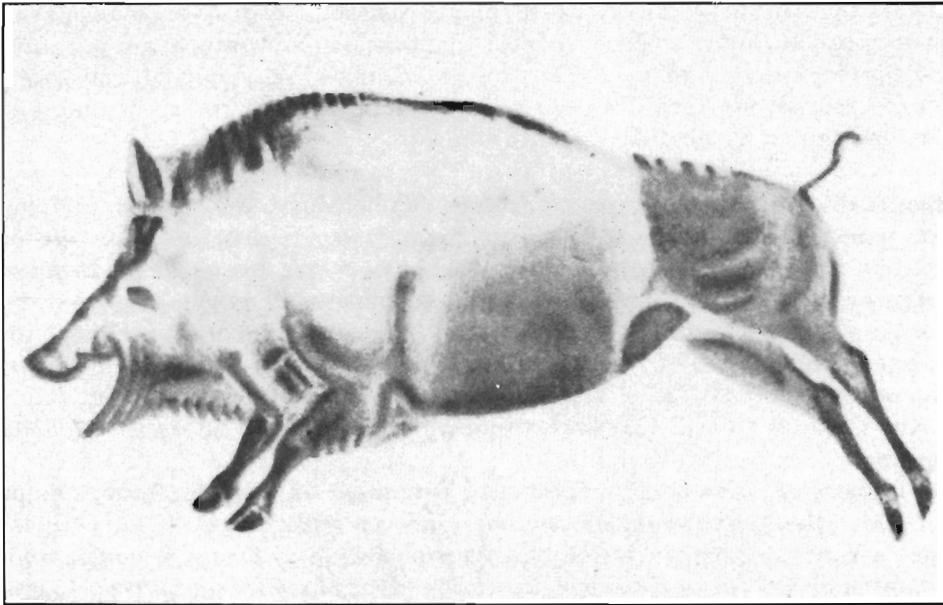
ἦθος: (ἔθος) συνήθεια, ἔθιμο, οἱ τρόποι καὶ οἱ συνήθειες τῶν ἀνθρώπων, ἡ διάθεσις αὐτῶν, ὁ χαρακτήρας. Στὸν Ἡσίοδο ('Εργ. Ἡμέρ., στίχ. 67 καὶ 78) συναντοῦμε τὴ λέξη: *«ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπὶ κλοπον ἦθος»* [ἡ ἐμφυτεύσις (ὁ Ἑρμῆς) σ' αὐτὴν ἀδιάντροπη σκέψις καὶ ἀπατηλὸ χαρακτήρα]: *«ἐν στήθεσσι ψεύδεα θ' αἰμυλίους τε λόγους καὶ ἐπὶ κλοπον ἦθος»* [στὸ στήθος αὐτῆς ψεῦδη γλυκομίλητα καὶ ἀπατηλὸ χαρακτήρα]. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ ἀναφέρονται στὸν μῦθο τῆς Πανδώρας.

ἡλεκτρον: ἡ λαμπρότης, π.χ. *«χρυσοῦ ἡλέκτρον»* [λαμπεροῦ χρυσοῦ: 'Οδ. Ο 460]. *ἡλέκτωρ* ἐλέγετο ὅτι ἦταν καὶ ὁ ἥλιος: *«ὥς ἡλέκτωρ»* ('Οδ. Σ 296). *Ἡλέκτρα* ἐλέγετο ἡ μητέρα τῆς Ἰριδος (Θεογ. 266).

ἡμέρα (ἡμαρ): «νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διὸς εἰσὶν» ('Οδ. Ξ 93).

ἡνεμόεις: ἀνεμώδης: «δι' ἄκριας ἡνεμοέσσας» ('Οδ. Ι 400).

ἡπαρ: ἔδρα παθῶν, θυμοῦ, φόβου = καρδιά: *«οὐτὰν τινα καθ' ἡπαρ»* ('Ιλ. Υ 469).

«Υς» (αγριογούρουνο), βασικό θήραμα τοῦ ἔλλοπος θηρευτοῦ (βραχογραφία ἀπὸ τὸ σπήλαιο τῆς Ἀλταμίρας). Στὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία ἀναφέρεται συχνά: Καλυδώνιος κάπρος, Κρομμυωνία Ὑς κλπ. Τὸ ἀρκτικό γράμμα τῆς λέξης (Y), ὅπως δείχνει ἀπὸ τὸ σχῆμα του, ἐσήμαινε τὸ «κοῖλον», ὅπου καταλήγουν καὶ στασιμοποιοῦνται τὰ ὕγρά. Ὁθεν πανάρχαιες ἑλληνικὲς λέξεις μὲ ἀρκτικό ἢ καὶ ἐνδιάμεσο γράμμα τὸ Y-ψιλὸν ἐνέχουν τὴν ἐννοία τῆς ὑγρότητας καὶ κοιλότητος (κυρολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς): Ὑγρόν, Ὑδωρ, Ὑδρία, κΥλιξ, κΥπελον, Ὑλίκη, ἰλYς, ρYτόν, χYτρα καὶ πλεῖστες ἄλλες. Ὑς προφανῶς: τὸ ζῶο ποὺ συχνάζει στὶς ὑγρὲς κοιλότητες, τὶς λακκοῦβες ποὺ περιέχουν ἰλύν.

ἥπιος: πρᾶος, ἡμερος, μαλακός. Ἡ παραγωγή ἀβέβαιη. Πιθανῶς ἐκ τοῦ ἄπιος ἢ τοῦ ἄ-πινης ἐκ τῆς λέξεως «πίνης» = ρύπος. Ἀ-πινυτός ἐλέγετο ὁ σῶφρων, συνετός, φρόνιμος, νοήμων (ἐδῶ τὸ Α θαυμαστικόν).

ἥλιος (ἄλιος): «ὄρα φάος ἡέλοιο» (Ἰλ. Σ 61). Ὁ ἥλιος παρέσχε τὸν ἀρχαιότατο τρόπο προσδιορισμοῦ τῶν σημείων τοῦ ὀρίζοντος. Στὸν Ὅμηρο συναντοῦμε τὸν προσδιορισμὸ αὐτό: «εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἠὼ τ' ἡέλιον τε εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἡερόεντα» [εἴτε πρὸς τὰ δεξιὰ πετοῦν πρὸς τὴν ἀνατολὴ καὶ τὸν ἥλιο εἴτε πρὸς τ' ἀριστερὰ πρὸς τὴν δύση τὴν ὀμιχλώδη: Ἰλ. Μ 239]. Ἀλλὰ καὶ στὴν ῥαψωδία Ν, στίχ. 240, προστίθεται κάτι τὸ σημαντικόν: Λέγει: «ἡμὲν ὅσοι ναίουσι πρὸς Ἡὼ τ' Ἡέλιον τε ἡδ' ὅσοι μετόπισθε (στὸ πίσω μέρος) ποτὶ ζόφον ἡερόεντα» «εὐρέα νῶτα θαλάσσης» ἀποκαλεῖ τὰ «μετόπισθεν» ἢ Θεογονία (στίχ. 790). Οἱ ἄνθρωποι ἀποκαλοῦν νῶτα αὐτὸ ποὺ δὲν βλέπουν. Ἡ θάλασσα μόνον σὰν ὑδρόσφαιρα ἔχει νῶτα (ἴδε «Δαυλός», 41/1985). Ὁ Ὅμηρος θεωρεῖ τὸν ἥλιο υἱὸν τοῦ Ὑπερίονος. Ἀργότερα ταυτίζεται αὐτὸς μὲ τὸν Ἀπόλλωνα. Ἡ τεράστια σημασία του ὡς θεοῦ ζωογόνου ἐμφανίζεται σ' ὅλα τὰ ἐ-

πίπεδα της ζωής μέχρι του πνευματοφόρου ανθρώπου. Έτσι ή «εὐφυΐα», ή καλή φυσική σωματική ανάπτυξη, επιβοηθεί την πνευματική ανάπτυξη, και δι' αυτής ο άνθρωπος κατανοεί το περιβάλλον του, συλλαμβάνει τη λογική και την εκφράζει διὰ του λόγου. Αυτή ή πορεία πρὸς τὰς χάριτας, πρὸς τὸν πολιτισμό, έχει σὰν ἀρχή τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου.

ἥρωας: Στὸν Ὅμηρο *ἥρωας* εἶναι τιμητικὸ ἐπίθετο διδόμενο ὄχι μόνο στοὺς ἀρχηγούς πολεμιστὲς ἀλλὰ στοὺς πολεμιστὲς γενικῶς π.χ. «*ὦ φίλοι ἥρωες Δαναοί, θεράποντες Ἄρηος*» (Ίλ. Β 110) καὶ «*Ἀλλὰ σὺ γ' εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς*» (Ίλ. Τ 34). Τὸ τιμητικὸ ὅμως αὐτὸ ἐπίθετο δὲν ἀποδίδετο μόνο στοὺς πολεμιστὲς ἀλλὰ καὶ σ' ἄλλους ἀνθρώπους, πὺ καμμία σχέση δὲν εἶχαν μὲ τὸν πόλεμο ἢ τὴ διοίκηση: π.χ. «*Ὡς ἄρ' ἔφη, κῆρυξ δὲ φέρων ἐν χερσὶν ἔθηκεν ἥρω Δημοδόκῳ*» (Ὀδ. Θ 483). Ὅπως διαπιστώνουμε, *ἥρωας* εἶναι καὶ ὁ αἰοιδὸς Δημόδοκος. Ἐπίσης (Ὀδ. Σ 423) καὶ ὁ κῆρυξ Μούλιος ἀποκαλεῖται ἥρωας: «*Μούλιος ἥρωας*».

Τί ὅμως σήμαινε ἡ λέξη *ἥρωας* κατὰ τὴν πολὺ ἀρχαιότητα; Στὸν Ὅμηρο (Ίλ. Μ 23) οἱ ἥρωες ἀποκαλοῦνται καὶ «*ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν*». Ὁ Ὅσιόδος ὅμως (Ἔργ. Ἡμ., στίχ. 158-160) μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι: «*Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον ἀνδρῶν ἡρώων θεῶν γένος οἱ καλέονται ἡμίθεοι*» [ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου Ζεὺς (διὰ τοῦ μεγαλόνοου ἔργου του) ἀνέπτυξε μιὰ νέα γενιὰ ἀνδρῶν, φωτεινῶν κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ σκληρῶν κατὰ τὴν δικαιοσύνη, ὅμοια πρὸς αὐτὴ τῶν θεῶν βασιλέων, οἱ ὅποιοι καὶ γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀπεκλήθησαν ἡμίθεοι]. Στὴ *Θεογονία* τὸ ἐπίθετο «*ἥρωας*» δὲν ἀναφέρεται πούθενά. Γιὰ τὸν Ἡρακλῆ μᾶς λέει ὅτι μετὰ τοὺς «*στονόνοντας ἀέθλους*» [βαρύμοχθους ἄθλους] τοῦ ἐδόθη ὡς σύζυγος ἡ Ἥβη (ἡ νεότης) καὶ ἐπίσης τοῦ ἐπετράπη νὰ ζήσει μεταξὺ πλεόν τῶν ἀθανάτων «*ὄλβιος*» (εὐτυχισμένος, εὐδαίμων, μακάριος) στὸν Ὀλυμπο. Ὁ Ὅσιόδος ὅμως σημειώνει ὅτι: τὸ βασιλικὸ σκῆπτρο ἦταν «*γέρας*» (βραβεῖο) τῶν «*φυλάκων θνητῶν ἀνθρώπων*», ἐκείνων πὺ ἔδιναν πλοῦτη στοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς ἀποκαλοῦσαν δὲ «*δαίμονας*» καὶ «*πλουτοδότας*».

Μὲ αὐτὲς τὶς ἱστορικὲς καταγραφὲς περὶ τῶν θεῶν, δαιμόνων, βασιλέων, ἡμιθέων, ἡρώων σχηματίσαμε μιὰ εἰκόνα τῆς σημασίας τῆς λέξεως *ἥρωας*, παρ' ὅλον ὅτι αὐτὴ στοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου ἔχει ἐκπέσει σὲ περιεχόμενο νοηματικόν.

Ἥφαιστος: θεὸς τοῦ πυρός. Ἡ *Θεογονία* (στίχ. 862-866) μᾶς δίδει περὶ αὐτοῦ τὴν ἐξῆς πληροφορία: «*καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὡς τέχνη ὑπ' αἰγῶν ἐν εὐτρήτοις χοάνησι θαλφεῖς, ἡ δὲ σίδηρος, ὃ περ κρατερώτατός ἐστιν, οὖρεος ἐν βήσσησι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ ὑφ' Ἥφαιστου παλάμῃσιν*». [καὶ ἔλυωνε ὁ κασσίτερος ὑπὸ τῶν ρωμαλέων τεχνιτῶν σὲ διάτρητες χοάνες θερμανθεῖς ἢ ἀκόμη ὁ σίδηρος πὺ εἶναι σκληρότερος ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα μέταλλα, μέσ' στὰ φαράγγια τῶν βουνῶν συλλαμβάνεται μὲ φωτιὰ ὑπέρθερμη καὶ λυώνει ἐντὸς πυρίμαχου χώματος δεινοῦ καὶ ἐντὸς λεκανῶν ἢ τῶν «παλαμῶν Ἥφαιστου»]. Εἶναι φανερό ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πυρίμαχων λεκανῶν, τὶς ὁποῖες ἐπενόησε ὁ Ἥφαιστος γιὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ ρέοντος σὲ διάπυρη κατάσταση σιδήρου ἢ ἄλλων μετάλλων («*Δαυλός*», τεῦχ. 35/1984).

Ὁ Ὅμηρος μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ Ἥφαιστος κατεργάζετο καὶ τὸν χαλκὸ μὲ εἰκοσι φουσέρες, τὰ ὁποῖα ἐξέπεμπον «*εὐπρηστον αὐτμήν*» (Ίλ. Σ 469). Εἶναι δὲ

αὐτὸς ποὺ παγίδευσε τὸν σίδηρο ἢ *σίδαρον-ἄρην*, ὅπως ἀποκαλεῖτο κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἀπὸ τὸν χαλκοπυρίτη ποὺ ἤρχετο ἐκ τῆς Κύπρου (*Ἀφροδίτης*) (*᾽Οδ. Θ 267 -366*). Ἡ ρίζα τῆς λέξεως εἶναι *ΑΦ-* καὶ ἐξ αὐτῆς τὸ ῥῆμα *ἄπτω* = ἀνάβω πῦρ, *ἀφή* = τὸ ἀνάπτειν.

Ἠώς, *ἠοῦς*: ἡ πρωΐα· Ἀττ. *ἔως*, Δωρ. *άώς*, Αἰολ. *αὔως* (ρίζα *AF*-[δίγαμμα]) ἐκ τῆς ὁποίας παράγονται οἱ λέξεις *ά-ώς* = ἠώς, *άβώρ* = ἠώς καὶ *άβώ* = πρωΐ (*Ἠ-συχ.*), *αὔριον* κ.λ.π.

Ἐκ τῶν ἀναπτυχθεισῶν, συνόπτικῶς, σημασιῶν καὶ τῆς ἱστορίας τῶν λέξεων ὁ ἀναγνώστης θὰ διεπίστωσε ὅτι ἡ εἴσοδος τοῦ συμβόλου «H» στὴ γραφὴ ἐξυπηρέτησε τὸν διαχωρισμὸ ἐκ τῶν συμβόλων A, I, E, ἐκείνων τῶν προσώπων, καταστάσεων καὶ πραγμάτων ποὺ ὡς γενικό τους χαρακτηριστικό εἶχαν τὴν εὐγένεια τοῦ χαρακτηῖρος, τὸ φωτεινὸ πνεῦμα, τὴν λαμπρότητα τῆς μορφῆς, τὴν γενναιοῦτητα τῶν πράξεων, τὴν εὐργετική παρουσία στὸ χῶρο τους, τὸν σεβασμὸ τῶν συνηθειῶν - καὶ τὰ ὅποια γενικώτερα ἐκδήλωναν στοιχεῖα ἱκανὰ νὰ προκαλοῦν τὰς χάριτας στοὺς λαοὺς (H: δασὺ πνεῦμα). Μερικὲς ἐκ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν ἐμφανίζονται· καὶ σὲ ζωτικὰ φυσικὰ φαινόμενα ἄκρως σπουδαῖα γιὰ τὸν ἀνθρώπινο βίον - καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὰ χαρακτηρίσαν ἐπίσης διὰ τοῦ συμβόλου «H».

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν φωνηέντων, συμπλήρωσα ἤδη τὶς δημοσιεύσεις γιὰ τὶς σημασίες τῶν A, B, Γ, Δ, E, H, I, Λ, M, N, O, P, Σ, T, Y ἤτοι δεκαπέντε ἐν ὅλῳ γραμμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ μερικῶν δεκάδων λέξεων ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν λημμάτων.

[Στὸ ἐπόμενο: *Ἡ «ἀποκρυπτογράφηση» τῶν συμφώνων Z, Θ, K, Ξ*].

Μετὰ ἀπὸ δύο ἀκριβῶς χρόνια σταθερῶν τιμῶν τοῦ ὁ «**Δαυλὸς**» ἀναγκάζεται, λόγω τῆς ἐν τῷ μεταξὺ αὐξήσεως τοῦ κόστους ἐκδόσεώς του (τιμὲς χαρτιοῦ, ἐξωφύλλου, ταχυδρομικῶν, φωτοσυνθέσεως, πιεστηρίου κλπ., ὠρισμένες ἀπὸ τὶς ὁποῖες σημείωσαν ἄνοδο μέχρι καὶ 100%), νὰ αὐξήσῃ ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο 1989 τὶς τιμὲς του ὡς ἐξῆς:

- **Ἑτήσια συνδρομὴ (ἀπὸ 2.500 δρχ. σὲ) 3.000 δρχ.**
- **Φοιτητῶν (ἀπὸ 1.500 δρχ. σὲ) 2.000 δρχ.**
- **Βιβλιοθηκῶν, Ἰδρυμάτων, Ὁργανισμῶν κλπ. (ἀπὸ 4.000 δρχ. σὲ) 5.000 δρχ.**
- **Τιμὴ τεύχους (ἀπὸ 230 δρχ. σὲ) 300 δρχ.**
- **Ἑτήσια συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ (παραμένει σταθερὴ) 50 δολλ. ΗΠΑ.**

Ὅσοι θεωροῦν τὸν «**Δαυλὸν**» ὡς τὸ **μοναδικό**, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι, ἔντυπο ἔρευνας, τολμηρῆς ἀναζητήσεως καὶ ὁποθενδήποτε ἀπρόσβλητου κύρους στὴν Ἑλλάδα, ποὺ πρέπει νὰ ἐπιβιώσῃ, ἅς παραμείνουν κοντὰ του - καὶ ἅς πυκνώσουν τὶς τάξεις τῶν ὄντως **σκεπτομένων** διαδίδοντάς τον στοὺς ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός τους ποὺ «καταλαβαίνουν». Νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι μιλώντας τους γιὰ τὸν «**Δαυλὸν**» τοὺς προσφέρετε μιὰ σημαντικὴ γιὰ τὴν ἀναζήτησή τους πληροφορία.

ΜΙΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Ἐλπίζω

Σὲ καλημέρισα μ' ἓνα τριαντάφυλλο,
μέρα τοῦ Ἥλιου.
Μ' ἓνα τραγούδι στὴν καρδιά μιᾶς μαργαρίτας.
Ἐλπίσαμε νὰ ἔμενε τὸ φῶς χωρὶς κηλίδες λύπης
ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατο τῆς Ἐλευθερίας,
κάτω ἀπ' τὶς ἐρπύστριες τῶν Ναζί, κάτω ἀπ' τὶς βόμβες τῶν Στούκας,
ὕστερα ἀπ' τὰ κρεματόρια, ὕστερα ἀπ' τὴν ἀναβίωση τῶν σκληρῶν μύθων.
Σὲ καλημέρισα μ' ἓνα τριαντάφυλλο,
μέρα τοῦ Ἥλιου,
μέρα τῆς Ἐλπίδας.
Εἶπαμε νὰ κλείσει τὸ παλιὸ βιβλίο
μὲ τὸ ἐξώφυλλο τῶν νεκροκεφαλῶν,
μιλήσαμε γιὰ μιὰ ἄλλη ἔκδοση
μ' ἓνα ἄσπρο κρίνο στὴν πρόσοψη,
μὲ περιεχόμενο τὰ τραγούδια τῶν παιδιῶν
καὶ τὸ γέλιο τῶν ἐφήβων.
Τώρα κλ. χίει ἓνα σπουργίτι στὰ ἐρείπια.
Ἀπὸ δῶ πρωτάρχισε ὁ λίβας
ἐπάνω ἀπ' τὶς καλύβες τῶν πεινασμένων,
ἐπάνω ἀπ' τὰ κουφάρια τῶν νεκρῶν
καὶ ὕστερα οἱ φωτιές παντοῦ
στὶς ζοῦγκλες καὶ στὰ ἀμμοτόπια,
στ' ἀκρογιαλίας τῆς Κύπρου
μὲ τὶς λυπημένες Ἀφροδίτες καὶ τοὺς αἰώνιους ἔφηβους.
Καὶ ἀκόμα ἡ ὀργὴ ἐπάνω σὲ ἀνέστιους,
ἓνα πλήθος χωρὶς ὄνομα, χωρὶς πατρίδα,
ποὺ ζητᾷ ἓνα τάφο.
Χαιρέτισα τὸν ἐρχομό σου μ' ἓνα τριαντάφυλλο,
μ' ἓνα τραγούδι στὴν καρδιά μιᾶς μαργαρίτας,
μέρα τοῦ Ἥλιου.
Ἐλπίζω ἀκόμα καὶ μέσα στὴν πολυφωνία τοῦ πένθους
στὴ φύτρα ἐνὸς κρίνου,
στὴν παρουσία ἐνὸς περιστεριοῦ
στὸν δακρυσμένο ὀρίζοντα.

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

‘Η Ήξ-ουσία φρουρεῖ... τοὺς φρουροὺς της!..

‘Ο ἀναγνώστης τοῦ «Δαυλοῦ» παρακολουθεῖ ἐπὶ μῆνες τώρα τὴν ἀντιπαράθεση τοῦ Περιοδικοῦ αὐτοῦ μὲ τοὺς λεγόμενους «εἰδικούς», δηλαδὴ τοὺς καθιερωμένους σὲ διάφορους τομεῖς, οἱ ὅποιοι («κατὰ τεκμήριον») γνωρίζουν κάλλιον παντὸς ἄλλου τὰ θέματα τῆς «ἀρμοδιότητάς» τους καὶ εἶναι οἱ κορυφαῖοι στὸ εἶδος τους. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἔχη μείνει κατάπληκτος ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τους ὄχι μόνο νὰ «λάβουν θέση» στὰ θέματα αὐτά, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ νὰ ἐκφράσουν κάποιους στοιχειώδεις σχετικούς συλλογισμούς. [‘Η «ἐμφάνιση» π.χ. τοῦ κ. Γ. Μπαμπινιώτη στὴν «Καθημερινή» καὶ τοῦ κ. Μ. Ἀνδρόνικου στὸ «Βῆμα», γιὰ νὰ διατυπώσουν τὴν ἀντίθεσή τους στὶς θέσεις πὺν διατυπώθηκαν στὸ «Δαυλό» γιὰ τὰ θέματα Γλῶσσα καὶ Γραφή, ὑπῆρξε χωρὶς ὑπερβολὴ ἀξιοθρήνητη, ἐν τῷ παραλογισμῷ τῶν ἐπιχειρημάτων τους, ὅπως ἀπέδειξε ὁ «Δαυλός». ‘Η δὲ παλαιότερη παρέμβαση τοῦ συμβούλου τοῦ «Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου» κ. Δημ. Τομπαῖδη ἐξέπεσε στὴν ἐκ μέρους του διαστρέβλωση κειμένων τοῦ καθηγητοῦ Ν. Ἀνδριώτη, τὸν ὁποῖο ἐπεκαλέσθη προκειμένου νὰ ὑπερασπισθῇ τὶς δικές του ἀπόψεις — πρᾶγμα πὺν ὄχι μόνο ἐπιβεβαίωσε τὴν ἀπόλυτη ἀνικανότητα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπέδειξε καὶ τὸ ἡ-

θικὸ καὶ πνευματικὸ ποῖόν τους].

‘Αλλὰ τί εἶναι αὐτοὶ οἱ «καθιερωμένοι εἰδικοί»; ‘Ολοι γνωρίζουν, πῶς γίνεται στὶς μέρες μας ἡ «καθιέρωση» αὐτῇ. Ἀπὸ τὰ φοιτητικὰ ἔδρανα διάφοροι «φορεῖς» - ἐπιτηρητὲς τῆς Ήξ-ουσίας (Ίδρύματα, Σχολές, καθηγητὲς, πρεσβεῖες κ.λπ.) διαλέγουν αὐτοὺς πὺν στὸ μέλλον θὰ τοὺς δοθῇ ἡ «σκυτάλη» καὶ τοὺς προσφέρουν τὰ μέσα γιὰ τὴν ἀπόκτηση τίτλων (ὑποτροφίες κλπ.). “Αν οἱ ἐπιλεγέντες εἶναι «καλοὶ», σὲ δεύτερη φάση «προωθοῦνται» ἐπίσης (τοὺς διανέμονται δοτὰ ἀξιώματα). “Αν ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν «καλοὶ», ἀνώτεροι μηχανισμοὶ τοὺς ἀνοίγουν τὶς προσβάσεις πρὸς τὴν προβολή, τὴν «εὐρύτερη καθιέρωση», τὴν ἀνάρρησή τους σὲ «αὐθεντίες». Τὴν ἀνάρρησή τους, μ’ ἄλλα λόγια, σὲ «φρουροὺς» ταγμένους καὶ ἐξουσιοδοτημένους νὰ συντηροῦν καὶ ὑπερασπίζονται τὸν ἐξουσιαστικὸ τομέα εὐθύνης πὺν τοὺς ἐμπιστεύτηκαν (Πνεῦμα, Ἐπιστήμη, Ἰδέες, Διοίκηση, Πολιτικὴ κλπ.).

‘Υπάρχει θεωρητικὴ ἀντίρρηση στὴν ἐπιλογὴ φρουρῶν; Ἀσφαλῶς δὲν ὑπάρχει. Ἀπὸ πολὺ παλιὰ ὁ Πλάτων μίλησε γιὰ τοὺς «φύλακες» τῆς Πολιτείας καὶ τὶς διαδικασίες ἀναδειξέως τους. Δὲν νομίζω ὅτι χρειάζεται νὰ ἐπεκταθῶ στὸ θέμα αὐτό. “Ομως ἐκεῖνο πὺν εἶναι καταπλη-

κτικὸ ἀλλὰ καὶ ἀπογυμνωτικὰ εὐ-
 γλωττο — καὶ αὐτὸ σχολιάζω —
 εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ «φύλα-
 κες» ποὺ ἔχει τάξει στοὺς διάφο-
 ρους τομεῖς τῆς ἡ σύγχρονη ἐ-
 ξουσία δὲν εἶναι εἰς θέσιν ὅχι μό-
 νο νὰ ὑπερασπισθοῦν τὸν «τομέα
 εὐθύνης» τοὺς ἀλλὰ οὔτε κὰν
 τοὺς ἑαυτοὺς τῆς ὡς «προσωπικό-
 τητες». Δὲν συμπεριλαμβάνομαι
 μεταξὺ τῶν (καθόλου «εἰδικῶν»
 βεβαιότατα!) ἐρευνητῶν τοῦ
 «Δαυλοῦ», ποὺ μὲ τὴν ἀντιπαρά-
 θεσή τους πρὸς ὠρισμένους ἀπὸ
 τοὺς ἐπίσημους «φύλακες» τοὺς
 ἐκμηδένισαν κυριολεκτικὰ ὡς
 ἔλλογα ὄντα — ἀφοῦ ἀπέδειξαν
 ὅτι ἀπλῶς παραλογίζονται· ἄρα
 δὲν θὰ θεωρηθῇ περιαιτολογία,
 ἂν πῶ ὅτι, ἂν αὐτὴ τῇ στιγμῇ δὲν
 ἐπεβάλλετο ἀπόλυτη σιωπὴ στὰ
 λεγόμενα μέσα μαζικῆς ἐνημε-
 ρώσεως καὶ λοιπὰ δημόσια «βή-
 ματα» σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τίς ἐρευνες
 τοῦ «Δαυλοῦ», τὸ Πανελλήνιο θὰ
 ἐκάγχαζε ἢ καλύτερα θὰ θρηνου-
 σε γιὰ τὸ ἀπίστευτο ἐπίπεδο καὶ
 τὴν κατάντια τῶν προβεβλημέ-
 νων «προσωποκοτήτων» καὶ «αὐ-
 θεντιῶν» τῆς ἐπιστημονικῆς,
 πνευματικῆς καὶ ἐν γένει «δημό-
 σιας ζωῆς» τοῦ Τόπου αὐτοῦ.
 Ἄν, λέγω, δὲν ἔσπευδε ἡ 'Ισχὺς
 νὰ δημιουργήσῃ «προστατευτικὸ
 κλοιό» γύρω ἀπὸ τοὺς «ταγούς-
 φρουρούς» τῆς, κλοιὸ ὅχι μόνο
 «τεχνητῆς» σιγῆς τῶν ἀντιπάλων
 τοὺς ἀλλὰ καὶ παράλληλης στή-
 ριξης στὰ πόδια τοὺς — πόδια
 τρεμάμενα, ἀδύναμα γιὰ νὰ κρα-
 τήσουν ὄρθιους τοὺς «ἰδιοκτῆ-
 τες» τοὺς — τῶν θλιβερῶν αὐτῶν
 κεχρισμένων «εἰδικῶν» ὡς δικη-
 γόρων τῆς κρατοῦσης τάξεως ἰ-
 δεῶν καὶ πραγμάτων, θὰ ἀπεδει-

κνύετο μὲ τὸν πιὸ συντριπτικὸ
 τρόπο τὸ χάσμα μεταξὺ τυπικῆς
 καὶ οὐσιαστικῆς ἀξίας τῶν ἀν-
 θρώπων αὐτῶν.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι, γιὰτὶ ἡ
 'Εξουσία προσπαθεῖ νὰ κρατῇ
 ζωντανούς — φυσῶντας μὲ τὸ
 «φιλί τῆς ζωῆς», γιὰ νὰ γεμίση
 τὰ ἄδεια αὐτὰ μπαλλόνια — τοὺς
 ἄχρηστους αὐτοὺς «φύλακες»
 τῆς. Διότι οἱ «ἄρχοντες» μιᾶς
 Πολιτείας, ποὺ ἐν τέλει... φρου-
 ροῦν τοὺς φρουρούς τῆς, συ-
 ντάσσονται μὲ τὴν ἀναξιοτήτα
 καὶ ἀντιτάσσονται στὴν ἀξιοτή-
 τα, συμμετέχουν καὶ συνενέχο-
 νται στὴν ἔκπτωσή τους — καὶ ἄ-
 ρα στὶς πολιτικὲς συνέπειες αὐ-
 τῆς τῆς ἐκπτώσεως. 'Η ἀπάντη-
 ση εἶναι φανερή: 'Η σύγχρονη
 'Εξ-ουσία, ἐκτροπὴ τῆς κατὰ φύ-
 σιν Πολιτείας, δὲν ἐφαρμόζει
 κριτήρια ἐπιλογῆς καὶ ἀναδεί-
 ξεως τῶν φυλάκων τῆς τέτοια
 ποὺ νὰ ἐξασφαλίζουν στὸν καθέ-
 να τὸν ἀνάλογο πρὸς τὴν φυσικὴ
 ἀξία του ρόλο. 'Η ἐναρμόνιση
 τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ φυσικὸ
 εἶναι καὶ τὸ φυσικὸ γίγνεσθαι ἔ-
 χει ἐγκαταλειφθῇ πρὸ πολλοῦ.
 Τὸ σημερινὸ «πολιτικὸ γίγνε-
 σθαι» δὲν ἀνταποκρίνεται σὲ τί-
 ποτα πρὸς τὴν πραγματικότητα:
 «ἀξία» θεωρεῖται ὁ «πιστός» καὶ
 «μυαλό» θεωρεῖται ὁ ἀποδεχόμε-
 νος τὸν ἰσχύοντα διανοητικὸ
 δογματισμό. Τὸ χάσμα μεταξὺ
 τῆς πνευματικῆς υἱείας καὶ τοῦ
 σύγχρονου ἐξουσιαστικοῦ τρό-
 που σκέπτεσθαι γίνεται ἀγεφύ-
 ρωτο. Καὶ τὸ μέλλον, ἡ θλιβερὴ
 κατάληξη αὐτῆς τῆς διαδικα-
 σίας, εἶναι σὲ κάθε σκεπτόμενο
 ἄνθρωπο ὁρατό.

Μετέωρος

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Δημόσια

λειτουργήματα

και

ἐπαγγελματισμὸς

Ἀθηναϊκὸ νόμισμα τοῦ ε' π.Χ. αἰῶνος:
Ἄφ' οὗτοῦ ὁ Περικλῆς εἰσήγαγε τὴν κα-
ταβολὴ τοῦ «τριωβόλου» ὡς μισθοῦ
στοὺς ἕως τότε ἄμισθους δικαστές, ἡ ἀ-
θηναϊκὴ Δικαιοσύνη διεφθάρη.

Στὰ λεξικά «ἐπάγγελμα» ὀρίζεται ἡ «**βιοποριστικὴ ἐργασία τινὸς**» καὶ «ἐπαγ-
γελματίας» ὁ «**ἀσκῶν βιοποριστικὴν ἐργασίαν**». Ἐπομένως, ὅταν ἀσκῶ ἐπάγγελ-
μα, σκοπός μου εἶναι νὰ ἐξασφαλίζω τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καί, κατὰ λογικὴν ἀναγκαιό-
τητα, ἡ ψυχολογικὴ ἀφετηρία καὶ τὸ λογικὸ κίνητρό μου ὡς ἐπαγγελματία εἶναι
τὸ ἀτομικὸ καὶ οἰκογενειακὸ μου συμφέρον. Δὲν νοεῖται ἐπαγγελματίας ποὺ
σκοπεύει στὴν ἱκανοποίηση τοῦ ἀτομικοῦ ἢ οἰκογενειακοῦ συμφέροντος ἄλλου
ἀτόμου. Τὸ συμφέρον τοῦ δευτέρου ἀτόμου ἱκανοποιεῖται ἀπὸ τὴν ἄσκηση ἐπαγ-
γέλματος ἐκ μέρους αὐτοῦ τοῦ ἴδιου καὶ ὄχι ἐκ μέρους ἄλλου.

Ἡ ἀτομιστικὴ ἀρχὴ τοῦ ἀσκοῦντος τὸ ἐπάγγελμα δὲν αἶρεται μέσα στὰ
πλαίσια τῆς ὁμαδικῆς συμβιώσεως. Ὅπως τὸ ἐκτὸς ὁμάδος ζῶν ἄτομο ξεκινᾷ κά-
θε πρωΐ, γιὰ νὰ ἀσκήσῃ τὴν βιοποριστικὴ ἐνασχόλησή του (π.χ. συλλογὴ ἄγρι-
ων καρπῶν ἢ σύλληψη θηραμάτων) μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν κάλυψη τῶν ἀτομι-
κῶν ἀναγκῶν του ἢ τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκογένειάς του, ἔτσι καὶ ὁ βιοποριζόμενος
μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ξεκινᾷ κάθε πρωΐ ἀπὸ τὸ σπίτι του,
γιὰ νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἐπάγγελμα του γιὰ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς σκοπὸ καὶ ὄχι γιὰ νὰ καλύ-
ψῃ τίς ἀνάγκες ἄλλων. Ἡ μοναδικὴ διαφορὰ ποὺ ἐδῶ προκύπτει εἶναι «τεχνι-
κῆς» φύσεως, ἀφορᾷ στὴν πρακτικὴ καὶ ὄχι τὰ κίνητρα καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ ἐ-
παγγელματία: ἐπειδὴ γι' αὐτὰ ποὺ ἐπιδιώκει νὰ ἀποκτήσῃ γιὰ λογαριασμὸ τοῦ
ἐνδιαφέροντος καὶ ἄλλα μὲλῃ τοῦ συνόλου, οἱ ἄλλοι ἐπαγγελματίες τῆς κοινω-
νίας, γίνεται μεταξύ τους ἐξ ἀνάγκης μία «συνδιαλλαγὴ». Παίρνει ὁ καθένας ὅ,τι
τοῦ ἐπιτρέπουν οἱ ἄλλοι (σὰν ἄτομα ἢ σὰν σύνολο) ζητώντας ἀπ' αὐτὸν ἀπλῶς
κάποιο ἀντάλλαγμα, κάτι ποὺ διαθέτει ἤδη καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο ἐνδιαφέρονται οἱ
ἄλλοι. Ἐτσι τὸ ἐπάγγελμα μέσα στὰ πλαίσια τοῦ συνόλου, χωρὶς νὰ χάνῃ τίποτε
ἀπὸ τὴν ἀτομιστικὴ φύση του, ἀσκεῖται πάνω σὲ βάση ἀναγκαστικῆς ἀμοιβαί-
τητας, δηλαδὴ συμβατικότητος. Ἐνῶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐπαγγელματία τοῦ ὑπαγορεύ-
ει νὰ **πάρῃ**, οἱ ἄλλοι τὸν ἐξαναγκάζουν «νὰ δώσῃ, γιὰ νὰ **πάρῃ**». Δίνει λοιπὸν κι
αὐτὸς (ἀγαθὰ, γνώσεις κ.λπ.) καὶ παίρνει κάτι ἀνάλογο. Ἄν ἔλειπε αὐτὸς ὁ κοι-
νωνικὸς ἐξαναγκασμὸς, ὁ ἐπαγγელματίας, συνεπῆς πρὸς τὸ ἀτομιστικὸ κίνητρό
του, θὰ ἔπαιρνε μόνο, χωρὶς ποτὲ νὰ σκεφθῇ νὰ δώσῃ τίποτε.

Ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀφετηρία, τὰ κίνητρα καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ
ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ ἐπαγγელματία εἶναι ἡ ἀφετηρία, τὰ κίνητρα καὶ οἱ σκοποὶ
τοῦ λειτουργήματος καὶ τοῦ λειτουργοῦ. Ἐνῶ τὸ ἐπάγγελμα ἀφορᾷ στὸ ἄτομο καὶ
στὴν ἱκανοποίηση τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, τὸ λειτουργήμα εἶναι ἔννοια ἀπα-

ραίτητα συναρτημένη προς τις έννοιες του συνόλου και του γενικού συμφέροντος. Και αν ο επαγγελματίας ξεκινά από την άφετηρία του λαμβάνειν, ο λειτουργός ξεκινά από την άφετηρία του προσφέρειν. Στην ελληνική γλώσσα λειτούργημα (άρχ. «λειτουργία») σημαίνει «έν τῇ εὐρείᾳ ἐννοίᾳ πᾶσαν παροχὴν, ὑπηρεσίαν, δαπάνην, προσφερομένην ἀπὸ τὸ ἄτομον πρὸς τὴν Πολιτείαν» και λειτουργός σημαίνει «ὁ παρέχων, προσφέρων, ὑπηρετῶν, δαπανῶν διὰ τὴν Πολιτείαν» αὐτὰ πού σάν ἄτομο μπορεῖ ἢ κατέχει ὁ ἴδιος (ἀγαθὰ, χρήματα, ὑπηρεσία, γνώσεις κ.λπ.). Ὅταν ἀσκῶ λειτούργημα, σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ ἐξασφαλίσω τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐμοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας μου (ὅπως συμβαίνει, όταν ἀσκῶ ἐπάγγελμα), ἀλλὰ νὰ **παραχωρήσω** πρὸς τὸ σύνολο, τὴν Πολιτεία, ὅτι χρειάζεται γιὰ τὴ δική της ἐπιβίωση («*διδόναι τοῖς πολλοῖς τὰ ἐμά*»). Τὸ ἀτομικὸ συμφέρον ὄχι μόνον δὲν συμβιβάζεται με τὸ λειτούργημα, ἀλλὰ καὶ συγκρούεται πρὸς αὐτό, δεδομένου ὅτι, ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τοῦ ἀτόμου, ἢ προσφορά, παροχή, δαπάνη κ.λπ. πρὸς τὴν Πολιτεία ἀποτελεῖ μείωση, ζημία τῶν προσωπικῶν καὶ οἰκογενειακῶν ἀγαθῶν, καταβολὴ δυναμικοῦ κ.λπ.

Τὸ ἀσυμβίβαστο μεταξὺ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ λειτουργήματος ἐφαρμόσθηκε ἀπὸ τίς Πολιτείες πού ἀποτελέσαν καταστάσεις Ἀρχῆς καὶ ὄχι ἐξουσίας. Δὲν ἔχουμε λόγους νὰ ἀναφερθοῦμε σὲ περιπτώσεις ἄλλων Ἑθνῶν, ἀφοῦ στὰ πολιτικοκοινωνικά πρότυπα πού συνέλαβε καὶ ὑλοποίησε τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος σ' ὅλες σχεδὸν τίς φάσεις τῆς ἱστορίας του — με ἐξαίρεση τίς περιόδους καταπτώσεων ἢ τίς περιόδους ἐντονῆς παρουσίας ξένων ἐπιδράσεων, ὅπως ἦταν οἱ ἐποχὲς τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ σημερινοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους — ἡ ταύτιση τῆς ιδιότητος τοῦ ἐπαγγέλματος με τὴν ιδιότητα τοῦ δημόσιου λειτουργοῦ ἦταν ἀδιανόητη σάν σύλληψη καὶ ἀπαράδεκτη σάν πολιτικὴ πρακτικὴ. Στὴν περίοδο ἀκμῆς ὅλων τῶν πόλεων-κρατῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες, οἱ δικαστές, οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι καὶ οἱ «πρέσβεις», οἱ στρατιωτικοὶ ἡγήτορες καὶ γενικὰ ὅλα τὰ ἄτομα πού εἶναι τεταγμένα στὴν ὑπηρεσία τοῦ συνόλου καὶ τῆς Πολιτείας δὲν ἀποζοῦν ἀπὸ τὸ λειτούργημα πού ἀσκοῦν, εἶναι **ἄμισθοι**.^(α)

(α) Πρβλ. τὴν Ἑλληνικὴ Κοινότητα τῆς Τουρκοκρατίας, ὅπου οἱ ἄρχοντες ἦσαν ἄμισθοι, ὅπως καὶ οἱ ὑπάλληλοι, με ἐξαίρεση τὴν δωρεὰν χορήγηση εἰδῶν ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως σ' ὠρισμένους (ντελάηδες, ὕδρονόμους, δραγάτες καὶ πολιτοφύλακες).

Ὁ θεσμός τοῦ ἄμισθου-μὴ ἐπαγγέλματος ὑπῆρθε τοῦ συνόλου δὲν ἀφωροῦσε μόνο τοὺς ἀναλαμβάνοντες δημόσια ἀξιώματα, ἀλλὰ σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἐπεκτεινόταν καὶ σὲ οἰοδήποτε ἀπλὸ πολίτη πού προσέφερε οἰαδήποτε ὑπηρεσία στὴν Πολιτεία: οἱ στρατιῶτες, οἱ πολῖτες - δικαστές, οἱ ἀστυνομικοὶ, οἱ «ὑπάλληλοι» δημοσίων λειτουργιῶν, οἱ ἐργάτες δημοσίων, κοινοτικῶν καὶ κοινωφελῶν ἔργων δὲν ἔπαιρναν κανενὸς εἶδους ἀμοιβῆς. Τὸ πολὺ - πολὺ νὰ καταβάλλονταν σ' αὐτοὺς ἔξοδα πού εἶχαν κάνει (π.χ. ταξιδίου). Στὴν Ἀθηναϊκὴ Πολιτεία, μάλιστα, *λειτουργοὶ* κατ' ἐξοχὴν ἦσαν οἱ ιδιώτες πολῖτες, πού ἀνελάμβαναν με δικά τους χρήματα τὴν κάλυψη δημοσίων δαπανῶν, ὅπως ἡ συντήρηση πολεμικῶν πλοίων, ἡ ὀργάνωση ἀγώνων (*τριηραρχία, χορηγία* κ.λπ.). Ἀπὸ τὸ πρῶτο μέχρι τὸ τελευταῖο μέλος τῆς Πολιτείας κανεὶς δὲν ἀποζοῦσε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Πολιτεία. Τὸ Δημόσιο Ταμεῖο ὑπῆρχε γιὰ νὰ καλύπτει δαπάνες ἄσχετες πρὸς τὴν

μισθοδοσία: ἀγορὰ ὑλικῶν, ἐξοπλισμός, κατασκευὴ στόλου, πόλεμος, προμήθειες πάσης φύσεως, ἐφοδιασμός, κοινωνικὴ πρόνοια, παιδεία, κονδύλια καὶ δαπάνες (ὄχι μισθοὶ) γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ. Δημόσιο ταμεῖο, ποὺ μεταβάλλεται σὲ «κορβανᾶ» (ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ λέξι *korvan*), δηλαδή σὲ χρηματοφυλάκιο τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀπομυζοῦν μηνιάτικα, μεροκάματα καὶ ἀποζημιώσεις οἱ πάσης κατηγορίας μισθοφόροι, εἶναι κατάστασις ἐντελῶς ξένη πρὸς τὴν ἐλληνικὴ πολιτικὴ ἀντίληψη.

Γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν ἀποκλεισμό ἀπὸ τὰ δημόσια λειτουργήματα τῶν ἄξιων καὶ ἱκανῶν πολιτῶν, ποὺ δὲν εἶχαν περιουσία ἢ εἰσοδήματα —καὶ ἐπομένως οἱ ὑποχρεώσεις τοὺς ἐκ τῆς ἀναλήψεως δημοσίων καθηκόντων καὶ ἀποστολῶν θὰ τοὺς ἀφαιροῦσαν τὴ δυνατότητα νὰ ἀσκοῦν τὸ ἐπάγγελμά τοὺς γιὰ νὰ ζήσουν— ἡ ἐλληνικὴ πολιτικὴ σκέψις συνέλαβε τὴν ἰδέα τῆς ἄμεσης καλύψεως ἀπὸ τὴν Πολιτεία τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν τῶν πτωχῶν λειτουργῶν τῆς. Ἡ ἰδέα αὕτῃ ὑλοποιήθηκε μὲ λαμπροὺς θεσμούς, ὅπως ἡ «ἐν πρυτανείῳ σίτησις» τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας —ἐπὶ προσκαίρου ἢ μονίμου βάσεως (*αἰείσιτα*)— δημοσίων ἀνδρῶν ποὺ προσφέρουν πολλὰ στὴν Πολιτεία, τὰ «*συσσίτια*» τῶν στρατιωτικῶν στὴ Σπάρτη, τὸ «*Λήιον*» τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας κ.λπ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ κάνουμε μιὰ διπλὴ ἱστορικὴ παρατήρησις πολὺ μεγάλῃς πρακτικῆς καὶ πολιτικῆς σημασίας:

α) Οἱ θεσμοὶ τῶν ἀμίσθων λειτουργῶν, ἐν ὅσῳ ἴσχυαν, ὡδηγοῦσαν, ὅπως εἶπαμε, στὴν ραγδαίαν ἄνοδο τῶν πολιτικῶν ὀργανισμῶν ποὺ τοὺς ἐφάρμοζαν. Ἔτσι π.χ. τῆς περιόδου μεγίστης ἀκμῆς καὶ ἰσχύος τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας (χρυσοὺς «αἰῶνες» τοῦ Περικλέους) προηγήθηκε ἡ περίοδος τῆς ἀνοδικῆς πορείας, κατὰ τὴν ὁποία ἡ ἀμισθία ὄλων τῶν λειτουργῶν ἦταν κανόνας χωρὶς ἐξαίρεση.

β) Ἡ «ἐκμίσθωσις» τῶν λειτουργῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀπαρχὴ τῆς παρακμῆς καὶ τῆς καταπτώσεως. Ἔτσι, ἂφ' ὅτου ὁ Περικλῆς καθιέρωσε τὴν χρηματικὴ ἀποζημίωσις ἐνὸς ἡμερομισθίου ἕστω μὲ τὸ ἀσήμαντο ποσὸ τοῦ ἐνὸς ὀβολοῦ (=ἐνὸς ἔκτου τῆς δραχμῆς) γιὰ τοὺς δικαστὰς καὶ ὠρισμένους ἄλλους λειτουργοὺς ἀρχίζει ἡ διαφθορά, ἡ ἀποσύνθεσις καὶ ἡ κατιοῦσα πορεία τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἥττα καὶ ἡ ὑποταγή.^(β)

(β) Καὶ ἂφ' ὅτου ἐπεκτάθηκε καὶ ἐπισημοποιήθηκε ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Ξενοκρατίας ὁ θεσμὸς τῆς μισθοδοσίας τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν στὴ Νέα Ἑλλάδα, ἡ Ἐπανάστασις μὲν κλονίσθηκε καὶ κινδύνευσε νὰ ἀσβήσῃ, ὁ ἐπαγγελματικὸς δὲ στρατὸς τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους ἀπεδείχθη ἀργότερα ἀνίκανος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἴδιον ἐκεῖνο σουλτανικὸ στρατό, τὸν ὁποῖο κατάνικοῦσε ἐπὶ πέντε χρόνια ὁ μὴ ἐπαγγελματικὸς στρατὸς τοῦ Εἰκοσιένα. Καὶ τοῦτο, δηλαδή ἡ ἐπαίσχυνη ἥττα τοῦ Ἐννήντα Ἐπτά, συνέβη ὕστερα ἀπὸ ἑβδομήντα χρόνια ἰσχύος τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐπαγγελματικῶν στρατιωτικῶν ἡγητόρων, καὶ μάλιστα σὲ στιγμὴ ποὺ ὁ σουλτανικὸς στρατὸς βρισκόταν πιά σὲ πλήρη ἀποδυνάμωσις λόγω τῆς μεγάλης παρακμῆς τοῦ σουλτανικοῦ καθεστώτος.

Ὁ Ἑλληνισμὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶχε καθιερώσει καὶ σὰν ἀρχὴ τῆς ἀμυντικῆς πρακτικῆς τοῦ τῇ συνολικῇ εὐθύνη γιὰ τὴν ἄμυνα. Ὅλα τὰ μέλη τοῦ συνόλου συμμετέχουν στὴν προετοιμασία καὶ τὴ διεξαγωγὴ τῆς ἄμυνας ὑπεύθυνα καὶ ἐπὶ ἴσοις ὅροις (μὲ ἐξαίρεσις τῶν ἀκαταλλήλων λόγω ἀντικειμενικῆς ἀδυναμίας, δηλαδή τῶν παιδιῶν, γερόντων, ἀσθενῶν καὶ γυναικῶν). Σ' ὅλες τὶς πόλεις-κράτη τῆς προκλαστικῆς, κλασσικῆς καὶ μετακλασσικῆς Ἑλλάδας ἡ ἰδιότητα

του ελεύθερου πολίτη ταυτίζεται με την ιδιότητα του στρατιώτη (ήγήτορος ἢ ὀπλίτη). Οἱ ἱκανοὶ πολῖτες τῆς Σπάρτης συναποτελοῦσαν αὐτὸ τοῦτο τὸ σπαρτιατικὸ στράτευμα, ὅπως καὶ οἱ πολῖτες τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας, τῶν Θηβῶν κ.λπ. Δὲν ὑπῆρχε διάκριση μεταξύ στρατιωτικοῦ καὶ ιδιώτη, δὲν ὑπῆρχε λέξη ιδιώτης μετὰ τὴ σημερινὴ ἔννοια, ὅπως δὲν ὑπῆρχε καὶ λέξη στρατιωτικὸς μετὰ τὴ σημερινὴ ἔννοια (τοῦ ἐπαγγελματία). «Ὅλοι οἱ ιδιώτες ἦσαν στρατιωτικοὶ καί, ἀφ' ἑτέρου, ὅλοι οἱ στρατιωτικοὶ ἦσαν ιδιώτες, δεδομένου ὅτι κανεὶς δὲν ἀποζοῦσεν ἀπὸ πόρους πού ἐξασφάλιζε ἀπὸ τὸ «στρατιωτικὸ ἐπάγγελμα». Τὸ τελευταῖο τοῦτο εἰσῆχθη στὸν ἑλληνικὸ χῶρο γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴ Ρώμη καὶ ἴσχυσε στὴν Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, πού καθιέρωσε τὸν θεσμὸ τοῦ ἐμμίθου ἐπαγγελματικοῦ στρατοῦ, ἐφ' ὅσον ὁ θεσμὸς τοῦ πολίτη-στρατιωτικοῦ ἦταν ἀδύνατο, λόγω τῆς ἐθνικῆς ἀνομοιογένειας τῶν ὑπηκόων της, νὰ ἐφαρμοσθῇ.⁽⁷⁾

«Ὅπως ἐπισημαίνεται, ἡ καθιέρωση ἀποζημιώσεων σὲ λειτουργοὺς τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας — στίς ἄλλες πόλεις-κράτη τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδας ποτὲ δὲν καθιερώθηκε τέτοιος θεσμὸς — κατακρίθηκε μετὰ μεγάλῃ δριμύτητι ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς, *«μὲ τὸ ἐπιχείρημα πὼς ἦταν διαφθορὰ τοῦ λαοῦ»*.⁽⁸⁾

(γ) Στὴν Ἀθηναϊκὴ Πολιτεία ὅλοι οἱ πολῖτες οἱ δυνάμενοι νὰ φέρουν ὅπλα (εἴκοσι ἕως ἐξήντα ἐτῶν) ἦσαν στρατιωτικοὶ καὶ διατηροῦσαν τὸν ὅπλισμό τους στὰ σπίτια τους. Τὰ ὁμαδικὰ ὅπλα (ὅπως οἱ πολεμικὲς τριῖρεις, οἱ πολιορκητικὲς μηχανὲς κ.λπ.) συντηροῦνταν καὶ ἐπανδρώνονταν μετὰ εὐθύνη καὶ ἐξοδα τῶν εὐκατάστατων πολιτῶν (*«λειτουργῶν»*, *«τριηράρχων»*), πού ἀνῆκαν στὴν τάξη τῶν *«πεντακοσιομεδίωνων»*. Τὸ ἱππικὸ συνετηρεῖτο καὶ ἐκπαιδεύονταν μετὰ τὴν εὐθύνη καὶ τὴ δαπάνη τῆς δευτέρας τάξεως πολιτῶν, τῶν *«ἱππέων»*. Οἱ στρατηγοὶ (δέκα τὸν ἀριθμὸ) ἐξελέγοντο τὸν Φεβρουάριο κάθε χρόνου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Δήμου γιὰ θητεία ἐνὸς ἔτους μεταξύ ὧν ἐκείνων τῶν πολιτῶν πού ἀπλῶς διέθεταν ἡγετικὲς ἱκανότητες. Τὸν ἴδιο μῆνα ἐξελέγοντο ἐπίσης οἱ ὑπόλοιποι ἀξιωματικοὶ (οἱ *«ταξίαρχοι»* γιὰ τὸ πεζικὸ καὶ οἱ *«φύλαρχοι»* γιὰ τὸ ἱππικὸ) ὁμοίως γιὰ θητεία ἐνὸς ἔτους μεταξύ πολιτῶν μετὰ ἀνάλογες ἱκανότητες. «Ὅλοι ἦσαν ἄμισθοι, ἀλλὰ στίς μακρινὰς ἐκστρατείαςμποροῦσαν νὰ διαχειρισθοῦν ὀρισμένα ποσά, δίνοντας μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐκστρατείας λογαριασμὸ στὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ἀξιωματικοὶ στίς ἐκστρατείας εἶχαν πλήρεις πολιτικὲς καὶ διπλωματικὲς ἀρμοδιότητες. (Βλέπετε συνοπτικὰ εἰς *«Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους»*, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμος ΓΙ, σ.σ. 95-96).

(δ) *«Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους»*, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. ΓΙ, σ. 61.

(ε) Σύγχρονη περίπτωσις μὴ ἐπαγγελματικῆς Δικαιοσύνης συναντοῦμε στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ. Τὸ Δίκαιο στὴ χώρα αὕτῃ βασιζέται στὴν παράδοσις καὶ τὸ ἔθιμο (δὲν ὑπάρχει, ὡς γνωστόν, ἐκεῖ οὔτε γραπτὸ Σύνταγμα). Ὑπάρχει ἓνας μικρὸς ἀριθμὸς ἐπαγγελματιῶν δικαστῶν (γύρω στοὺς ἑκατὸ) πού ἐδρεύουν στὸ Λονδίνο καὶ περιοδεύουν, ἔχοντας ὁ καθένας τὴν εὐθύνη γιὰ μιὰ ὀρισμένη περιοχὴ τοῦ Κράτους. Οἱ ὑπόλοιποι δικαστὲς εἶναι πρόκριτοι πολῖτες πού προσφέρουν τίς δικαστικὰς ὑπηρεσίας τους ἄμισθι.

«Στὴν Ἀθῆνα δὲν ὑπῆρχαν δικαστὲς ἐξ ἐπαγγέλματος· κάθε πολίτης ἡλικίας ἄνω τῶν τριάντα ἐτῶν, πού νὰ μὴ χρεωστῇ στὸ δημόσιο καὶ νὰ μὴ ἔχῃ στερηθῇ τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων,μποροῦσε νὰ γίνῃ δικαστής, φθάνει νὰ εἶχε ἐγγραφῇ στὸν κατάλογο (ε). Στὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους, δηλαδή, ἀπὸ τοὺς εἴκοσι περίπου χιλιάδες Ἀθηναίους πολῖτες καταρτίζονταν διὰ κλήρου ἓνας πίνακας ἐξ ἑκατὸν δικαστῶν, χωρὶς διάκριση τάξεως ἢ περιουσίας. Οἱ δικαστὲς αὐτοὶ κατανέμονταν σὲ δέκα δικαστήρια, τὸ κυριώτερον τῶν ὁποίων ἦταν ἡ Ἑλειαία. Πρὶν ἀπὸ κάθε συνεδρίαση κληρώνονταν τὰ ὀνόματα ἐκείνων πού θὰ συνεδρίαζαν σὲ κάθε δικαστήριο· ὁ ἀριθμὸς τους ἐποίκιλλε ἀναλόγως τῆς σοβαρότητος τῆς ὑποθέσεως: διακόσιοι ἓνας, πεντακόσιοι ἓνας, χίλιοι ἓνας, κάποτε μάλιστα καὶ περισσότεροι.

»Οἱ δικαστὲς στὴν ἀρχὴ συνεδρίαζαν ἄμισθοι. Ὁ Περικλῆς ἐθέσπισε νὰ τοὺς

δίδεται ὡς ἀμοιβή, ὑπὸ τύπον ἀποζημιώσεως, ἕνας ὀβολὸς κατὰ συνεδρίαν, ὁ δικαστικός ἢ ἡλιαστικός μισθός. Ἡ καθιέρωση αὐτῆς τῆς πληρωμῆς τῶν δικαστῶν εἵχε δύο συνέπειες:

»Πρῶτον, οἱ πλούσιοι καὶ οἱ εὐκατάστατοι πολῖτες περιφρονοῦσαν ἢ παραμελοῦσαν λειτουργήματα μὲ τόσο γλίσχρες ἀμοιβές, ἐνῶ οἱ ἄνεργοι καὶ οἱ ὀκνηροὶ εὗρισκαν σ' αὐτὰ ἕνα μέσον βιοπορισμοῦ. Πρὶν ἀπὸ κάθε συνεδρίαση συνωθοῦντο μπρὸς στὶς θύρες τῶν δικαστηρίων, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ κληρωθοῦν καὶ θ' ἀποκτήσουν τὸ πολύτιμο διάσημο τοῦ δικαστικοῦ ἀξιώματος.

»Δεύτερον, τὰ δικαστήρια περιέπεσαν ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν δημαγωγῶν, ιδίως ἀφ' ὅτου ὁ Κλέων (τὸ 425 ἢ 424), γιὰ νὰ καταστῇ δημοφιλής, ὕψωσε τὸν δικαστικὸ μισθὸ σὲ τρεῖς ὀβολούς. Τὸ τριώβολο ἔθεσε στὰ χέρια τῶν φτωχῶν μιὰ σημαντικὴ καὶ ἐπικίνδυνη ἐξουσία. Καθοδηγούμενοι ὄχι ἀπὸ τὴν φροντίδα τῆς ἀποδόσεως τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸ προσωπικὸ τους συμφέρον, καὶ προσπαθώντας νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ ζωὴ τους ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἀπὸ τὴν ἐνάσκηση τοῦ λειτουργήματος αὐτοῦ, τίποτ' ἄλλο δὲν εἶχαν στὸ νοῦ τους παρὰ πὼς θὰ εἶχαν συχνότερα τὴν εὐκαιρία νὰ δικάσουν. Τὶς διαθέσεις αὐτὲς ἐφρόντιζαν νὰ ὑποβάλουν οἱ δημαγωγοί, πολλαπλασιάζοντας τὶς κατηγορίες καὶ τὶς δίκες ἐναντίον τῶν πολιτικῶν τοὺς ἀντιπάλων καὶ ἐκείνων τῶν ὁποίων ἐπωφθαλμοῦσαν τὰ πλούτη. Ἔτσι ἐβασίλευσαν οἱ καταδότες καὶ οἱ συκοφάντες.

»Στὰ αἷτια ποὺ προκαλοῦσαν κάποιο συναίσθημα ἀνασφαλείας καὶ ἀναταραχῆς, εἶχαν προστεθῇ καὶ ἄλλοι λόγοι ἐχθρότητας μεταξὺ τῶν πολιτῶν, κι ἄλλες εὐκαιρίες καχυποψίας, καταδόσεων καὶ δικῶν. Τῇ στιγμῇ ποὺ ἡ ἀνακωχὴ ἐνὸς ἔτους, ἢ συναφθεῖσα μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ 423, ἔφθανε στὸ τέλος τῆς, ὁ ἀγῶνας μεταξὺ δημοκρατικῶν, ὁπαδῶν τοῦ πολέμου καὶ ἀριστοκρατικῶν, ὁπαδῶν τῆς εἰρήνης, ἐπανήρχισε μὲ ὅλη του τὴν ἔνταση. Οἱ κατηγορίες γιὰ προδοσία, γιὰ συνωμοσία, γιὰ τυραννία, γιὰ «λακωνισμό» γίνονταν εὐκολώτερα πιστευτές (...).

»Ὁ πρωταίτιος τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἦταν ὁ Κλέων. Φιλοχρήματος καὶ συκοφάντης ὅπως ἦταν, εἶχε σκορπίσει τὴ διχόνοια στὴν πόλη. Κολακεύοντας τὸν λαὸ γιὰ νὰ τὸν ἔχη εὐκολώτερα ὑποχείριόν του, εἶχε δημιουργήσει, μὲ τὴν καθιέρωση τοῦ τριωβόλου, μιὰν ἀξιοθρήνηση νοοτροπία, καθιστώντας τοὺς δικαστὲς κακοὺς καὶ συμφεροντολόγους.^(στ)

(στ) Γιάννη Οἰκονομίδη, «Ἄπαντα Ἀριστοφάνους», ἔκδ. Δ. Δαρεμᾶ, σ.σ. 207-209.

Ἡ μετατροπὴ τῶν λειτουργῶν σὲ ἐμμίσθους ὑπαλλήλους, ἀποζῶντας ἀπὸ τὸ λειτουργήμα ποὺ ἀσκοῦν, προκαλεῖ, μέσω μίας οἰονεὶ αὐτόματα λειτουργοῦσης ἐξελίξεως, τὶς ἀκόλουθες συνέπειες:

Πρῶτον, **διαφθορά τῆς Πολιτείας**. Ἡ πρακτικὴ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς δημόσιας θέσεως ὡς μέσου βιοπορισμοῦ ὁδηγεῖ τὸν κάτοχο τῆς θέσεως στὴν ἀπόκτηση τῆς κοινῆς καὶ χαρακτηριστικῆς γιὰ ὅλους τοὺς ἐπαγγελματίες νοοτροπίας τοῦ ἐπαγγελματικοῦ συμφέροντος. Ἔτσι ὁ λειτουργὸς ὄχι μόνον ἐπιδιώκει μὲ κάθε θεμιτὸ καὶ ἀθέμιτο τρόπο τὴν ἐξασφάλιση καὶ αὐξηση τῶν νομιμοποιημένων ἀπολαυτῶν του (μισθός, ἐπιδόματα, «ἔξοδα παραστάσεως» κ.λπ.), ἀλλὰ, δέσμιος τῶν κινήτρων του ὡς ἐπαγγελματία, προσπαθεῖ νὰ ἐξεύρη, μέσω τῆς δημόσιας θέσεως ποὺ κατέχει, καὶ ἄλλους πόρους, ποὺ δὲν ἀντλοῦνται ἀπὸ τὸ Δημόσιο Ταμεῖο ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλες πηγές. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐμφάνιση τῶν φαινομένων τῆς δωροληψίας, τῆς συναλλαγῆς, τῆς «προμήθειας» καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν

υπαλλήλων. Ἡ διαφθορά, κατὰ μοιραίαν προέκτασιν, ἐξαπλώνεται καὶ στοὺς μὴ υπαλλήλους πολῖτες, οἱ ὅποιοι μεταβάλλονται σὲ δωροδοκοῦντες, «πριμοδότες» κ.λπ.

Δεύτερον, **ὑποδούλωση τοῦ λειτουργοῦ**. Ὁ ἔμμισθος υπάλληλος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιβίωση ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ Δημόσιο Ταμεῖο, ὑποτάσσεται καὶ ἐξανδραποδίζεται ἀπὸ αὐτοὺς πού κρατοῦν τὰ κλειδιά του, δηλαδή ἀπὸ τὸ ἐκάστοτε ἢ τὸ μόνιμο πολιτικὸ Κατεστημένο. Ὁ ἐπαγγελματίας λειτουργὸς δὲν ὑπόκειται πιά ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὴν ἀρχὴ τῆς ἀπρόσωπης Πολιτείας, τῆς ὁποίας ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὑπηρετής, ἀλλὰ ὑποκύπτει στὴν τυραννία διαφόρων ἀτόμων, κλικῶν καὶ φατριῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἡ μισθολογικὴ καὶ βαθμολογικὴ του πορεία.

Τρίτον, **ποιοτικὴ κατὰπτωση, φθορὰ καὶ ἀποδυνάμωση** τῶν λειτουργημάτων καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῶν θεσμῶν τῆς Πολιτείας. Τὸ ἐπαγγελματοποιημένο λειτουργημα, καθὼς μεταλλάσσεται ὁ ἀρχικὸς του χαρακτήρας καὶ μετατρέπεται ἀπὸ δραστηριότητα γιὰ τὴν ὑπηρεσία τοῦ συνόλου σὲ δραστηριότητα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀσκούντων αὐτό, χάνει τὸ κύρος του, ὑποβιβάζεται στὴ συνείδηση τοῦ συνόλου. Οἱ ἱκανοὶ πού δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ δημόσιο χρῆμα, διότι μποροῦν νὰ ζήσουν ἀπὸ οἰαδήποτε ἄλλο ἰδιωτικὸ ἐπάγγελμα, δὲν προσφέρονται γιὰ υπάλληλοι οὔτε γιὰ ἡγήτορες τῆς Πολιτείας. Ἔτσι ὑποβιβάζεται τὸ ἐπίπεδο τῶν προσφερομένων δημοσίων ὑπηρεσιῶν, δυσχεραίνεται ἡ ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ γιὰ τὸν ὁποῖο θεσπίσθηκε τὸ λειτουργημα καὶ τελικὰ γίνεται προβληματικὴ ἡ καλὴ λειτουργία τῶν θεσμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν διαφόρων τομέων τοῦ μηχανισμοῦ τῆς Πολιτείας.

Τέταρτον, **ἀνάπτυξη τῆς κλίκας καὶ τῆς κάστας**. Καθὼς ὁ ἔμμισθος λειτουργὸς ὑπηρετεῖ τὸ ἐπαγγελματικὸ του συμφέρον, «συμμαχεῖ» μὲ ἄλλους πού ἔχουν τὰ ἴδια μ' αὐτὸν συμφέροντα, γιὰ νὰ μπορέσῃ ἔτσι νὰ τὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ προωθήσῃ εὐχερέστερα. Ἔτσι ἀρχίζει ἡ ὁμαδοποίηση τῶν λειτουργῶν, πού ὁδηγεῖ στὴ συγκρότηση μικρῶν καὶ εὐρυτέρων κλικῶν. Σταδιακὰ ἡ κλίκα πού δημιουργεῖται μεταξὺ τῶν υπαλλήλων μιᾶς ὑπηρεσίας, ἐπεκτείνεται στὴν κάστα τῆς κατηγορίας τους ἢ τοῦ τομέως πού ἐπاندρῶνουν. Τελικὴ κατὰληξη τῆς ὁμαδοποιήσεως τῶν λειτουργῶν εἶναι ἡ ἀνάπτυξη κοινοῦ κάστικοῦ πνεύματος μεταξὺ ὅλων ὅσοι ἀποzoῦν ἀπὸ τὸ Δημόσιο Ταμεῖο, δηλαδή ὅλων τῶν ἐμμίσθων υπαλλήλων τοῦ Κράτους. Ἔτσι ἡ Πολιτεία ἀπὸ σχῆμα πού ἐξ ὀρισμοῦ, ὑπάρχει γιὰ νὰ ὑπηρετῇ, γίνεται σχῆμα πού ὑπάρχει γιὰ νὰ ὑπηρετῇται ἀπὸ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς εὐρισκόμενα μέλη τοῦ συνόλου, καταντᾷ δηλαδή αὐτὸ τὸ βδέλυγμα τῆς ἐποχῆς μας πού ὀνομάζουμε «ληστρικὸ Κράτος», δηλαδή ἐξουσιαστικὸ ὑποσύνολο, πού ἀπομυζᾷ τοὺς πολῖτες γιὰ νὰ τρέφῃ ἐκείνους πού τὸ ἀποτελοῦν (πολιτικούς παράγοντες, υπαλλήλους πάσης κατηγορίας).

Πέμπτον, **οἰκονομικὴ ἀφαίμαξη τῆς Πολιτείας**. Ἡ δαπάνη τοῦ δημοσίου χρηματος πολλαπλασιάζεται μὲ τὴν παροχὴ μισθῶν, ἐπιδομάτων καὶ συντάξεων, πού σὰν κονδύλια συχνὰ καλύπτουν ποσὰ πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ ὅσα χρειάζεται ἓνα Ἔθνος γιὰ νὰ «λειτουργήσῃ» σὰν σύνολο. Ἔτσι ἡ οἰκονομικὰ ἀπομυζομένη Πολιτεία καθίσταται ἀνίκανη νὰ ἀντιμετωπίσῃ μὲ ἄνεση ἄλλες δαπάνες, ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ἐπιβίωση καὶ προκοπὴ τοῦ συνόλου.

Μὲ τὴν ἀνάθεση τῶν δημοσίων θέσεων, καὶ συνεπῶς τῶν τυχῶν τῆς ὁμάδας, στοὺς ἐπαγγελματίες καὶ τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν ὑπολοίπων μελῶν ἀπὸ τὴ διαδικα-

σία τῶν ἀποφάσεων, ἡ Πολιτεία μεταβάλλεται σὲ καστικό Κράτος, δηλαδή σ' ἐνα ὑποσύνολο πού ἀναπτύσσεται σὰν ἐξόγκωμα (ἐκτόπλασμα) πάνω στὸν κορμό τοῦ συνόλου καὶ ἐξελίσσεται σὲ κλειστό «κονφόρμ» ἐξουσίας πού λειτουργεῖ μόνο γιὰ τὴν ὕλική συντήρηση τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ της, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ Ἔθνος.

Τὸ καστικό Κράτος ἐκτὸς τοῦ ὅτι, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, ἀποτελεῖ σχῆμα ὑποβιβασμένο σὲ σχέση μὲ τὸ ἐθνικὸ σύνολο, εἶναι ταυτόχρονα σχῆμα ἀνίσχυρο, χαλαρό, συνεπετυγμένο καὶ ἀνενεργὸ σὲ σύγκριση μὲ τὴν Πολιτεία, πού στηρίζεται στὴ συνεχῆ δημόσια ἐνεργοποίηση ὁλόκληρου τοῦ δυναμικοῦ τῆς ὁμάδας καὶ ἀντλεῖ τὶς δυνάμεις της ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν φορέων τῆς ἰδέας τοῦ Ἔθνους καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἀτόμων, τῶν ὁποίων τὸ συμφέρον συμπίπτει μὲ τὸ συμφέρον τῆς δικῆς τους, μὴ καστικῆς Πολιτείας, δηλαδή ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν πολιτῶν.

Τὰ καστικά Κράτη, καθὼς εἶναι ἀποδυναμωμένα, χωρὶς ἐσωτερικὴ συνοχὴ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποχωρισμένα ἀπὸ τὸ κύριο σῶμα τοῦ συνόλου, μοιραῖα ἐξελίσσονται σὲ διεθνιστικὰ καὶ τελικὰ ὑποτάσσονται στὴ Διεθνῇ Ἐξουσία — πρᾶγμα πού ἐξ ἀντικειμένου δὲν μπορεῖ νὰ συμβῇ μὲ τὴν Πολιτεία, δεδομένου ὅτι Πολιτεία καὶ Διεθνῆς Ἐξουσία εἶναι δυνάμεις ἐξ ὀρισμοῦ ἀντίθετες, ἀντίπαλες καὶ ἀσυμβίβαστες.

Ἡ κατάργηση τοῦ ἐπαγγελματισμοῦ τῶν λειτουργῶν ἀποτελεῖ κεφαλαιώδη προϋπόθεση τῆς ἑναρχῆς κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας καὶ ἀποκατάσταση τοῦ φυσικοῦ κοινωνικοῦ ρόλου τῶν μελῶν τους, ρόλου πού ἀνετράπη στὴν ἐξουσιαστικὴ κοινωνία τῆς παρακμῆς, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀνελευθερίας.

[Ἐκ τῆς βιβλίου του «Ἀναζήτησις — Δοκίμιο Ἑλληνικῆς Ἰδεολογίας», Ἀθήνα 1981, σελ. 211-219. — Γιὰ τὶς ἐκτετατωτέρας πτυχὲς τοῦ στρατιωτικοῦ λειτουργήματος, βλ. αὐτόθι, σελ. 219-224].

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΕΡΟΛΥΜΑΤΟΥ

Στὴ μνήμη τοῦ Φοίβου Δέλφη

Μοναχικὸ ἔλατο
στοὺς στιβαροὺς ὤμους
τοῦ Παρνασοῦ,
βροντεροὶ ἄνεμοι
τῶν αἰώνιων Αἰόλιων
ρευμάτων
σπαθίζουν τὴν φυλλωσιά
τῶν λόγων σου.
Ὁ Δελφικὸς οὐρανὸς
μυήθηκε,
ἀκροζυγιάζεται στὸ πέταγμα,
στὴ σμίξη τῶν ἀετῶν
οἱ θεοὶ ὥρισαν τὴν τροχιά
κι οἱ ποιητές του.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ*

Έτυμολογική-φιλοσοφική προσέγγιση στήν αρχαία ελληνική λέξη «δαυλός»

* 'Ο κ. 'Απόστολος Κ. Γάτσας υπήρξε λέκτωρ στη Θεολογική Σχολή τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (καί ἔχι τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, ὅπως ἐκ παραδρομῆς ἀνεγράφη στό 80-81 τ. τοῦ «Δ»). Τώρα εἶναι ἱεροδιάκονος καί καθηγητής τοῦ Γυμνασίου Γαστούνης.

Κάνω μιὰ ἔρευνα,¹ ἡ ὁποία δέν ἔχω ιδέα ποῦ θά μέ ὀδηγήσῃ. 'Εκεῖνο ποῦ γνωρίζω εἶναι ὅτι ἀφορᾷ ἄμεσα στό περιοδικό αὐτό ἢ καλύτερα: στόν τίτλο του, τή λέξη «δαυλός»². Δέν μ' ἐνδιαφέρουν καθόλου ἐδῶ τὰ ψυχολογικά, τὰ πνευματικά, τὰ συμβολικά, τὰ καλαισθητικά ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλα κίνητρα ποῦ ὥθησαν τόν ἐκδότη νά ἐπονομάσῃ ἔτσι πρίν ἀπό χρόνια τὸ ὄντως λαμπρό καί ὠφέλιμο ἐπιστημονικά-ἐθνικά-κοινωνικά περιοδικό του, ποῦ —ὡς ἓνα βαθμὸ— τόσο ἐμεῖς ποῦ ἀρθρογραφοῦμε, ὅσο καί οἱ ποικίλοι ἀναγνώστες τὸ θεωροῦμε κατὰ κάποιον τρόπο οἰκεῖο, δηλαδή «καί δικό μας».

'Εκεῖνο ποῦ μ' ἀπασχολεῖ εἶναι αὐτὴ καθ' αὐτὴ ἡ λέξη «δαυλός». 'Η ἐτυμολογική της προέλευση, τὸ σημασιολογικό της πεδίο· καί ὥσως, ἂν καταστῇ μπορετό, ν' ἀποτολμῶσω μιὰ προσέγγιση στό συμβολικό βάθος, στήν ἔννοια δηλαδή ποῦ κρύβει μέσα της αὐτὴ ἡ λέξη. Διότι εἶναι γνωστό, ἱστορικά τουλάχιστον, ὅτι σὰν σύμβολο³ ὁ δαυλὸς χρησιμοποιοῦντο καί χρησιμοποιεῖται ἀπὸ (ἡσθεῖες-μυστικὲς καί φανερεῖς ἐταιρίες⁴, τὸν ἀθλητισμό, τὴν πολιτικὴ κλπ.

Ἔγινα ἀναγνώστης τοῦ περιοδικοῦ μετὰ τόν... ἕκτο χρόνο τῆς κυκλοφορίας του.⁵ ἔχω μελετήσει μόνο τὰ δέκα τελευταῖα τεύχη του. Κατὰ συνέπειαν ἀγνοῶ, ἂν στὰ πρῶτα τεύχη ἢ σὲ κάποιον προηγούμενο τεῦχος ἔχη δώσει ὁ ἐκδότης κάποια ἐξήγηση γιὰ τὴν προτίμησή τοῦ ἐπιτυχημένου ὄντως αὐτοῦ τίτλου. "Οχι ὅτι εἶναι «ἀναγκαῖο» νά ὑπάρχῃ παντοῦ καί πάντα κάποια «ἐξήγηση». "Ισα-ἴσα, ἡ ὁμορφιὰ ἐνὸς συμβόλου, πιστεύω ὅτι βρίσκεται σ' αὐτὸ τὸ μυστήριον, στήν ἀνεξιχνίαστη γοητεία, ποῦ μ' ἓνα ἰδιαιτέρο τρόπο στόν κάθε διανοητὴ ἀναμοχλεύει παραστάσεις καί συνειρμούς, πόθους κρυφούς μέσα στό ὑποσυνείδητό του. Αὐτὴ εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ συμβόλου. Νά μιᾶ μέ κοινὸ τρόπο σὲ ὅλους καί ὅλοι νά νιώθουν κάτι τὸ «διαφορετικό». Καί αὐτὸ τὸ διαφορετικὸ στό βάθος τοῦ βάθους του νά εἶναι τὸ ἴδιον.

Τί σημαίνει αὐτό; 'Αναφέρω ἓνα παράδειγμα: 'Ο Α πιστεύει μελετώντας τὸν «Δαυλόν», ὅτι προτιμήθηκε ὁ τίτλος αὐτός, διότι τὸ περιοδικὸ ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια, θέλει νά φέρῃ στό φῶς ἔρευνες ἢ στοιχεῖα ποῦ σκόπιμα ἢ ἀπὸ ἀνοησία-ἀμέλεια-ἀπροσεξία μένουν ὡς τώρα στό σκοτάδι. Δηλαδή ὁ Α πιστεύει ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ «Δαυλοῦ» εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο ἡ διαφώτιση· ὅπως ὁ δαυλὸς φωτίζει στό σκοτάδι, ἔτσι —τρόπον τινά— καί τὸ περιοδικὸ ποῦ φέρει αὐτόν τὸν τίτλο, προσπαθεῖ νά ρίξῃ φῶς στό πνευματικὸ σκοτάδι... 'Ο Β πιθανόν νά πιστεύῃ ὅτι ὁ «Δαυλός» εἶναι ἓνα ὄπλο. "Ενα μέσον, γιὰ νά βάλῃ κανεῖς φωτιὰ στίς ἄθλιες ἀνοησίες ποῦ μονοπωλοῦν ἐξ κατέντρα τὴν «ἐπιστήμη» σὲ τοῦτο τὸ «ψέμμα τὸ βασιλικο», ὅπως ὀνομάζει τὴν Ψυροκώσταينا ὁ Παλαμᾶς. Διαλέγει κανεῖς καί παίρνει ὅποια συμβολικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἀρέσει: «Δαυλός»-φωτοδότης ἢ «Δαυλός»-μυθολογία. 'Αλλὰ καί ἕνας Γ ἢ ἓνας Δ μπορεῖ νά ἐρμηνεύῃ τὸ σύμβολο ἄλλιῶς.

Είπαμε βέβαια, ότι ή συμβολική έρμηνεία είναι κάτι τὸ πολὺ δύσκολο καὶ ἴσως νὰ ἀσχηθηθοῦμε μ' αὐτήν, μετὰ ἀπὸ τὴν ἐτυμολογικὴ καὶ σημασιολογικὴ ἀνάλυση αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς λέξης «δαυλός». Καλὸ κουράγιο καὶ σὲ μένα ποὺ ψάχνω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ σὲ σᾶς ποὺ με διαβάζετε. Τυχὸν ἀπορίες σας, διαφωνίες ἢ ὁποιουδήποτε εἶδους παρατηρήσεις ποὺ θέλετε νὰ κάνετε, φίλοι ἀναγνώστες, εἶναι ὅχι μόνο εὐπρόσδεκτες ἐκ μέρους μου, ἀλλὰ σᾶς ἐκφράζω ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ τώρα τὴν εὐγνωμοσύνη μου γι' αὐτές. Διότι εἶναι ἀλήθεια ὅτι πολλὰ μυαλὰ δουλεύουν περισσότερο ἀπὸ ἓνα. Τὸ ἴδιο δὲ τὸ ἐπίπεδο τῶν ἐπιστολῶν ποὺ εἶδα νὰ στέλνουν πολλοὶ ἀναγνώστες στὸ περιοδικό, ὄντως ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» δὲν εἶναι τυχαῖα ἄτομα. Τὸ πνευματικὸ τους ὕφος σφυρηλατήθηκε στὸ ἀμόνιο τοῦ προσωπικοῦ τους καθημοῦ, τῆς προσωπικῆς τους ἔρευνας μὲ ἀγάπη γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δύστυχη πατρίδα, σὲ πείσμα τῶν λυποδυτῶν ποὺ κατέβαλαν ὅλα τὰ δυνατά τους, ἐλέγχοντας στὸ ἀκέραιο τὴν λεγόμενη κρατικὴ μας παιδεία (δωρεάν ἀντιπαιδεία, τὴ λέω ἐγώ), νὰ κάνουν τί;

Νὰ κάνουν ὅλους τοὺς Ἕλληνες σὰν κι αὐτοὺς. Αὐτὸ θέλαν καὶ θέλουν οἱ Φοινικιστὲς στὰ πανεπιστήμια καὶ τὶς Ἀκαδημίες —ἀλήθεια, τί ντροπὴ!— νὰ καταντήσῃ ἐξ αἰτίας τους («Ἐλίτ» γάρ) τοῦτος ὁ φωτοδότης σ' ὅλο τὸν κόσμο λαὸς ἀπὸ πατος τῆς Φραγκιάς σὲ μιὰ Φοινικο-Φραγκο-Σλαυικὴ «πατρίδα». Ἀνέκουν —λέει—στὴν Εὐρώπη. Γι' αὐτό. Ὁχι! Ἡ Εὐρώπη ἀνέκει σὲ μᾶς. Ἀν ὁ πνευματικὸς δαυλὸς τῆς Ἑλλάδας σβῆσῃ, ἡ Εὐρώπη σας θὰ τυφλωθῇ... Στὰ ἐρείπια τῶν Εὐρωπαϊκῶν πόλεων τὸ ἐξουσιαστικὸ βαμπίρ θὰ πίνη τὰ κατακάθια ἀπ' τὸ λίγο αἷμα Ἑλληνικό, ποὺ θά'χῃ ἀπομείνει στὶς φλέβες μερικῶν ἐκατοντάδων ἡλιθίων. Διότι παρακολουθοῦμε σήμερα καὶ προειδοποιοῦμε τὴν Εὐρώπη. Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶναι μόνο δική μας ὑπόθεση. Εἶναι καὶ δική τους. Ὁ καθημένος ὁ Νίτσε δὲν ζεῖ πιά. Ἀσφαλῶς σὲ μιὰ ἀναθεωρημένη ἔκδοση τοῦ Ζαρατούστρα του θά'γραφε κάτι σχετικὸ μὲ τὴν παρούσα διεθνῶς κωμικοτραγικὴ κατάσταση καὶ πὺρ εἰδικὰ σ' ὅτι ἀφορᾷ τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰωσήφ Γιεχούντα,⁶ σὰν τὸ ἐξῆς ἄς ποῦμε: «—Στοὺς καμπούρηδες μόνο ἓνας καμπούρης μπορεῖ νὰ μιλήσῃ καλὰ, διότι αὐτὸς ξέρει τὴ γλῶσσα τους...».

Κυττάζετε καλὰ τὸ περιοδικό. Ἀμέσως θὰ δῆτε μὲ μαῦρα κεφαλαῖα γράμματα τὴ φιγοῦρα τῆς λέξης ΔΑΥΛΟΣ. Μπορεῖτε νὰ πῆτε φυσικὰ (γιατὶ ἔτσι σᾶς μάθαν οἱ Φοινικιστὲς), ὅτι στὰ Ἑλληνικὰ τὰ κεφαλαῖα δὲν παίρνουν τόνους καὶ πνεύματα καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ξέρετε τί λές. Ἐγὼ ὅμως ξέρω τί λέω. Κοντὰ στὰ... δυὸ χιλιάδες χρόνια, σ' ὅλη τὴ «Βυζαντινὴ»⁷ περίοδο, ἀλλὰ καὶ στὴν Τουρκοκρατία, δέστε γραπτὰ, εἰκόνες κλπ. καὶ θὰ διαπιστώσετε ὅτι τὰ κεφαλαῖα γράμματά μας ἔπαιρναν καὶ τόνους καὶ πνεύματα καὶ ὑπογεγραμμένες κι ἓνα σωρὸ ἄλλα (ἐκεῖνα ντίπ γιὰ ντίπ παραπανίσια) στολίδια. Ἐνα «στολίδι» ἔχει καὶ τὸ περιοδικὸ ΔΑΥΛΟΣ. Ποῦ τὸ ἔχει; Πάνω ἀπ' τὸ «Υ» του. (Κι ὄντως στὸ σχῆμα τὸ «Υ» μοιάζει μ' ἓνα «δαυλό»). Πῶς εἶναι τὸ «στολίδι»; Ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ μέρη: Μιὰ περισπωμένη (") καὶ μιὰ κόκκινη ἐπίσης φτεροῦγα φωτιᾶς μὲ δυὸ σκέλη, ἓνα μικρὸ κι ἓνα μεγάλο, ποὺ τὴν φυσάει κάποιος ἄνεμος «ἀπὸ ζερβά». Κάποια «αὔρα» ποὺ «δὲν» φαίνεται. Ἐνας «ζέφυρος» ποὺ τὸν ὑποπτευόμαστε. Γι' αὐτὰ ὅμως θὰ μιλήσουμε ἀργότερα. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς νοιάζει εἶναι ὅτι ὀρθῶς ὁ ἐκδότης ἔβαλε περισπωμένη πάνω στὸ «Υ» τοῦ «ΔΑΥΛΟΣ». Δαῦλος εἶναι ἡ σωστότερη προφορὰ καὶ γραφὴ κι ὅχι δαυλός. Πρβλ. Γαῦρος, Ταῦρος, μαῦρος, ναῦ κ.τ. ὅ.

Ἀπὸ τί ἀποτελεῖται ἡ λέξις *δαυλός*; Ὅπως συμβαίνει σὲ κάθε τί τὸ Ἑλληνικό, κι ἐδῶ ἔχουμε 3 πράγματα: α) Μιὰ ρίζα διατυπωμένη στὸν γραπτὸ λόγο ὡς ΔΑΥ—. β) Ἕναν χαρακτήρα —τελευταῖο γράμμα τοῦ θέματος—, ποὺ ἐδῶ εἶναι Λ. Καὶ γ) μιὰ κατάληξη, ποὺ ἐδῶ εἶναι - ΟΣ.

Θὰ πῶ τί εἶναι γιὰ μένα ἡ κατάληξη στὸν Ἑλληνικὸ λόγο. Μόνο πού μὴ με παραξηγεῖτε ποὺ ἀρχίζω τὴν ἀποκρυπτογράφηση στὴ λέξις ΔΑΥ-Λ-ΟΣ ἀπ' τό... τέλος, ἀπ' τὸ τρίτο μέρος τῆς λέξης, ποὺ εἶναι ἡ κατάληξη. Τὸ κάνω «τιμῆς ἔνεκεν» πρὸς τὸν Φοινικισμό. Καὶ κείνος «ἀπ' ἀνάποδα» ἀρχίζει. Κι ἂν δὲν τὸ πιστεύετε, δέστε τὴ γραφὴ τους, τὴν τακτικὴ τους, τίςπισωπλατές τους κτ.τ. Τί εἶναι ἡ κατάληξη τώρα:

Ἀπλὰ θὰ τὸ πῶ, κι ὅποιος ἔχει χρόνο ἅς τ' ἀποδείξῃ. Κατάληξη εἶναι ἐκεῖνο ποὺ κάνει τὸν Ἑλληνικὸ λοῦγο νὰ ξεχωρίζῃ ἀπ' ὅλες τίς ὑπόλοιπες (προφανῶς: θυγατρικές του) «γλῶσσες» τῆς Οἰκουμένης.⁸ Τραβάει μακριὰ νὰ καταπιαστοῦμε μ' ὅλες τίς ἰδιαιτερότητες ὅλων τῶν καταλήξεων τῆς Ἑλληνικῆς. Θὰ περιοριστῶ λοιπὸν κατ' ἀνάγκη στὴν διατύπωση τῆς προσωπικῆς μου ἁποψῆς γιὰ τὴν προέλευση τῆς καταλήξεως -ΟΣ, ποὺ τὴ συναντᾶμε στὴ λέξις ΔΑΥ-Λ-ΟΣ. Τοῦτο τὸ —ΟΣ, εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι ἡ δεικτικο-ἀναφορικὴ ἀντωνυμία «ὅς» ποὺ καταλήξιο-ποιήθηκ' ἀπὸ προηγούμενη ἀρθρο-ποίησίν της. Πιὸ ἀναλυτικά: Ὑπῆρχε στὴν Πρωτοελληνικὴ κάποτε μιὰ λέξις: *ΗΟΣ, ΙΟΣ, ΣΟΣ, ΣΦΟΣ*, πέστε τὴν ὅπως θέλετε. Καὶ ἴσως καὶ οἱ πρόγονοί μας νὰ τὴν ἔλεγαν κατὰ καιροὺς διαφορετικά. Ὡστόσο δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο αὐτὴ ἡ λέξις ἀπ' τὴν κλασσικὴ μας «Ὅς». Ἡ δασεῖα ἔμεινε σὰν σημάδι κάποιου ἄγνωστου στοὺς μεταγενέστερους ἀρχαίου ἥχου ποὺ ὑπῆρχε ἐκεῖ. Αὐτὴ ἡ λέξις (*Ὅς — Ὅ — Ὅ*) ἐρμηνεύεται σήμερα σάν: αὐτός,-ή,-ό πού, - ἐκεῖνος,-η,-ο πού, ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία τὸ ὁποῖον. Εἶπαμε ὅτι πρόκειται γιὰ δεικτικο-ἀναφορικὴ ἀντωνυμία. Στὸν καιρὸ τοῦ Ὁμήρου, ποὺ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα **δὲν εἶχε ἄρθρο**, τοῦτ' ἡ δεικτικοἀναφορικὴ ἀντωνυμία μὲ τὸ πλῆθος τῶν παραλλαγῶν της χρησίμευε γιὰ ἄρθρο. Μέχρι ἐδῶ τὸ θεωρῶ «κατανοητὸ» λίγο-πολύ τὸ φαινόμενο ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη. Νομίζω, ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικὴ μέχρι στιγμῆς διαφωνία. Διότι καὶ οἱ Φοινικιστὲς τῶν ἡμερῶν μας, ποὺ κατευθύνουν τὸ ἐκάστοτε ὑπουργεῖο τῆς Ἀ-Παιδείας σὲ τοῦτο τὸν τόπο, μᾶς τὸ «διδάξαν» αὐτό. Ὅσοι ἀναγνώστες πῆγαν σὲ γυμνάσιο τῆς ἐποχῆς μου καὶ πίσω, ποὺ ὅσο νάναι κάποια κολυβογράμματα μαθαίναμε, ἀσφαλῶς διδαχθήκαμε ὅτι στὸν Ὁμηρὸ ἡ ἀντωνυμία εἶναι ἄρθρο.

Πᾶμε παρακάτω τώρα. Ὅσοι γνωρίζετε Ἀλβανικά-Βουλγαρικά-Ῥουμανικά, θὰ μὲ καταλάβετε. Κι ὅσοι εἶστε «ἀπ' τὴν Πελοπόννησο», θὰ μὲ καταλάβετε σχετικὰ πιὸ εὐκολά. —«Τὰ πῆρατε μαζί σας τὰ-τροφίματά;» Νὰ μιὰ φράση ἀπὸ Πελοπόννησο: *Τὰ-τροφίμα-τα*. Τὸ ἄρθρο ἐπαναλαμβάνεται δύο φορές, τὴ β' μὲ μορφὴν κατάληξης: *Τροφίμα-τα*, δηλ. *Τὰ τρώφιμα*. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ στὰ Βουλγάρικα, π.χ. λένε: *ζενά-τα*, δηλ. *τά-ζένα*: ἡ γυνή. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ στὰ Ῥουμάνικα καὶ τ' Ἀλβανικά κ.ο.κ.: ἄλβ. *σπάτε*: σπάθη καὶ *σπάτε-α* δηλ. *ἡ σπάτε*: ἡ σπάθη. Τὸ *ἄ* εἶναι ἴδιο μὲ τὸ *ἡ* (*ἄ/ῆ*). Αὐτὸ τὸ φαινόμενο εἶναι ἓνα μεταξὺ πολλῶν ὁμοίων καὶ λέγεται ἀπ' τοὺς Βαλκανολόγους «*βαλκανικὸς συνασπισμός*» καὶ μελετᾶται (στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε μαῦρα μεσάνυχτα φυσικά), μελετᾶται, λέω, ἡ προϊστορικὴ ἐμφάνιση τοῦ ζητήματος.⁹

Γιατί τὰ λέω ὅλα αὐτά; Διότι στὴ λέξις «ὁ Δαυ-λ-ός» τόσο τὸ ἄρθρο ὅσο καὶ ἡ

κατάληξη αποτελοῦν ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Προέρχονται καὶ τὰ δυὸ ἀπ' τὴν δεικτικοαναφορική ἀντωνυμία «Ὁς» μὲ σημασία: αὐτὸς ὁ ὁποῖος. (Ὁ ὅς: παράλληλο στὸ ὦν: αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνάμεσα στὸ Ὁ Ὁς καὶ στὸ Ὁ Ὡν· ἡ μόνη οὐσιαστική «διαφορὰ» ποὺ ὑπάρχει συνίσταται στὴν διάκριση τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ἔχειν. Π.χ.: ὁ ὅς: αὐτὸς ὁ ὁποῖος (ἔχει) καὶ ὁ ὦν: αὐτὸς ὁ ὁποῖος (εἶναι). Οἱ καταλήξεις αὐτὲς -ὅς/-ὦν στὴν νέα γλῶσσα ἐναλλάσσονται: π.χ. Παρθεν-ὅς καὶ Παρθεν-ὦν, Σολωμ-ὅς καὶ Σολωμ-ὦν, παθ-ὅς καὶ παθ-ὦν κ.ο.κ. Συνεπῶς: Δαυ-λ-ὅς: Αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἔχει Δαῦ-λ καὶ Δαυ-λ-ὦν: Αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶναι Δαῦ-λ.

Γιὰ τὴν κατάληξη ἀρκετὰ γιὰ τώρα. Πᾶμε στὸν χαρακτήρα, ποὺ ἐξ ὀρισμοῦ λέγεται τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ θέματος, δηλ. τῆς ρίζας τῆς λέξεως. Ἄραγε ἔχει καμμιά σημασία ποὺ ὁ χαρακτήρας εἶναι —λ—; Τί θὰ γίνονταν —ας ποῦμε— ἂν εἶχε π.χ. χαρακτήρα «ρ»; Μὲ χαρακτήρα —ρ— ὁ Δαυ-λ-ὅς μας γίνεται Δαυ-ρ-ὅς. Κι ἂν προστεθῇ μιὰ πρόθεση, κοντεῦει νὰ γίνῃ Ἑπί-δαυρος. Γιὰ τὴν ὥρα, ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες, κρατῆστε σφιχτὰ τὸν τύπο «ΔΑΥΡΟΣ». Θὰ δῆτε ὅτι δὲν εἶναι κάτι ἄσχετο; Ἀντιθέτως! [Εἶναι, βλέπετε, καὶ τὸ ζήτημα τοῦ χώρου. Στὰ ἄρθρα πρέπει νὰ εἴμαστε σύντομοι. Πάντως, μὲ δυὸ λόγια], βάλτε σὰν χαρακτήρα στὴ λ. δαυ-λός ὁποῖο γράμμα θέλετε: Δαῦλος, δαῦκος, δαῦνος, δαῦχος, δαῦδος, δαῦσος κτλ. Καὶ κρατῆστε κι αὐτὲς τὲς «νέες» λέξεις, γιὰ ν' ἀσχοληθοῦμε σὲ λίγο μαζί τους, ἀφοῦ ποῦμε προηγουμένως κάτι πολὺ σπουδαῖο, ποὺ ἔχει νὰ κάνῃ μὲ τὸ θέμα, τὴν ρίζα δηλαδὴ τῆς λέξεως ΔΑΥΛΟΣ.

Ἡ ρίζα εἶπαμε εἶναι ΔΑΥ-. Τρία γράμματα. Τ' ἀκούσατε, ἀξιότιμοι κ. Φοινικιστές; Πρόκειται γιὰ ΤΡΙ-γράμματος ρίζα στὰ Ἑλληνικά, ἴδι α 100% μ' αὐτὲς ποὺ τὲς βαφτίσατε «σημιτικές» (sic!).¹⁰ Θ' ἀσχοληθοῦμε —ἔτσι γιὰ ἄστεῖο— μὲ τὸ πρῶτο γράμμα. Τὸ Δ. Γιὰ κυττάξετε το καλὰ. Σχηματικά εἶναι —ῥωτάω— πολὺ διαφορετικὸ ἀπ' τὸ Λ; Εἴτε εἶναι εἴτε δὲν εἶναι σ χ η μ α τ ι κ ᾶ ὅμοια σχεδόν, ἐκεῖνο ποὺ ξέρω ἐγὼ εἶναι, ὅτι σχεδὸν πάντα αὐτὰ τὰ δυὸ γράμματα Δ καὶ Λ στὴν διαχρονικὴ πορεία τῆς γλώσσας μας ἐναλλάσσονταν. Λέω παραδείγματα: Ἡσύχιος: λάρνη/δάφνη, Περγαῖοι. Στὰ τούρκικα (κακοποιημένα Ἑλληνικά, ὅπως καὶ τὰ ἐβραϊκά) δέφνε καὶ λέφνε λέγεται ἡ δάφνη. Στὰ Τσακωνικά (ἀρχαῖα Δωρικά): λ α ρ ρ ί α καὶ δαφνία, πάλι ἡ δάφνη. Ἀνοίξετε κι ἓνα λεξικό, π.χ. Λατινικὸ. Ἡ δάφνη ἐκεῖ εἶναι *laurus* (λαῦ-ρ-ος). Ἐχοντάς τα χαμένα ὁ ἰνδοευρωπαϊολόγος Φοινικιστὴς Χόφμαν σ' αὐτὴ τὴ λέξη γράφει: «... aus einer mittelmeersprache...»¹¹. Γιὰ ποιά Μεσογειακὴ γλῶσσα· θὰ μπορούσε νὰ τοῦ πῇ κανένας· λές; Γιατί δὲ λὲς τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς *mittelmeersprache*; Γιὰ ξεκάθαρα Ἑλληνικά πρόκειται. Ἐνα σωρὸ τέτοια παραδείγματα ἔχει ὁ Ἡσύχιος: λίσκος· δίσκος· λάσιος, δασύς. Πᾶτε στὰ μουσεῖα μας καὶ δέστε ἐπιγραφές. Ἄς ποῦμε κάτι γνωστό. Σὲ ἀρχαῖα ἀγγεῖα ἀπ' τὴν Ἀττικὴ βλέπουμε νὰ γράφουν Ὀλυττεύς ἢ Ὀλυσεύς ἀντὶ Ὀδυσσεύς. Σὲ Βοιωτικὰ κοφίνια «Ὀλισεύς». Σὲ κορινθιακά Ὀλισέας καὶ Λισέας. Ἀνοίξετε καὶ κανένα λεξικό. Λατινικά: *Ulixes*, ὁ Ὀδυσσεύς μας! Ἀκόμα: Ἀλβανο-γκέγκικα ὕλ-ε-α / ἡ ὁδός. Ρώσικα κτλ. «ὕλιτσα». Ἀλβαν. ἡ ὁδός καὶ οὐδε. Ὑπάρχουν καὶ οἱ δυὸ τύποι σήμερα: οὐδε καὶ οὐλε. Νὰ συνεχίσω; Δὲν νομίζω νὰ χρειάζεται. Τὸ Δ εἶναι ἴδιο μὲ τὸ Λ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ λέξη λαῦ-ρ-ος, ὅπως θὰ δοῦμε, δὲν εἶναι καθόλου μακριὰ ἀπ' τὴ λέξη δαῦ-λ-ος.

Πᾶμε τώρα στὴν δίφθογγο «αυ» τοῦ θέματος τοῦ Δαυ-λ-ός, Δαῦ-. Θὰ πιάσω κάτι ἄλλο, γιὰ νὰ μὴν πῇ κανεὶς ὅτι μεροληπτῶ. Διαλέγω μιὰ λέξη σὲ 7 γλῶσσες ἰν-

δο-εβραιο-ευρωπο-ασιατο-κ.λ.π. Νά ποῦμε, τὴ λέξη σταῦλος (γιὰ νάμαστε καὶ κοινὰ στό... θέμα μας). Ἡ Ἑλληνικὴ λέξη σταῦλος λοιπὸν στὰ ἐγγλέζικα (πρόκειται γιὰ κακοποιημένα Ἑλληνικά, δίχως... τίς καταλήξεις) κάνει *stall* ἀλλὰ προφέρεται ὡς «στῶλ». Στὰ Γερμανικά ἡ ἴδια λέξη σταῦλος γράφεται τὸ ἴδιο: *Stall* καὶ προφέρεται ἀπλούστερα, δηλαδὴ ὅπως γράφεται: «στάλλ». Στὰ Ῥώσσικα ἡ λ. σταῦλος γράφεται (μὲ τὸ μεγαλογράμματο ἀλφάβητό μας) *ctonlo* καὶ προφέρεται ὡς «στόϊλο». Στὰ Φράγκικα ὁ σταῦλος εἶναι *étable* (έταβλε), προφορὰ «ετάμπλ». Στὰ Λατινικά ὁ σταῦλος εἶναι *stabulum* (στάβυλυμ), προφορὰ: «στάμπουλουμ». Στὰ Τούρκικα *tavia* ἡ πρὸ ὀρθογραφημένα τάυλα, προφορὰ ταβλά. Ἄς δοῦμε τί συνέβη, στὴν δίφθογγο «αυ» (AF, AW) στὴ λ. αὐτή.

Στὴν ὀθωμανικὴ (ἀραβικὴ) γραφὴ τὸ F (δίγραμμα) διατηρήθηκε «τά-υ-λά». Ὅμως στὰ νεο-τουρκικά ἐγίνε V (μὲ προφορὰ «β»): *tavla*. Στὰ Ἑλληνικά ἔχουμε ἱστορικὴ ὀρθογραφία τοῦ Υ (F), ἀλλὰ προφ. «β». Στὰ λατινικά τὸ F ἐγίνε δυὸ γράμματα *bu* (προφ. «μπου»: *sta-bu-lum*). Στὰ λατινογενῆ γαλλικά σκέττο B (προφ. «μπ» στὴ λ. *éta-b-le*). Στὰ ἀγγλικά καὶ γερμανικά ἐγίνε τὸ F ποὺ προϋπῆρχε, L (λ). Ἀφομοιώθηκε δηλαδὴ πρὸς τὸ ἐπόμενό του γράμμα ποὺ ἦταν L (λ): *stall* ἀπὸ *staül*. Στὰ Ῥώσσικα ἐγίνε «ι». Ἀπὸ *ctoflo* δηλαδὴ, εἰοῦλο, στόϊλο. Τὸ F δηλαδὴ ἐγίνε Y, BU, B, L, I, V κλπ. Χαρά στὸ πρᾶγμα! Μήπως στὰ Ἑλληνικά δὲν ἐγίνε τὸ ἴδιο στὴ λέξη λαῦρος, ἃς ποῦμε... Μήπως, τὸ «λαῦ-ρ-ος», δὲν ἐγίνε καὶ σὲ μᾶς «λάβ-ρ-ος», «Λάμπ-ρος», «λαμπ-ρ-ός», «λαμπε-ρ-ός»; Ἡ μήπως κι ὁ δαυλὸς δὲν λέγονταν ἀπ' τοὺς Λάκωνες δαβελός; Φυσικά, ὁ χαρακτῆρας δὲν εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖο μήτε στὸν δαυλὸ μήτε στὸν λαμπερό. Ἔτσι καὶ τὸ «ρ» καὶ τὸ «λ», μποροῦν ἄζημίωτα νὰ λείπουν. Παραδείγματα: δᾶος, δαῖς-ίδος, ἄττ. δᾶς, δαδός, δανός, δαλός κτλ. Ἡ λαμπάς, λαῦπος κ.τ.τ. Πολὺ συνοπτικὰ δὲ ἀναφέρω:

Ἡ λέξη Ὀλυμπος [ποὺ γιὰ μένα σχετίζεται ἐτυμολογικὰ μὲ τὸ λαῦρος ἢ λαμπρός (λαῦπος, λάμπης, λαμπάς, λαμπ-τ-ήρ κ.τ.τ.)], ἐμφανίζει στὴν λέξη ἓνα «ρ» (ὅπως καὶ τὸ λαμπ-ρ-ός), ποὺ τὸ βλέπουμε π.χ. στὴν ὀνομασία τοῦ Ὀλύμπου τοῦ Καυκάσου «Ἐλμπ-ρ-ούς», στὴν ὀνομασία τοῦ Ὀλύμπου τῆς Περσίας «Ἐλμπού-ρ-ζ κτλ. Ἴσως ἂν τὰ πάρουμε αὐτὰ ὑπ' ὄψη μας, νὰ σταματήσουμε κάπως τὴν μεγάλῃ σημερινὴ ντροπὴ, νὰ μένη ἀνετυμολόγητο τὸ Ὀλυμπος ἢ ἡ Ὀλυμπία ἢ καὶ τὰ Ἱερά μας Σόλ-υ-μα (ὄχι Ἱερουσαλ-ή-μ! μὲ «υ» «Ἱεροσόλυμα, ὄχι με «η» Ἱερουσαλήμ...), ποὺ σήμερα οἱ Φοινικιστὲς λένε ὅ,τι ἀηδίες θέλουν γι' αὐτὲς τίς δῆθεν *vorgr.*, «προελληνικὲς» λέξεις τῶν ... Ἑλλήνων! Κοντεύουν νὰ μᾶς ποῦν ὅτι καὶ ἡ λέξη «Ἑλληνας»... προελληνικὴ ὅτι εἶναι! Καλὰ νὰ πάθουμε, ἀφοῦ τοὺς ἀφήνουμε καὶ ἀλωνίζουν, ἐνῶ ἐμεῖς δὲν ἀσχολούμαστε. Ποιὸς Ἑλληνας ἔχει ἐτυμολογικὸ λεξικὸ «σπίτι» του; Ῥωτῆστε 100 «Ἑλληνες». Οἱ περισσότεροι οὔτε τί θὰ πῇ ἢ λ. «ἐτυμολογικὸ» δὲν ξέρουν. Ἔτσι ποὺ μᾶς κατάντησαν, εἶναι νὰ μᾶς κλαῖς! Ἀπὸ πορνοπεριοδικὰ πάντως (τσόντες) καὶ χασίσια εἶναι γεμάτα τὰ σπίτια κι οἱ τσᾶντες τῶν μαθητῶν. Πλήρης ὁ ἐκ-μαυλ-ισμὸς καὶ ἡ φοινικοποίηση.

Ποῦ καταλήγουμε; — Μὰ γιατί πρέπει νὰ καταλήξουμε; Ὅχι! Δὲν καταλήγουμε πουθενά. Οἱ Φοινικιστὲς ἀρέσκονται στὰ τετελεσμένα «δόγματα». Ἐμᾶς τὰ ἀξιώματά μας τὰ διαμορφώνει ἡ ἴδια ἡ ἔρευνά μας. Ἐνημερωτικὰ ἀναφέρω τὴν ἀποψη τοῦ Χόφμαν, μὲ τὸν ὁποῖο δὲν συμφωνῶ. Αὐτός θέλει νὰ προέρχεται ἐτυμολογικὰ τὸ «δα-ῦλος» ἢ «δαυλός» ἀπὸ τὴν σύνθεση τῶν λέξεων «δά» καὶ «ῦλη». Τὸ «δά-», λέει, τὸ συναντᾶμε καὶ στὸ «δά-σκιος» καὶ στό... «δάφοινος»! (Ποῦ τὸ πάει,

όλο στον «Φοινικισμό» τὸ γυρίζει. Διότι, δά-φοινος: *sehr rot!* «πολύ κόκκινος! «Φοῖνος;» ὄχι φῖνα, «ώραῖα!» ἀλλὰ *fin*, «τέλος», μεσιέ). Πάντως, στὰ Αἰολικά, αὐ-τὸ τὸ δά-, ποὺ λέει ὁ Χόφμαν, συναντιέται σὰν ζά- με σημασία «πολύ»: π.χ. σή-μερα λέμε ζά-πλουτος: πολὺ πλούσιος. Ἄλλὰ τὶ «πολὺ ὕλη» νὰ ἔχει ὁ δα-υλός; —Γιὰ νὰ κάνουμε καὶ λίγο χιοῦμορ: Ἐμᾶς, στὸ περιοδικό, δὲν μᾶς νοιάζει τόσο ἡ «ποσότη-τα» ἀλλὰ ἡ «ποιότητα». Ἔτσι δὲν εἶναι ἀνάγκη νᾶχῃ «πολὺ ὕλη» τὸ περιοδικό, γιὰ νὰ λέγεται «Δαυλός». Μᾶς νοιάζει νὰ ἔχῃ «φωτεινὴ ὕλη», νὰ βγάλλῃ ζωογόνα λάμ-ψη, νὰ φέξῃ στὸν δρόμο τῶν ἐρευνητῶν καὶ νὰ κάψῃ τὰ καταχθόνια σχέδια τῶν Φοι-νικιστῶν, ποὺ χροῖνε ἀπὸ χρόνια ἐκπονήσει ἐνάντια στὴ γλῶσσα τῶν θεῶν (ὅπως λέ-γει ὁ Ὅμηρος τὰ Ἑλληνικά).

Κι ἂν τέλος ὁ Φοινικιστὴς Χόφμαν ἔχῃ δίκιο κι ὄντως ὁ δαυλός παράγεται ἀπὸ τὰ δά- καὶ ὕλη, σώνει καὶ καλὰ τὸ «δα-» πάει νὰ πῇ «πολύ»; Στὰ Ζενδικὰ δά εἶναι τὸ «γνωρίζω», «γινώσκω», «ξέρω», «μαθαίνω», «μπορῶ». Σχετικὸ μὲ τὸ Ἑλληνικὸ οἷ-δα. Καὶ δάο εἶναι «ἐπιστήμη». Στὰ Σάνς-Κρητικὰ *dhi, dhe*: ἐξυπνάδα, *dhid-a*: σκέψη. Στὰ πελαγογενῆ ἀλβανικά *di*: γνωρίζω. Ὅπως καὶ στὰ Ἑλληνικά: «δα-εῖς» «δαήμων»: αὐτὸς ποὺ γνωρίζει καὶ ἀ-δαής: ὁ Χόφμαν καὶ οἱ ὅμοιοί του Φοι-νικιστὲς, π.χ. ὁ κ. Γ. Μπαμπινιώτης κι ὁ κ. Κριαρᾶς, ὁ κ. Τομπατῆδης κ.ἄ.

Λοιπὸν αὐτὸ δὲν εἶναι πιὸ καλὸ; Ἀπὸ «δά-» καὶ «ὕλη» θέλουν οἱ Φοινικιστὲς τὸν δαυλὸ μας; Πολὺ ὠραῖα. Νὰ τοὺς κάνουμε τὸ χατῆρι. Δά-λοιπὸν: δηλ. *Γνωῖσις* καὶ ὕλη. Λαμπρά.

[Ἔπεται συνέχεια]

Σημειώσεις

1. Προσπαθῆτε νὰ βρῆτε τὴν ἐτυμολογικὴ προέλευση τῆς λέξεως *ἔρευνα*. Θὰ διαπιστώσετε γρήγορα τὸν δυναμικὸ χαρακτήρα τῆς λέξης αὐτῆς, ποὺ συνδέεται μὲ τὸ «ἐρευνάω», τὸ ὁποῖο ἐρευνάω προέρχεται ἀπ' τὸ ἐρέω, δηλαδὴ ῥωτάω, ψάχνω, ζῆτῶ νὰ μάθω γιατί δὲν ξέρω. Στὰ Κρητικὰ *ἐρευνάει* ζητηταί, πράκτορες, λέει μιὰ «γλῶσσα» τοῦ Ἑσυχίου. Στὰ Αἰολικά τὸ ἐρέω συναντᾶται μὲ τὴν πιὸ ἀρχαία του μορφή, ὡς «ἐρεύω: ἐρέFω» (τὸ -F- κατοπινά, ὡς γνωστόν, ἐχάθη). Ἄλλοι τύποι τῆς λέξης: ἐρέομαι, ἐί-ρομαι. Στὸν Ὀμηρὸν: ἐρέομεν: «ἄς ῥωτήσουμε». Ἐπίσης: ἐρεσίνω: «ψάχνω». Ἰωνικά: εἰρώται καὶ Ἄττικὰ: ἐρωτάω. Γι' αὐτὴ τὴ λέξη πιστεύω προσωπικὰ ὅτι συνδέεται μὲ τὴ *ῥοή, ῥέω, ρεῦ-μα*. Τὸ θέμα *ῥεῦ-* τοῦ ῥεῖματος, ὑπάρχει καὶ στὴ λ. *ῥε-υ-να*. Καὶ νὰ πῶς τὴν ἀναλύω: *ἐν-ρευ-Ja*: τὸ «ἐν» ἡ γνωστὴ καὶ σήμερα πρόθεση, ποὺ συναντᾶται ἐδῶ ὡς *ἐ-*, διότι τὸ ν χάνεται μπροστὰ στὸ ρ, ἀφοῦ γίνεται προη-γουμένως *J* καὶ *ἐν-ρευ-Ja*: *ἐJ-ρευ-Ja*, *ἐ-ρευ-Ja*, *ἐρευJa*, *ἐρευJa*: αὐτὴ ποὺ βρίσκεται ἐν *ῥοῇ*, ἡ *ῥέου-σα*, ἡ *ρευ-στή*. Ὅσο γιὰ τὴν κατάληξη *-Ja*, συναντᾶται καὶ στοὺς Μινωϊκοὺς. Προέρχεται ἀπ' τὴν δεικτικὴ ἀντωνυμία *ὅς-ῆ/ᾱ-ὅ ἡ Ἠὸς-Ἡᾱ-Ἠὸ καὶ Ἰὸς/ὅς Jᾱ/ῆ Jὸ/ὅ*. Τὸ θέμα «ῥεῦ» γίνεται: *ῥεῦ, ῥεῖ (ῥεῖ: ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΡΕΙ, ῥεῖ)*, ὅταν τὸ F/θ «φωνηγενοποιεῖται». Παράβαλε ἐδῶ καὶ τὴ λ. *ἀπο-ρία: ἀπόρευ-Ja*, *ἀπορεFJa*, *ἀπορεJa*, *ἀπορεία*, *ἀπορία*: αὐτὴ ἡ (κατάσταση) ἡ ὅποια (προκύπτει) ἀπὸ (τὴν συνεχῆ) ῥοή (τῶν πραγμάτων). Μὴν ἀπορεῖ-τε (ἀπο-ρευ-τε), ποὺ δὲν δέχομαι τὴν Φοινικιοῖδοευρωπαϊκὴ ἐκδοχὴ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, δηλ. τὸν σχηματισμὸ τῆς «ἀπορίας» ἀπὸ τὸ ἀ- στερ. καὶ τὸ «πόρος» (πέραςμα).

2. Ὁ Χόφμαν στὸ *Ἑτυμολ. Λεξ. τῆς Ἑλληνικῆς*, Μόναχο 1971, ἀναφέρει τὴ λέξη *δαυλός* καὶ *δαυ-λος*. Καὶ γὰρ τὸ δέχομαι αὐτὸ, καὶ μάλιστα τὸ ἐξηγῶ. Ὅταν ὁ τόνος εἶναι στὴ λήγουσα, πρόκειται γιὰ ἐπίθετο, ἐνῶ στὴν παραλήγουσα ὁ τόνος οὐσιαστικο-ποιεῖ τὴ λέξη. Παράβαλε «Ὁ Λάμπρος» καὶ «λα-μπρός, -ά, -όν».

3. Τί εἶναι τὸ σύμβολο; Ἀντὶ γιὰ ἄλλον ὁρισμὸ παραθέτω τὰ λόγια τοῦ Νῆτσε [ἀπ' τὸ *Ecce Homo!* (Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος!), Ἑλλ. ἐκδ. σελ. 135]: *καὶ ὅλα τὰ πράγματα τρέχουν μὲ τρυφερότητες περίσσειας, γιὰ νὰ βροῦν θέση στὸ λόγο σου καὶ σοὺ γελοῦν κολακευτικά, γιατί θέλουν νὰ πετάξουν φερμένα ἀπὸ σέ. Πάνω στὴ φτερούγα κάθε συμβόλου σὺ πετᾷ πρὸς κάθε ἀλήθεια. Γιὰ σένα ἀνοίγουν μόνοι τους ὅλα οἱ θησαυροὶ τοῦ Λόγου· κάθε Ὅν θέλει νὰ γίνῃ Λόγος, κάθε Μελλούμενο θέλει νὰ μάθῃ ἀπὸ σέ νὰ μιᾷ...*

4. Στο χωριό που μεγάλωσα π.χ. (Ἁγία Τριάς Θεσσαλονίκης) ἡ ποδοσφαιρική ομάδα λέγεται «ΠΥΡΣΟΣ» καὶ ἔχει γιὰ σύμβολό της τὸν δαυλὸ (ἢ πυρσό). Τὸ ἴδιο εἶναι δαυλὸς καὶ πυρσός. Ἐτυμολογικά, πυρσός: πυρρός: πυρFος: πυρος: πυF-ρ-ος. Τὸ δὲ «πῦρ» ἦταν παλιὰ παυ-ρ-, ὅπως π.χ. γερμ. *F-E-U-ER* καὶ ὅχι μόνον γερμανικά. Ἀρμενικά: *HUR* (γενική *HROY*), Τοχαρικά: *por. ruwar*. Χεττιτικά: *pah-hur* Γενική: *pahhuenas*. Ἀρχ. ἄνω Γερμ.: *fiur, fuir* κτλ. Ὅποτε ἀπὸ ἔτυμολ. ἀποφύ οὐ Παῦ-λ-ος, κο-ντὰ στὸ πῦρ/ ἢ παῦ-ρ-ι: φωτεινός;) Γνωστὴ εἶναι καὶ ἡ δάδα/δάϊδα/δάῦδα/δαῦ-δ- με τὴν ὁποία κουβαλιέ-ται ἀπ' τὴν Ὀλυμπία ἡ φλόγα κάθε 4 χρόνια σ' ὁποιο σημειο τῆς ὑψηλίου διεξάγονται οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. Οἱ Ἐλευθεροτέκτονες ἐπίσης ἔχουν μεγάλη ἀδυναμία στὴν «χειρά φέρουσιν δάδα». Καὶ ἡ Νέα Δημοκρατία ἔχει γιὰ σύμβολό της τὸν δαυλό. Θὰ παραθέσουμε σὲ ἐπόμενα ἄρθρα σχετικές φωτογραφίες γιὰ ὀργανώσεις ποὺ ἔχουν αὐτὸ τὸ σύμβολο.

5. Ὁ «Δαυλός», ποὺ «ἀ ν ἄ β ε ι» τὴν πνευματικὴ ἀναζήτηση, ἀντιμετωπίζεται κατὰ τὴ γνώμη μου πολὺ κακὰ ἀπὸ τὰ διάφορα πρακτορεῖα διανομῆς τύπου. Ἀπλῶς δὲν τὸν ἔχουν! Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ 6 χρό-νια δὲν ἤξερα ὅτι ὑπάρχει τέτοιο περιοδικό. Φαίνεται ἀκόμα, ὅτι καὶ οἱ νεοέλληνες ἔχουμε περιέλθει σὲ τὴν «ξευτίλα», ποὺ προτιμᾶμε τὸν μαυ-λὸ παρὰ τὸν δαυ-λὸ. Ἐτσι ἐξηγεῖται τὸ ὅτι δὲν ὑπάρχει περί-πτερο στὴν χώρα μας ποὺ νὰ μὴν ἔχη τοὐλάχιστον 100 μαυ-λιστικά περιοδικὰ κρεμασμένα ἀπ' ἔξω. Εἴ-δατε ποτὲ κρεμασμένον τὸν «Δαυ-λόν»; Εἴπαμε. Ὁ «Δαυ-λός» «ἀ ν ἄ β ε ι» τὴν πνευματικὴ ἀναζήτη-ση; ὅμως οἱ Φοίνικες ἔχουν ὅτι ἡ σεξουαλικὴ πείνα τῶν μαυ-λ-ιόρη-δων εἶναι παρὰ κερδοφόρα γι' αὐ-τούς. Φάτε λοιπὸν «πορνο-περιοδικά»... Τόση ξευτίλα ἡ φυλὴ μας —σίγουρα— δὲν εἶχε πάθει οὔτε ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τὴν σημερινὴ περίοδο ἴσως πρέπει νὰ τὴν ποῦμε μαυ-λ-οκρατία. Κατὰληξη; ἔητ'!

6. Ὁ κ. Γιεχοῦντα ἀξιώνει ὅτι ἀκαταμάχητες μαρτυρίες ἀποδεικνύουν ἀναμφισβήτητα ὅτι τὰ Βιβλι-κά Ἑβραϊκά εἶναι καμουφλισμένα Ἑλληνικά καὶ ὡς πρὸς τὴν Γραμματικὴν ἐξ ἴσου καλὰ, ὅπως καὶ στὸ λεξιλόγιο. Ἀκόμη ὅτι οἱ διαφορὲς ποὺ ὑφίστανται ἀνάμεσά τους εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον διαφορὲς λόγῳ προφορᾶς. Ἐτσι τὰ Ἑβραϊκά δὲν μποροῦν νὰ κατανοηθοῦν δεόντως δίχως τὴν μεσολάβηση τῶν Ἑλληνικῶν, ἐνῷ τὰ Ἑλληνικά μποροῦν νὰ μελετηθοῦν καλύτερα διὰ μέσου τῶν Ἑβραϊκῶν. Τὸ καμου-φλάξ ἢ ἡ μάσκα ποὺ ἀποκρύπτει τὴν ταυτότητα τῶν Ἑβραϊκῶν μετὰ τὰ Ἑλληνικά ἔχει ἕναν κώδικα: καὶ ὁ κ. Γιεχοῦντα ἔσπασε τὸ μυστικὸ του καὶ σχημάτισε κανόνες ἀποκωδικοποιήσεως, ἡ ἀκρίβεια τῶν ὁ-ποίων μπορεῖ ἐπανελημμένως νὰ δοκιμασθῇ. Ξεφλουδίζοντας αὐτὸ τὸ καμουφλάξ καὶ ἀναγνωρίζοντας τίς διαφορὲς τῆς προφορᾶς, οἱ λέξεις καὶ τῶν δυὸ γλωσσῶν ἀποκαλύπτουν τὴν ταυτότητα ποὺ ἔχουν με-ταξύ τους. Ἐπὶ τὴν ἐκτέλεσιν λοιπὸν εἶναι, πολλὰ σκοτεινὲς λέξεις καὶ ὁλόκληρες σελίδες σπαζοκεφαλιᾶς νὰ γίνουν πλέον καθαρὲς καὶ τὸ βιβλικὸ λεξιλόγιο νὰ ἐμφανισθῇ ἀπέραντα ἐμπλουτισμένο. Ἐπίσης ξεπρο-βάλλει ἀπ' τὴν ἐκτεταμένη καὶ λεπτολόγο φιλολογικὴ ἔρευνα: ὅτι τὰ Ἀραβικά ἦσαν Χιττιτικῆς (Σκυ-θικῆς) προελεύσεως, σχετιζόμενα ἀκόμη κατὰ βάθος πρὸς τὸν Ἑλληνισμό καὶ ὡς πρὸς τὴν θρησκεία καὶ τὰ ἔθνη. Ἀλλὰ καὶ ἡ παραδοσιακὴ ἀντίληψη περὶ ἀπομονώσεως τῶν «Ἰνδοευρωπαϊκῶν» ἀπ' τὴς λεγό-μενης «σημιτικῆς» γλώσσας εἶναι ἀστήρικτη. Τέλος ἀπαιτεῖται μιὰ σημαντικὴ ἀναθεώρηση τῶν ὑπολο-γισμῶν μας γιὰ τοὺς λαοὺς τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Ἀράβων, καθὼς ἡ Ἰουδαϊκὴ, Χριστιανικὴ καὶ Ἰσ-λαμικὴ κουλτοῦρα, ὁ τρίπτυχος στῦλος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, ἔχουν μιὰ κοινὴ Ἑ λ λ η ν κ η θεμε-λίωση.

Τὸ βιβλίον τοῦ Joseph Yahuda ἔχει τίτλο «*Hebrew is Greek*» (Τὰ Ἑβραϊκά εἶναι Ἑλληνικά). Ἐκδ. Πανεπιστημίου Oxford & Becht Publications, 1982, με κωδικὸ ἀριθμὸ ISBN O 7289 0013 O. Σημειώνουμε λίγα πράγματα, ἀκόμα γι' αὐτό: Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι μιὰ δίοδος στὴν Βιβλικὴ ἐρμηνεία. Εἶναι ἀπαραίτητο στοὺς βιβλικούς μελετητὲς καὶ κανεὶς Ἑβραῖος, Ἑλληνας ἢ Ἀραβας ἐρευνητὴς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀγνοῇ. Καμμιά βιβλιοθήκη δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηριστῇ πλήρης δίχως αὐτό. Ἀπ' τὴν ἀρ-χὴ ὡς τὸ τέλος εἶναι μιὰ πρωτότυπη ἐργασία τῆς ἀναλυτικῆς φιλολογίας. Ἡ ἔρευνα εἶναι αὐστηρῶς ἀ-ντικειμενικὴ καὶ ἡ μέθοδος ἐπιστημονικὴ, ἀλλὰ ἡ διατύπωση τῆς θεωρήσεως εἶναι ἐντελῶς νέα καὶ ἐπα-ναστατικὴ. Ὁ συγγραφεὺς ἔχει ἐξετάσει λεπτομερῶς καὶ συστηματικῶς ὅλες τίς λέξεις τῆς Βίβλου, εἴ-τε Ἑβραϊκῆς εἴτε Ἀραμαϊκῆς κατὰ μόναν ἢ κατὰ τὰ συμφορζόμενα, συγχρινόντας τις μετὰ χιλιάδες Ἑλ-ληνικὲς λέξεις, σημειώνοντας τίς διαφορὲς ἀποχρώσεις τῶν ἐννοιῶν τους μαζί με τίς ὁμοιότητες καὶ τίς διαφορὲς οἱ ὁποῖες ὑφίστανται ἀνάμεσά τους στὴν κατὰ φῶνημα σύνθεση, στὴν μορφολογικὴ δομὴ καὶ στὴν γραμματικὴ πραγματάωση. Ὁ κ. Γιεχοῦντα ἐξερεύνησε τὴ γλῶσσα τῆς Βίβλου μετὰ τὴν βοήθεια τῆς ἴδιας τῆς Βίβλου σὲ σχέσιν μετὰ τὰ Ἑλληνικά μετὰ τὴν βοήθεια τῆς Σανχεντρινιανῆς μετάφρασης (τῶν Ο') καὶ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσας, ἀναλύοντας καὶ κατατάσσοντας τίς ὅλες λέξεις, σύμφωνα μετὰ τίς μορφὰς καὶ τοὺς ἤχους τοὺς ὁποῖους τ' ἀρχαῖα Ἑλληνικά, τὰ Ἑβραϊκά καὶ τ' Ἀραβικά ἀνέπτυξαν χωριστά. Ἀνακάλυψε ἀκόμα ὅτι πολλὰς Ἑλληνικὲς διαλεκτικὲς παραλλαγὰς εἶναι ὅμοιες πρὸς τίς κατὰ φῶνημα Βιβλικὰς ἀλλαγὰς καὶ ὅτι περίπου τὰ 9/10 τῶν διαφόρων λέξεων στὴν Βίβλο ἔχουν ἀποδεδειγμένως Ἑλληνικὰ ὁμόλογα.

Τοῦτο εἶναι ἓνα βιβλίον «ποῦ μιλάει» κυρίως συνιστώντας τὴν θεωρία ὡς ἐπιστημονικὴ πρόταση. Εἶναι τόσο τακτοποιημένο, ὥστε νὰ κἀν ὅλες τὶς πληροφορίες σχετικὰ μὲ κἀθε λέξη ἢ γεγονός, ποῦ ἀναφέρονται σ' αὐτό, πρᾶγμα εὐπρόσιτο σ' ὅσους τὸ χρησιμοποιοῦν, εἴτε φοιτητὲς εἴτε εἰδικοί, δίχως νὰ χρειάζεται ἄλλη ἐξωτερικὴ συνδρομή. Ὁ καθηγητὴς Σαοὺλ Λεβὶν προσφάτως ἔγραψε στὸν κ. Γιαχοῦντα: «Τὸ βιβλίον σου θὰ ὑπάρχῃ γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα, ἀφοῦ κι ἐγὼ κι ἐσύ θ' ἀξίαστε καὶ οἱ δύο μας στοὺς τὰς μας». — Κι ἐδῶ, πρέπει νὰ πῶ ὅτι ὁ καθηγητὴς Λεβὶν ἔγραφε σὲ κείνο τὸ γράμμα του στὰ Ἑλληνικά τὸ ὑστερόγραφο: «κρυπτός ἐν τοῖς θησαυροῖς μου»!

7. Τὸ πιὸ μεγάλο ἀπ' τὰ πιὸ μεγάλα φέματα μὲ τὸ ὁποῖο οἱ Φραγκο-Φοινικιστὲς γαλοῦνταν τὶς μετα-ἀπελευθερωτικὲς γενιὲς τῶν νεοελλήνων «ἐπιστημόνων», εἶναι τὸ λεγόμενο «Βυζάντιο». Ἄν νοιάζεστε, ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες, νὰ ἀνακαλύψετε τὰ πάντα γύρω ἀπ' αὐτὸ τὸ Μεγάλον Ψέμμα, προμηθευθεῖτε τὸ βιβλίον τοῦ τ. Καθηγητοῦ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ποῦ παραιτήθηκε ἀηδισμένος πρὶν —ἓνα δυὸ χρόνια) π. Ἰωάννου Σ. Ῥωμανίδου, πρωτοπρεσβύτερου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μὲ τίτλο: «Ῥωμηροσύνη», ἐκδ. Θεσσαλονικὴ 1975.

8. Προμηθευθεῖτε πάση θυσίᾳ: Μητροπολίτου Ἀθηναγορά ὅλα τὰ τεύχη ποῦ ἔβγαλε φτύνοντας αἶμα στὴ σειρὰ *Φῶς ἀπ' τὴ Βάθρ τῶν Αἰώνων* κ.ἄ. ὅπως φυλλάδ. Δ': *Ἡ Πρωτοελληνικὴ μήτηρ τῶν γλωσσῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου*. Ἀθ. 1939, Ἰακ. Θωμοπούλου: *Πελασγικά* τοῦ 1912 καὶ τοῦ 1935 (Συμμερικὰ). Ἀκόμη: Μάρκου Ἀντωνίου Canini: *études étymologiques*. Τουρῖνον, Ῥώμη. Ἀκόμη (Ὁποῖος βρεῖ τὰ παρακάτω δύο, ἅς μὲ εἰδοποιήσῃ μέσω τοῦ ΔΑΥΛΟΥ, χρόνια τὰ ψάχνω): α) Dr Arnold Wadler, *Germanen und semiten*, β) τοῦ ἰδίου: *Atlantis, alte und neue Welt*. Αὐτὰ τὰ δύο, μαζὶ μὲ τὸν *Der Turm von Babel*, Βασιλεῖα 1935, τὸ ὁποῖον ἔχω, εἶναι ἓνας θησαυρὸς, γιὰτὶ μὲ ἀτράνταχτα ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύουν τὴν *Urgemeinschaft der Sprachen*, τὴν ἀρχέγονον κοινότητα τῶν γλωσσῶν, καὶ μάλιστα φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι ἡ πρωτο-ελληνικὴ ἦταν αὐτὴ ἡ «γλῶσσα»! Παρακαλῶ ἀκόμα ὅποιον ἀναγνώστη ἔχει τὸ «Πελασγικὴ Ἑλλάς» (πληρώνω ὅσο νᾶναι: στὸ δεκαπλάσιο τὶς φωτοτυπίες ποῦ θὰ βγάλῃ) νὰ μοῦ τὸ στείλῃ στὴν διεύθυνση: Γάτσια Ἀπ. Καθ. Γυμν. Σαβαλίων 27 200. Ὡς γνωστόν, τὰ χουν ἐξαφανίσαι τὰ βιβλία ποῦ δείχνουν τὴν ἀλήθεια ἢ βοηθοῦν στὴν προσέγγισή της. Ἄντ' αὐτῶν δὲ τὰ ἀηδιαστικά τους ἐγχειρίδια (μαχαίρια) «κοσμοῦν» τὰ so-called (λεγόμενα) κατ' εὐφημισμόν: Σπουδα-στήρια!

9. Πρόπερσιν μιὰ νεαρὴ Βουλγάρᾳ γλωσσολόγος τὶ δὲ μᾶς εἶπε στὸ Γλωσσολογικὸ Τμῆμα τοῦ Α.Π.Θ. γύρω ἀπ' αὐτὸ τὸ θέμα. Μπράβο. Στὴ Βουλγαρία ὄντως κάνουν λαμπρὴ δουλειά. Ἔχουν καλοὺς Ἑλληνιστὲς. Καὶ μόνο ὁ Γκιουργκέφ θὰ ἔφτανε γιὰ «νὰ σβήσῃ» ὅλα τὰ δικά μας τά... ποῦ δίνουν διαλέξεις (τολμοῦν!) περὶ τοῦ «ἀν... ἀνακάλυψε» —λέει— «ὁ Ventris τὴν Γραμμικὴ Β!». Μιὰ Αὐστριακὴ γλωσσολόγος (Ἑλληνίδα ποῦ παντρεύτηκε Αὐστριακόν) ἀνέλυε στὸ Διεθνὲς Γλωσσολογικὸ Συνέδριον ποῦ ἔγινε στὴν Ἀθήνα τὴ φράση «δῶστε τὸ μου το, πιᾶστε τὸ μου το» καὶ τὰ συναφῆ. Γιατὶ ἐμφανίζεται διλ. τὸ «τό» δυὸ φορές... Πρβλ. ἀκόμα τὴ φράση ἀργόσχολων φοιτητῶν μας: «πᾶς Ἀθήνα». Λεῖπει τὸ «στὴν». Γιὰ τὸ φαινόμενο αὐτὸ (ἄρθρο-ἀντωνυμία-κατάληξη στὰ Ἑλληνικά) θὰ ποῦμε πολλὰ σὲ ἄλλο ἄρθρο μας εἰδικὰ ἀφιερωμένο. Ἀπλῶς ἐδῶ ἐπισήμανση κάνω τοῦ πόσο σημαντικὸ εἶναι αὐτὸ τὸ ζήτημα γιὰ ὅλους ἐκτός ἀπ' τοὺς Φοινικόπληκτους «ἐλλήνες» (μὲ μικρὸ «ἐ»), «εἰδικούς» (προφανῶς: στὸ φοινικίζειν).

10. Τὴν παραπομπὴ ἐδῶ, φυσικά, δὲν τὴν ἔχω γιὰ τὸ «sic!». Τὸ «sic!» τὸ ἔβαλα, γιὰ νὰ μὴν βάλω κάτι ἄλλο. Ἀπλῶς σᾶς ἐνημερώνω —ὅταν συζητᾶτε μὲ κανένα καθηγητὴ πανεπιστημίου μας καὶ σᾶς πῇ ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ σχέση Ἑλληνικῶν/Ἑβραϊκῶν, γιὰτὶ τὰ «σημιτικά» —λέει— ἔχουν τριγράμματα ρίζες, ἐνῶ τὰ δικά μας γιόκ (οὐκ), κόφτε τὴ συζήτηση μαζί του, γιὰτὶ, ἂν συζητᾶτε μὲ τέτοιους, κινδυνεύετε νὰ χαζώσετε κι ἐσεῖς. Στὸ 10 κεφάλαιο, σελ. 381: «Wurzein und motive der Worte» τοῦ βιβλίου του «Ὁ πύργος τῆς Βαβέλ» ὁ δόκτωρ Βάντλερ κάνει σκόνη τὶς (ἐπιεικῶς: χαζὲς) αὐτὲς φοινικίσαις «ἀπόψεις» ποῦ ἀναμασοῦν (1988) οἱ ἄσχετοι κλωσσολόγοι μας. Πρὶν ἀπὸ... 60 χρόνια ὁ Δρ. Βάντλερ τὰ εἶπε! «...Nicht nur im semitischen sprachenkreis, allüberall lassen sich trisonanzen auf gemeinsame einfachere urstämme zuruckfuhren, meist sogar auf die gleichen... auch solche trisonanzen finden sich in den verschiedenen sprachenkreisen, es sei nur an den stamm dreschen erinnert, aram. T-R-S (Zerhamern), Engl. thrash... (σελ. 383)... wir finden in Hellas graph-o (384) ...wir konnten noch sehr viele solche paralleler trisonanzen anführen»... κτλ. Τὸ συντομώτερο δυνατό θὰ γράψω ἓνα ἄρθρο γιὰ νὰ ξεκαθαρίσῃ μιὰ κι ὅξω αὐτὸ τὸ «ἐπιχείρημα» τῶν Φοινίκων.

11. J.B. Hofman: *Etymol. Worterb. des Griech.* 1971 Munchen, λ. «δάρνη» σελ. 52. Νὰ τοὺς καταδικάζετε, ὅταν τοὺς ἀκοῦτε. Ἀκοῦς ἐκεῖ: *Mittelmeeersprache*! Ἄλλοι πάλι μιλοῦν γιὰ «...Λαοὺς τῆς Θάλασσης!» Γιὰ Ἑλληνικοὺς λαοὺς πρόκειται, ποῦ ἔχουν ὀνόματα: Ἀχιγιάβα-Ἀχαιοί, Γιαβάνας-

"Ιωνες κ.ο.κ. "Άλλοι πάλι μιλᾷν γιά: *"The origin and character of east mediterranean literature"*! (δές: C.H. Gordon *"Homer and Bible"*). Τί τὸ «ψάχνετε», ἀγαπητοὶ Φοίνικες; Ὑπάρχει ἐνδεχόμενον ἢ καταγωγή κι ὁ χαρακτήρας τῆς ἀνατολικομεσογειακῆς (ἀλλὰ καὶ τῆς Παγκοσμίου, ἅμα σᾶς κάνει κέφι) λογοτεχνίας, νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο ἐξὸν ἀπὸ «Ἑλληνικὸ γεγονὸς»; Κρίμα, ποὺ δὲν ἀκούσατε τό μισοπατριωτάκι σας, τὸν Νίτσε: «Εἴμαστε-εἶπε στὴ «Θέληση γιὰ Δύναμη» — Ἑλληνίζοντα φαντάσματα... ἃς ἐλπίσουμε ὅτι κάποτε θὰ γίνουμε φυσιολογικά Ἑλληνες. Εἶναι αὐτὸ καὶ πάντα θὰ εἶναι αὐτὸ ποὺ περιμένω ἀπ' τὸν Γερμανισμό». (Κι ἀπ' τὸν Φοινικισμό, τί νὰ περιμένουμε; "Ὅσα δὲν φτάνει ἡ ἄλεπού, τὰ κάνει χρεμαστάρια).

Ο Ζ' ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

Ὁ Ζ' τόμος τοῦ «Δαυλοῦ» (Ἰανουάριος - Δεκέμβριος 1988, τεύχη 73-84) περιέχει:

- Τὴν πρωτοποριακὴν σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο ἔρευνα γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴ γένεση τοῦ Πολιτισμοῦ.
- Τὴν καταλυτικὴν (καὶ σχεδὸν ἀναπάντητη!...) κριτικὴ τῶν γνωστῶν ἀκαδημαϊκῶν δογμάτων γιὰ τὴ γραφὴ καὶ τὴ θεωρία τῆς γλώσσας, ποὺ διδάσκουν ὠρισμένοι πανεπιστημιακοὶ μας διδάσκαλοι.
- Τὴν καταλυτικὴν (καὶ πλήρως ἀναπάντητη!...) κριτικὴ τοῦ ἔργου διαφορῶν «ταγῶν» τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Λογοτεχνίας, ποὺ συνθέτουν τὸ θλιβερό πλαίσιο τῆς πνευματικῆς παρακμῆς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας.
- Τὶς πρωτότυπες ἱστορικῆς-ἐπιστημονικῆς ἔρευνες γιὰ τὸ θαυμαστὸ ἀπώτερο παρελθὸν τῆς ἑλληνικῆς Πρωτοϊστορίας.
- Πληθώρα ὑπερχρονικῆς ἀξίας μελετῶν, δοκιμίων, ἀναλύσεων, ἐρευνῶν καὶ σχολίων, ποὺ προσφέρουν μιὰ σὲ μεγάλο βᾶθος προσέγγιση τῆς κοσμοϊστορικῆς καμπῆς τοῦ καιροῦ μας.

Ὁ Ζ' τόμος τοῦ «Δαυλοῦ» δεμένος πολυτελῶς διατίθεται μόνο στὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ. Ἀποστέλλεται καὶ ταχυδρομικὰ κατόπιν τηλεφωνήματος τῶν ἐνδιαφερομένων (τηλ. 3223957 ἢ 9841655).

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

Σάπιοι μέχρι...και τῆς τελευταίας ὀπῆς

“Ας δοῦμε πάλι τὰ συμβαίνοντα γύρω μας μὲ προσοχή -- ἂν πράγματι θέλουμε ν' ἀντιδράσουμε στὸ ἀδιέξοδο ὅπου μᾶς ἔχουν ὀδηγήσει.

“Ας κάνουμε τὴν ἀρχὴ ἀπὸ κάτι τὸ πολὺ σημαντικό, πού, ἐνῶ ξέρουμε ὅλοι ὅτι εἶναι ἡ πεμπτουσία τῆς οἰκογενειακῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς μας ζωῆς, ἐν τούτοις πάψαμε καὶ νὰ τὸ ἀναφέρουμε ἀκόμη σὰ λέξη.

Αὐτός, λέγαμε ἄλλοτε, εἶναι τίμιος, ἄξιος ὑπολήψεως, δηλαδή ἡ συμπεριφορὰ του εἶναι «ὑπεράνω κάθε ὑποφίας». Καὶ ὁ λόγος:

Μὰ γιατί:

Δὲν ἐνεργεῖ πρὸς ὄφελος δικό του καὶ ἐναντίον ἐκείνων πού τὸν ἐμπιστεύτηκαν, εἴτε αὐτὸ λέγεται οἰκογένεια, εἴτε ἐργασία εἴτε δεσμός κοινῆς καταγωγῆς καὶ ἱστορίας εἴτε διοίκηση τῶν κοινῶν (κρατικὴ ἐξουσία).

Πράττει δὲ ὅ,τι δὲν τὸν φέρνει σὲ σύγκρουση μὲ τὴν «αἰδῶ» (ντροπὴ) καὶ «νέμεση» (δίκαιο). Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ εἶναι σοφός, γιὰ νὰ ἔχει ντροπὴ μέσα του καὶ αὐτὴ νὰ τὸν ὀδηγεῖ σὲ πράξεις πού δὲν ὑπονομεύουν ἢ, τὸ χειρότερο, δὲν δολοφονοῦν τὴν σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ὑγεία τοῦ ἄλλου.

Αὐτὴ ἡ ἀπλὴ λογικὴ εἶναι ἀρκετὴ, γιὰ νὰ συγκρατεῖ τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν κάνει τίμιο.

Τί εἶναι σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ὑγεία;

Μὰ ὅλοι τὸ γνωρίζουμε. Εἶναι ἡ θωράκιση τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τίς ἀρρώστιες ἢ τίς διαστροφές πού ἔρχονται σὲ σύγκρουση μὲ τὴν φυσικὴ ἀνάπτυξη καὶ λειτουργία τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος.

Καὶ πνευματικὴ;

Αὐτὴ πού ἀκολουθεῖ τὸ φυσικὸ δρόμο ἐρμηνείας τῆς ζωῆς πού ἡ ἴδια ἡ φύση διδάσκει (ζῶα-φυτά).

Αὐτὴ ἡ ἀπλὴ γνώση εἶναι ἀρκετὴ, γιὰ νὰ δίνη τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο στὸν τίμιο ἄνθρωπο.

Αὐτὸς ὅμως ὁ τίμιος ἄνθρωπος σήμερα θεωρεῖται βλάκας, ἀνόητος, δειλός, «χαμένος» καὶ βάλε. “Ἐτσι τὸν πιὸ σημαντικό παράγοντα στὴ δικαιοσύνη τοῦ κοινωνικοῦ γίνεσθαι τὸν διασύραμε, γιὰ νὰ τὸν ἀχρηστεύσουμε καὶ νὰ πάρουν τὴ θέση του οἱ σάπιοι μέχρι... τῆς τελευταίας ὀπῆς των, οἱ ἀναιδεῖς καὶ θρασυτάτοι δάσκαλοι τοῦ «νέου», τοῦ «μοντέρνου», τοῦ «προοδευτικοῦ» τρόπου ζωῆς.

Προσέχτε! Δὲν εἶναι ἄγνωστα πράγματα αὐτὰ πού τονίζω ἐδῶ. “Ὅλοι ὅμως, λίγο ἢ πολὺ, προσχωρήσαμε στὸ χῶρο τοῦ παράλογου καὶ φέρουμε τεράστια εὐθύνη γιὰ τὸ ἀδιέξοδο πού διαπιστώνουμε.

Δὲν μπορεῖ νὰ λέμε: αὐτὸς εἶναι ἔξυπνος, μορφωμένος, δραστήριος, ἀλλὰ τσιμουδιά, ἂν εἶναι τίμιος.

Ψάξτε γύρω σας νὰ δεῖτε ποιοὺς θαυμάζουν οἱ νέοι μας, ποιά εἶναι τὰ

«ειδωλα» που τους συγκινούν, μέχρι να παθαίνουν παράκρουση και θα νιώσετε ντροπή για το κατόντημα. "Ας σταματήσω εδώ, ίσως με το να έπανάλαμβάνουμε τα ίδια, στο τέλος παύουν να έρεθίζουν και αυτούς άκόμη που θέλουν να ξαναγίνουν ύγιεις.

Θά κάνω όμως μια πρόταση, όσο άκόμη είναι καιρός --- ή αν υπάρχουν ένδιαφερόμενοι:

Βρέστε «άγράμματος» έστω, αλλά τίμιους οικογενειάρχες που έζησαν ή ζουν με το μόχθο της εργασίας τους, και σ' αυτούς ανάθεστε την διοίκηση της κοινωνικής μας ζωής, του Κράτους.

Δέν χρειάζονται τίποτα άπ' αυτά που ή σημερινή κοινωνική μας ήγεςία και οι παρατρεχάμενοί της θεωρούν σπουδαία. Γιατί αυτά τα «σπουδαία» μάς έφεραν στο χείλος της καταστροφής.

"Ας ξαναρχίσουμε από το μηδέν θέτοντας σ' όλους ένα και μοναδικό έρώτημα:

Θά συνεχίσουμε να ντρεπόμαστε για το κατόντημα της άνθρωπότητας ή θα άποφασίσουμε να φέρουμε στη ζωή μας ξανά την ΑΙΔΩ;

Έρινός

Άποτελέσματα ύψηλής εύαρέσκειας

Η ιστορία αυτή είναι άπολύτως φανταστική και διαδραματίζεται σε μια φανταστική χώρα.

Εικόνα πρώτη: 'Υπουργικό γραφείο· ό ταχυδρόμος χτυπάει (πάντα μια φορά). Πάνω στο γραφείο ρίπτεται φάκελος με όλιγόλογο σημείωμα: « Άπό λήψης παρούσης άπαλλάσσεσθε των καθηκόντων Σας, διότι ή έν γενέει στάσις Σας και συμπεριφορά Σας άπάδει, ως προς την νέαν εύνοουμένην του κ. Γενικού Διευθυντού. Σας εύχαριστώ για την συνεργασία». 'Ο ύπουργός 'Αποικιών και 'Αφρικανικών 'Υποθέσεων ένα βήμα πριν το έγκεφαλικό παίρνει τηλέφωνο την οίκία του Γενικού Διοικητού για να ζητήσει έξηγήσεις, να διαμαρτυρηθί, να κλάψη και να ίκετέψη.

Εικόνα δεύτερη: 'Η νέα γραμματεύς του Γενικού Διοικητή μόλις έχει πετάξει στον κάλαθο των άχρήστων μια CocaCola. Στις εύπρεπέστατες διαμαρτυρίες του ύπουργού άπαντά: «Λυπάμαι πολύ, Κύριε· ό Γενικός Διοικητής αυτή την στιγμή χτενίζεται, και δέν μπορεί να Σας άκούσει. Πάντως για την περίπτωση Σας υπάρχει λύση· εκάστην Τρίτην και Πέμπτην μεταξύ 9 μ.μ. και 10 μ.μ. από την Γραμματεία της Αύλης της νέας εύνοουμένης διανέμονται έντυπες δηλώσεις μετανοίας (για όσους τυχόν την έστεναχώρησαν) καθώς και ένορκες βεβαιώσεις ύποταγής. Καλημέρα Σας». Το κλικ του τηλεφώνου συνοδεύεται από το πλατύ χαμόγελο έλπίδας του ύπουργού. Κυττάζει με έμπιστοσύνη πέρα τον όρίζοντα και σκέφτεται πώς αύριο ξημερώνει Πέμπτη...

Εικόνα τρίτη: Στην φανταστική χώρα όπου έπικρατεί το ύψηλόν πολιτικόν ήθος, ή εύαρέσκεια της νέας εύνοουμένης του Γενικού Διοικητού δημιουργεί δραστηρίως συνδυασμούς ψηφοδελτίων, ύπουργικά συμβούλια, ομάδες εργασίας, συμμαχίες, άπορροπαντικά και τέλος πάντων όσα είναι άπαραίτητα για ένα σύγχρονο κράτος.

Γιώργος Πετρόπουλος

COLIN RENFREW

‘Η πρώτη γλωσσική διασπορά στην Εὐρώπη

[“Όπως είχαμε αναγγείλει (τεύχος 80-81), δημοσιεύουμε κατωτέρω τὸ κεφάλαιο τοῦ προσφάτως κυκλοφορήσαντος ἔργου τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Καϊμπριτζ κ. Colin Renfrew “*Archaeology and Language*”, ποῦ ἀναφέρεται στὴν κοιτίδα ὅπου γεννήθηκαν καὶ στὸν τρόπο ἐξαπλώσεως ποῦ ἀκολούθησαν οἱ λεγόμενες «ἰνδοευρωπαϊκὲς» γλῶσσες. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ (ἀγγλικὸς τίτλος “*Early Language Dispersals in Europe*”) ἔγκειται στὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κ. Renfrew ἀπορρίπτει τὴν κατεστημένη θεωρία ὅτι ἡ «μητέρα ἰνδοευρωπαϊκὴ γλῶσσα» γεννήθηκε στὶς πεδιάδες τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἢ στὶς στέπες τῆς Νότιας Ρωσίας, ὅπως καὶ τὶς ἀνάλογες θεωρίες περὶ καθόδου τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ «τὶς πεδιάδες τῆς Οὐγγαρίας», ποῦ διδάσκουν καὶ οἱ Ἕλληνες καθηγητὲς τῆς Γλωσσολογίας καὶ ἄλλων κλάδων, καὶ στοιχειοθετεῖ μὲ ἐπιχειρήματα — πού, πάντως, δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ γνωστὸ ἐπίπεδο ὅπου κινεῖται ἡ ἐπιστημονιστικὴ καὶ σχολαστικιστικὴ «μεθοδολογία» καὶ «λογικὴ» τῶν πανεπιστημιακῶν διδασκάλων — τὴν θεωρίαν ὅτι γενέθλιος γῆ τῆς «ἰνδοευρωπαϊκῆς γλῶσσας» εἶναι ἡ πρὸς τὸ Αἰγαῖο περιοχὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἡ κυρίως Ἑλλάς, ἀπ’ ὅπου ἐξαπλώθηκε στὴν ὑπόλοιπὴ Εὐρώπη. Ὁ Ἀγγλὸς πανεπιστημιακὸς πάντως δὲν ἔχει ἀπαλλαγῇ καὶ τυπικὰ ἀπὸ τὸν ἰνδοευρωπαϊκὸ δογματισμὸ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ χρησιμοποιοῖ τὸν ὅρο «ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες», μολονότι οὐσιαστικὰ τὸ σύνολο τοῦ σκεπτικοῦ τῆς θεωρίας του μὲ κανένα τρόπο δὲν δικαιολογεῖ τὴν διατήρησιν τοῦ πλαστοῦ αὐτοῦ ὅρου (βλ. «*Δαυλόν*», τ. 77, 78, 80-81 κ.λ.π.). Ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ πρόσφατες ἐρευνες τοῦ κ. Η.Λ. Τσατσόμοιρου («*Δαυλός*», τεύχη 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80-81, 82, 83), οἱ ὁποῖες στηρίζονται στὴν «ἀποκρυπτογράφηση» τῆς πανάρχαιας ἐλληνικῆς λέξεως μὲ στέρεη βάση τὴς τὶς κωδικὲς σημασίες τῶν γραμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου ποῦ τὴν συνθέτουν, ἔχουν προαγάγει ὀριστικὰ τὰ προβλήματα ποῦ ἐξετάζει ὁ κ. C. Renfrew, σὲ βαθμὸ ποῦ ἡ ἀντίστοιχη προβληματικὴ τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρχαιολόγου νὰ ἔχῃ ξεπερασθῇ τελείως ὡς πρὸς τὸν κεντρικὸ ἄξονά της. Ἡ δημοσίευσιν τοῦ ἄρθρου του στὸ «*Δαυλόν*» εἶναι ὅμως χρήσιμη ἀπὸ δύο σκοπιεῖς: α) διότι ἡ κριτικὴ ποῦ ἀσκεῖ στὶς ἰσχύουσες θεωρίες τῶν συναδέλφων του εἶναι πράγματι καταλυτικὴ, ἂν ὄχι γελοιοποιητικὴ· β) διότι εἶναι καθ’ ὅλα ἀξιοσημείωτη ἡ περίπτωσις ἑνὸς ξένου ἐρευνητοῦ, ποῦ μπορεῖ νὰ συλλαμβάνῃ τὶς ἀντιφάσεις καὶ τοὺς παραλογισμοὺς ποῦ ἔχουν ἐπιβληθῇ ὡς θέσφατα σ’ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προέλευσιν τῆς ἐλληνικῆς γλῶσσας, καθ’ ὃν χρόνον Ἕλληνες συνάδελφοί του ὄχι μόνον ἀποδεικνύονται ἐντελῶς ἀνυποψίαστοι, ἀλλὰ μὲ τὴν δεδηλωμένη ἐχθρικὴ στάση τους ἔναντι τῶν ἀναλόγων προσπαθειῶν ποῦ γίνονται ἐδῶ καθίστανται ἀχαρακτήριστοι ὡς ἐπιστήμονες καὶ ὡς διδάσκαλοι.—Δ.Ι.Α.].

Γλῶσσα καὶ γεωργία

Ἄν ἐξετάσουμε τὴν κατανομὴ τῶν ἰνδο-εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν στὴν Εὐρώπη, ὅταν αὐτὲς πρωτοεμφανίζονται κατὰ τοὺς αἰῶνες λίγο πρὶν ἢ λίγο μετὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς (ἢ, στὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος, χίλια χρόνια ἐνωρίτερα), θὰ διαπι-

* Ἡ ἄποψη ὅτι ἡ ἐτρούσκικὴ δὲν εἶναι «ἰνδοευρωπαϊκὴ» (δηλ. ἐλληνογενὴς) γλῶσσα ἀπορρίπτεται ἀπὸ πολλοὺς ἐρευνητὲς (σημ. «Δ»).

στάσουμε ότι σχεδόν όλη ή Εύρώπη φαίνεται νά ώμιλοῦσε τήν ινδο-εύρωπαϊκή. Οί μόνες σαφείς ἐξαίρεσεις εἶναι ή έτρουσκική γλώσσα* τής κεντρικής Ἰταλίας καθώς και ό «πρόγονος» τής βασικικής γλώσσας τής βορείου Ἰσπανίας. Πρόκειται για ύψηλό βαθμό όμοιομορφίας σέ πολύ μεγάλη έκταση.

Ἡ Τrubetskoy ἀνέπτυξε τήν θεωρία, ότι ὑπάρχει πιθανότης νά όφείλεται ή όμοιομορφία αὐτή στήν έπαφή μεταξύ τών λαών. Δηλαδή γλώσσες διαφόρων περιοχών, μή σχετιζομένων άπαραιτήτως μεταξύ των, «έξ-ινδο-ευρωπαϊσθησαν» μέσω διαδικασιών έπαφής. Ἐφθασε στό συμπέρασμα αὐτό, άντι νά δεχθῇ κάποια κοινή προέλευση τών γλωσσών, όπως έδέχοντο οί περισσότεροι ειδήμονες. Αὐτό σημαίνει, ότι τό πρότυπο τοῦ «οικογενειακοῦ δένδρου» πρέπει νά εφαρμοσθῇ, τουλάχιστον μερικώς, για νά εξηγήσει τήν παρατηρουμένη όμοιομορφία έν μέρει. Αὐτό δέν αποκλείει τήν λειτουργία τοῦ «κυματοειδοῦς προτύπου εξέλιξεως» και εἶναι πράγματι πιθανόν, ότι τό παρόν σχῆμα εἶναι άποτέλεσμα άρχαιοτέρων επιδράσεων επικεκαλυμμένων άπό δάνειες λέξεις και άπό κοινούς γραμματικούς τύπους, οί όποιοι άκολούθως υίοθετήθησαν κατά τις έπόμενες χιλιετίες.

Ποιά Ιστορική πραγματικότητα εὑρίσκεται πίσω άπό τήν κοινή προέλευση όλων αὐτών τών γλωσσών; Ἐχουμε άπορρίψει τήν θεωρία «Kurgan» (περί πολιτισμοῦ τών στεππών τοῦ Πόντου και τοῦ Βόλγα), περί μεταναστεύσεως κατά τό 3500-3000 π.Χ., καθώς και αὐτές περί Σχοινοειδοῦς Διακοσμήσεως και περί Κυλίκων (2900 έως 2000 π.Χ.). Τά ἴδια επιχειρήματα ισχύουν για τήν πολιτιστική όμοιομορφία τής πρόσφατης χαλκής έποχής, ή όποία διεπιστώθη σέ μερικές περιοχές. Ἐκώμη και άν κάθε μία άπό αὐτές τις πολιτιστικές όμοιομορφίες συνεπάγεται και γλωσσική όμοιομορφία, καμμία άπό αὐτές δέν εἶναι άρκετά μεγάλη, ώστε νά περιλάβῃ τό σύνολον τής Εύρώπης. Ἡ θεωρία αὐτή μάλλον δέν μπορεῖ νά εφαρμοσθῇ, διότι δέν μπορεῖ νά εξηγήσει τήν άφιξη ανθρώπων, όμιλούντων τήν ινδο-εύρωπαϊκή, στήν Ἑλλάδα πρό τοῦ 1500 π.Χ. Ἡ θεωρία περί Κυλίκων, επίσης, δέν σχετίζεται μέ τήν νοτιοανατολική Εύρώπη, διότι δέν ὑπάρχουν εκεί Κύλικες. Ἐπάρχει δέ πολύ λίγη Σχοινοειδής Διακόσμηση στήν Ἑλλάδα και καθόλου στήν Ἰταλία. Ἐτσι, μόνο μία θεωρία, πού μπορεῖ νά επικαλύψει όλες τις προηγούμενες, θά μπορούσε νά ισχύσει.

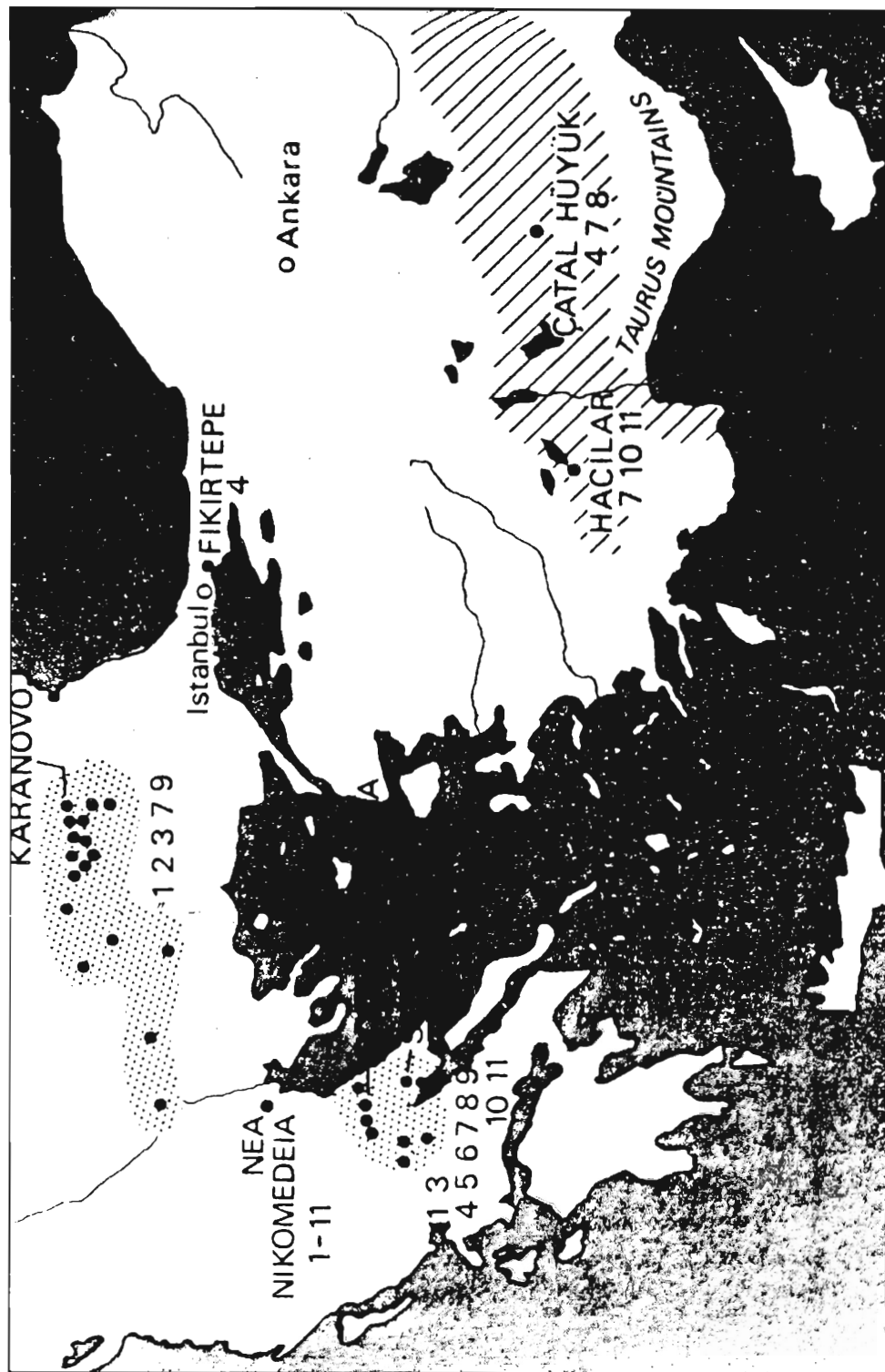
Συνεπώς, ή έναλλακτική λύση εἶναι νά ανατρέξουμε σέ παλαιότερες έποχές. Ἐτσι θά φθάσουμε σέ έποχή, κατά τήν όποία μία μεγίστης σημασίας διαδικασία άναμφίβολα έπηρεάσε ριζικά όλη τήν Εύρώπη. Ἦταν ή εμφάνιση τής γεωργίας. Σῆμερα εἶναι εύρως παραδεκτόν, ότι τά περισσότερα άπό τά σπουδαία εξημερωμένα φυτά και ζώα, τά όποία άπέτέλεσαν τήν βάση τών πρώιμων Εύρωπαϊκων γεωργικων πολιτισμών, κατά κύριον λόγον εισήχθησαν στήν περιοχή. Στο βιβλίο της «Παλαιοβοτανική» ή δρ Jane Renfrew έχει συγκεφαλαιώσει τις μαρτυρίες περί τών φυτών, και παρ' ότι παραμένει ή πιθανότης νά ὑπῆρχαν αὐτοφυεῖς πρόγονοι μερικων άπό τά δημητριακά φυτά σέ τμήματα τής νοτιο-ανατολικής Εύρώπης, έν τούτοις τό τελικό συμπέρασμα εἶναι ότι ή άγροτική οίκονομία κατά κύριον λόγον εισήχθη έξωθεν. Ἐπάρχουν μερικές ένδείξεις ὑάρξεως σπόρων δημητριακων φυτών σέ πολύ παλαιότερες έποχές στο Σπήλαιο Φράχθι, στήν Ἑλλάδα. Ἀλλά, έπί τοῦ παρόντος, θά μπορούσαμε άσφαλώς νά ὑποστηρίξουμε, ότι οί πρώτοι γεωργοί τής Εύρώπης ἦσαν έγκατεστημένοι στήν Ἑλλάδα (και στήν Κρήτη) πριν άπό τό 6000 π.Χ. Εἶχαν μία μικτή οίκονομία, στηριζομένη στήν καλλιέργεια δύο ειδών σίτου και στήν συγκομιδή όσπρίων, όπως τά μιζέλια και ό άρακάς. Τά ζώα τους ἦσαν κυρίως αίγοπρόβατα, ένώ τά βοοειδή και οί χοῖροι ἦσαν επίσης γνωστοί, παρ' ότι κατ' άρχήν μάλλον δέν ἦσαν εξημερωμένα. Πρόκειται για γεγονός καλώς τεκμηριωμένο κατόπιν διεξοδικής έρευνας περιοχών, όπως ή Νέα Νικομήδεια τής Μακεδονίας, ή Ἀργισσα Μαγούλα τής Θεσσαλίας, ή Κνωσός τής Κρήτης και τό σπήλαιο Φράχθι στήν νότια Ἑλλάδα.

Πιθανώς ή άνίχνευση τής έναρξης τής γεωργίας στο μεγαλύτερο μέρος τής Εύρώπης νά οδηγῇ στήν Ἑλλάδα. Αὐτό δέν σημαίνει ότι ὑπῆρχε και διασπορά πληθυσμών. Τό λιγότερο εἶναι, ότι οί ὑπάρχοντες, μάλλον σποραδικοί, εύρωπαϊκοί πληθυσμοί κυνηγών-τροφοσυλλεκτών υίοθέτησαν τά άπαραίτητα φυτικά και ζωικά είδη άπό τούς νοτιο-ανατο-

λικούς γειτονές των και ἄρχισαν και οἱ ἴδιοι σταδιακά τὴν καλλιέργεια. Αὐτὴ εἶναι μία πιθανὴ διαδικασία ἐξελίξεως αὐτοῦ, ποὺ ὁ ἀνθρωπολόγος θὰ ὥριζε ὡς *τροφοπαραγωγή*. Ἄντ' αὐτοῦ ὑποστηρίζω ὅτι ἡ ἐξάπλωση τῆς γεωργίας στὴν Εὐρώπη ἔλαβε χώραν κατὰ τρόπον μᾶλλον κυματοειδῆ. Αὐτὸ συνεπάγεται, ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ πληθυσμοῦ σὲ κάθε νέα περιοχὴ, ἡ ὁποία υἱοθετεῖ τὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία, δὲν εἶναι τοπικῆς προελεύσεως. Κατὰ κύριον λόγον δὲν εἶναι ἰθαγενῆς γεωργικὸς πληθυσμὸς, ἀλλὰ πληθυσμὸς τοῦ ὁποίου τὰ παιδιὰ, στίς περισσότερες περιπτώσεις, γεννήθηκαν ἴσως εἴκοσι ἕως τριάντα μίλια μακριὰ ἀπὸ τοὺς γενέθλιους τόπους τῶν γονέων τους. Δὲν ὑπάρχει κανένας ἀπολύτως λόγος νὰ ἐγιναν ὀργανωμένες μεταναστεύσεις. Κατ' αὐτὸ τὸ πρότυπο ἐξελίξεως κανένα ἄτομο δὲν χρειάζεται νὰ ἔχη μετακινηθῇ περισσότερο ἀπὸ σαράντα ἕως ἑξήντα χιλιόμετρα στὴν ζωὴ του. Ἐν τούτοις, βαθμιαίως, λόγω τῆς μεγάλης πληθυσμιακῆς αὐξήσεως, τὴν ὁποία ἐπέφερε ἡ ἀγροτικὴ ἀνάπτυξη στὴν περιοχὴ, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν νὰ καλυφθῇ ἡ Εὐρώπη ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν νέα ἀγροτικὴ οἰκονομία, ἀλλὰ σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ ἀπὸ νέο πληθυσμὸ. Ἡ διαδικασία τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στὴν Εὐρώπη ἄρχισε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ 6000 π.Χ. στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Κρήτη. Γιὰ νὰ εἴμαστε ἀκριβέστεροι, πιθανῶς θὰ ἔπρεπε νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐφαρμόσουμε τὴν μέθοδο χρονολογήσεως μὲ ραδιενεργὸ ἄνθρακα. Ἄν τὸ κάναμε, θὰ διαπιστώναμε ὅτι ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία ἐφθασε στὴν Ἑλλάδα λίγο πρὶν τὸ 6500 π.Χ. Αὐτὴ ἐφθασε στίς Νήσους Ὁρκνεῦ, στὸ βορειότερο ἄκρον τῆς Σκωτίας, καθὼς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ 3500 π.Χ. περίπου.

Εἶναι ἀπολύτως λογικὸ νὰ θεωρήσουμε τὴν ἀφίξη τῆς γεωργίας στὴν Εὐρώπη ὡς μία ἀπλὴ διαδικασία, παρ' ὅτι εἶχε πολλὰ φάσεις, μὲ παύσεις καὶ αἰφνίδιες ἐνάρξεις. Διότι, ἂν ἐξετάσουμε τὸν σίτο, ὁ ὁποῖος ἐκαλλιεργήθη στὰ νησιὰ Ὁρκνεῦ κατὰ τὴν νεολιθικὴ ἐποχὴ περὶ τὸ 3000 π.Χ. καὶ ἀναρωτηθούμε σὲ ποιὸ μέρος ἔγινε ἡ συγκομιδὴ τοῦ καρποῦ κάθε προηγούμενο χρόνο, θὰ ἀνιχνεύσουμε μία γραμμὴ ἐπάνω στὸν χάρτη τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἀναποφεύκτως μᾶς ὁδηγεῖ στὴν Ἑλλάδα τῆς πρώτης νεολιθικῆς ἐποχῆς, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Δυτικὴ Μικρὰ Ἀσία. Αὐτὸ εἶναι ἓνα κρίσιμο σημεῖο. Κατ' οὐδὲνα τρόπο δὲν μπορούμε νὰ βεβαιωθούμε ὅτι τὸ ἴδιο θὰ ἴσχυε καὶ γιὰ τὴν προέλευση τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, παρ' ὅτι κατὰ κύριον λόγον περὶ αὐτοῦ θὰ προβληθοῦν ἐπιχειρήματα ἀκολούθως. Ἐν τούτοις γιὰ τὸ σιτάρη καὶ μερικὰ ἄλλα φυτικὰ εἶδη (καί, πιθανῶς, καὶ γιὰ τὰ αἰγοπρόβατα) ἔτσι πρέπει νὰ ἔχει συμβῇ. Λόγω τοῦ «κυματοειδοῦς προτύπου» ἀναπτύξεως, ἡ νέα ἀγροτικὴ οἰκονομία ἐπέτρεψε αὐξηση τοῦ πληθυσμοῦ σὲ κάθε περιοχὴ μέσα σὲ μερικὸς αἰῶνες ἀπὸ 0,1 ἄτομα ἀνὰ τετραγωνικὸ χιλιόμετρο σὲ 5 ἕως 10 ἄτομα περίπου ἀνὰ τετραγωνικὸ χιλιόμετρο. Ὅπως προβλέπει τὸ πρότυπο, μὲ μικρὲς μόνο τοπικὲς μετακινήσεις τῶν εἴκοσι ἢ τριάντα χιλιομέτρων θὰ κατέληγε νὰ ἐποικισθῇ ὁλόκληρη ἡ Εὐρώπη ἀπὸ ἓνα ἀγροτικὸ πληθυσμὸ, τοὺς ἀπογόνους τῶν πρώτων εὐρωπαϊῶν ἀγροτῶν.

Ἄν συνέβη ἔτσι, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναμένεται ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν τῶν πρώτων ἀγροτῶν τῆς Ἑλλάδος περὶ τὸ 6500 π.Χ. θὰ μετεφέρετο σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Φυσικὰ καθ' ὁδὸν θὰ ἄλλαζε. Σὲ περιοχὲς κοντὰ στὴν Ἑλλάδα ἡ γλῶσσα τῶν πρώτων ἀγροτῶν θὰ πρέπει νὰ ἦταν παρομοία μὲ αὐτὴν τῶν γεωργῶν προγόνων των. Ἀλλὰ μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων, ἂν οἱ δύο περιοχὲς ἀπεμονώθηκαν, θὰ ἀνεφάνησαν ἀποκλίσεις καὶ θὰ ἐσχηματίσθησαν διάλεκτοι. Μέσα σὲ περίοδο χιλιετιῶν αὐτὲς θὰ ἐχωρίσθησαν σὲ δύο διακεκριμένες ἂν καὶ συναφεῖς γλῶσσες. Αὐτὸ ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν ἐξέλιξη, τὴν ὁποία, ὅπως γνωρίζουμε, εἶχε ἡ λατινικὴ γλῶσσα κατὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, κατὰ τὴν ὁποία διάφορες ἐπαρχίαι εἶχαν γλωσσικὲς διαφορὰς, διότι σχημάτισαν τίς δικῆς τους «ρωμαϊκῆς» γλῶσσες. Μακρύτερα, βορειοδυτικά, καὶ πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα ἡ γλῶσσα τῶν πρώτων ἀγροτῶν, μόλις ἐφθασαν, θὰ ἦταν ἤδη διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴ τῶν προγόνων των στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀκόμη διαφορετικώτερη ἀπὸ τὰ μακρινὰ σύγχρονα ἐξαδέλφια των στὴν Ἑλλάδα. Κατόπιν αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει δυσκολία στὸ νὰ φαντασθοῦμε τὴν ἐξέλιξη ὁλοκλήρων σειρῶν διαφορετικῶν γλωσσῶν, καὶ κυρίως τῶν γλωσσικῶν οἰκογενειῶν στὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης.

Χάρτης τῆς κοιτίδας ("original area") ὅπου πρωτοαναπτύχθηκε ἡ ἀγροτική καλλιέργεια καὶ γεννήθηκε ἡ μητέρα γλῶσσα τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἀπ' ὅπου κατὰ τὸν κ. C. Renfrew ἀμφότερες, γεωργία καὶ γλῶσσα, ξεγύθηκαν καὶ ἐπαλώθηκαν στὴν Εὐρώπη. Εἰκονίζονται μὲ σκοῦρο (ράστερ) τὰ κέντρα τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς καὶ οἱ οἰκισμοὶ τους ("Archaeology and Language", σ. 170).

Ὁ ἔλλοψ θηρευτής

Μέχρι τώρα, ὅμως, ἔχουμε ἀγνοήσει ἐντελῶς τὸν προϋπάρχοντα κυνηγό-τροφοσυλλέκτη μεσολιθικὸ ἄνθρωπο. Ἀπὸ μία ἄποψη θὰ μπορούσαμε νὰ τὸν ἀγνοήσουμε ὑποθέτοντες ὅτι ἐκμεταλλευόταν μία μᾶλλον διαφορετικὴ οἰκολογικὴ περιοχὴ ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἐχρησιμοποιήθη ἀπὸ τοὺς πρώτους γεωργούς, ὅπως ἔχει ἤδη ἰσχυρισθῇ ὁ Ruth Tringham. Ἄν παρέμενε ἀπομονωμένος, σύντομα θὰ ἔφθασε νὰ ἐκπροσωπῇ μία μικρὴ γλωσσικὴ μειονότητα, ποὺ δὲν ἀποτελοῦσε παρὰ τὸ ἓνα τοῖς ἑκατὸν τοῦ πληθυσμοῦ στὶς περισσότερες περιοχές. Βαθμιαίως θὰ πρέπει νὰ ἀφομοιώθηκε γλωσσικῶς, παρ' ὅτι θὰ συνέβαλε μὲ λέξεις καὶ πιθανῶς μὲ γραμματικούς τύπους στὴν γλῶσσα κάθε περιοχῆς. Σὲ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ μεσολιθικὸς πληθυσμὸς ἦταν πολὺ πυκνότερος - ἴσως στὴν Βρεττανία ἢ στὶς παραλίες τῆς Πορτογαλίας - ἡ συνεισφορά του θὰ πρέπει νὰ ἦταν μεγαλύτερη, καὶ ὅπου ὁ τοπικὸς μεσολιθικὸς πληθυσμὸς πράγματι ἄρχισε νὰ ἐπιδίδεται στὴν γεωργία, ἐκεῖ ὁμοίως ὑπῆρξε ἡ ἰδία αὐξηση τῆς πληθυσμιακῆς πυκνότητος. Σὲ τέτοια περίπτωση ἡ τοπικὴ γλῶσσα εἶχε μεγαλύτερη πιθανότητα ἐπιβιώσεως. Βάσει αὐτοῦ τοῦ προτύπου θὰ μπορούσαν νὰ ἐξηγηθοῦν καὶ οἱ περιστασιακοὶ θύλακες μὴ ἰνδο-εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, οἱ ὁποῖες ἐπεβίωσαν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ὅπως ἡ Ἑτρουσκικὴ καὶ ἡ Βασκικὴ καὶ ἀναμφιβόλως πολλὲς ἄλλες, οἱ ὁποῖες ἐπεβίωσαν ἐπὶ κάποιον χρονικὸ διάστημα ἀλλὰ τώρα ἐξηφανίστησαν. Συνεπῶς, αὐτὸ εἶναι σὲ ἄδρες γραμμᾶς τὸ πρότυπο. Προβλέπει, ὅτι, ὅταν διακρίνουμε μία εὐρείας κλίμακος γλωσσικὴ ὁμοιομορφία, θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε μία δημογραφικὴ καὶ οἰκονομικὴ φύσεως ἐξήγηση. Οἱ ἰνδο-εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες τῆς Εὐρώπης ἀνιχνεύονται ἔτσι μέχρι τοὺς πρώτους γεωργούς τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦσαν ἓνα πρώιμο τύπο ἰνδο-εὐρωπαϊκῆς γλῶσσας.

Ἄς σημειωθεῖ αὐτὴ ἡ συσχέτιση μεταξὺ εὐρωπαϊκῆς γεωργικῆς ἀναμίξεως καὶ ἰνδο-εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἐφαρμόζεται ὁμοίως σὲ πολὺ μεγάλες ἐκτάσεις τῆς ὑδρογείου. Ἀκριβῶς ἡ ἰδία διαδικασία ἔλαβε χώραν στὴν Αὐστραλία, ὅταν οἱ πρώτοι Εὐρωπαῖοι ἀποικοῖ μετὰ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τῶν ἐξηπλώθησαν ταχέως σὲ μία ἡπειρο κατοικουμένη ἕως τότε ἀποκλειστικῶς ἀπὸ κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες. Στὸν ὑπόλοιπο κόσμον (καθὼς καὶ στὴν Αὐστραλία) ὑπαισθάνονται στὸ πρότυπο καὶ ἄλλου τύπου διαδικασίες, ὅπως ἡ ἐπικράτηση τῶν ἀνωτέρων. Στὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴν Νέα Ζηλανδία, ὅπου ἤδη ὑπῆρχαν ἐντόπιοι ἀγροτικὲς οἰκονομίες, τὸ νέο εὐρωπαϊκὸ γεωργικὸ σύστημα ἀρόσεως καὶ τὰ ἐξημερωμένα ζῶα τοῦ διεδόθησαν διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων. Ἐν τούτοις πολλὰ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀρχικοῦ προτύπου ἐξακολουθοῦν νὰ ἰσχύουν. Τὸ κύμα τῆς ἐξελίξεως μπορεῖ νὰ ἀνιχνευθῇ στὰ ἀμερικανικὰ σύνορα, διέσχισε δὲ τὴν περιοχὴ, τὴν ὁποία σήμερα καλοῦμε Ἡνωμένες Πολιτεῖες, μέσα σὲ λίγους αἰῶνες. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀσφαλῶς ὑπῆρξε μία τεραστία πληθυσμιακὴ αὐξηση. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ μερικὲς χώρες τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, παρ' ὅτι φυσικὰ σὲ χώρες ὅπως τὸ Περού, ποὺ ἤδη εἶχε μία ἄκρως ἀνεπτυγμένη οἰκονομία καὶ κοινωνικὴ ὀργάνωση, ἡ εἰκόνα εἶναι πολυπλοκώτερη ἀπ' ὅσο στὴν Κεντρικὴ Ἀμερικὴ.

Ἡ ἐξάπλωση τῆς γεωργίας στὴν Εὐρώπη

Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι οἱ πρώτοι γεωργοὶ τῆς Εὐρώπης ὁμίλουν μία πρώιμη ἰνδο-εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα δὲν εἶναι παρὰ μία ὑπόθεση. Ἄς ἀκολουθήσουμε αὐτὴ τὴν ὑπόθεση καὶ ἄς ἐρευνήσουμε λεπτομερῶς τὴν διαδικασία, μὲ τὴν ὁποία ἡ Εὐρώπη υἱοθέτησε τὴν γεωργία. Ἡ πρόοδος τῆς ἀρχαιολογίας κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἐπιτρέπει νὰ σχηματίσουμε μιὰ πολὺ λεπτομερῆ εἰκόνα.

Κατ' ἀρχὴν θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ στερεότυπο στὴν ἀκολουθηθεῖσα διαδικασία. Σὲ μερικὲς περιοχές ὑπῆρχαν ἤδη ἐγκατεστημένες κοινότητες πρὸ τῆς ἀφίξεως τῆς γεωργίας μὲ καλὰ ὁργανωμένη ζωὴ σὲ οἰκισμούς. Μία τέτοια κοινότητα ὑπῆρχε στὴν θέση Lepenski Vir παρὰ τὸν Δούναβη, στὴν σημερινὴ Γιουγκοσλαβία.

Ἵπῃρχε ἓνας οἰκισμὸς τουλάχιστον σαράντα οἰκιῶν μὲ δική του μορφή τέχνης περὶ τὸ 5.000 π.Χ. Ἐπρόκειτο γιὰ κοινότητα μὲ κύριο οἰκονομικὸ πόρο τὴν ἀλιεία τοῦ Δουνάβεως. Προσφάτως ὁ Eric Higgs ἔκανε μία πρωτότυπη θεώρηση περὶ γεωργικῶν προσαρμογῶν, καὶ ἦτο μεταξὺ τῶν πρώτων, οἱ ὁποῖοι κατέδειξαν ὅτι ἡ Εὐρώπη συνεισέφερε πολυπλαπλῶς στὴν ἀνάπτυξη τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας. Ἔτσι, τὰ βοοειδῆ καὶ οἱ χοῖροι ἴσως ἐξημερώθηκαν σὲ διαφορετικὰ μέρη τῆς Εὐρώπης. Ἐχει ἐπίσης ὑποστηριχθῆ ὅτι ἴσως ὑπῆρξε ἓνα ξεχωριστὸ μέρος ἐξημερώσεως τοῦ προβάτου στὴν νότια Γαλλία.

Ἔτσι, ἐνῶ οἱ πρώτοι ἄποικοι μετανάστει τῆς Ἑλλάδος ἴσως ἔφεραν μαζί τους τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα τοὺς εἶχαν βοηθήσει στὴν καλλιέργεια, στὶς νέες εἰδικές συνθήκες, ὅπου εὐρέθησαν, ἔκαναν προσαρμογές. Δοκίμασαν νέες τεχνικές καὶ μὲ διαφορετικὰ εἶδη φυτῶν καὶ ζώων. Κυνηγοῦν τὴν ἄγρια πανίδα τῆς περιοχῆς καὶ μετέτρεψαν ἄρδην τὶς γεωργικὲς τεχνικὲς οὕτως, ὥστε ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ τῆς βορείου Εὐρώπης ἦταν ἀπολύτως διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴν τῆς Ἑλλάδος. Ὅμως ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία καθὲ περιοχῆς ἦταν σαφῶς ἓνας μετασχηματισμὸς τῆς «πατρικῆς» οἰκονομίας τῆς γειτονικῆς τῆς περιοχῆς. Ἀντὶ νὰ βλέπουμε τὸ κύμα τῆς ἐξελιξέως ὡς μία μηχανικὴ καὶ παθητικὴ διαδικασία, ἃς τὸ ἰδοῦμε ὡς μία ὁλόκληρη σειρά μετασχηματισμῶν, στοὺς ὁποίους συμμετεῖχαν οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί. Αὐτὸ ἴσως εἶχε συνέπειες καὶ στὶς γλώσσες τους, ἀλλὰ δὲν ἀλλάζει τὸ γεγονὸς, ὅτι κάθε οἰκονομία ἦταν μία παραλλαγὴ τῆς προηγουμένης τῆς μέσα σὲ μιὰ μακρὰ σειρά, ἡ ὁποία ἀνιχνεύεται στὴν πρώιμη Ἑλλάδα.

Ὁ ἀρχαιολόγος δὲν ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὴν οἰκονομία ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ὑλικά τοῦ πολιτισμοῦ τῆς κοινότητος τὴν ὁποία μελετᾷ, καί, εἰ δυνατόν, καὶ μὲ τὴν κοινωνικὴ δομὴ καθὼς καὶ μὲ τὴν ἰδεολογία τῆς. Στὴν Ἑλλάδα οἱ πρώιμοι ἀγρόται εἶχαν λίθινα ἐργαλεῖα, ξεστῆς λίθινες καὶ γυαλιστερά λίθινα ἐργαλεῖα ξυλουργικῆς καὶ πελέκεις. Μετὰ ἀπὸ μία σύντομη περίοδο ἄνευ ἀγγειοπλαστικῆς ἀνεκάλυψαν ἡ υἱοθέτησαν τὶς τεχνικὲς τῆς κατασκευῆς ἀγγείων. Πιθανῶς ὕφαιναν καί, φυσικά, ἔκτιζαν οἰκίες. Μικρὲς ψημμένες μορφές ἀπὸ πηλὸ ἢ ἀγαλμάτια τῆς πρώιμης νεολιθικῆς Ἑλλάδος ἔχουν θεωρηθῆ ὡς ἐνδείξεις ὑπάρξεως λατρευτικῶν συνηθειῶν. Θὰ πρέπει νὰ συμμερισθοῦμε αὐτὴν τὴν ἄποψη, παρ' ὅτι εἶναι πιθανὲς καὶ ἄλλες ἐρμηνεῖες. Ὑπάρχουν περιστασιακὰ εὐρήματα τεμαχίων χαλκοῦ ἀπὸ τὶς πολὺ πρώιμες ἐποχὲς τῆς γεωργίας, ἂν καὶ δὲν ἔχη ἀκόμη διαπιστωθῇ στὴν πρώιμη νεολιθικὴ Ἑλλάδα ἡ χρῆση τοῦ χαλκοῦ γιὰ τὴν κατασκευὴ ἀντικειμένων, ὅπως ἔχει διαπιστωθῇ στὴν Μικρὰ Ἀσία. Ἡ εἰσαγωγὴ ὀψιδιανοῦ — ἡφαιστειογενοῦς δάλου χρησιμοποιομένου γιὰ τὴν κατασκευὴ ξεστῶν λιθίνων ἐργαλείων — ἀπὸ τὴ νῆσο Μῆλο, πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία, προϋποθέτει τὴν χρῆση πλοίων. Ἄν ἐξετάσουμε τὸ πρωτο-λεξικό, ὅπως τὸ κατήρησε ὁ Gordon Childe, μπορούμε νὰ διαπιστώσουμε ἢ νὰ προβλέψουμε τὴν ὑπαρξὴ σχεδὸν ὅλων τῶν λέξεων ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς πού σχετίζονται μὲ τὸν τροχὸ καὶ τὴν ἄμαξα, τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς δὲν ἦσαν ἀκόμη γνωστά. Ἄν καὶ δὲν ἔχουμε στοιχεῖα, γιὰ νὰ ὁμιλοῦμε περὶ ἱεραρχημένων κοινωνιῶν κατ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, εἶναι ἀπολύτως πιθανὸν ὅτι ὁ οἰκισμὸς εἶχε ἓναν ἀρχηγό, ὁ ὁποῖος θὰ ἔπαιζε τὸν ρόλο τοῦ «προγόνου», τοῦ βασιλέως (*rex* ἢ *raja*).

Φυσικὰ στὸ ἑλληνικὸ περιβάλλον δὲν ὑπάρχουν πολλὰ ἀπὸ τὰ δένδρα καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ ζῶα τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται στὴν ἰνδο-εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα βορειοτέρων χωρῶν οὕτως, ὥστε νὰ ἀναμένεται ἡ ἀπουσία ὄρων γιὰ αὐτὰ τὰ εἶδη στὶς ἰνδο-εὐρωπαϊκὲς γλώσσες τῆς βορειοτέρας Εὐρώπης. Εἶναι δυνατόν νὰ ἀνιχνευθῇ ἡ ἐξάπλωση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη, διὰ τῆς χρονολογήσεως μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ραδιενεργοῦ ἀνθρακός. Ὁ τύπος τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 6500 π.Χ. ἐγκατεστάθη στὴν Γιουγκοσλαβία τὸ 5000 π.Χ. Ὁ Stuart Piggott ἔχει δώσει ἀπλοποιημένο χάρτη αὐτῆς τῆς διαδικασίας.

Οἱ πολιτισμοὶ τῆς πρώτης νεολιθικῆς περιόδου ἔχουν διάφορα ὀνόματα: Sarcevo στὴν Γιουγκοσλαβία, Κο"ρο"s στὴν Οὐγγαρία, Cris στὴν Ρουμανία καὶ Karanovo στὴν Βουλ-

γαρία. Ἐχουν πολλὰ κοινὰ σημεῖα. Ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ Κο"ro"s ἔγινε ἕνας μετασχηματισμὸς, ὁ ὁποῖος παρήγαγε μίαν νέα προσαρμογή, πὺ φαίνεται στὴν Οὐγγαρία καὶ Τσεχοσλοβακία, στὴν Γερμανία καὶ βορειότερα στὶς Κάτω Χῶρες. Αὐτὸς ὀνομάζεται πολιτισμὸς τῆς Γραμμικῆς Διακοσμῆσεως τῶν ἀγγείων. Ἐδῶ ὁ τύπος τῆς οἰκίας ἦταν πολὺ διαφορετικός. Ἦσαν ἐπιμήκεις οἰκίαι μὲ ξύλινο σκελετό, πολὺ περισσότερο προσαρμοσμένες στοὺς χειμῶνες τῆς κεντρικῆς καὶ βορείου Εὐρώπης, ἀπὸ ὅσο οἱ οἰκίαι τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι τὸ 4000 π.Χ. συναντᾶται αὐτὸς ὁ πολιτισμὸς σχεδὸν στὶς ὅχθες τοῦ Ἀγγλικοῦ Διαύλου. Μέχρι τὸ 3000 π.Χ. ἕνας νέος μετασχηματισμὸς ἔχει παραγάγει γιὰ τὸν πρῶτο νεολιθικὸ πολιτισμὸ τῆς Σκανδιναβίας τὸν πολιτισμὸ τῆς Κύλικος, ὁ ὁποῖος συναντᾶται κατ' ἀρχὴν στὴν Δανία καὶ μετὰ στὴν Σουηδία. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἐξάπλωση τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Γραμμικῆς Διακοσμῆσεως πρὸς ἀνατολὰς κατέληξε σὲ ἕνα νέο μετασχηματισμὸ κατὰ μήκος τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῶν Καρπαθίων Ὀρέων, ὅπου ἐμφανίζονται οἱ πρῶτες φάσεις τῶν πολιτισμῶν Cusuteni καὶ Tripolye.

Στὴν Μεσόγειο ἔλαβε χώραν μίαν ἀνάλογη διαδικασία. Ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἔφθασε διὰ θαλάσσης στὴν Ἰταλία, καὶ σύντομα στὴν Σαρδηνία καὶ Κορσική, στὴ νότια Γαλλία καὶ στὶς μεσογειακὰς ἀκτὲς τῆς Ἰβηρίας. Σὲ κάθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὶς περιοχὰς ὑπάρχουν ἀγγεῖα μὲ ἐμπέστη διακόσμηση, ἡ ὁποία ἔχει δώσει καὶ τὸ ὄνομα τῆς στοὺς πολιτισμοὺς τῆς «Ἐμπέστου Διακοσμῆσεως». Ἡ καλλιέργεια σύντομα ἐξαπλώθηκε στὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς Ἰβηρίας καὶ στὴν κεντρικὴ καὶ βόρεια Γαλλία. Ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ πιθανῶς ἐπίσης ἀπὸ τὶς Κάτω Χῶρες, οἱ πρῶτοι γεωργοὶ ἔφθασαν στὴν Βρεταννία καὶ στὴν Ἰρλανδία. Φυσικὰ αὐτὴ εἶναι μίαν ὑπερβολικὰ συνοπτικὴ περιγραφή, ἡ ὁποία καλύπτει σὲ λίγες σελίδες αὐτά, πὺ πολλοὶ τόμοι καὶ πολλὰ πανεπιστημιακὰ τμήματα πραγματεύονται μὲ πολὺ περισσότερες λεπτομέρειες σὲ πολλὰ κεφάλαια καὶ πολλὰς παραδόσεις.

«Προγονικὲς» γλῶσσες τῆς Εὐρώπης

Ἄν πράγματι ἡ ἐξάπλωση τῆς γεωργίας ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ τὴν ἀρχικὴ διάδοση τῶν ἰνδο-εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν στὴν Εὐρώπη, θὰ μπορούσαμε νὰ συναγάγουμε ὠρισμένα συμπεράσματα περὶ τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν ἀρχικῶν γλωσσῶν σὲ κάθε περιοχὴ. Φυσικὰ αὐτὲς θὰ ἐπηρεάσθηκαν ἀπὸ πολλὰς διαδικασίες καὶ συνθήκες, πρὶν νὰ καταλήξουν στὶς σύγχρονες γλῶσσες τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ μποροῦν νὰ γίνουν μερικοὶ ἐλεγχοὶ τῆς ἰσχύος τῆς προτεινομένης θεωρίας. Φυσικὰ δὲν προϋποθέτουμε ὅτι ὅλος ὁ πρῶτος γεωργικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ὠμιλοῦσε τὴν ἰδίαν διάλεκτον ἢ ἀκόμη καὶ τὴν ἰδίαν γλῶσσαν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, μποροῦμε νὰ ἀριθμήσουμε σχηματικὰ τὶς μετατροπὰς ὡς ἑξῆς:

1. Μικρὰ Ἀσία πρὸς Ἑλλάδα (Θεσσαλία).
2. Βόρεια Ἑλλάς πρὸς Starcevo/Κο"ro"s/Karanovo.
3. Κο"ro"s πρὸς Γραμμικὴ Διακόσμηση Ἀγγείων.
4. Γραμμικὴ Διακόσμηση Ἀγγείων πρὸς Πρωτο-Tripolye.
5. Γραμμικὴ Διακόσμηση Ἀγγείων πρὸς Σκανδιναβία καὶ πρὸς δυσμὰς στὴν βόρεια Γαλλία.
6. Δυτικὴ Ἑλλάδα πρὸς Ἐμπέστα Ἀντικείμενα (Μεσογειακὰς ἀκτὲς).
7. Ἀντικείμενα πρὸς νεολιθικὴ Ἰβηρία.
8. Ἐμπέστα Ἀντικείμενα πρὸς κεντρικὴ καὶ βόρεια Γαλλία.
9. Βόρεια Γαλλία καὶ Κάτω Χῶρες (Γραμμικὴ Διακόσμηση) πρὸς Βρεταννία καὶ Ἰρλανδία.

Γιὰ λόγους ἀναλύσεως ἴσως εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἐξετάσουμε τὰ γλωσσικὰ σχήματα, τὰ ὁποῖα ἀνεφάνησαν κάτω ἀπὸ τὴν βασικὴν προϋπόθεση, ὅτι οἱ γλῶσσες τῆς Εὐρώπης, ὅπως τὶς γνωρίζουμε σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς, προέρχονται ἀπὸ αὐτὰς

τῶν πρώτων ἀγροτῶν κάθε περιοχῆς ὑπὸ ἐξέτασιν.

Ὁ μετασχηματισμὸς 1 ὁδηγεῖ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ὁ μετασχηματισμὸς 2 ὁδηγεῖ στὴν Ἰλλυρικὴ καὶ ἴσως στὴν Θρακικὴ.

Ὁ μετασχηματισμὸς 3 ὁδηγεῖ σὲ μία γλῶσσα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης σχετικὴ ἴσως πρὸς τὴν Κελτικὴ καὶ τὴν Γερμανικὴ.

Ὁ μετασχηματισμὸς 4 ὁδηγεῖ στὶς γλῶσσες ἐκείνων τῶν χωρῶν ὅπου τώρα ὁμιλοῦνται οἱ Σλαβικὲς γλῶσσες.

Ὁ μετασχηματισμὸς 5 ὁδηγεῖ στὶς πρώιμες γλῶσσες τῆς Σκανδιναβίας.

Ὁ μετασχηματισμὸς 6 ὁδηγεῖ στὶς Ἰταλικὲς γλῶσσες (ὄχι ὅμως στὰ μὴ ἰνδο-εὐρωπαϊκὰ Ἑτρουσκικά).

Ὁ μετασχηματισμὸς 7 ὁδηγεῖ στὶς πρώιμες γλῶσσες τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλίας (ἀλλὰ ὄχι στὰ μὴ ἰνδο-εὐρωπαϊκὰ Βασκικά καὶ Ἰβηρικά).

Ὁ μετασχηματισμὸς 8 ὁδηγεῖ στὶς πρώιμες Κελτικὲς (ἢ Προκελτικὲς) γλῶσσες τῆς Γαλλίας (στὶς ὁποῖες συνεισέφερε καὶ ὁ μετασχηματισμὸς 5).

Ὁ μετασχηματισμὸς 9 ὁδηγεῖ στὶς πρώιμες γλῶσσες τῆς Βρετανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Κελτικῆς.

Δὲν μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ἡ εἰκόνα ἦταν τόσο ἀπλῆ. Γιατὶ ἀναμφιβόλως ὑπάρχουν πολλὲς περιπτώσεις γλωσσικῆς ἀντικαταστάσεως, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ λάβουμε ὑπ' ὄψιν, ὅπως καὶ ἄλλες περισσότερο πολὺπλοκες γλωσσικὲς διαδικασίες. Κατ' ἀρχὴν δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν οἱ τυχόν προϋπάρχουσες γλῶσσες τῶν κυνηγῶν - τροφουσυλλεκτῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τῶν περιοχῶν. Σήμερα γνωρίζουμε μόνον τὰ Βασκικά, Ἰβηρικά καὶ Ἑτρουσκικά σὰν τὶς μόνες μὴ ἰνδο-εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ κάλλιστα θὰ μπορούσαν νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες. Παρ' ὅτι δὲν ἐπέζησαν οὔτε κατεγράφησαν, πιθανότατα θὰ ἐπηρεάσαν τὶς ἰνδο-εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες, οἱ ὁποῖες ἐπεβίωσαν.

Κατὰ δεῦτερον δὲν εἶναι σαφές βάσει αὐτοῦ τοῦ προτύπου ἐξελιξέως σὲ ποιοὺ βαθμοὺ τροποποιήθηκε ἡ γλῶσσα τῶν πρώτων γεωργῶν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν φάση τῆς κυματοειδοῦς ἐξαπλώσεως. Ἀφ' ἐνὸς θὰ μπορούσαμε νὰ φαντασθoῦμε ὅτι ἀρχικῶς ὑπῆρχαν μικρὲς ἀλλαγές, εἰς τρόπον ὥστε μία κάπως ὁμοιόμορφη πρωτο-ἰνδο-εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα ὠμίετο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μέχρι τὴν Σκανδιναβία μὲ ποικιλίαι διαλέκτων μόνον. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἡ διαφοροποίησις στοὺς διαφόρους ἰνδο-εὐρωπαϊκοὺς κλάδους θὰ πρέπει νὰ ἦταν μία ἐπακόλουθη διαδικασία. Ἀφ' ἑτέρου ἡ γλωσσικὴ ἀλλαγὴ θὰ μπορούσε νὰ ἦταν ταχυτάτη κατὰ τὴν φάση τῆς διαδόσεως οὕτως, ὥστε ἡ γλῶσσα τῶν πρώτων γεωργῶν τῆς Σκανδιναβίας ἦ καὶ τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ μὲ τὴν Γραμμικὴ Διακόσμησιν νὰ ἦταν πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴν τῶν πρώτων γεωργῶν τῆς Ἑλλάδος.

Μία ἐνδιάμεση θέση ἀνάμεσα στὰ δύο αὐτὰ ἄκρα προτείνεται μὲ τὴν ἐργασία τοῦ Γερμανοῦ γλωσσολόγου Hans Krahe. Κατέδειξε κατὰ τὸ 1957, ὅτι τὰ ὀνόματα ποταμῶν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης διατηροῦσαν πολλὰς ὁμοιότητες, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν ἔνδειξιν παρουσίας στὴν περιοχὴ ἐνὸς πρώιμου σταδίου ἐξελιξέως τῶν ἰνδο-εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ποὺ ὀνόμασε «*Ἀρχαία Εὐρωπαϊκὴ*». Ἐπὶ παραδείγματι, ποταμοὶ μὲ τὸ ὄνομα *Alba** ἐμφανίζονται στὴν Ἰσπανία, Γαλλία, Ἑλβετία καὶ Γερμανία. Ποταμοὶ μὲ τὸ ὄνομα *Ara** ὑπάρχουν στὴν Γερμανία, Ὀλλανδία, Ἀγγλία, Σκωτία καὶ Ἰσπανία. Μὲ τὸ προτεινόμενο πρότυπο ἦταν εὐκόλο νὰ διακρίνουμε μέσα στὰ ὀνόματα αὐτὰ τὴν ἐπιβίωσιν μίας πρώιμης ὁμάδας διαλέκτων ἢ γλωσσῶν τῆς κεντρικῆς καὶ βόρειας Εὐρώπης, πρὶν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ διαδικασία τῆς διαφοροποιήσεως στοὺς διαφόρους ἰνδο-εὐρωπαϊκοὺς κλάδους, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους διετήρησαν τέτοιους γλωσσικοὺς τύπους.

Κατ' αὐτὸ τὸ πρότυπο ἐξελιξέως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναμένεται ἡ ἐμφάνισιν νέων λέξεων καθ' ὁδόν, ὥστε οἱ καινοτομίες νὰ παρατηροῦνται σὲ γλῶσσες ἀπέχουσες ἀπὸ τὸ κέντρο ἀναπτύξεως τὴν πρώιμην Ἑλλάδα μετὰ ἀπὸ ἓνα δεδομένο σημεῖο, ἀλλὰ ὄχι καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτόν. Αὐτὸ συνάδει πρὸς τὴν παρατήρησιν τοῦ Krahe, ὅτι οἱ εὐρωπαϊκὲς λέ-

ξεις για τὴν θάλασσα (sea), δάσος (forest), βελανιδιά (oale), μήλο (apple) κτ.λ. εὐρίσκονται στὶς γλώσσες τῆς κεντρικῆς καὶ βόρειας Εὐρώπης — γενικῶς βορείως τῶν Ἀλπεων — ἀλλὰ ὄχι νοτιότερα. Καθ' ὅμοιον τρόπο ἓνας ἀριθμὸς ἄλλων εἰδικῶν λέξεων γιὰ εἶδη τῶν βορείων χωρῶν, ἀλλ' ὄχι τῶν νοτίων, ἀναμένεται νὰ ἐδημιουργήθῃσαν. Ἔτσι, ἐπὶ παραδείγματι, θὰ ἔγιναν πολλὲς ἀπὸ τὰ πρωτο-ἰνδο-εὐρωπαϊκὰ ὀνόματα δένδρων. Ὁ Krahl καταλήγει στὸ ἄρθρο του, τοῦ 1957, μὲ μία ἄποψη, ἡ ὁποία ἐναρμονίζεται μὲ τὸ προτεινόμενο πρότυπο ὡς ἑξῆς:

* Ὁ ξένος μελετητὴς δὲν σημείωσε τὴν ὁμοιότητα πρὸς τοὺς ἐλληνικοὺς Ἀλφειοὺς (τρεῖς τὸν ἀριθμὸ) ἢ τὸν Ἀραχθὸ (σημ. «Δ»).

Τελικὰ θὰ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἡ ἀναγνώριση τῆς «Ἀρχαίας Εὐρωπαϊκῆς» τουλάχιστον γιὰ τὶς δυτικὲς ἰνδο-γερμανικὲς γλώσσες - ἔχει καταστήσει σαφὲς ἓνα προϊστορικὸ ἐνδιάμεσο στάδιο ἀναπτύξεως. Ἀφ' ἐνὸς αὐτὸ τοποθετεῖται χρονολογικῶς πολὺ μετὰ τὴν περίοδο μιᾶς σχετικὰ μοναδικῆς γενικῆς ἰνδογερμανικῆς μητρικῆς γλώσσας. Ἀφ' ἑτέρου τοποθεῖται πρὶν ἀπὸ τὴν παλαιότερα ἐμφάνιση τῶν διαφορῶν μεμονωμένων γλωσσῶν.

[Μετάφραση: ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ]

Τὸ τέλος στὸ ἐπόμενο τεῦχος

ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΑΓΚΟΣ

6 Δεκέμβρη

Ἵγρὰ κρέπια στὰ παραθύρια ἀπλώνει
τὸ θλιμμένο χειμωνιάτικο δεῖλι.
Νοτισμένοι ἀνθοὶ ταξιδεύουν
σὲ θολὰ λερωμένα ρυάκια.
Πικρὴ γεύση σωρεύουν οἱ θρῆνοι
νεκρωμένων, χαμένων ἐρώτων...
Κι ἡ καρδιά λαβωμένη γροικᾷ
θεριεμένον τὸν καημὸ καὶ τὸν πόνο.
Ξάφνου χαμογέλιο γλυκό, τρυφερό
διαπερνᾷ τοῦ χειμῶνα τὰ σκότη!
Ξάφνου φιλὶ ἀπαλὸ
σὰν λουλούδι τ' Ἀπρίλη ἀνθίζει!
Κι ὅλα λάμπανε γύρω!
Κι ὅλα γίνανε φῶς καὶ χαρά!
Κι ὅλα κράζουν χαρμόσυνο ᾄσμα!
Μαγεμένη ἡ ψυχὴ μου ξεσπᾷ
σ' ἀσταμάτητα βουβὸ ὠσαννά!..

Σ.Γ. Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ

Τὸ «θεῖον» στὴν νεοελληνικὴ λογοτεχνία (II)*

Πῶς ἀντιδρᾷ ἡ νεοελληνικὴ ποίησις στὴν ἰδέα τοῦ «θείου»
—θειότητα, ὑπεροχήν, ἀνυπερβλησίαν, Διάχυτον Πνεῦμα

Δὲν εἶναι τὰ λόγια τοῦ ποιητοῦ (ψεύστου κατὰ κανόνα!) ποὺ ἐνδιαφέρουν μὰ ἡ πολιτεία του — ὄχι τὸ «τί λέγει» μὰ τὸ «πῶς πράττει», ὁ βίος του. Ὑπ' αὐτὸ τὸ πρῖσμα βλέπουμε πῶς ὁ ποιητικὸς λόγος στερεῖται **σοβαρότητος, ἐγκυρότητος, βαρύτητος**, ἂν δὲν ἐκθέτει-φανερώνει (ἱστορεῖ ἐντέχνως) τὴ **συνισταμένην** κοσμοθεωρίας-πολιτείας τοῦ ποιητοῦ — ἡ τελευταία (πολιτεία), λειτουργοῦσα ὡς λυδία λίθος τῆς ἀξιοπιστίας του, τὸν ἀξιολογεῖ (ὡς) **πρότυπον...** "Οἱ πλέον δὲν εἶναι τὰ «ὑποκειμενικὰ συναισθήματά» του (ποιητοῦ -σχεδὸν πάντα «διευθετημένα») ποὺ ἐνδιαφέρουν· οὔτε βέβαια οἱ τελείως παροδικές-περιστασιακές «ἐξάρσεις» του ἢ οἱ κηρυγματικές δασκαλίστικες ἠθικολογίες του -σχεδὸν πάντα θετές, ὑπόβλητες, σκοποθηρικές, ἀνειλικρινεῖς, ὑποκριτικές, δόλιες... Ὁ σημερινὸς ποιητὴς εἶναι **περιφρονητέος**, ἀμελητέος, ἂν οἱ «συλλήψεις» καὶ ὁ συνειδητὸς βίος του δὲν ἀφοροῦν θετικὰ στὴ συγκρότησιν

προτύπου ἀρετῆς.

[Ὁ Ἀρετὴ = «ἡ κατὰ λόγον ἐμμονὴ καὶ ἡ σύντονη δράσις εἰς σύμπτωσιν μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὶς διαστάσεις» -ἡ ἰλαρὴ, ἄκαμπτη κι ἀδιάλειπτη προσπάθεια **αὐτοακεραίωσης**, τὸ δικαίωμά μου νὰ μὴ μοῦ λείπει τίποτε καὶ ἡ ὑποχρέωσί μου νὰ μὴ μὴ μοῦ περισσεύει τίποτε!]

Ἀνάγκη λοιπόν, φθάνοντας πιά στὴν **σύγκρισιν κειμένων**, νὰ σημειώσουμε πῶς προέχει νὰ διασφαλισθεῖ **τελείως οὐδέτερη** ἡ ματιὰ τοῦ ἀναγνώστου, ἥτοι ν' ἀπομονωθεῖ ἡ τυχὸν ἄμεση ἢ ἔμμεση **ἐπηρεαστικότητα**. Ποὺ θὰ εἰπεῖ, τόσον ἡ ἐξωθεν **ἀναφορά-δείξις** τυχὸν ἀπλοϊκότητας-σκοτεινότητας-ὑστέρησης ὅσον καὶ ἡ ἔσωθεν **«διακριτικὴ» ὑποδήλωσις** εὐλάβειας, θεοσέβειας - οἱ γλυκερὲς ἀναφορὲς δουλικότητας! Πολὺ περισσότερον ποὺ γνωρίζουμε πολὺ καλά, πῶς ἀκόμα καὶ τὸ πιὸ σεμνόν.... προγεφύρωμα στοὺς κόλπους τοῦ «Οὐρανίου Πατρὸς» κατὰ κανόνα ἐξαργυρώνεται (ἀπὸ μακροῦ λεπτομερῶς σχεδιασθεῖσα-ὑπολογισθεῖσα...)

καταγίνην ἐξουσιαστικὴ δυνατότης!

Ὁ γράφων, ἐκτιθέμενος, μὲ «*Τὸ Δάσος*» θὰ ἐκθέσει ἐναργῶς τὴ **δική του θέσιν** ἔναντι τοῦ θεοῦ ὄχι καυχηματίας καὶ πολυρρήμων. Αἰδήμων καὶ ταπεινὸς θὰ προσέλθει στὴν ἐξαγόρευσι, στὸν ξαγοράρην ἀναγνώστην, μὲ δέος καὶ σεβασμὸν περνώντας του ὄχι τὴν ἀμφιβολίαν πνεύματος ποὺ ἀνάγεται μὰ τὴν βεβαιότητα σύνθλιψης μιᾶς συνείδησης ποὺ αἶρει ἀνέλπιδη, ἀβοήθητη, μόνη

τὸ ὑπαρξιακὸ τῆς πρόβλημα!

Ὁ σεπτὸς ἀναγνώστης, ἂν θέλει, ἄς ἰδεῖ μόνος, ἀνεπηρέαστος τὸ χάος μετα-

* Ἡ πρώτη συνέχεια δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος 82 τοῦ «Δ».

ξὺ τῶν δυὸ ποιήσεων! Μόνος κι ἀνεπηρέαστος ἅς ἐπισημάνει σέ **ποιὰ μεριά** εὐρίσκεται ἡ τυρανισμένη βαθύτης, στοχαστικότης, σοβαρότης, τὸ ἀθυρματικό «τίποτε», πού ἡ περὶ ἑαυτοῦ εἰδήσις φέρει μονάδα τραγική καὶ κατάπληκτη ν' ἀναμετρᾷ στὰ κράσπεδα τοῦ Σύμπαντος

τὴν ἀναιτιολόγητη ὕπαρξί της!...

Μὰ νὰ πάλι. Νὰ πού πρὶν πᾶμε στὸ **φοβερό** ποίημα (σ' αὐτὸ τὸ ἀνατριχιαστικό «**Δάσος**» πού καὶ μόνον ὡς **σύμβολον** ἐξουθενώνει τὸν ποιητὴ κόκκον τῆς ἄμμου πού, **συνείδησις ἀσυμμετρίας ἀθυρματική**, δὲν ἀποτολμᾷ κἂν τὸ συμβατικό ὄνομά του!), πρέπει νὰ βοηθήσουμε τὸν ἀμύητο ἀναγνώστη νὰ τὸ προσεγγίσει — **ὄχι προσθέτοντες ὅτιδήποτε** μὰ τὰ λεχθέντα ἀναλύοντας...

Ἰδοὺ λοιπόν:

Παραπληρωματικὰ στὸ «Δάσος»:

Μὲ δηλούμενο πὼς τὸ «**Δάσος**» συμβολίζει ἐδῶ τὴν πρώτη, τὴ γενεσιουργὸν αἰτία, τὴν πρώτη ἀρχή, τὸ Θεό, σίγουροι δηλαδή πὼς (καθὼς «τὰ πάντα» τοῦ δάσους εἶναι τὰ **δέντρα**— sic, ἀφοῦ «μὴ δέντρα» ἴσον «**μὴ δάσος**»!) «τὰ πάντα» τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ὁ Θεὸς-Δάσος καὶ **κρύβουν** τὸ Δάσος-Θεό, βλέπουμε νὰ σχηματίζεται ἡ πρώτη μας ὑπόψια πὼς ἡ ἔννοια «Θεός» διαφεύγει τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Τουτέστι πὼς κάθε ἀναφορά στὴν ὁποίαν περιέχεται (μέσον ἢ τέλος) ἡ ἔννοια «Θεός» δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ ἴναι **δογματική** [**«δογματίζω»**] ἴσον ἀπαιτῶ (σὲ διορίζω ἀντίχριστο αἰρετικό καὶ **σέ καίω!**...) νὰ γίνονται πιστευτὰ **ἄνευ αἰτιολογίας** τὰ λεγόμενά μου].

Ἀνάλογα βλέπουμε κλονιζομένη τὴν ἐμπιστοσύνη μας καὶ μὲ τὴν «ἀποκάλυψη»: Καθὼς ἡ τελευταία ὑποστηρίζεται **ἐπιλεκτικὰ** λαβοῦσα-λαμβάνουσα χώραν, ἥτοι δηλούμενη ἐμπιστοσύνη σὲ δῆθεν ἀπλοῦς-ἁθῶους-δίκαιους (**«πτωχοὺς ποιμένες, ψαράδες...»**) φρονοῦμε πὼς τίποτε τὸ διαγνωσθὲν-ἀναγνωρισθὲν (ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν-πραγματικῶν-ἀληθῶν) δὲν τὴν θεμελιώνει ἢ ἐπαληθεύει δυνατὴ —γιά τοὺς κάτωθι λόγους:

α. Ἐπειδὴ εἶναι γεωμετρικὰ εὐλογο ν' ἀξιῶνεται τὴν «ἀποκάλυψη» αὐτὸ πού τὰ ἐνδιαφέροντά του **ἔλκονται ἀπ' τὸ ἀντικείμενό της** καὶ πού ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἴναι ὄχι ὁ εὐλαβούμενος μὰ ὁ **ἀνασύρων** πέπλα, ἐπικαλύμματα, ἐμπετάσματα, ἐπιθήματα — **ὁ δεόμενος τοῦ Θεοῦ ἐρευνητής**, στὴν περίπτωσι, ὁ πού τοῦ λείπει ὁ Θεός, ὁ πού **χρειάζεται τὸ Θεό!**

β. Ἐπειδὴ, κατὰ κανόνα, ὁ ἄνθρωπος μόνον περιστασιακὰ ὑπάρχει «**ἀπλὸς-ἁθῶος-δίκαιος**» —ὄχι κατ' ἀρχήν. Πού σημαίνει πὼς σὲ διάφορες ἢ ἀντίθετες περιστάσεις ὁ ἴδιος «**ἀπλὸς-ἁθῶος-δίκαιος**» θὰ ὑπάρχει **διάφορος ἢ ἀντίθετος**, δηλαδή «**περίπλοκος-ἐνοχος-ἄδικος**».

γ. Ἐπειδὴ, καθὼς ὄχι ἡ ἀμεθεξία [ἀπλότης, ἀπλὸ ἐπάγγελμα (ψαράς, ποιμὴν), ἄτονος-μπαταρισμένος βιοπορισμός...] ἀλλ' ἡ **μέθεξις** (ικανότης εἰς διεκδίκησιν) καθορίζει τὸν λιγότερο ἢ περισσότερον ἀπλὸν-δίκαιον, γίνεται φανερό πὼς μόνον ὁ **διεκδικῶν** ὅσα ἢ ἔλλειψί τους μετρεῖται **ὕστερησις ἀκεραΐωσης** ἀναδεικνύεται **ἄξιος τῆς «ἀποκάλυψης»...**

[Σημειώνεται ἐν παρεκβάσει ὅτι ὁ γράφων δὲν σκοπεύει νὰ συζητήσῃ ἢ... καταρρίψῃ θεολογικὰ ἐπιχειρήματα —σέβεται κάθε ἄποψιν, ζηλεῦει τοὺς **περατώσαντας τὴν ἔρευνά τους**, δέχεται πὼς (ὑπὸ ὀρισμένες συνθήκες) ἡ ἐξ ὑπαγόρευσης

πεποίθησις-έμπιστοσύνη-παραδοχή τινος ως αληθοῦς εἶναι ὠφέλιμη (εὐεργετική, ἡρεμιστική) ἐπένδουςις. Μόνο πού ὁ ἴδιος (γράφων) δέεται ὄχι τῆς ἐπένδυσης ἀλλὰ τοῦ ἀντικειμένου τῆς.]

Αὐτονόητον συνεπῶς ὅτι τὸ μεῖζον αἵτημα (πρώτιστο, κατ' ἀρχήν, ἀχρονικό) πού ἐπισημαίνουμε στοῦ ποίημα «Τὸ Δάσος», δηλαδή ἡ ἀναζήτησις τῆς πρώτης ἀρχῆς (γενεσιουργοῦ αἰτίας, Θεοῦ...) ἀναγνωρίζεται εὐχερῶς

κατάθεσις ὑψηλοτάτου ἥθους...

...

Τὰ ἄνω σημαίνουν πὼς ὁ σεπτός, ὁ βασανισμένος ἀναγνώστης δὲν θὰ πλανηθεῖ νὰ ὑποθέσει ἐδῶ ὕβριν, ἀναίδειαν τὸν ἀνοιχτόπετο Σούπερμαν —εἰδωλο τῆς παγκόσμιας ἐπιστροφῆς στὴν νηπιότητα καὶ πρότυπον τοῦ... δι' ἀντιπροσώπου ἐποθόνιου νταηλικιοῦ. Θ' ἀναγνωρίσει μόνο συνειδησιακὴν ἐπιλογὴ —συνείδησιν πού βγαίνει ἀτρόμητη καὶ μαρτυρικὴ ἀλέστα σηκώνοντας τὸ ἴδιο τῆς βάρους, ἀντιστήκωμα φορτικὰ περασμένης στοὺς ὤμους τῆς ὑπαρξῆς στὴν ὁποίαν (ἀθέλητα) ὑπενδίδει... Θὰ τὴν ἀναγνωρίσει, λέγω, συνείδησιν πού (συμπάγεια βουλῆς-δράσης —καὶ σ' ὅ,τι προσωπικὰ τὴν ἀφορᾷ) σταμάτησε τὴ ζωή, ἐπειδὴ τὴν ἐκρίνε

περιώδυνη ἀναιτιολόγητη ματαιότητα!

[Ὁ γράφων, ἔχων πλήρη ἀντίληψιν τοῦ τί μέλλεται στὴν ἀνθρωπότητα (ἡ γενιά του εἶναι ἡ τελευταία εὐτυχισμένη γενεά...) δὲν ἀνεμίζει ἐπισείοντα τὴ συνέπειά του. Ἀντίθετα, φρονεῖ πὼς τὸ «σ' ὅ,τι προσωπικὰ τὴν ἀφορᾷ» σημαίνει ὅτι ἡ Ζωή, ἡ ἴδια (αὐτὴ μόνη) ἀναγνωρίσασα (διαγνώσασα) ἑαυτὴν «ἀναιτιολόγητη ματαιότητα», αὐτοκαταργεῖται φανερά, λογικά, μαθηματικά! Τί ἄλλο μαρτυρεῖ τὸ σημερινὸν ἀδιέξοδο, ἡ ὁρατὴ, ἀνεπίσχετη ἀνατροπὴ τῶν οἰκολογικῶν συνθηκῶν; —ἀναφέρομαι ὄχι στὰ κουλτουρὲ ἀδιέξοδα τῆς μούφας ποίησης, μὰ ἀποκλειστικὰ σὲ

ἐπιστημονικὲς ἐπισημάνσεις.

«...Χωρὶς αἰδῶ, αὐτοσεβασμὸς, εὐθιξία, εὐαισθησία δὲν ζοῦν οἱ πολῖτες...

Μιὰ ἀπὸ τὶς ἐπιταγὲς τῆς αἰδοῦς εἶναι ἡ ἐτοιμότητα γιὰ τὴν παραίτησι ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἀξίωμα, ὅταν ἡ συνέχισι τῆς κατοχῆς τοῦ ἐπισύρει τὸν ψόγο τῶν τρίτων».

(Λόγια ἀκαδημαϊκοῦ δασκάλου)

Θαρρῶ βγήκαμε στοῦ ξέφωτο, ἀπ' ὅπου βλέποντας καθαρά, θὰ μπορέσουμε νὰ ὑπογραμμίσουμε ἀσφαλὲς πὼς ἡ ἀντιπαράθεσις στὴν τέχνη τοῦ λόγου [σ' ὅ,τι δηλαδή, βεβαιούμενο «ἱεροτελεστία καὶ ξεσυνέρια» (ἀνταγωνισμός), ἐπαληθεύεται ἡ διὰ τῆς ἀποστακτικῆς διαδικασίας τῆς ἀριστείας φυσικὴ ἐπιλογὴ] δὲν εἶναι παρὰ ἡ τρισάγια αὐτόματη προσπάθεια τοῦ ἴδιου τοῦ χώρου γιὰ τὴν ἴδια του ἐξυγίανσι. Ἡ ἀσφαλιστικὴ δικλείς, ἄλλως, πού λειτουργεῖ ἐξισορροπιστικὰ —ὅταν ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἰσορροπίας (δηλονότι ἡ καταπάτησις τοῦ χώρου ἀπὸ ἐξουσιαστές, ἡ ὑποκατάστασις λόγου-ἁρμονίας ἀπ' τὴν ἀσημαντολογία, ἀσυναρτησία, ὁμοουσιάν —μουσικότητα χοίρου) ἀποβαίνει ἀρνητικὰ ἐπηρεαστικὴ τῆς Ζωῆς...

— Καλά, ὅταν λὲς «ἐξουσιαστές», ἐννοεῖς τούς... συνταξιούχους ποιητὰς ἐν γένει;

— Φυσικά! Ἀκόμα καὶ ἂν στεροῦνται ἄλλης προσόδου —πρᾶγμα πού βέβαια

δὲν συμβαίνει, ἀντίθετα: Τὸ τερατῶδες εἶναι ἡ γενικὴ ἀρχή, τὸ ὅτι ἀκόμα καί... δισεκατομμυριοῦχος **διανοούμενος** δὲν θ' ἀπέστεργε τή... λογοτεχνικὴ «σύνταξι»! Φρίκη. Πρέπει νὰ τονισθεῖ ἰδιαίτερα: Ὁ ἄνθρωπος εἶναι **ἐξουσιαστής** εἴτε **μὴ παράγων** ὅσα καταναλώνει-ἀποθησαυρίζει, εἴτε διεκδικῶν ὑλικά, ἢ οἷονεῖ ὑλικά, «ἀγαθά», πού ἡ ἔλλειψί τους **δὲν θὰ τοῦ προκαλοῦσε μείζοντα πόνον** — ἐν-στιγματικόν. Ὅποιος τοῦ **περισσεύει** **ὅτιδῆποτε** — ἀδιάφορο ἂν εἶναι ὁ «πολεμοκάπηλος» ἢ ὁ ὑπὲρ της του, ὁ Κρούπ ἢ ὁ ἐργάτης του, ὁ «ἰέραξ» ἢ ἡ ὀρδινάντσα του, ὁ μεγαλοδιευθυντής ἢ ὁ κλητῆρας του!.. Σημειώνοντας ἐμφαντικὰ ἔκνομη, νοσηρή, μάταια τὴν διεκδικήσει στήν ὁποῖαν μόλις ἀναφέρθηκα, ὑπογραμμίζω χωρὶς ἀντικείμενο, ἀντιρραλιστικὴ, τὴν ἀμφισβήτησιν

συμβατικῶν δικαιωμάτων!

Ἄν οἱ κ.κ... συνταξιούχοι εἶχαν δουλέψει στή ζωὴ τους, ἂν εἶχαν παραγάγει κ' εἶχαν μισθοδοτηθεῖ-συνταξιοδοτηθεῖ γιὰ τὶς **βιοποριστικὰς τοὺς δραστηριότητες**, κανεῖς δὲν θὰ μιλοῦσε — κανεῖς δὲν θ' ἀμφισβητοῦσε τὰ συμβατικά τους δικαιώματα. Μιλᾶμε, ἐπειδὴ διεξεδίκησαν-διεκδικοῦν-καρποῦνται ἀπ' τὴν παραγωγὴ μερίδιο πού

δὲν δικαιοῦνται,

ἐπειδὴ νέμονται μερίδιο πού

ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτοὺς πού τὸ παρήγαγαν!

Ἑλληνικὸς λαὸς κ' ἡ ταπεινότης μου, βέβαιος πὼς ἡ ποιήσις αὐτῶν τῶν κυρίων με ἔβλαψε καὶ βλάπτει συνεχῶς, διερωτῶμαι, γιὰ τί πρέπει νὰ

τοὺς πληρώνω κι ἀπὸ πάνω!

— Μ' ἂν δὲν σὲ βλάπτει; Ἄν κάνεις λάθος;

— Καὶ τί ἄλλο πάρεξ αὐτὸ **ἀκριβῶς τὸ λάθος** (πταῖσμα, φταῖσιμο!) εἶναι πού ἡ **δική μου ἔρευνα** (τὸ ὅτι ἐπικαλοῦμαι-χειρίζομαι **δημοσία** τὸ λόγον!) **ἀναζητᾷ-συγκαλύπτει-παρασιωπᾷ,**

ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι δικό τους;

Ἀκριβῶς ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ τὴν ἴδια τους (δική τους) ἐπιδίωξιν ὑλικῶν «ἀγαθῶν» πρὸς ἴδιαν (δική τους) ἀτομικὴ-προσωπικὴ-ιδιωφελῆ χρῆσιν ἥτοι γιὰ νὰ

μὴ τὰ ἔχουν οἱ ἄλλοι — γιὰ νὰ

μὴ τὰ ἔχει ὁ ἀγαπημένος τους λαός;

[Ὁ Ρίτσος δὲν μοιράζει γοῦνες: φοράει! Ἐξορία δὲν πῆγε γιὰ τὸ λαό! Πῆγε γιὰ τὸν ἴδιο λόγο πού εἶναι ἰσόβια ὁ Ἰωαννίδης — ὁ Ρίτσος δὲν ζητᾷ νὰ καταργήσει τοὺς ἐξουσιαστές, ἀλλὰ

νὰ τοὺς ὑποκαταστήσει στήν καταδυνάστευσι τοῦ λαοῦ!

Ἡττηθεῖς σ' αὐτὴ του τὴν **προσπάθεια** ἐστάλη στὰ ξερονήσια — αὐτὸς εἶναι ὁ **κανόνας τοῦ παιγνιδιοῦ**: οἱ νικηταὶ ἐξουδετερώνουν τοὺς ἡττημένους, ὥστε νὰ μὴ συνιστοῦν κίνδυνο πλέον...]

— Μ' ἂν σιωποῦν, ἐπειδὴ **ἀπαξιοῦν**; Ἐπειδὴ εἶσαι βλάκας;

— Καὶ τί λοιπόν; Οἱ βλάκες Ἕλληνες δὲν εἶναι **ἐλληνικὸς λαός** — αὐτὸς πού οἱ... μεγάλοι μας ποιηταὶ πολεμοῦν εὐκλεῶς «**γιὰ τὸ ψωμί, τὴ λεφτεριά καὶ τὸ ἀνέβασμα τοῦ πνευματικοῦ τοῦ ἐπίπεδου**» (τρελλοὶ καὶ παλαβοὶ ἀπὸ ἀγάπη); Μὰ τί λοιπόν; Αὐτοὶ οἱ κύριοι μισθοδοτοῦνται μόνον ἀπ' τοὺς εὐφυεῖς — **ὄχι κι ἀπ' τοὺς βλάκες**; Ἡ μήπως ἰδιωτεύουν, μήπως δὲν εἶναι ἀμειβόμενα «**δημόσια πρόσωπα**» — μήπως δὲν παρεμβαίνουν στή δημόσια ζωὴ; Ἡ μήπως δὲν γίνεται ἀμέ-

σως αντίληπτο πώς ὅποιος διεκδικεῖ **δικαίωμα** τὸ ν' ἀγνοοῦνται-περιφρονοῦνται οἱ βλάκες,

διεκδικεῖ τὴν εὐχέρεια **νὰ διορίζει βλά-
κες ὅσους τὸν στριμώχνουν** — ὅσους τὸν
ὕποχρεώνουν νὰ κρατάει τὸν μῶλο του;...

Ἦ μήπως

ὅσα **μποροῦν νὰ μετροῦνται, στὸ λόγο,**
δὲν εἶδαμε στὸ «Δαυλὸν» **ποιοὺς ἀποκαλύπτουν,** ξεμπροστιάζουν, ἀποοστομώ-
νουν;

...

Λέγαμε λοιπὸν πὼς ἡ ἀντιτακτικὴ σύγκρουσις καὶ ἀντιβολὴ εἶναι ἡ ἀσφαλι-
στικὴ δικλείς πού λειτουργεῖ ἐξισορροπιστικά, ὅταν ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἰσορροπίας
ἀποβαίνει ἐναντία τῆς Ζωῆς, ἀντιθετικὴ. Ἰδιαίτερα σὲ συνθήκες καταρρέουσας
κοινωνίας, παρακμῆς, ἐκφυλισμοῦ, ὅπως συμβαίνει ἀκριβῶς μ' ἐλόγου μας — ἀ-
ποδεδειγμένως: ὅ,τι μὲ τόσην αὐταρέσκειαν εἶχαμε βαφτίσει «δαιμόνιον τῆς φυ-
λῆς» (θαρρῶ πάει κι αὐτό, «μᾶς τέλειωσε» — κατὰ τὸ «ἀνήσυχον τοῦ Ἑλλη-
νος»...) δὲν ἦταν παρὰ μιὰ φτωχοδιαβολικὴ σύμπηξις μὲ κύριο συστατικὸ τῆς
τὴν **κατάρριψι τῶν φραγμῶν** — ἥτοι τῶν πρωταρχικῆς σημασίας γιὰ τὴ ζωὴ **ἀρ-
χῶν!** Ἔτσι, σ' αὐτὴ τὴν πατρίδα φθάσαμε στὸ σημεῖο ν' ἀδυνατοῦν νὰ διανοοῦ-
νται οἱ... διανοούμενοι — στὸ σημεῖο πού ὁλόκληρος λαός, **ὁλόκληρος ὁ ἐλληνι-
σμός**

**νὰ μὴ συνειδητοποιεῖ τὸν φέροντα κατὰ κρημνῶν
ἴδιό του μισελληνισμόν!**

Μὲ ἀποτέλεσμα νὰ αἰτιολογεῖται πιά ἡ εὐχὴ «μιὰ ὥρ' ἀρχύτερα» (ὅσο γρηγορό-
τερα μᾶς πάρει ὁ διάολος τόσο καλύτερα — **λιγότερος ὁ πόνος!**) Τὶ ἄλλο, ὅταν ὁ-
λόκληρος λαὸς δέχεται νὰ πληρώνει **τρία ἑκατομμύρια ἐτησίως**, ὡς ὕψιστο δῆθεν
ἐπίτευγμα τῆς πνευματικῆς ἐξεργασίας, τὰ παιδαριώδη κι ἀπλοϊκά...

Τὶ ἄλλο, ὅταν μπροστὰ στὴ μύτη ὁλόκληρου λαοῦ ἀνεμίζονται... «σημαντικὲς
ὕπηρεσιες» καὶ ἀξιώτικα... ἀθανασίας τὰ ἐμετικά τοῦ Ρίτσου: «*Τὶ θλιβερά πού
σεργιανᾶν τριγύρω σου* (τῆς Κύπρου!) *τὰ μπαρμπούνια, τὰ λεθρίνια, οἱ συναγρί-
δες, οἱ σαμπιέροι, οἱ σκληποῦδες, τὰ ὀχταπόδια, κ' οἱ ἀντίχριστοι νὰ παίζουνε
τὴν τύχη σου στὰ ζάρια*»

[— Μὰ ὁ Ρίτσος λέει «...*τριγύρω σου τὰ ψάρια*»] ὄχι... μπαρμπούνια!

— Καὶ τ' εἶναι τὰ μπαρμπούνια; Ἀλεπές;],

τὴν ἴδια στιγμὴ πού **φεύγει στὴ Θηβαῖδα** ὀλύμπιος, πεπεισμένος, ἥσυχος πὼς δὲν
γίνεται ἄλλως, ὁ **λόγος!** Αὐτὸς πού γεννήθη γιὰ

**νὰ κολνᾷ φτερά στὶς μασχάλες μιᾶς φυλῆς,
πού γεννήθη γιὰ νὰ μὴ θέλει φτερά στὶς**

μασχάλες — βλέπε Κώστα Πλεύρη: «*Ὁ διωγμὸς τῶν ἀρίστων*», σελίδες 206,
Ἀθήνα 1987.

[Ὁ κ. Κ. Πλεύρης, ἀναφερόμενος σὲ ἑκατὸν δύο (102) ἐπωνύμους ἀρχαίους Ἑλ-
ληνες τοῦ **δημόσιου βίου** (πολιτικούς, φιλοσόφους, ποιητές, ρήτορες, στρατηγούς
— ἐξελέγοντο) **μετράει ἐξήντα τέσσαρες (64) θανατωθέντας ἢ ἐξορισθέντας νόμω**
— συμπεριλαμβάνονται κάποιοι δολοφονηθέντες, αὐτοεξορισθέντες, ὑποχρεωθέν-

ντες εἰς αὐτοκτονίαν. Μεταξὺ αὐτῶν οἱ... πολὺ γνωστοί μας:

Φειδίας	Ἐμπεδοκλῆς	Θεμιστοκλῆς	Αἰσχίνης	Θουκυδίδης
Αἰσχύλος	Ἀριστοτέλης	Πρωταγόρας	Ἀναξαγόρας	Φρύνιχος
Ἀλκαῖος	Ἀντιφῶν	Σαπφώ	Καλλιμέδων	Θέογνις
Πυθαγόρας	Ἀριστείδης	Καλλίστρατος	Σωκράτης	Κριτίας

“Ὅσο γιὰ τόν... Ἐπαμεινώνδα, αὐτὸς γλύτωσε μὲν (ὥς ἐκ θαύματος!) τὴν καταδίκην εἰς θάνατον, ἀλλ’ ὅχι καὶ τὴν... καθαίρεσι!..

Τί θέλω νὰ εἰπῶ μ’ αὐτά; Τί ἄλλο ἀπ’ ὅτι ὁ διωγμὸς τῶν ἐξήντα τεσσάρων, ἂν δὲν μαρτυρεῖ τὴν ἀητησιάν τῆς ὕλης, τουτέστι τὴν ἀδυναμίαν (δυσχέρειαν) τοῦ πνεύματος ν’ ἀποδεδεσμεύεται ἀπ’ αὐτήν, ν’ ἀνάγεται στὸν ἑαυτό του καὶ στὶς διαστάσεις, βεβαιώνει τὴν δημοκρατία

ἐξισωτικὴν ἐν κατωτερότητι (πρὸς τὰ κάτω!), ἤτοι μὴ ἀνε-

χόμενη τὴν ὑπὲρ τὰ κοινὰ ἐπίπεδα ὕψωσιν, ὑπεροχὴν, ἀριστείαν.]

Μὰ ἄς μιλήσουν πλέον τὰ κείμενα. Πρῶτο ποίημα:

Τὸ Δάσος

Δὲν βλέπουμε τὸ δάσος, γιατί
μᾶς τὸ κρύβουν τὰ δέντρα (1)...

Ὁ ἀντικειμενικὸς μας σκοπὸς

—ἓνας σκοπὸς «ἀνωφέλῃς», ρωμαντικὸς (2),

συντεθειμένος ἀπὸ στοιχεῖα «παράλογον»—

εἶναι τὸ Δάσος!

Καὶ πρὸς τὸ Δάσος,

τὴν ἀνυπέρβατη ἀπόληξι τοῦ νοητοῦ,

πρὸς τὸ ἀκραῖο σημεῖο τῆς, ἢ αἰτιότης (3)

καὶ ὁ χυμώδης ἀναβολισμὸς

μᾶς ἀσυμβίβαστης ἀρρενωπότητας

μᾶς κατευθύνουν.

Βέβαια

ἐπιφυλάξεις ὕστερογενεῖς,

κάτι ἀνάγκες παρεκβατικές,

κάτι παρένθετα,

προσωρινῶς ἀνατρέπουν τὴν ἔπαρσι

τῆς κατευθύνσεως...

Ὅμως

διατηροῦντες τὴν παρθενικότητα

τούτης τῆς ἄκαμπτης αὐθαιρεσίας (4),

δὲν διαψεύδουμε κατὰ κεραίαν τὴν ταυτότητά μας.

Κι ἂν ἡ πρωθύλη, ἢ ἴδια

ποὺ μᾶς ἀνήγειρε,

ποὺ μᾶς συνθέτει,

δίνει στὸ φάσμα (5) σαφεῖς ἀποχρώσεις εὐτέλειας,

ἐπαληθεύει τὴ διαφορά μας τὴν εἰδοποιῶ
 ἢ ἐμμονή μας
 στὴν πάγια χάραξι (6)...

•

“Ὅτι ζητοῦμε τὸ Δάσος!
 Καὶ πρὸς τὸ Δάσος ὁδεύουμε,
 εἰς ἐνδομύχους, πικρόχολους μακαρισμοὺς εὐλογοῦντες
 τὴν ὀλιγάρκεια, τὴν ἀλλοτρίωσι (7)
 καταναλίσκοντες κάποια **κατάλοιπα συγκαταβάσεως**
 —μιὰ πολυτέλεια πὺ μᾶς ξενίζει τοὺς ἴδιους,
 ἔτσι ὑπερφίαλους, οἰκειωμένους
 εἰς **ἀπορρίψεις συλλήβδην (8)**.

•

“Ὅτι ζητοῦμε τὸ Δάσος τὸ ἴδιο, τὸ αὐθεντικὸ
 κι ὅλοι ἐκπλήσσονται,
 ἀνασηκώνουν τοὺς ὤμους, μᾶς δείχνουν τὰ δέντρα.

•

“Ὅτι, ζητοῦντες τὸ Δάσος, ζητᾶμε τὸ πρωταρχικόν,
 τὸ ἀρχέτυπο, τὸ σφραγισμένο
 ἀπ’ τὴν ὑπερβατικὴ κατακύρωσι
 μιᾶς ὑπερπλήρωσης,
 ὑπογραμμίζουσας (9)
 τὸ κωμικόν, τὸ γελοῖο,
 μιᾶς εἰς τεκμήρια ἀκαταμάχητης ἔνστασης
 ἢ τὸ ἀστεῖο
 τοῦ ἀμετάκλητου μιᾶς «καταδίκης» (10)...

(«Σκληρὸς Λόγος» Ἐπιστροφή εἰς τὴν ποίησιν, Ἀθήνα 1968)

Δεύτερο ποίημα: Νίκηφ. Βρεττάκου — τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν:

Ἡ προσευχὴ τῶν ἀστέγων

Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, Μαρία,
 πόσο εἶναι ἡ νύχτα τούτη κρύα,
 δὲν μπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ καταλάβει.
 Κατέβα Σὺ ἀπ’ τοὺς οὐρανοὺς
 καὶ μ’ ἀναμμένους τοὺς φανοὺς
 τοῦ Χάρου ὁδήγα τὸ καράβι.
 Χίλιες φορὲς ἀπόψε ἐκλήθη,

μὰ δὲν ἀκούει. Κάπου κοιμήθη
κι αὐτὸς στὰ πλάτη παγωμένους.
Τοῦ θόλου λύθηκαν οἱ ἄρμοι
κι ὁλος ὁ κόσμος σὰν κορμὶ
τρέμει στὰ νέφη τυλιγμένος.

Ρόδα κανεῖς νὰ τὸν στολίσεις,
μύρα κανεῖς νὰ τὸν ραντίσεις,
μήπως σοῦ ζήτησε, Μαρία;
Πάρ' τὴν ψυχούλα μας γυμνή

πρὸς τὴ γαλάζια σου σκηνή
ἀπὸ τὴ νύχτα αὐτὴ τὴν κρύα.
Κ' ἡ θεία σου πόλι σὰν μᾶς πάρει,
γιά τὴ μεγάλη σου τὴ χάρι

σκυφτοὶ στὶς ἄκρες τῶν βραδυῶν σου,
μὲ δάκρυα, σὰν ὁ ἥλιος σβεῖ,
θὰ σοῦ ποτίζουμε βουβοί
τίς θάλασσες τῶν λουλουδιῶν σου.

(«Οἱ γκριμάτσες τοῦ ἀνθρώπου» 1940)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- 1) Δάσος ἴσον ἢ πρώτη ἀρχή, ἢ γενεσιουργὸς αἰτία, τὸ «πρῶτο κινοῦν», ὁ Θεός.
- 2) Οὐτοπικός, δεδομένης ἀσυλληψίας.
- 3) Ὁ νόμος καθ' ὃν τὰ πάντα αἰτιοκρατοῦνται.
- 4) Μοναδικότητος, ἀβάσιμης-ἀναιτιολόγητης ἐπιμονῆς.
- 5) Στὸ φασματογράφον.
- 6) Τίποτε δὲν θὰ διαταράξει τὴν ἀμετακίνητη, στερρή, ἀμετάβλητη ἀπόφασί μας -- τὴν πορεία μας πρὸς τὸ Δάσος...
- 7) Ζηλεύουμε, φθονοῦμε ὅσους ἔχουν λύσει τὸ πρόβλημά τους μὲ τὴν «πίστι», ὅσους ἡρεμοῦν ἡσυχοὶ γιὰ τὴν ἐπαύριο, ταπεινοί, ἐμπιστευόμενοι τίς ἔγνοιες τους γιὰ τίς ζωικὲς καὶ μετακόσμιες ἀνάγκες τους στὴ θεϊαν εὐδόκησι (ἔχοντες «τὰ θάρρη τους στὸ Θεό» γιὰ τὸ ταχὺ καὶ τὴν ἐνδελέχεια)... [Ποῦ ἔσαι, κ. Φόρη, νὰ ἐπισημάνεις τὸν... μακαρονισμό σ' ὅσους θὰ ζηλέψουν καὶ θὰ υἱοθετήσουν αὐτὴ τὴ γλώσσα;..]
- 8) Ἀποροῦμε μὲ τὸν ἑαυτό μας.
- 9) Μὲ τὴν παρουσία της -- ἢ ὑπερπλήρωσις.
- 10) Τὶ θέσι μπορεῖ νὰ ἔχουν ὅλ' αὐτὰ σὲ πλαίσια ἐκρηξης -- τέτοιαις ὑπερβατικῆς κατακύρωσης (ἢ καὶ τῆς ἴδιας τῆς ἀπεκδοχῆς μας!); Στὶς συνθήκες τέτοιαις ὑπερπλήρωσης τί μπορεῖ νὰ σημαίνουν αὐτὰ τὰ μηδαμινά, ἀσημαντα, ἀνάξια, --ἐνστάσεις, καταδίκες, τεκμήρια, ἀμετάκλητα; Παίζουμε; Νὰ μὴ λείψουμε: Οἱ νέοι ποιηταί, ποὺ συνειδητοποιοῦν ἀσύμφορο νὰ μὴ διαβάσουν τὸ «Δαυλόν», ἃς ἐνθυμοῦνται πάντα: Μπούπαπα, μπούπαπα, μπούπαπα... Τὸν Ἅγιο Δάκτυλον, δηλαδή, τὴν Μηχανικὴ Σφύρα ποὺ κάνει τὸ μείζον μείζονα ποίησιν...

ΔΑΥΛΟΣ

Η ΕΤΗΣΙΑ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ

Ἀνέκδοτα
Ποιήματα

Δ' / 1988

ΟΙ ΕΚΑΤΟ ΤΟΥ 1988

² Αγγελή Έλένη	¹ Καχτίτση Άμαλία	¹ Πάλιου-Χαραλαμπίδου Ρούλα
⁴ Αργυρίου Ίωσηφ	² Κελεσίδου Άννα	⁴ Παναγόπουλος Δ.Β.
⁴ Αρνοκούρου-Κερεσετζή Υ.	⁴ Κεχαγιας-Ναίθωνας Ν.	¹ Παπαγεωργίου Βίκυ
¹ Βαρβιτσιώτης Ίωάννης	⁴ Κοκκινάκης Σπύρος	⁴ Παπαδημητρίου Φοίβος
¹ Βλάχου Μαριάννα	⁴ Κοκόροβιτς Κωστής	³ Παπαδοπούλου Θεόπη
³ Βογαζιανός Εύαγγελος	¹ Κουδιγκέλης Εύαγγελος	¹ Παπαθεοφιλόπουλος Κ.
¹ Βολοβίνη-Μαζμανίδη Γ.	¹ Κουλούρης Γιώργος	³ Παπασωτηρίου Γεώργιος
¹ Βολτή Ντόρα	¹ Κουλούρης Χρήστος	³ Παπαχρήστου-Πάνου Ε.
³ Γαζής Ήλίας	² Κούρος Κώστας	⁴ Παππας Γιώργος
⁴ Γαλανάκη-Βουρλέκη Α.	³ Κουστουράκης Γερ.	² Πατριαρχέας Γεώργιος
¹ Γαλανού Ειρήνη	¹ Κουτσούνης Στάθης	² Πελαγίδου-Αναστασιάδου Ν.
³ Γαρίδη-Κακαβά Ν.	² Κράνης Δημήτριος	² Περουτσέα Άθηνά
³ Γερολυμάτου Ευγενία	⁴ Κρανιώτης Δημήτρης	³ Πετρόπουλος Γιώργος
¹ Γιαννίκος Στρατής	³ Κωνσταντινίδου Λοίλα	¹ Πρίγκουρη-Παπακωνσταντίνου Ο.
³ Γραμματικού Μαρία	³ Λαζανάς Βασ.	⁴ Ράπτη-Τρύφωνα Άμ.
² Δέλφης Φοίβος	² Λάμπρος Παύλος	¹ Σαράτσης Πάνος
³ Δέφνερ Όθων	¹ Λεβίδης Αναστάσης	³ Σαρρηγιάννης Θ.Δ.
⁴ Δημόπουλος Κώστας	² Λιάσκου Ρούλα	¹ Σουκαρά-Κατσικάδη Μ.
¹ Λίκτυννα	¹ Μανουσοπούλου Νανά	³ Σπάνιας Νίκος
⁴ Ελευθεριάδης Δημ.	² Μανούσου Μαρί	² Σπηλιόπουλος Παναγής
³ Ελευθερίου Σταύρος	² Μαρματσούρης Λευτέρης	⁴ Σπουρλάκου-Εύσταθίου Άγγ.
¹ Έκατομμάτης Ε.	¹ Μαρτίνης Γεώργιος	¹ Σταμούλης Άσσος
² Θεολογίδου-Βελισσάρη Ε.	¹ Μαστρογιάννη Λαμπρινή	² Στασινοπούλου Μάρω
² Θεωνά-Γρατσία Μαρία	¹ Μαυρίδου Μίτση	³ Σταύρακας Παναγιώτης
² Καλαφάτης Κωνσταντίνος	⁴ Μαυρομάτη-Καρλή Τ.	⁴ Τζιούμας Άλκιβιάδης
¹ Κάλλη Πολυξένη	³ Μιχαήλ Κώστας	³ Τριανταφύλλου Γιώργος
² Καλλιγιάνη Ρένα	² Μοσχολιός Νίκος	³ Τριάρχης Φώτης
¹ Καλογεροπούλου Στέλλα	⁴ Μπασδέκη Γλυκερία	¹ Τρυφωνόπουλος Σωτήρης
¹ Καλογήρου Ουρανία	³ Μποσινάκης Δημ.	² Τσαρνά Θάλεια
⁴ Καραβά-Νικολαΐδου Α.	⁴ Μπουζάνης Φώτης	³ Τσινικόπουλος Δημήτρης
² Καραμβάλης Δημήτρης	² Νεζερίτη Έλλη	¹ Φλούδας Δημήτρης
³ Καρασάββας Δημήτριος	² Νικορέτζος Δημήτρης	¹ Φρονιμάδη-Ματάτση Μαργ.
¹ Καρναβάς Βασίλης	⁴ Ξένιος Έλλην	⁴ Χρυσάνθης Κύπρος
	³ Οικονομόπουλος Κλεομένης	

Ο αριθμός παραπλεύρως του ονόματος δηλώνει πόσες φορές ο ποιητής έχει ανθολογηθῆ στήν «Έτήσια Άνθολογία τῶν Έκατό» τοῦ «Δαυλοῦ».

"Όπως συνάγεται από τὰ αὐτοβιογραφικά τους, 120 περίπου ἐκ τῶν 1063 πού συμμετέσχον στὴν ἐφετεινὴ Κρίση δὲν ἔχουν ξαναδημοσιεύσει ποτὲ καὶ πουθενὰ τίποτα.

Ἐννέα ἀπὸ αὐτοὺς ἀνθολογήθηκαν καὶ συμπεριλαμβάνονται στοὺς «Ἑκατό». Δεῖτε τὰ πρῶτα παρθένα δείγματα τῆς ποιητικῆς γραφῆς μερικῶν ἐξ αὐτῶν.

ΣΑΡΑΤΣΗΣ, ΠΑΝΟΣ

Γεννήθηκα στὶς 25-5-65 στὸ Ἀργίνιο. Ἀπὸ τὸ 1983 εἰμαι σπουδαστὴς στὰ ΤΕΙ καὶ κατοικῶ στὴν Ἀθήνα. Ἐργάζομαι σὰν ἑκτακτὸς Ὑπάλληλος σὲ διάφορες περιστασιακὲς δουλειές.

Ἀντικὲρ

Μεταφορικὸ μέσο ἡ νοσταλγία τῶν παιδικῶν μὰ χαμένων κινήσεων. Νιώθω πιά μακριὰ τὸν ἀσβέστη τοῦ βρώμικου τοίχου, πού ποτὲ δὲν θὰ δοκιμάσω ξυσμένο μὲ τὰ νύχια τῆς καρδιάς μου.

Τὰ δάκτυλα ἐνωμένα μὲ λέπια παγιδεύουν εἰκόνες πού εἶδα
πιὸ παράξενες κι ἀπ' αὐτὲς τοῦ ἀγγελοῦ μὲ τὸ κρίνο.
Μάθαινα τὴ ζωὴ μὲ παραδείγματα καὶ ἀγνοοῦσα τὶς ρίζες,
πού σὰ συμπληγάδες τσάκιζαν τὰ γκέμια τοῦ χρόνου.
Τσουβάλια τῶν ἐπιθυμιῶν ξέχειλα καὶ σχισμένα μπαλώνονται μὲ φύκια,
πού ἡ θάλασσα ἐβγαζε τὶς νύχτες, ὅταν τὰ κήτη ξερνοῦσαν στὰ
σωθικά της.

Πολλὰ τότε ἀνακουνιόταν — κι ἡ ἀντάρα ἐλπίδα τῆς γενιᾶς.
Κι αὐτὸς πού λιγότερα εἶχε πάθει, ἀρχηγὸς γινόταν, κι οἱ ὑπόλοιποι τὴ
μοῖρα ξορκίζαν.

Κι ἔτσι ἔζησα, μεγάλωσα· καὶ πόρνος τώρα στὰ μάτια τῶν ἄλλων
γελάω πουλώντας ἀντίκες δικές τους.

Ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς τολμοῦν νὰ μὲ πλησιάσουν, γρυλλίζουν καὶ κρᾶζουν
καὶ φτύνουν κατάρες μέσα ἀπὸ τὰ σάπια τους δόντια.

Ματιὰ δὲν τοὺς ρίχνω, μὰ τὶς κρῦες μέρες πού ὁ χάρος σταμπάρει
φθαρμένα μνημεῖα, σκοποὺς μουρμουρίζω δικούς τους καλμάροντας
ἔτσι τὸ δόρυ πού τρέμει στὴν ἀγχόνη τοῦ πόνου.

Κι ἀργότερα, ἀφοῦ πέσει ἡ ὁμίχλη βγαλμένη ἀπὸ τὰ χνῶτα τῶν ζώων,
ζυγιάζω τὶς γνώσεις τοῦ ρόγχου πού ἀκούω σὰν πεθαίνουν ἐκεῖνα.

Δὲν μπορῶ συχνὰ νὰ μετράω, μὰ σὰν καμμιά φορὰ καταφέρνω,
βλέπω πῶς σὲ τρύπια ἀγγεῖα τὸ αἷμα μου στάζει.

ΓΙΑΝΝΙΚΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΣ

Γεννήθηκα στὸν Παππάδο Γέρας Λέσβου τὸ 1963 καὶ ἀσκῶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δασκάλου. Κατοικῶ στὴν Εὐγενεία τοῦ Πειραιᾶ. Μὲ τὴν ποίηση ἀσχολοῦμαι τὰ τελευταῖα 8 χρόνια, χωρὶς νὰ ἔχω συνεργασθεῖ μὲ λογοτεχνικά περιοδικὰ καὶ νὰ ἔχω δημοσιεύσει ποιητική μου ἐργασία.

Ἐκ τῆς τέφρας...

Εναποθέτω ληκύθους στὶς χαραμάδες τοῦ Κεραμικοῦ.
Οἱ αἰῶνες τοῦ μεγάλου Μυστηρίου ὁδηγοῦν
τὶς πομπές στὰς ἱερὰς ὁδούς.
Ἀκολουθοῦν σκηνώματα κι ἐκλάμπεις παραποτάμων.
Πλούσιοι ἐπτώχυσαν, Ἀλφειοί.
Διαρρηγνύω τὶς φωνές καὶ τὰ κύμβαλα τῶν αἰοδῶν.
Οἱ προφάσεις τῶν ἐπιταφίων
ἐξολοθρεύουν τὰ χαλικάκια τοῦ Κλάδου.
Τὸ χρῶμα, φωνάζεις, τὸ χρῶμα τῆς φωτιᾶς
δὲν θὰ τὸ σβήσουν οἱ αἰῶνες.
Τὸ πορφυρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου,
τὸ λευκὸ, τὸ λευκὸ τοῦ Περικλέους
Πυθίες τὸ κρατοῦν σφιχτά.
Κι εἶναι ἡ δύναμη τῶν θεῶν μας τέτοια,
ποὺ κάποτε θὰ ξυπνήσει
καὶ τὰ ποτάμια θ' ἀνάψουν, τὸ χρυσάφι θὰ γίνει λεπτὸ
ἀγαλματένιο κονίαμα.
Θάρθει μιὰ μέρα
ποὺ θὰ γεννήσουν τὰ βουνά.
Τὰ ὀροπέδια τῆς Ἀρκαδίας
σὲ στάση προσοχῆς
θὰ χαιρετοῦν τὸ Ἀρτεμίσιο.

Ἀντίτυπα τῆς 4ης «Ἑτήσιας Ἀνθολογίας τῶν Ἑκατό» διατίθενται:

- *Στὰ Γραφεῖα τοῦ «Δαυλοῦ».*
- *Στὰ σοβαρὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Ἀθήνας καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο ΠΑΝ. ΡΑΓΙΑ τῆς Θεσσαλονίκης.*
- *Ἀποστέλλονται καὶ ταχυδρομικὰ κατόπιν τηλεφωνήματος τῶν ἐνδιαφερομένων (τηλ. 3223957, 9841655).*

ΤΙΜΗ ΑΝΤΙΤΥΠΟΥ: 1500 δρχ.

■ ΔΙΑΔΩΣΤΕ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΝΟΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΔΩΡΑ ΣΤΟΥΣ ΕΚΛΕΚΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΑΣ ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΗΣ «ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ».

- *Ο «ΔΑΙΜΩΝ»:* Στὸν πρόλογο τῆς Ἀνθολογίας καὶ στὴν 2η σειρὰ τῆς 3ης παραγράφου μετὰ τῆ λέξη «παρουσιάζει» νὰ προστεθοῦν: «οἰκονομικὸ παθητικὸ, διότι μὲ αὐτὴν».

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἡ νάρκωσις τῶν σημερινῶν ἐπιστημόνων

Φίλε κύριε Λάμπρου,

Ὁ φίλτατος κύριος Τσατσόμοιρος εἰς φιλικήν μας συνάντησιν με παρεκάλεσε νὰ ἐτοιμάσω γιὰ σᾶς κατάλογον μελῶν τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνων Φιλολόγων ἐχόντων πνευματικὰς ἀνησυχίας σχετιζομένας πρὸς τὰ θέματα πού πραγματεύεται ὁ «Δαυλός». Ἀπὸ μερικὰ τεύχη πού μοῦ ἔδωκε διεπίστωσα τὸν καλὸν ἀγῶνα πού κάμετε διὰ κάποιαν ἀνάτασιν ἐκ τοῦ φοβεροῦ τέλματος πού ἔχει ριφθῇ ἡ γενεὰ μας. Καὶ ἐμεῖς με τὸν «Πλάτωνα» τὸ ἴδιον προσπαθοῦμε, ἀλλὰ ἔχω μείνει κατάπληκτος ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν ἢ μᾶλλον τὴν νάρκωσιν τῶν σημερινῶν ἐπιστημόνων καὶ λογίων.

Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του.

Μὲ φιλικωτάτους χαιρετισμοὺς

Παναγιώτης Κ. Γεωργοῦντζος

Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων

Ἐπίτιμος Πρόεδρος

τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου

Σεμέλης 30, Ἀθήναι

Προφορικὸς καὶ γραπτὸς λόγος

Κύριε διευθυντά,

Ἴσως ἡ κακοδαιμονία, ἡ ὁποία μαστίζει τὸν τόπον μας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, προέρχεται ἐκ μιᾶς παρανοήσεως: ὅτι δηλ. ἄλλο εἶναι ἡ γραφομένη καὶ ἄλλο ἡ ὁμιλουμένη γλῶσσα.

Ὁ Ἕλλην τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου, τῶν κλασσικῶν κατόπιν, τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν σημερινῶν ἀκόμη καιρῶν ὁμιλεῖ τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν, αὐτὴν πού τοῦ μετέδωσαν τὰ μητρικὰ χεῖλη καὶ εἰς αὐτὴν προσπαθεῖ νὰ μεταδώσῃ τὰ πρῶτα του μηνύματα. Ἡ μίμησις κατόπιν τῆς χροιάς καὶ τοῦ τόνου τῆς μητρικῆς φωνῆς εἶναι τόσον φυσικὴ καὶ ἀπόλυτος, ὥστε ἀμέσως νὰ γίνεταί ἀντιληπτὴ ἡ διαφορά τῶν ξένων, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ μάθουν τὰ ἑλληνικά.

Καὶ ὄχι μόνον τῶν ξένων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι διαβιοῦν εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς χώρας. Συμβαίνει δηλ. νὰ εὐρίσκεσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ συνομιλῇς με Ἕλληνας καὶ νὰ μὴ γίνεσαι ἀντιληπτός. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη εἰς τὸν γράφοντα, ὅταν ὑπηρέτησα ὡς Γυμνασιάρχης εἰς ἓνα Γυμνάσιον τῆς Αἰτωλοακαρνανίας. Παρέστη τότε ἀνάγκη, διὰ νὰ συνεννοηθῶ με ἓνα κηδεμόνα μαθητοῦ, νὰ παρακαλέσω συντοπίτην συνάδελφον, νὰ γίνῃ διερμηνεὺς τοῦ «ἰθαγενεοῦς» ἐκείνου τῆς χώρας τοῦ Ἀχελώου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐκτροπὴν ἐκτρέπομεν σήμεραν καὶ νῦν καὶ αἰεὶ! Γνωστὴ ἡ φράσις: «τὸς ἔχ' εἰς τὸς ἄσ' εἰς», ἡ ὁποία μεθερμηνεύεται: «τοὺς ἔχεις τοὺς ἄσους!»

Και, διὰ νὰ γενικεύσωμεν, θὰ ἀναφέρω μίαν ἄλλην γνωστὴν φράσιν...: «*φτοῦνο φτοῦ*», δηλ. «αὐτὸ ἐκεῖ», τὴν ὁποίαν συνήθιζεν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ συχνὰ ἐκλεκτὸς συνάδελφος, διὰ νὰ γίνῃ ἀκολούθως περιπαικτικὸν παρωνύμιον εἰς τὸ στόμα τῶν μαθητῶν καὶ νὰ ἀποκαλῆται οὕτω: ὁ κ. Φτοῦνος Φτοῦ! Ἐξ ἀπαλῶν, οὕτω, ὀνύχων τὰ πρῶτα μηνύματα τοῦ ἑλληνος λόγου χαράσσονται εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ βρέφους, ὅπως προφέρονται καὶ ὅπως ἀκούονται. Τὸ Σχολεῖον κατόπιν πρέπει νὰ τακτοποιήσῃ κάπως τὸ ὑλικὸν αὐτὸ τῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ καὶ ἄλλας λέξεις, πού θὰ κληθοῦν νὰ ἐπενδύσουν νέας ἐννοίας.

Ὁλόκληρος αὐτὸς ὁ πλοῦτος τῶν ἐλληνικῶν λέξεων, τὸν ὅποιον χρησιμοποιοῦν οἱ μαθηταὶ τῆς στοιχειώδους καὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως σήμερον, εἶναι ζήτημα ἂν φθάσῃ τὸ ὕψος τῶν δύο χιλιάδων λέξεων. Καὶ λέγων σήμερον, ἐννοῶ τὴν μετὰ τὴν «ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση» τοῦ ἔτους 1976 περίοδον. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὰ ζῶα ποὺ ζοῦν εἰς τὰ σκοτεινὰ σπήλαια χά- νουν προοδευτικῶς τὴν ὄρασίν των, ἐπειδὴ δὲν τὴν χρησιμοποιοῦν δὲν νομίζετε ὅτι τὸ αὐτὸ σφάλμα διαπράττομεν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι μένομεν ἀπαθεῖς καὶ ἀδιάφοροι ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ θησαυροῦ τῆς γλώσσης μας, ἐνῶ ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ὡς εἰς ἀκένωτον πηγὴν καταφεύγει εἰς αὐτήν, διὰ νὰ δανεισθῇ τοὺς νέους ὅρους τῆς τεχνολογίας; Παραλαμβάνει π.χ. τὸν ὄρον «*ί ό ν*», ἐκ τοῦ ἀρχαίου ρήματος *εἶμι* = θά ἔλθω, διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν κάθοδον τῶν ἠλεκτρικῶν φορτίων καθῶς καὶ τὴν ἄνοδον αὐτῶν κατὰ τὴν ἠλεκτρολύνει. Σχηματίζει δὲ καὶ τοὺς ἐλληνικοὺς ὄρους «*ά ν ι ό ν*» διὰ τὴν ἄνοδον καὶ «*κ α τ ι ό ν*» διὰ τὴν κάθοδον. Καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες: κατὰ Ψυχάρην πρέπει νὰ κολοβώσωμεν τὴν λέξιν *ί ό ν*, ἀποκόπτοντες τὸ τελικὸν *ν* γράφοντες καὶ προφέροντες... *ι ό!* Ὑψιστε Κύριε!

Ὁ γραπτὸς, λοιπόν, λόγος διαφέρει τοῦ προφορικοῦ, καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναφέρω- μεν τὰ «*ἔπεα πτερόεντα*» τοῦ Ὀμήρου. Ἐκεῖνα μὲν, ὡς «*πτερόεντα*», τὰ παίρνει ὁ ἄνεμος, τὰ «*scripta*», ὅμως, ὅπως ἔλεγον οἱ Ῥωμαῖοι, «*manent*». Καὶ ἀφοῦ μένουν, πρέ-

πει νὰ εἶναι καὶ σταθερά, νὰ στηρίζονται ἐπάνω εἰς ὀρισμένους κανόνες. Φυσικὸν δὲ εἶναι, οἱ κανόνες αὐτοὶ (ἡ Γραμματικὴ καὶ τὸ Συντακτικόν) νὰ θεσπίζονται, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα ἔχει ἤδη ἀνδρωθῇ καὶ τὸ ὑλικὸν τῆς ἔχει σταθεροποιηθῇ, αὐτὸ δὲ συμβαίνει πάντοτε ὅχι τότε ὅταν ἀκόμη ὀμιλῆται, ἀλλὰ μεταγενεστέρως, ἀπὸ τοὺς ἐπιγόνους. Διότι εἶναι γεγονός, ὅτι εἰς τὰ ζητήματα τῆς γλώσσης τίποτε δὲν γίνεται *a priori*. Ἡμεῖς ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπέπρωτο νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὰ θέσφατα τοῦ Ψυχάρη. Αὐτὸς ὅχι μόνον νόμους γλωσσικοὺς ἐθέσπισεν, ἀλλὰ καὶ νέον γλωσσικὸν ὑλικὸν εἰσεκόμισεν *a priori*. Αὐτὸς, ὁ ὁποῖος εἶχε τόσῃ γνῶσιν τῆς ἐλληνικῆς, ὥστε νὰ λέγῃ ἀλλὰ καὶ νὰ γράφῃ... «*παρθενός*», «*βνωμο- σύνη*», «*ἐγδοσεσ*», «*διεύτυση*», «*τῶ Μου- σῶ*»... Φυσικὸν ἐπακόλουθον, νὰ δημιουργηθῇ τὸ περίφημον γλωσσικὸν ζήτημα, τὸ ὅποιον τόσον πολὺ ἐταλαιπώρησεν τὸ πα- νελλήνιον.

«*Τὸ μεγάλο δυστύχημα εἶναι, πού τὸ ἐθνικὸ, τὸ ἱερότατο ζήτημα τῆς δημοτικῆς τὸ πῆρε ἡ πολιτικὴ στὰ χέρια τῆς. Ἡ πολιτικὴ εἶναι ὑπόνομος. Καὶ τὸ ἀσιγλότερο, ἂν πέσῃ στὰ χέρια τῆς, φυσικά θὰ σπλωθῇ καὶ ἀνεπανόρθωτα*», γράφει ὁ Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος: (*Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ κείμενα*, ἔκδ. 1954). Ὁ συγγραφέας ἐδῶ μυκτηρίζει τοὺς πολιτικούς, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν καταργή- σει ἀκόμη τὴν καθαρεύουσαν. Σήμερον, μετὰ 12ετίαν ἀπὸ τῆς καταργήσεως τῆς καθαρεύουσας, παριστάμεθα μάρτυρες μιᾶς τραγελαφικῆς καταστάσεως. Ὁ ποιητὴς Ὁδ. Ἐλύτης ἐπιτυχῶς καὶ ἐπικαίρως ἀπε- κάλεσε τὰ ἐλληνικά μας, τὰ σημερινά: «*κορακίστηκα*». Οἱ Ἕλληνες μαθηταὶ τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως κρίνονται ἐκ προοιμίου ἀπολυτέοι, ἀφοῦ καθήσουν ἐπὶ ἐ- ξαετίαν εἰς τὰ θρανία τοῦ Δημοτικοῦ Σχο- λείου. Οὔτε βαθμοί, οὔτε ἐξετάσεις, οἱ πά- ντες εἶναι ἱκανοί. Μεγαλύτερα δολιοφθορά εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐλληνικῆς παιδείας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξευρεθῇ. Αὐτὸ ἐγίνε φα- νερὸν κατὰ τελευταίαν στατιστικὴν, ἡ ὁ- ποία παρουσιάζει ὅτι ἓνα ποσοστὸν 35% τῶν ἀποφοίτων τῶν Δημοτικῶν Σχολείων εἶναι ἀστοιχείωτοι. Οἱ μαθηταὶ τώρα τῆς Μέσης Παιδείας μετὰ δωδεκαετῇ φοίτησιν

εις ἑλληνικά σχολεῖα ἀποφοιτοῦν καὶ ἀγνοοῦν, ὡς γνωστόν, κοινὰς ἑλληνικάς λέξεις ὅπως: *ἄμιλλα*, *ἀρωγή* κλπ.

Ἡμεῖς, ὅμως, περὶ ἄλλα τυρβάζομεν: ἀπὸ τὸν Ψυχάρην σπουδαίας δανειζόμεθα ὑποθήκας, διὰ τὰ βελτιώσωμεν τὴν χωλαίνουσαν ἑλληνικὴν μας γλῶσσαν· οὕτω κατὰ τὰ θέσφατα αὐτοῦ: «τῷ Μουσῶ», ἀποκεφαλίζομεν τὰς λέξεις, ὥσάν νὰ μᾶς πταίη ἐκεῖνο τὸ ἡχηρὸν ν, τὸ ὁποῖον εὐήχως ἀντηχεῖ εἰς τὴν διαπασάν ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν μαρτυρικὴν Κύπρον, ὅπου ἐν πολλοῖς ἀλώβητος παραμένει ἡ ἀρχαία προφορά.

Οὕτω παρακάμπτοντες τὴν ὁδόν, ὅπου τὸ «Πολεμικὸν Μουσεῖον», βλέπομεν τὴν ἐπιγραφὴν του κολοβωμένην: «Πολεμικὸ Μουσεῖον». Ἀφοῦ δὲν ἡδυνήθημεν νὰ προσθέσωμεν τίποτε εἰς τὸ λαμπρὸν αὐτὸ οἰκοδόμημα τῆς ἐπαράτου «χούντας», ἀφῆρέσαμεν τὰ δύο ν καὶ ἐκαινοτομήσαμεν φεῦ! καινοτομίαν φαιδρὰν καὶ ἐπονείδιστον ἅμα. Ὁ γλωσσικός, ὅμως, πόλεμος ἀκολουθεῖ καὶ κατὰ τοῦ τελικοῦ σῖγμα. Εἰς ἐπιγραφὴν παρὰ τὴν πύλιν τοῦ Ἀδριανοῦ ἀναγράφεται ἑλληνιστὶ μὲν «Ἀκρόπολη», λατινιστὶ δὲ «Acropolis». Τώρα ποῖα ἀπὸ τὰς δύο ἐπιγραφὰς εἶναι ἡ ὀρθή; ἡ ξενόγλωσσος ἢ ἡ ἑλληνική; Καὶ ἀλλοῦ βλέπομεν τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀθῆνα» καὶ μὲ λατινικοὺς χαρακτῆρας «Athens». Ποῖα, ὅμως, ἡ ὀρθή, ἡ Ἀθῆνα ἢ αἱ Ἀθῆναι;

Ἐδῶ, ἐννοεῖται, διαπράττομεν καὶ ἀδίκημα, καθότι ἡ ὀνομασία τῶν χωρῶν καὶ τῶν πόλεων εἶναι ὅροι διεθνεῖς καὶ δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ τοὺς μεταβάλλωμεν ἐκαστοτε συμφῶνως μὲ τὰ κελεύσματα τῶν πολιτικῶν μας, οἵτινες караδοκοῦν, ὑπολογίζοντες πάντοτε τὸ ἀτομικὸν των συμφέρον. Τί θὰ ἐλέγομεν π.χ., ὅταν ἐφθάναμεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Βελγίου καὶ ἀντικρύσαμεν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως τὴν ἐπιγραφὴν: *Bruxelle* (=Βρυξέλλα), ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ: *Bruxelles* (=Βυξέλλαι);

Νωπὴ καὶ ἀνεξίτηλος παραμένει εἰς τὴν μνήμην μου ἡ ἐμπειρία τὴν ὁποίαν ἀπεκτησα, ὅταν πρὸ ἐτῶν ἐπεσκέφθην, μὲ ἕνα φίλον μου, τὴν πάλαι ποτὲ εὐημεροῦσαν πόλιν τῆς Αἰτωλίας, τὸ Θέρμον. Ἐκεῖ, ὅπου τὰ ῥεῖπια τοῦ ναοῦ τοῦ Θερμίου Ἀπόλ-

λωνος καὶ ὅπου, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Πολύβιον, μετὰ τῶν ἄλλων θησαυρῶν καὶ τῶν ἔργων τέχνης, ἦσαν καὶ 2000 ἀνδριάντες, ἀντικρύσαμεν εἰς μίαν ἀνάγλυφον παράστασιν μίαν πομπὴν γυναικῶν ὕδριαφόρων. Ὑδριαφόροι παρίστανται καὶ εἰς τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναίων τοῦ Παρθενῶνος, ἐκεῖ ὅμως αἱ γυναῖκες τὰς ὕδρίας τὰς στηρίζουν ἐπάνω εἰς τὸν ὦμον των, ἐνῶ ἐδῶ αἱ ὕδριαφόροι, κατὰ τρόπον ἐντυπωσιακόν, τὰς ἐστήριζον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των! Καὶ ὅταν ἐξήλθομεν τοῦ Μουσείου καὶ ἐπεσκέφθην καὶ τὴν ἐκεῖ πλησίον ἀναβλύζουσαν κρήνην, ἀντικρύσαμεν ἐκπληκτοὶ τὸ αὐτὸ θέαμα: τρεῖς εὐσταλεῖς νεάνιδες, ἀφοῦ ἦντλησαν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν κρήνην, ἐστήριζαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των τὰς ὕδρίας καὶ ὡς Ταναγραῖαι κόραι, ἐβάδιζαν πρὸς τὴν πόλιν... Δακτυλοδεικτῶν τότε τὸ ἐκπληκτικὸν τοῦτο θέαμα, ἀνέμενον κάποιαν ἐξήγησιν ἀπὸ τὸν φίλον μου.

— Ἀναβίωσις τοῦ ἀρχαίου ἐθίμου, μοῦ εἶπε.

— Ὁχι, «ἀναβίωσις», τοῦ ἀπήντησα, διότι, διὰ τὰ ὑπάρξαι «ἀναβίωσις», πρέπει νὰ μεσολαβήσῃ «θάνατος»· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ ἔθιμον διετετρήθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων χωρὶς διακοπὴν, δὲν εἶδες μάλιστα πόσῃ ὁμοιότητι εἶχον καὶ αἱ ὕδριαί των σημερινῶν ὕδριαφόρων μὲ ἐκεῖνας, ποὺ ἡ ἀρχαία σμίλη ἐφιλοτέχνησεν, πρὸ δισχιλίων ἐτῶν, ἐπὶ τοῦ μαρμάρου!

Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων: Καὶ ἀρχαία εἶναι καὶ νέα καὶ καθαρεύουσα καὶ δημοτικὴ, εἶναι ἡ γραφομένη καὶ ἡ ὁμιλουμένη, ἀλλὰ εἶναι ἐννιαία καὶ ἀδιαίρετος ἐλληνική, ἡ ὁποία ὡς ἀστείρευτος πηγὴ ἀναβλύζει καὶ ὡς χρυσορροὰς ποταμὸς καταρδεύει τὸ πνεῦμα τῶν μερόπων ἀνθρώπων εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Μετὰ τιμῆς
Φώτης Μπουζάνης
Φιλολόγος-Γυμνασιάρχης
Ἀθῆναι

Για κάποιες εκφράσεις στο «Δαυλό»

Ἀξιότιμε κ. διευθυντά,

Ἐδιάβασα μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τὰ ἄρθρα τοῦ 82ου τεύχους τοῦ «Δαυλοῦ». Οἱ πληροφορίες πού περιέχονται στὰ ἄρθρα αὐτά εἶναι ἰδιαίτερως σημαντικές καὶ πολὺτιμες στὸν ἀναγνώστη. Ὁμολογῶ πάντως ὅτι ὀρισμένες φράσεις σὲ ἄρθρα καὶ ἐπιστολὲς ἀναγνώστων μὲ ἐξέπληξαν καὶ μὲ ἐξένισαν. Φράσεις οἱ ὁποῖες δὲν ἀρμόζουν στὸ ὕφος ἐνός τέτοιου περιοδικοῦ. Φρονῶ πὼς μοναδικὸ στὸν «Δαυλό» εἶναι τὸ γνήσιο ἑλληνικὸ τοῦ ἥθους. Ὁ «Δαυλός» εἶναι τὸ περιοδικὸ πού κατῴρθωσε νὰ συσπειρώσῃ γύρω του ἐκείνους οἱ ὅποιοι -στοὺς χαλεπούς μας καιροὺς- ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν στὴν αἰωνία ἀξία καὶ τὴν καταλυτικὴ δύναμη τοῦ λόγου.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τέτοιου εἶδους φρά-

σεις — ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἐλάχιστες — εἶναι ἄκρως ἐπιζήμιες. Τέτοιες φράσεις ζημιώνουν καὶ τὸ κείμενο καὶ τὸν συγγραφέα του. Ἐρχονται δὲ σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ὅλο πνεῦμα καὶ τὴν ἐντονώτατη φιλέρευνη διάθεση τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ χυδαιολογία, χαρακτηριστικὸ τοῦ δημοσίου βίου μας, πολλῶν ἐφημερίδων καὶ σημαντικῆς μερίδος τῶν συμπατριωτῶν μας, εἶναι ἀνεπίτρεπτον νὰ εἰσβάλλῃ, ἔστω σὲ ποσοτήτες ἱχνους, σ' ἓνα περιοδικὸ τόσο ὑψηλοῦ κύρους καὶ τέτοιας ποιότητος ὅπως ὁ «Δαυλός».

Μετά τιμῆς

Μιχαὴλ Δανίκας

Λέκτωρ στὸ Τεχνολογικὸ
Πανεπιστήμιο τοῦ Eindhoven
Ὁλλανδία

Τὸ ἐνδόσιμο τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴ σωστὴ ποίηση

Ἀξιότιμε κύριε Παναγιωτάτε,

Τὴν γνήσια πατρικὴ μας γλῶσσα, πού κατὰ τὸν Κικέρωνα «εἶναι ἄξια νὰ λαλεῖται μόνον ὑπὸ τῶν θεῶν», δὲν τὴν ἀναβαθμίζουμε μὲ τίς καθαρά Ἑλληνικὲς λέξεις (καὶ μὴ σχελετίζετε γιαβρούμ), ἀπλῶς τὴ διατηροῦμε καὶ θὰ ἐπιμείνουμε εἰς πείσμα τῶν ἐπίδοξων νεκροθαπτῶν τῆς, πού τὴν συζήτηση τὴν θέλουν *κουβέντα*, τὸ παραθυρόφυλλο *παντζούρι*, τὸν σύγγαμπρο *μπαντζανάκη*, τὰ κηπευτικὰ *ζαρζαβατικά* καὶ δὲν συμμαζεύεται, λέξεις ξένες καὶ βάρβαρες, πού τὴν διαφορὰ τους τὴν καταλαβαίνει κι ἓνας ἀγράμματος ξένος, ἀφοῦ δὲν ἔχουν καμμία σχέση μὲ τὴν δημοτικὴ πού μᾶς κοπανᾶνε. Ἡ μετριοφροσύνη εἶναι μία ἀπ' τίς ἀρετὲς πού διακρίνουν τὸν σωστὸ καὶ πνευματικὰ καλλιεργημένο ἄνθρωπο, καὶ τοῦτο κατὰ τὴ γνώμη μου σᾶς τιμᾷ ἰδιαίτερως. Ἀσφαλῶς καὶ προσυπογράφω τὰ ὅσα ἐν ἐκτάσει λέτε στὸ κείμενό σας («Δαυλός», τ. 82, σελ. 4655-4659). Πιστεύω κι ἐγώ, πὼς οἱ νέοι μας ἀρχίζουν νὰ

προσανατολίζονται στὴ σωστὴ ποίηση, θέλουν ὁμως, ὅπως ξανάπα, τὴ βασικὴ ἀρχή. Σχετικὰ μὲ τοὺς φερώνυμους φωστῆρες δασκάλους τοῦ ἔθνους, ζώντας καὶ μὴ, πού ἐξ αἰτίας τους κοντεύουμε νὰ χάσουμε τὴν ἐθνικὴ μας ταυτότητα (ἐξκιοῦς μὴ καὶ πάλι, μίστερ), θέλω νὰ παρατηρήσω ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολλοὶ πού βγαίνουν κάθε τόσο στὴ τηλεόραση, πότε μὲ τσελβόλ πουλόβερ καὶ τσακαλωμένο πουκάμισο καὶ πότε μὲ μπλουτζὴν κουμπωμένο χιτῶνιο, γιὰ νὰ μᾶς δείξουν πὼς πρῶτ' ἀπ' ὅλα εἶναι «προοδευτικοὶ» καὶ μὲ τὸ συνεχὲς ἐμετικὸ λιβάνισμα καὶ τὴν ἀδιάντροπη προβολὴ ἀπὸ τὰ μέσα ἐνημερώσεως, πού ἐμεῖς πληρώνουμε, πασχίζουν νὰ μᾶς πείσουν γιὰ τὰ ποιητικὰ ἀριστουργήματά τους πού πρέπει νὰ ἀποκτήσουμε. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔχουν «χοντρή» 'κονόμα, καθὼς τὴν λέτε, ἀσχέτως ἂν κριτήριο ἔχουν τὴν... ἀντιστασιακὴ τους δήλωση καὶ ὅχι τὸ πνευματικὸ τους ἔργο. Τὰ φαιδρά αὐτὰ πρόσωπα δὲν θὰ κοροΐδευαν αὐτοὺς πού τοὺς βλέπουν καὶ τοὺς ἀκοῦνε, ἂν πρωτίστως σέβονταν τὸν ἐ-

αυτό τους, διότι θα έπρεπε να ξέρουν πώς οί Σοβιετικοί σήμερα δεν κράτησαν τίποτε απ' τα καμώματα του αίμοσταγούς Στάλιν και παρουσιάζονται στο λαό τους εύπρεπισμένοι και με το παριπάνω μάλιστα! - το ίδιο ἄρχισαν και οί Κινέζοι. Αὐτοί οί πολυθεσίτες τί παριστάνουν; Οί παρατηρήσεις σας είναι τεκμηριωμένες και δεν έχουν χρεία ἀναλύσεως, οὔτε και ὁ χῶρος τοῦ «Δ» έχει περιθώρια. Γι' αὐτό θ' ἀναφερθῶ σέ μερικά σημεία μόνον. Κατ' ἀρχήν εἶμαι ἔνα ἀπλός ἀναγνώστης τοῦ «Δ» κι ὄχι «συλλειτουργός», ὅπως με λέτε. Ὁ χαρακτηρισμός αὐτός ἀνήκει ἐπάξια σέ σᾶς και λοιπούς συνεργάτας του. Ὡς πρὸς τὸ ὄνομά μου, θά προτιμοῦσα νὰ μὴν ἀναφερόταν στὰ γραφόμενά μου, δὲν ἐξασκῶ ὅμως τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐμπόρου, ἄλλωστε αὐτὸ τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἡλικία μου.

Πολὺ σωστά λέτε, πῶς, ἀφοῦ σπρώχνουμε τὸ κάρρο με τ' ἀπόβλητα τῶν βόθρων, τ' ἄσπρα γάντια μᾶς μάρναν; Πιστεῦω ὅμως πῶς ἡ εὐπρέπεια τοῦ λόγου δὲν βλάπτει ποτὲ. Λὲν μπορῶ νὰ διανοηθῶ σωστὸ και με ἥθος ἕναν ἄνθρωπο ποὺ μεταχειρίζεται χυδαῖες ἐκφράσεις μέσα στὴν οἰκογένειά του ἢ και με τοὺς ὁποίους συνομιλεῖται, πολὺ δὲ περισσότερο σὲ κάποια κείμενά του. Μὲ αὐτὸ δὲν θά πεί, πῶς στὸ συγγραφέα ποὺ γράφει τὶς ἐλευθέρως λέξεις λείπει τὸ ἥθος. Μέσα στὸ κάθε κείμενο οἱ ἀνάρμοστες λέξεις κατ' ἐμὲ ἀποτελοῦν στίγμα. Ἄν δὲν μᾶς ἐκφράζει καμμία ἀπ' τὶς ἀπαιτούμενες λέξεις, μποροῦμε

κάλλιστα νὰ ἀντικαταστήσουμε τὴν ἀνάρμοστη με τὸ πρῶτο τῆς γράμμα και ἀποσιωπητικά... Πιστεῦω πῶς στὴν συντριπτικὴ τους πλειοψηφία οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δ» ἀπεχθάνονται τὶς ἀπρεπεῖς αὐτὲς λέξεις. Ἄν και τοῦτο δὲν ἔχει σχέση με τὸ θέμα μας, μοῦ δόθηκε ὅμως ἡ εὐκαιρία νὰ τὸ ἐπισημάνω και νὰ μεταφέρω και ἀπόψεις ἀναγνωστών.

Ἐλπίζω νὰ μοῦ συγχωρήσετε ἀκόμη μία μικρὴ παρέμβαση: Μὲ τὸ λεξιλόγιο ποὺ χρησιμοποιοῦτε στὰ κείμενά σας εἶναι βέβαιο πῶς δίνετε τὸ σωστὸ παράδειγμα γιὰ τὴν ἀναβάθμιση τῆς γλώσσας μας, και μακάρι νὰ τὸ ἔκαναν ὅλοι ὅσοι ἀσχολοῦνται με τὸ γραπτὸ λόγο. Ὅμως ἐρωτῶ: Ἐχουν ὅλοι τὴν βαθύνοια, γιὰ νὰ γνωρίζουν τί θά πεί π.χ. *πανδαήμονες*, ἢ τὴν ξένη λέξη *ἀπίκου*; Διαισθάνομαι τὴν ἀπάντησή σας, ἀλλὰ ἐπιτρέψατέ μου και πάλι νὰ ρωτήσω: Φταῖνε σὲ τίποτε ὅσοι θέλουν νὰ διαβάσουν ἕνα θέμα και δὲν τοὺς βοηθοῦν οἱ γνώσεις τους γιὰ νὰ καταλάβουν;

Ἐλπίζω, κύριε Παναγιωτάτε, τὶς σκέψεις μου αὐτὲς νὰ μὴν τὶς ἐκλάβετε σὰν ἀντίλογο, ἀλλὰ σὰν καλοπροαίρετο διάλογο. Τὴν ἐκτίμησή μου ἀπεναντί σας τὴν ἔχω ἐκφράσει με τὴν ἐπιστολήν μου, νομίζω, ἐπαρκῶς και δὲν χρειάζεται νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνουμε.

Μετὰ τιμῆς
Ἡλίας Π. Γαζής
Λογοτέχνης

Μιλήστε στοὺς σκεπτόμενους ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός σας γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ «Δαυλοῦ». Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ «καταλαβαίνουν», ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν και κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, θά ἤθελαν νὰ διαβάζουν ἕνα Περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλό».

ΔΕΙΝΙΑΣ ΕΚΡΗΓΝΥΟΜΕΝΟΣ

Ἐπίφαισις διὰ τῆς γλώσσης — ἄλλοῦ τ' ὄνειρο...

— Φαμφάρεις, παράτες, ὑποδοχές. Τὴν περήφανη ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ γιορτάζουμε ἢ τὰ περήφανα γηρατειά;

— Τῇ Μεγάλῃ Λεϊξίν: Φθάνει ἐκ Λόντρας ὁ Νεφεληγερέτης — θριαμβευτής, τροπαιοῦχος, τρυγονοσούρτης (μὲ τίς τρυγόνες τοῦ δηλαδῆ).

— Τί τρυγόνες;

— Πού... πετᾶνε.

— Χοῦμ, καλὰ, μὰ ἦ... λῆξις; τί εἶναι; ποιά εἶναι;

— **Γλείψου** κι ἀνήμενε. Ὅσο **γλείφεις**, τόσο θὰ καταλαβαίνεις...

Ἐγράφη ἐν Κερατέᾳ δι' Ἀχαιοῶν

ἑβδομον ἔτος Σοσιαλέου, Λαθύρου (Φάβα),

ὡς ἀφιέρωμα στὴν **ἐτεροκίνησια-ραγιαδισμόν-σκοτεινότητα** τοῦ Ἑλληνοῦ — οὐ, ὡς γνωστόν, ὁ τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑποφέρει καταντίπ.

— **Ρέμπελο θέλεις** τὸν Ἑλληνα;

— Βράσε τὸ διάολο (βραστοδιάολο), φς!

— Νὰ εἰπείς.

— Ἄκου, κύριε. Ἐμεῖς ἐδῶ δὲν «θέλουμε» τίποτε γιὰ λογαριασμὸ τρίτων — δουλειά του τὶ θέλει ὁ καθείς. Ἐμεῖς ἐδῶ ὅ,τι κι ἂν εἰποῦμε, ὅπως κι ἂν ἀρχίσουμε, ὅποιο δρόμο κι ἂν πάρουμε, **πάντα ἐδῶ** φθάνουμε, καταλήγουμε, ἀκοστάρουμε. Στὸ **συνειδησιακὸ χρέος**, πᾶν νὰ εἰπεῖ, πού, σ' ὅ,τι μᾶς ἀφορᾷ, τὸ ἀναγνωρίζουμε ὁμολογοῦμε χρεῖαν εἰς ἀνταρσία, στασίασιν, ἐπανάστασιν **ἐναντίον τοῦ ἐξουσιασμοῦ**, δηλονότι τοῦ ἀνατροπέως τοῦ Φυσικοῦ Νόμου (Ἐναρχῆς Τάξης), πού, καθό... πανανθρώπινος, κοινός, γενικός, εἰκάζεται ἀήττητος: προσώρας ὁ ἄνθρωπος ἐξικνεῖται μόνον ὡς τὴν δυνατότητά του νὰ συλλαμβάνει-ἀντιλαμβάνεται τὰ πράγματα — βεβαιώνεται ἀνεπιτήδειος νὰ εὐθυγραμμίζεται, συντάσσεται, ἐναρμονίζεται μ' αὐτά. Τοῦτο, βεβαιούμενο εὐρέως παραδεκτὸ ὡς διατύπωσις ἀξιωματικῆ(1) συνιστᾷ τὴ μόνην αἰτίαν ἀπόγνωσης τοῦ στοχαστικοῦ ἀνθρώπου.

— Καμμιά, μὰ καμμιά ἐξαίρεσις; Οὔτε ἓνας;

— **Σεῖς εἴσθε ὁ ἓνας**, ὅσα σᾶς συνιστοῦν, ὁ ἑαυτός σας! Ποῦ ἂν τὸν ἐρωτήσετε τί προτιμᾷ: **χίλια τρισεκατομμύρια** δολάρια ἢ **τά... διπλάσια**, θὰ ἰδῇτε πῶς, ὅσο κι ἂν προσπαθῇ γιὰ τὸ ἀντίθετο (καὶ βέβαια ἐφ' ὅσον **δὲν ὑποχρεωθεῖ** σὲ μιὰν ἐκ λόγων σκοπιμότητος ἐπιλογὴν — ντροπὴ, φιλότιμο, ἐγωισμός), θὰ καταλήξει στὰ δεύτερα, στὰ **διπλάσια**. Αὐτονόητο, πῶς γιὰ τὸ παράλογο τοῦ πράγματος θὰ δικαιολογηθεῖ (τάχα ὅτι τὸν ὀδηγεῖ ἡ ἐπιθυμία του νὰ... «κάνει τὸ καλόν»), ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς **βρίσκει λίγα (λιγότερα!) τὰ χίλια τρισεκατομμύρια δολάρια** — γιὰ πάρτη τοῦ βέβαια, δεκάρα δὲν δίνει γιὰ τὴν πάρτη τῶν ἄλλων. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού, ἐνῶ δὲν καταδικάζουμε (λογουχάριν) τὸν κ. Βρεττάκον ὡς ἄτομο, τὸν στηλιτεύουμε, καθὼς **τὸν δικό του λογαριασμὸ στὴν τράπεζα αὐγαταίνοντα** κάθε εἰκοσιπέντε ἰσχυρίζεται πῶς γιὰ **τό... δικό μας καλὸ** ἔγραψε τίς... ἀθῆνατες λιμπελοῦλλες του: ἂν ὄχι οἱ λιμπελλοῦλλες, **ποιὲς εἶναι οἱ** «σημαντικὲς ὑπηρεσίες» πού τοῦ πληρώνουμε 3 ἑκατομ. τὸ χρόνο (2);

Μὰ ποῦ λοιπὸν κοροϊδεύεται ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος; Ποῦ κοροϊδεύει; Γιατί συμβαίνουν αὐτά;

— Ἰσως, ἐπειδὴ εἶτε ἀντιπαρέρχεται τὸ «καλὸ» (διαισθάνεται τί εἶναι, ἀλλὰ **δὲν τὸ θέλει!**) εἶτε δὲν συνειδητοποιεῖ πὼς **πρόκειται γιὰ τὸ καθόλου (καθ' ὅλοκληρίαν — ὅχι ἀρνητικά) ὠφέλιμο καὶ συμφέρον γιὰ τὸ καθόλου Εἶδος εἰς τὸν καθόλου χρόνον**

ὅπως βλέπετε καμμιά σχέσις μὲ τὶς ἐλαφρολογίες τῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν, μ' ὅλο πού δὲν ἀποκλείεται ἀνατροπὴ τοῦ ὁρισμοῦ...

— Θ' ἄστειυέσαι βέβαια: ποῖο ἄλλο εἶναι τὸ **θέμα μας**, παρὰ ἀκριβῶς πὼς **σιωποῦν οἱ Ἕλληνες διανοούμενοι**, οἱ ἅλ' ἑλληνικά... «πρόσωπικότητες κι αὐθεντίες»; Τί μποροῦν αὐτοὶ — πέραν τῆς... πασχάλιτσας; Αὐτοί, πού «ρήματα τῆς καυχῆσεώς τους» εἶναι ἀκριβῶς ὅσα.. βουβαίνονται κι ἀμχανοῦν· ἐξαντλημένοι ὑπὸ τὸ βάρος τῆς περισπούδαστης περαβρεχείας τους; Πού τοὺς ἀποκαλύπτει Θερσίτες ἢ περιδεὴς **σιώπησις — ἀποσιώπησις**; Πού φθάνουν σ' αὐτὴ τὴν ἐπονεΐδιστη, τὴν κατὰπτυστη **ἀλαλίαν**, ἀκριβῶς καθὼς... τελειώνουν οἱ φοινικισμοί, οἱ λιμπελοῦλλες, τά... βαρυαλγῆ ψάρια τῆς Κύπρου· ἀκριβῶς τῇ στιγμῇ πού **ἀρχίζουν τὰ σεισμικά, ἐγκελαδικά, χαώδη**;

Πῶς ἐξηγοῦνται αὐτά;

Ποιὸς ξέρει. Ἰσως νὰ πρόκειται γιὰ ἓνα ἐμπράγματο ἀντανάκλασμα τῆς ντροπῆς μιᾶς **ἀγγελοκρουσμένης πατρίδας** — σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὴ χώρα μας. Μιᾶς πατρίδας πού κάποτε οἱ Αἰσχύλοι τῆς σεμνύνονταν

ὄχι γιὰ τὸ λόγο τους (ἐνενήντα δύο «δράματα»!), μὰ γιὰ τὸ ὅτι **ἔλαβαν τὴ χάρι νὰ πολεμήσουν στὸν Μαραθῶνα**: τοὺς

περίσσευαν κάτι «ψιλὰ» (Σαλαμινίτσες, Πλαταιίτσες,

Ἀρτεμισιάκια...), μὰ τὰ χάρισαν στοὺς φλογεροὺς

σημερινούς πατριῶτες (Σαβ., Λαζ., Μπον. καὶ ἄλλους...), πού δὲν στρατεύθηκαν ἔνεκα πού «βγῆκαν ψυχοπαθεὲς παιδιὰ»... Ψυχοπάθεια ὁρατὴ στὶς περιλάμπρες ἐπιχειρηματικὲς κονόμες αὐτῶν· στὴ ζιγκολικὴν ἀξιοποίησι τοῦ (ψυχοπαθοῦς) ἀνδρισμοῦ ἐκείνων(3)...

Ἰδιαίτερα, τώρα, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ σὲ μᾶς τοὺς ταπεινοὺς, θὰ εἰποῦμε πὼς, ἀφ' ὅτου ἐχάθη ἡ τελευταία ἐλπίς **κουτσοτυρταίας ἡλέκτρισης**, μόνον ξεμπροστιάζοντες **ἑαυτοὺς** μποροῦμε νὰ διατηροῦμε τὸν αὐτοσεβασμὸ μας... Λιγούλι, βέβαια. Ὅσο χρειάζεται νὰ βλέπουμε, φαρμακωμένοι, πόσον **ἀνεπαισθήτως** ὑπονομεύονται Φυλὴ, Εἶδος, Ζωή... Κι αὐτὸ πάλι σχεδὸν λογαριάζοντες **φυσικὸ** πού ἐλόγου μας, τυφλοὺς, κατσίβελλους, δασύγλουτους καὶ δασύστερνους τῶν θηβαϊκῶν οἰωνιστηρίων, μᾶς «φοροῦν» μόσκο «γινωμένον» στὸν παρθενικὸ κόρφον τῆς «θεσιπιδούσης ἐπὶ ματαίῳ» ἀγερωγίας — πού δὲν καταδέχθη ὁμόκλινον **οὔτε θεόν...** Πού μᾶς... διορίζουν, λέγω, **Κασσάνδρες** — μὲ τὸ ζόρι νὰ εὐωδιάζουμε πατσουλί, ἐνῶ,

Τειρεσίες πού ἦτανε μιὰ φορά,

μᾶς «παίρνει ἀπ' τὰ νύχια» βαρβατίλα καὶ κακαράντζα... Νίξ' ἄλλο.

— Ὅχι, νὰ ἐξηγήσεις...

— Δίχως ἐξήγησι.

Σημειώσεις:

1) [ἐρμηνευτική τοῦ ὅτι ἡ Ζωὴ καὶ ἔχει συνείδησιν πὺς ἐξοντώνεται ἀπ' τὴν ἴδια της διάστροφον ἀνάγκη γιὰ τὸ περισσὸ (αὐτὸ πὺς ἀδυνατεῖ ν' ἀπορροφᾷ ἡ βιολογικὴ μονάς), καὶ δὲν θέλει ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτὴν - διάστροφον ἀνάγκη].

2) Θὰ σιωπήσετε κ' ἐδῶ, κ. Βρεττάκο: τί νὰ εἰπῇτε; Πὺς ἀξιῶσατε νὰ σᾶς πληρώσουμε διὰ βίου αὐτὰ πὺς γράψατε γιὰ τό... **δικό σας καλό;** Κουφό...

3) Μὲ ὑπ' ὄψιν τὴν φριγτὴ στάθμη τῆς ἐλληνικῆς δημοσιογραφίας (τύπος, TV) ὅλο καὶ περισσότερον πεῖθουμαι πὺς τὸ ἥθος τούτου τοῦ λαοῦ εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ πὺς (μέσω, λέμε, τῶν... λειτουργῶν δημοσιογράφων) τοῦ ποιοῦν ἥθοποιοὶ καὶ ἥθοποιῆς (βάλτε στὸ ἐσάφι κάθε λογῆς «καλλιτέχνες», τραγουδιστές, χορευτές...), καθ' ὅσον οἱ ἥθοποιοὶ «ἥθος ποιοῦν» (χωρὶς νὰ λογαριάσουμε πὺς σημαίνουν καί... φῶς!)... Κάθε ἄλλο παρά... πουργιανόι, ἄς τὸ εἰποῦμε πρῶτοι: φθείρει καὶ διαφθείρει ἡ **δημοσιότης** πὺς δίδεται στὴν **πορνεία τῆς κουίντας**, στὸ νεοζυγκολισμό τῆς (ξέρομε, πὺς βγαίνουν οἱ... πρωταγωνισταί...) καὶ στὰ «βαλθεῖα λαρύγγια» τῆς — συμπεριλαμβάνονται τὰ πλήθη τῶν νέων **Καβάφιδων** καὶ οἱ δημοσίαι δαπάνη κηδευόμενοι συγγραφεῖς τῆς Συγγροῦ! Τὸ ὑπογράφουμε: Ὁ θρήνος τῆς Μελίνας γιὰ τὸν Ταχτσῆ εἶναι πὺς ἀφανίζει τὴ χώρα — ὅχι ὁ Κασκωτᾶς. Ὅτι ἐδῶ τὸ μᾶλλον ἀμφίβολο κίνητρο (ἀδελφικαὶ ψῆφοι

Μανωλῖα) ὄντως θολό, δυσδιάκριτο, φέρει τὸ λαὸ νὰ χάνει τὰ προαιώνια μέτρα τοῦ ἀξιῶν! Ἔτσι, σὲ πλήρη σύγχυσι, καταλήγει βαθμιαίως εἴτε στὸν κυνισμό, εἴτε στὴν **ἄνευ ὄρων παράδοσι**: «Κάνετε ὅ, τι θέλετε», θὰ εἰπεῖ, «ἐγὼ **σὲ τέτοια πατρίδα** δὲν ἀφήνω τὰ παιδιὰ μου». Καὶ τὰ... σκοτώνει. Σις.

ΠΑΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Τὸ τραγοῦδι τοῦ φονέως τῆς ἀνθρωπότητος¹

Οἱ μηχανές ἀκούγονται,
οἱ κτύποι· αὐτὸ τὸ μετᾶλλευμα
ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ἔργατα
καυτὸ πὺς βγῆκε,
κραυγάζει. Οἱ ἰαχές
ἀντίστροφη πορεία ἀκολουθοῦν,
πληγιάζουν τὰ τύμπανά μου.
Ἄλγθεια,
πὺς μὲ τοὺς μεταλλικοὺς αἱμάτινους κύκλους σου,
στεφάνια τῆς ἀκοῆς μου,
νὰ μὲ μυσθεῖς γυρεύεις βασανιστικά
στὸ εἶδος τῆς φωνῆς σου·
σὲ ἀκουσα, σὲ ἐκλαψα,
ἀλλὰ οἱ συνάνθρωποί μου νὰ μὲ ὑπακούσουν δὲν μποροῦν,
δύναμη μεγάλη εἶχε ἡ συνήθεια
καὶ ἡ φιλοδοξία τους.
Τεράστιες ἀπλωσα τίς χοῦφτες μου,
τὰ κομπρεσσέρ θρέφαν τοὺς κάλους μου,
ἡσύχασα τοὺς ἀνθρώπους, ἐφησύχασα,
κουκούλωσαν οἱ χοῦφτες μου τὴν ἀνθρωπότητα.
Σιγὴ τοῦ ὑπεδάφους τῶν μεταλλευμάτων ἡ φωνή!

(1) Σὲ δέκα χρόνια τὰ μεταλλεύματα τοῦ ὑπεδάφους θάχουν ἐξαντληθεῖ.

ΕΡΣΗ ΛΑΓΚΕ

Κίμωλος

Τὸ καλοκαίρι σφηνωμένο σ' ἄσπρα σπίτια. Ξέρω-ξέρω, κάρτ-ποστάλ τουρισμοῦ γεμάτη γυμνές σὲ παθολογικὰ ἐξεζητημένα μαυρίσματα. Θ' ἀδειάσαν μπουκάλες λοσιδὸν στὰ δέρματα, πού τὰ ξεπλένουν στίς ἀχτὲς μετά. Πελώριο δοχεῖο σπειροχαίτης. Νὰ πέφτεις ὅσο μακριὰ καὶ νὰ μυρίζει τεχνητὰ ἀρώματα. Οἱ ἀχιβάδες καὶ τὰ καβούρια μὲ κρέμα ὕδρατάν: «Τρεῖς ὥρες μόνο σὲ ἥλιο καὶ σκιά...». Ἑσυχία. Τὰ χαλίκια ἥρεμα, μαῦρα ἀπὸ τὴν ἡφαιστειογενῆ τους φλέβα.

Ἔστερα ὁ λαιμὸς ὁ θαλάσσιος. Στίς ἄκρες ἐνώνεται καὶ διαφεύγει ἀργὰ σὲ χαμο-ὀμίχλες, ἐκεῖ πού πᾶν τὰ βλακώδη μας ὄνειρα. Πάει, πάει, πάει, μετὰ σοῦρχεται, καπάκι ἀνάποδο πού φρακάρει τὴν κίνηση, ὁ οὐρανός. Μπροστὰ ὁ λαιμὸς πού ἔλεγα καὶ γλυκανάλατη πολὺ μακριὰ, μᾶλλον βάρκα μὲ πανί.

Ἐν τέλει δὲν ἦταν. Ἐνα κοινότατο τούνκου-τούνκου ἀνάμεσα στὰ παλαιολιθικὰ ξερόνησα, τραπέζια Τριτῶν καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὰ δυὸ λιμάνια κόλποι βαθύτατοι. Πρασινωπό, βρωμερὸ ρυτίδιασμα γιὰ τὰ σπίτια. Ἐχει κι ἀρμυρῆθρες τὸ ἔνα. Ἐχει καὶ καλάμια μὲ 5 μποστάνια ξερικὰ κι' ἀφημένα. Ἀνάμεσα λιθιές. Τὸ χρῶμα καμένο πλάι στὸ πολὺ ξεπλυμένο γαλάζιο. Πάν' ἀπ' ὅλα ὁ ἀέρας σὲ παντελῶς ἀδιάφορο παίξιμο μὲ στύλους ΔΕΗ. Περνᾷ καὶ τῆς φωνῆς του ὁ τόνος παράτονος. Φραγκόσουκα στ' ἀνέβασμα κι' οἱ μῦλοι π' ἀνοίξαν τρῦπες καὶ γκρέμισαν κι' ὅμως ἐκεῖ, ὀρθοί, ἀπλώνοντας δοκάρια κι' ἡ κούραση τοῦ θανάτου, ἔτσι σφιγμένους πού τοὺς βρῆκε, δὲν τοὺς πετάει στὸ τετράξερο χῶμα.

Παλιά, λέει, κοπάνιζαν τὴν πέτρα μὲ τὸ βαριὸ νὰ θρυπαλιάσει, λέει, νὰ γίνει γῆ, νὰ τὴ φυτέψουν. Χωράφι στὸ

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ «Δ»

χωράφι. Μετὰ ἔφυγαν. Ὅλοι σχεδόν.

Ὁ τόπος λιτὸς στὸ βραδυνό, ρευστότατο φῶς, ἀμυγδαλιές κι' ἡ ξεχαρβαλωμένη πόρτα.

— Θὰ πέσεις, Βασιλικώω! Πρόσεχε. Μά' σὺ τρελλάθηκες;

Αὐτὴ, χρονῶν 10, μελαχροινή, ζωηρότατη, σπαστική σχεδόν, τὰ ξέρει ὅλα.

— Φύγε, φωνάζει σ' ὑπεράσπιση τῆς ἀμίλητης μάνας της. Δὲ σὲ θέλουμε γιὰ μιὰ νύχτα. (Ξενοδοχεῖο ἔχουν. Ὅλο κουνουπι καὶ λάμπα πετρελαίου. Περνᾷ ἀπ' τόνα δωμάτιο γιὰ τ' ἄλλο, τοὺς βλέπεις στὰ σῶβρακα, δὲ βαρύνεσαι, ἐξοχὴ εἶναι. Στὸ βάθος, στὸ μπαλκόνι, ὁ καμπινὲς αἰωρούμενος, χωρὶς πόρτα, ἀέρηδες καὶ κύματα γιὰ συντροφιά).

— Παρτί, ἡ Βασιλικὴ στὸν ξένο· καὶ γρήγορα.

Ἡ στριγγιλία της σ' ὀχτάβες μεγάλης γυναίκας. Ἐνα τόσο δὲ μπάσταρδο, μαῦρα ποδάρια κάτω, μασμένο, τὸ μοῦτρο ὀλοστρόγγυλο.

Ἀνάμεσα ἀμπέλια καὶ καλάμια. Οἱ ἐλιές ἀκλάδευτες.

Ὁ κόσμος τοὺς μαζεύτηκε στὴ Δραπετσώνα καὶ τὸν Πειραιᾶ. Φτωχοζοῦν, φτωχοπορεύονται, καλὰ ἔτσι, μετὰ τοὺς κουβαλᾶν ἀνήμπορους στοῦ εὐεργέτη τὸ γηροκομεῖο, αὐτοῦ π' ἀποφάσισε νὰ στέκεται καὶ νὰ κυττᾷ κι ὅλο κυττᾷ τὰ πέλαγα, ἴσως τοὺς ἀέρηδες, ἴσως τὸ πετρωμένο, τωρινό, πυκνὸ ὕλικὸ τοῦ ἀγάματός του, πού τόσο τὸν ἄλλαξε καὶ νόμιζε πῶς θᾶν' ἐδῶ στὴ θέση τὴν ἀγαπημένη, ἴδιος, κι' ἐδῶσε τὰ λεφτὰ ἐξασφαλίζοντας τὸ προνόμιο: στὴν πλάτη του, χειμῶνα-καλοκαίρι, στὸ σκληρὸ ὕφασμα τ' ἀτσάκιστο, νὰ φυσᾷ τὸ βουνό.

Στεκόταν ντοῦρος καὶ μπλέκαν τὰ χρόνια πάνω του, λὲς καὶ τὰ γνώρισε κι' ἀδιαφόρησε καὶ μπόρεσε μόνο τότε

νὰ ὑπολογίσει τί ἔκανε καὶ νὰ τὸ μετα-
νιώσει ἀφόρητα.

— Τὰ τοῦτα μου, τὰ τοῦτα μου, τὰ
τοῦτα μου, φωνάζει.

Περνώντας ἀπ' τὸ γηροκομεῖο μὲ
τ' ἄγαλμα, σ' αὐτὴ τὴν ἀπίθανα φεγ-
γερὴ θέσῃ, «τὰ τοῦτα του» εἶχε παρά-
πονο, καθισμένος στὸν πάγκο πῖς' ἀπ'
τὸ σπῖτι κι' ὅλο τὰ ζήταγε καὶ κατάγ-
γελνε ὑπεύθυνο κάποιον, πῶς αὐτός
τοῦ τὰ πῆρε. ποιά; ποὺ τάθελε ὁ ἴδιος,
κι' ὁ ἄλλος (ἕνας πανίσχυρος, ἄκαρ-
δος) μ' ὅλη τὴ θεά καὶ τίς δυὸ θάλασ-
σες καὶ τοὺς ἀέρηδες κατάδικά του ὅλα
κι' αὐτοῦ τοῦ ἔρμου γέρου, φερμένου
κουρελῇ μέσ' στὸ γεροκομεῖο τῆς ἄ-
γονης γραμμῆς καὶ κείνα «τὰ τοῦτα
του» ἀκόμα τοῦ εἶχε πάρει, π' αὐτός
σὰν τὸ παιδί τ' ἀποζητοῦσε μὲ μιὰν ἐ-
πιμονὴ κι' ἕνα παράπονο, τὰ δάκρυα
ξερὰ στὰ μάγουλα.

— Γιατί βρίζει πάλι; οἱ ἄλλοι.

Ἐκεῖνος ὁλόμονος κάτ' ἀπ' τ' ἄ-
γαλμα, «τὰ τοῦτα μου», σὰν ἀναφυλλη-
τὸ καὶ κοβόταν, «τὰ τοῦτα μου», καὶ
χτύπαγε τίς παλάμες στὰ γόνατα, μὲ τὰ
πολὺ φαρδιά παντελόνια, τὰ χαρισμέ-
να.

Ὡς πέρα ποὺ στρίψαμε, «τὰ τοῦτα
του» γύρευε.

Τοὺς φέρνουν λοιπὸν φουρνιές,
τρικλίζοντας μὲ τόσα δὰ βηματάκια,
στὰ τοῦτα τους, τὰ χῶματα, ποὺ ἄλλοτε
μὲ τὸ βαριὸ εἶχανε σπάσει, τ' ἀκαλ-
λιέργητα πιά. Τοὺς μπαρκάρουν στὸν
Πειραιᾶ. Κομμάτια 20. Γέροι 5, τ' ἄλ-
λα γριές (ζοῦνε, βλέπεις, περισσότε-
ρο). Ὡσπου ν' ἀνέβουν, ἀγκομαχᾷν.
Μετὰ τίποτα. Δὲν ξανακατεβαίνουν.
Τούπ-τούπ πᾶν μπρός, κυττᾷν τοὺς λό-
φους ξανθόξερους, τούπ-τούπ πίσω. Τὸ
βράδυ τὸ ἄγαλμα ρίχνει σκιά στοὺς πά-
γκους πέτρινους ὁλόγυρα. Περνᾷ ὁ
τουρισμὸς ξεστήθωτος, αὐτοὶ «τὰ τοῦ-
τα τους». Τίποτε.

Ξάφνου ἔκατσε πλαί μας ντόπιος,

τὸ ψαθὶ στὸ κεφάλι. Ἦρθε, δὲν τ' ἄ-
ρεσε ἡ κατάστασις.

— Ἐκανα ἔτσι ἐπά... (μᾶς εἶπε), τί
νὰ δῶ, ἦτανε δυὸ πλακωμένοι, μέ συγ-
χωρεῖς, σὰν τὰ ζῶα. «Ὡπα... ἔἔἔ-ἔἔ»,
τοὺς κάνω. Δὲν κουνηθήκανε διόλου.
Ἄκοῦς; οὔτε τοὺς ἔνοιαξε.

Τ' ἀπόγεμα στὰ καφενεῖα ἦρθε μιὰ
κάσσα μὲ τὸ καῖκι. Ὅπως ἄραζε, μ'
ἀρπάξαν μοιρολόγια κι' ἄγρια κλάμα-
τα. Τὸ τρίκυκλο τριγυρισμένο κόσμο
περίμενε. Ὅλοι κι' ὅλοι μιὰ πηχτὴ
φούχτα στὴ μικρὴ ἀποβάθρα. Πίσω
κορφὲς σκοτεινὲς κυπαρισσιῶν. Ἐμεῖς
τὴ λεμονάδα μας, ἥλιου ἀχτῖνες, ἀνά-
μεσα μακρότατες σκιές. Δὲν θὰ τίς δεῖ.
Τὸ ξύλο καρφώθηκε πάνω στὰ ξένα μά-
τια. Πάει τέλειωσε. Δὲν θὰ ξεφύγει ἀπ'
τὴν ἀκινήσιᾱ.

Ἴσως νᾶχε πεῖ σ' αὐτὴν τὴν μαυ-
ροφόρα ποὺ κλαίει, νὰ τῆς εἶπε:

— Παιδάκι μου, στὴ γῆ μου. Μὴ μ'
ἀφήστε στὴ γκρίζα Πρωτεύουσα.

— Ψυχορραγοῦσε στὸν Πειραιᾶ,
μᾶς πληροφορήσαν.

— Ὅχι σ' αὐτὴν τὴ γῆ, παιδί μου.

Τὸν φέραν λοιπόν. Τὸν φόρτωσαν
στὸ τρίκυκλο. Πέρσευε πίσω.

Ἀκολουθᾷν γριές, ἄντρες τὴ μιά,
τὴ μεσόκοπη, τὴν κράταγαν (νᾶταν ἡ
κόρη;) καὶ κείνη ἀφήνονταν δίχως
κόκκαλα.

Περνώντας ἔσκυβε ὁ κόσμος. Το-
σηδοῦλα μιὰ συνοδεία. Πολὺ διστα-
χτικὰ σηκωθήκαμε κι' ἔμεῖς. Δὲν μᾶς
ἀφοροῦσε.

Πλύναμε τὸ σταφύλι στὸν κουβᾶ.
Σταφύλι μισοάγουρο, στυφὸ καὶ πρῶι-
μο. Τὸ ἔφαγα κι' ἔμεινε ἕνα κάψιμο
μαζὺ μὲ τὸ γδάρσιμο τ' ἀέρα.

Στὴ βραδυνὴν βεράντα τὸ φῶς ρο-
δαλὸ κι' ἤρεμο, σὰν μέλι, σὰν πετιμέζι
βαρὺ κι' ἀκούνητο στ' ἀφημένα, ἐ-
γκαταλειμμένα σπῖτια καὶ τ' ἄλλα τὰ
πάλλευκα, κι' ὅλο τὸν κόσμο ποὺ βγῆ-
κε γιὰ τίς ἀμυγδαλιές.

Ἐκείνοι φωνές.
 -- Μάρ' σὺ Βασιλικῶ, τρελλάθη-
 κες; Θὰ γκρεμιστεῖς.
 Πιο πίσω τὸ βαπόρι.
 Θὰ στέκονται πλάγια καὶ κεῖνο θά-
 χει ἤδη ἀπὸ τὴν πέρα θάλασσα ρίξει
 τὴ σκάλα πάνω στὰ γαλάζια διάφανα,
 ἀφρισμένα. Πάει, πάει, πάει. Παιδιὰ ἀ-

νυπόμονα μὲ τὸ κλουβὶ παπαγαλάκια
 στὸ χέρι...

-- Νὰ κι' ἡ ἐκκλησία. Μαμά, βλέ-
 πω καὶ τὸ σχολεῖο. Σοῦ λέω, φτάσαμε.
 Νὰ κι οἱ μύλοι. Ζήτω!
 Ἐκεῖνο τρέχει. Ἀνάμεσα στὰ
 σκαλιὰ τὸ νερό.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΒΟΓΑΖΙΑΝΟΣ

Μαρία δὲλ Κάρμεν

Στὸ τραγικὸ κορίτσι τοῦ Περού, ποὺ πέθανε ἡρώϊκὰ στὶς φοβερὲς πλημμύρες τοῦ '85
 Λόγια μεγάλα, γραφὴ σπουδαία,
 στὴν κεφαλὴ φτερά ὀρτυκιοῦ,
 μ' ἓνα ζωνάρι κόκκινο στὴ μέση
 ἐξακοντίζοντας κλεφτὲς ματιὲς στὸν ἥλιο· κόκκινες λάμψεις.
 Μιὰ τρυφερότητα πᾶν τοῦ πουλιοῦ τὸ χνούδι
 μὲ χάρες, δωρεὰ ἀπὸ τὴ φυλὴ της,
 κι ἀνάμεσα στὰ μάτια ἡ συνοφρύωση.
 Οἱ Ἰντιος χορεύουν ὥς τὴν ἐξουθένωση σ' ἐκείνη τὴν ἐξωτικὴ πατρίδα,
 ποὺ τὴ φωτίζουν ἀγνωστα ἀστέρια,
 ποὺ τὰ παιδιὰ μαθαίνουν νὰ ὑπομένουν
 καὶ οἱ μεγάλοι νὰ υἱοθετοῦν τὴν οὐτοπία.
 Μιὰ προαιώνια γέννηση στὶς Ἄνδεις,
 ποὺ ἔγινε ἀφήγηση μὲ ὑπαινιγμούς,
 μιὰ περιήγηση σὰ νὰ βυσσοδομεῖ ἡ Ἱστορία,
 πανέμορφα κορίτσια γιὰ ἀποίκους,
 εὐφορὴ γῆ γιὰ εὐθυμοὺς τουρίστες,
 σκέψεις μικρὲς καταταμηνέες
 στὸ μέγεθος τοῦ ξεροκόμματος·
 τὸ κύμα τοῦ Εἰρηνικοῦ τὸ μέγα,
 πικρὸ καὶ ἀρμυρὸ ὅπως τὰ δάκρυα τῶν παιδιῶν.
 ἢ ἄμμος πιὸ καυτὴ
 ἀπὸ τοὺς καημούς,
 γεμάτη μὲ νεκρά πουλιὰ καὶ ἴχνη ἀπὸ πέλματα ἐλεφάντων,
 ποὺ τὴν ἀγνόησε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
 ὅταν ἐκάλπαζε ἡ Μαρία δὲλ Κάρμεν τὴν ὥρα τῆς καταστροφῆς
 μ' ὅλες τὶς πελιδνὲς μορφὲς λίγο πρὶν γίνουने ψυχές,
 ἐνῶ χτυποῦσε πένθιμα ἡ καμπάνα.
 Μικρὴ ἡρώϊδα, ποὺ διαλύεις τὰ σκοτάδια,
 σὲ ποιά γεωγραφικὴ συντεταγμένη
 θὰ λάμψη ἡ φλόγα σου τοῦ ἔσχατου θριάμβου;
 σὲ ποιά ψυχὴ μὲ τὴ μεγάλη δωρεὰ γεννιέται τὸ ἄσμα σου;
 Τὴν ὥρα ποὺ ἀνοιγαν τὰ πέταλα τοῦ νυχτολούλουδου,
 μὲ τὴν ἐρωτικὴ κραυγὴ τοῦ γρύλλου ἐξέσπασε ὁ θρῆνος τῶν Ἀγγέλων.
 Στὴν ἐπιφάνεια τῆς Ἀχερουσίας ἄσηπτο νούφαρο,
 ποὺ δὲν τὸ ἀγγίζουν τὰ ἐπιθαλάμια τραγούδια,
 τὸ τέλος τῆς ζωῆς σου ἀνεπαίσχυντο...

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΕΛΕΝΗ ΑΓΓΕΛΗ, *Ἀγγελικὸ καὶ μαῦρο φῶς*

Μὲ τὸ ὥς ἄνω **πρῶτο** βιβλίο της (πεζογράφημα) ἡ γνωστὴ ἀπ' τὴν Ἀνθολογία ἀνέκδοτης ποίησης τοῦ «Δαυλοῦ» ποιήτρια κάνει ιδιαίτερα ἐντυπωσιακὴ εἴσοδο στὴν ἑλληνικὴ γραμματεία καὶ παράλληλα δίδει, κατὰ τρόπον ἐξόχως εὐγλωττο, τὸ ἐπίπεδο στοῦ ὁποῖον κινοῦνται οἱ νέοι λογοτέχνες ποὺ ἐμπιστεύονται τὸ «**Δαυλόν**». Τὸ κῦρος, τουτέστι, μιᾶς ἔκδοσης, ποὺ ἐπὶ ἑπτὰ συνεχῇ χρόνια καταθέτει ἀνελλιπῶς, κατὰ μῆνα, τὴν προσφορά της στὸν πέραν τῆς ἐπιδερμικῆς (σαχλο)λογοτεχνίας χῶρον - ἐννοῶ τὸν ἐκεῖθεν τῶν αἰσθηματολογικῶν κάμψεων καὶ γλυκασμῶν, αὐτὸν στοῦ ὁποῖου δὲν συναντῶνται... σορόπια καὶ λιμπελοῦλλες*.

Μ' αὐτὸ τὸ βιβλίο της ἡ κ. Ἀγγελὴ λογαριάζεται παρουσία ἐπιβλητικὴ — δὲν προσέρχεται ψελλίζουσα στίχους· εἰσβάλλει στὴ χώρα τοῦ σοβαροῦ προβληματισμοῦ, ἐκεῖ ποὺ ὁ ἄνθρωπος, καταδρομεὺς καὶ κουρσάρος ἀνασκοποῖζων ἑαυτὸν, τὸν κατανοεῖ-κατα-

Πῶς εἶναι καὶ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ σημερινὴ ποίησις

Πῶς εἶναι^α

●●●

Μὲ τὴν αὐγὴ οἱ δρόμοι ἐκίνησαν
σκιές καὶ γεγονότα στὴν πορεία·
θὰ **τηρηθοῦν** οἱ ἀποστάσεις ἀναλογιῶν.
Κάποιος **ἀδαῆς** ἐρώτησε:
«ὁδηγητὴς ποίος; ἐμεῖς;
μήπως οἱ δρόμοι;»

Ἔργα καὶ ἡμέρες,
στὴν **ἡλακάτη** της ἀνέμιζε ἡ **ἡὼς**
ἀραχνοῦφαντα ροδαλὰ χαμόγελα·
πῶς **ἐρυθριοῦν** οἱ ἀποφάσεις...

Μίσχοι γονατισμένοι,
κοπάδια ἀνώνυμα λουλούδια
ἀπὸ τίς αὔρες
αἰτοῦσαν μιὰ ταυτότητα^β.

α) Οἱ στίχοι, ἐνότης ἀπ' τὸ ποίημα «Στὰ σύνορα — Ἀγριοκερασιές» τῆς κ. Εὐγενίας Γερολυμάτου [πτυχίον *Supérieure Classique* τῆς Σχολῆς Γαλλικῶν τῶν Οὐρσουλινῶν Καλογραιῶν καὶ δόκιμη συγγραφικὴ πορεία - ἡ ἀναφορά μου τιμητικὴ γιὰ τὴν ἐπάρκεια τῶν **χειροπιαστῶν** ἐκφραστικῶν μέσων καὶ τῆς διαφαινό-

νέμει-συνυφαίνει φύσιν στη Φύσι. "Οτ' είναι τελείως διαφορετικό νά προτείνεις «παραμύθιασμα» («σουειπονμουειπεις» βαφτισμένες... πεζογραφία!) και ποιήσιν [λόγον ἀμφισβητούμενον ἤδη, πού ἡ ἀπογύμνωσις ἀπ' τὰ καθοριστικά του στοιχεῖα (ἐλλογον, μέτρο, πυκνότης) φέρουν εὐπρόσιτον στόν μιμητή (ψευτοδημιουργόν), στοὺς μικροφασίστες τῆς πενταροδεκάρας, στοὺς μεγαλολιγούρηδες τῆς... δημοκρατικῆς λογοτεχνικῆς σύνταξης]... 'Η κ. 'Αγγελῆ μὲ μιὰν ἀξεπέραστη, μοναδικὴ προκλητικότητα (τόσο, πού ἂν δὲν πρόκειται γιὰ νάρκισσο μαζοχισμόν, ὀφείλουμε νὰ τὴν βλέπουμε μὲ δέος] τραβάει τὴν **κατ' ἄξονα νυστεριά** σ' ὅλο τὸ ὕψος τοῦ κορμοῦ (μῆλο τοῦ 'Αδάμ -- ὅρος τῆς 'Αφροδίτης!) ὄχι μιᾶς φανταστικῆς ἡρώιδας (ὅπως θὰ βόλευε παραμυθᾶ ἡ αὐτόμολον συγγραφέα..), μὰ τοῦ **ἴδιου της ἑαυτοῦ** αὐτῆς τῆς ἐπώνυμης «κυρίας 'Αγγελῆ» παναπεῖ (ἀναφέρονται ἀκόμα καί... **γένος καὶ ὄνομα συζύγου!**) -- ἔτσι πικρὰ νὰ ὀδεύει (γαληνομέτωπη καὶ ὑπαύχην) στὸ Γολγοθᾶ μιᾶς ξέχωρης, μολυβένιας, ἀσήκωτης μοίρας...

Στὶς σελίδες τῆς κ. 'Αγγελῆ πραγματοποιεῖται μιὰ τερατώδης εἰσόδους στὰ ἄδυτα τῆς ἀνθρώπινης «ψυχῆς» -- καταλύτης οἱ σχέσεις μεταξὺ συζύγων-γονέων-τέκνων. "Ενας κυ-

→ μενης «ποιητικῆς ὑποφίας» τῆς συγγραφέως]. 'Υπογραμμιζομένης τῆς ἄνευ σχολίων, κρίσεων, κηρυγμάτων, παράθεσης, παρακαλεῖται ἕκαστος νὰ συναγάγει τὰ συμπεράσματά του ἐπὶ τοῦ τι καὶ πῶς λέγει ἡ ποιήτρια. (Σημαίνει ὄχι τὸ τι θὰ μᾶς ἔλεγαν ἄλλοι **γιὰ τοὺς στίχους**, μὰ τὸ τι **ἐμεῖς κρίνουμε** -- ἂν δὲν κρίνουμε, εἴμεθα **μιμηταὶ ὄχι δημιουργοί**.)

β) Νὰ διευκολύνουμε τοὺς πολὺ νέους: κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ γράφοντος δὲν γίνεται ποίησις χωρὶς **θέμα, ἔλλογη ἀκολουθίαν, ἔντασι, σαφήνειαν, μετρικὸν πόδα**. 'Ο ποιητὴς δὲν μπορεῖ νὰ νοιάζεται «νὰ τὸν καταλαβαίνουν ὅλοι» (ἀδύνατο ἔτσι κι ἄλλιῶς μὲ τὰ... παράλογα, αὐτόματες γραφές, συρρεαλισμούς). 'Αντίθετα ὀφείλει νὰ γράφει ἔτσι, πού νὰ τὸν καταλαβαίνουν ὅλοι οἱ ἐγγὺς τῆς **θεματικῆς του ἀναγωγῆς** καὶ τῶν συναφῶν **ὀνοματολογικῶν του προσδιορισμῶν** -- πῶς θὰ τὸν καταλάβαιναν οἱ μακρὰν τούτων; Τονίζεται: ἂν τὸ θέμα τὸν φέρει νὰ εἰπεῖ **ἐναιώρημα, ἐναντιόμορφος, ἐνασμενίζομαι, μ' αὐτὰ** θὰ φτιάξει τὸ ποίημά του -- ὄχι μὲ **τὴν... ἐξήγησι αὐτῶν**. "Όσο δὲν πείθεται ἐδῶ, τόσο θ' ἀστοχεῖ.

Καὶ πῶς πρέπει νὰ εἶναι

Πρὸς τί

- 1 *Μὲ τὴν αὐγὴν ξεκίνησαν οἱ δρόμοι --*
- 2 *σκιᾶς καὶ γεγονότα ἐν πορείᾳ.*
- 3 *Θὰ τηρηθοῦν οἱ ἀναλογίαις -- ἀπαρέγκλιτα --,*
- 4 *οἱ συναρτήσεις, τὰ μεγέθη, οἱ σχέσεις*
- 5 *-- ἡ συμμετρία τῶν πραγμάτων **δὲν θὰ πάσχει:***
- 6 ***ὅλ' ἀναλλοιώτα, ἀμετάβλητα, συμπεπηγμένα...***
- 7 *...*
- 8 *Πολλοὶ θὰ ψάχνουν νέους ὁδηγητές.*
- 9 *-- «'Επὶ ξυροῦ ἀκμῆς», θὰ λέν, «πῶς γίνεται*
- 10 *νὰ ἰσορροποῦν τόσο πολλά;»*
- 11 *Μὰ ἐμεῖς θὰ φεύγουμε ὅλο συγκατάβασι,*
- 12 *ἀθῶα παιδιὰ πού ἐγέρασαν τὴ νύχτα,*

→

κλῶνας μπαινει ἀποκαλυπτικά στη συμβατική «ἁγίαν οἰκογένεια» ὑπογραμμίζοντας τὴν ἀποσύνθεσίν της, μὴ ὑπερβατικὴ χερούκλα τρίβει στὴ μούρη ἐκάστου μέλους της (οἰκογένειας) τὴν «ἀγιότητά» του... Μ' ἀλήθεια εἶμαστε ἀπ' τὴν οὐσία τῶν ὄνείρων; Ἀλήθεια; Ἄν ναι, τί ἐφιαλτικά, εὐτελῆ, ἐναγῆ πρέπει νὰ εἶναι αὐτὰ τὰ «ὄνειρα» - ἔτσι νὰ μᾶς κυλοῦν ἀναγνωρισμένο αἰτιατὸ μπρὸς στὰ μάτια μας, σκέτο σκοτάδι, βδέλυγμα σκέτο τοῦ ἐαυτοῦ μας... Ἀπὸ ποιά λοιπὸν ἀβυσσοῦς τενάγη, ἀπὸ ποιο ζοφῶδες ἀσέλγηνο χάος, ἀπὸ ποιά σκοτεινιά βγήκαμε; Μὲ πόσο πρόστυχα ὑλικά μᾶς ἔχτισε ἡ ἐξέλιξις τῶν εἰδῶν, πόσο πέραν τῆς ἐπιβίωσης μπορεῖ νὰ μᾶς πάει ἡ διαστροφή - ἔτσι, **ξέροντας** ἄσπρο καὶ μαῦρο, ἔτσι **θέλοντας ἄσπρο**, ἔτσι ἐπιλέγοντας... μαῦρο; Ἄν, συμπνευματικὴ σύστασιν, τὸ πνεῦμα **μὲ διαφθείρει** τόσο πού νὰ μὴ με πείθει τὸ περατὸν τοῦ βίου (νὰ ξέρω πῶς θὰ πεθάνω, πῶς πεθαίνω!, καὶ νὰ μὴ τὸ πιστεῦω!), γιὰτὶ ἡ φύσις δὲ μ' ἄφηνε λάσπη; — γιὰτὶ δὲν σταματοῦσε τὴν ἐξέλιξίν μου στὴν σεπτότητα τοῦ ἐνστίκτου, ἔστω; Ποῦ με πᾶς, συνειδήσι, πού σὲ ξέρω καὶ με ξέρεις, πού με τραβᾷς, σκοτεινὲ κόσμε τοῦ ὑποσυνειδήτου, ζόφε τοῦ ἀσυνειδήτου, γιὰτὶ με ἀναγνωρίζω πῶσιν, με διαβάζω ἔκπτωσιν, με καταδικάζω θῦμα - **θύτην με ἀθωώνω**; Τί συμβαίνει μ' αὐτὴ τὴν κυρία Ἀγγελῆ, πού ξεντύνεται μπρὸς μας (ἀντρό-

- 13 *δειλὰ κυκλάμινα πού **πᾶνε ριζωμένα**.*
 14 *-- πέτριν' ἀγάλματα πού οἱ **δρόμοι τὰ κυλᾶνε**.*
 15 ...
 16 *Ἔργα καὶ ἡμέρες*
 17 *στὸ ξάνιο θ' ἀνεμίζ' ἡ ἡὼς*
 18 *ἀραχνουῖφанта τριαντάφυλλα*
 19 *(χαμόγελα στὰ χεῖλη τῶν βρεφῶν)*
 20 *κ' οἱ ἀποφάσεις θὰ ἐρυθριοῦν, θὰ ἐγκαλύπτονται*
 21 *- ὅσες δὲν ἐκρεμάστηκαν σὲ σταύρωσι συκιᾶς,*
 22 *δὲν ἐρισκάρησαν ἐωθινὲς αὐτοχειρίες.*
 23 ...
 24 *ἽΟδεύουμ' ἐστιᾶδες πού **ἔσβησαν τὴ ὅτιά τους**.*
 25 *μίσχοι γονατισμένοι, λέω, σωρός,*
 26 *ταυτότητες ἀπωλεσθεῖσες **κάπου ἐντὸς τους**,*
 27 *οἱ παραιτήσεις πού, **ἐνῶ πᾶνε**, μᾶς **γυρίζουν**.*
 28 *ἽΟδεύουμε*
 29 *συστάσεις πού **ἄπνοια ἐνδον** ἐκμηδένισε,*
 30 *καθὼς οἱ ζέφυροι, μακάριοι, προσπερνοῦνε*
 31 *κ' οἱ αἶρες δὲν συγκοινωνοῦν*
 32 *τὸ μέγα ἐρώτημα: **Πρὸς τί**.*

γ) Τὸ ποίημα πού ἀκολουθεῖ ἐγράφη ἀπὸ συνεργάτην τοῦ Δαυλοῦ παρακληθέντα νὰ μελετήσῃ καὶ ἐπεκτείνει θεματικὰ-λειτουργικὰ τοὺς στίχους τῆς κ. Γερολυμάτου (ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν του) εἰς σύστασιν τοῦ ἀναφερθέντος «**ἀπτοῦ παραδείματος**».

-- Τὸ ὀνομά του;

«Εὐγενία Γερολυμάτου... μετὰ δεκαετίαν», νὰ γράφεις, ἀπάντησε σὲ σχετικὴ ἐρώτησί μου. Ἔδοξε τῷ «Δαυλῷ»... Νὰ ἐπιλέγει συνεργάτες...

Δεινίας Δικαῖος

πιαστη σὰν φίδι πού βγαίνει τὸ δέρμα του), πού αἱμορραγεῖ μπροστά μας ὀρθία; Τί μᾶς λέει; Τί σπαράζει; Τί αὐτοκτονεῖ;

...

Δὲν ξέρω, ἂν ἡ συγγραφεὺς πληρώνει τὸ φόρο μιᾶς ἐκλεκτῆς, μιᾶς ἐπίλεκτης φύσης, μιᾶς «σειριᾶς» ἀμφωτῆς — καθὼς βιάζεται-ἐξωθεῖται (ἡ συγγραφεὺς) σὲ ὑπερβατικὴ μακρότητα ἀπ' τὸ καλούπι τοῦ «μέσου ἀνθρώπου». Δὲν ξέρω, ἂν πρόκειται γιὰ τὴν εὐλογία ἢ τὴν κατάρρα μιᾶς «αὔρας» πού τὴν συνέχει (συγγραφέα) κατὰ καιροὺς, ἢ ἂν συγκυρίες ρουτίνας τὴν διέφθειραν ἥθος βεβαιωμένο πολὺ κοντὰ στὴν τελειότητα, τόσο πού ἡ διαίσθησί της τοῦ μάταιου νὰ τὴν φέρει στὴν αὐτοεξόντωση, στὸν ἥρωικὸ ὀλοθερμόν, σὲ χαῶδες κλίτος (πρὸς τίς 90°) — σὲ μιὰ σαρωτικὴ-ἐρειπωτικὴ κατρακύλα σὲ μαγνητικὸ βάραιθρο καὶ οἰστρους ἐν πτώσει...

Δὲν ξέρω, δὲν ξέρω... Ἴσως ὑπῆρξε **περισσότερο γυναικα** ἀπ' τὴ Γυναίκα (αἰτιολογημένη ἔτσι, δικαιωματικὰ σχεδόν, ἀπαιτώντας **περισσότερο Ἄνδρα** τὸν ἄνδρα) — μιὰ ἀκατάσχετη ρύμη πρὸς τὴν πληρότητα, πρὸς τὴν τελειότητα, πού, ὅμως, τρικλοπόδισε ἡ συμβατικὴ δευτερότης, μιὰ ἐρωτικὴ ὁρμὴ πρὸς τὸ τέλειο, πού ἀδυνατώντας νὰ στηρίξει τὸν ἑαυτὸ της (καθὼς ἡ ἐμβρυουλκία τῆς ἀήτητης ὑποπίεσης **τὴν ἀδειάζει...**), ἐξέκλινε πρὸς τὴν ἀγερωχίαν... Ἐκεῖνο πού παραμένει ἀδιάψευστο εἶναι πῶς, μυαλὸ ὀλόφωτο προφανῶς, ὀρφάνεψε — ἀνανταπόκριτο σὲ ἀτμόσφαιρα, περιπτωσιολογίαν, φέροντα σκελετόν... Δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ σηκώσουν ὅστᾳ, μὺς, τὰ κύτταρα πού τὸ ἔστησαν νὰ παρατηρεῖ καὶ παρατηρεῖται... Ἐτσι, τὴν ἄφευκτη σύγκρουσιν ἐδῶ [τῆς ἀνεπίσχετης ἐφηβίας μὲ τὴν (πάντα προδοτικὴ — καθυστερημένην) ὠριμότητα, ἡ σύγκρουσις δηλαδὴ μεταξὺ ἀνησυχίας-πράυνσης, πρόκλησης-συμβιβασμοῦ] ἦταν μοιραῖο νὰ τὴν ἀκολουθήσει ἡ ἀνάλωσις σὲ ἀλγεῖνὰ πρὸς κέντρα λακτίσματα — τὸ φαράγγι, γιὰ ὅσους **νικῶντας** φθάνουν στὴν ἡττα δὲν βγάζει παρὰ ἐκεῖ πού παραμονεύει ἡ ὑστερία τῶν ἄσπρων θαλάμων μὲ τὰ καγκελλωτὰ παράθυρα...

...

Ἄνχι περισσότερα. Τὰ βιβλία δὲν γράφονται, γιὰ νὰ διαβάζονται στὶς κριτικὲς στήλες τῶν ἐντύπων. Τὸ μόνο πού θὰ προσέθετα, εἶναι πῶς ἡ συγγραφεὺς, χωρὶς προφανῶς νὰ συμβιβασθεῖ μὲ ὅσα θὰ τὴν ταπεινῶναι (ὄντως ἢ σάμπως), θεὸς ἢ θηρίο σὲ μονιὰν ἀπόσβατη, ἴσως ἰσορρόπησε κάπως. Ἀδελφὸ, ἂν τελικὰ θὰ μπορέσει νὰ πλάσει τὸν καινούργιο της ἑαυτὸ, νὰ τὸν περάσει στὸν καθ' ἡμέραν βίῳ της, στὸ καθιστικὸ τοῦ σπιτιοῦ της — ἕναν ἀσυμβατικὸν ἑαυτὸ σ' ἕνα συμβατικὸ κόσμον. Θέλω νὰ εἰπῶ, πῶς ἴσως εἶναι μιὰ νίκη κιόλας τὸ ὅτι ἡ κ. Ἀγγελῆ ἐπιβιώνει — δὲν ξέρω τί νίκη, ποιά νίκη, μὴ μὲ ρωτᾶτε. Ἴσως τὸ ἴδιο της τὸ βιβλίον νὰ εἶναι ἡ φυγόκεντρος καί, ταυτόχρονα, ἡ κεντρομόλος πού τὴν κρατοῦν στὸ μεταίχμιο μιᾶς ἀνήκουστης προσδοκίας — χτυποκάρδι γιὰ τὸ ποιά δύναμις θὰ **σπάσει πρώτη**. Ἐτσι κι ἄλλωθς μοιάζει μείζονα ἄθλησιν τὸ ὅτι μπορεῖ κάθε πρωὶ νὰ καλημερίζει φαρμακωμένα ἕναν κόσμον, πού πιά δὲν βιώνει παρὰ **ἀποφράδες** ἡμέρες, **συμφορὲς ἐν δυνάμει**...

Ἄνχι ἄλλα. Πρόκειται γιὰ ἕνα βιβλίον πού θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ διάβαζαν ἰδιαίτερα οἱ γυναῖκες — μὰ ἐδῶ μᾶς τρῶνε τὰ ἄρλεκιν.

Σημειώνεται ἐμφαντικὰ: Δὲν γράφω κριτικὴ, τὸ βιβλίον δὲν μοῦ ἐστάλη ἀπ' τὴν συγγραφέα (διάβασα συμπτωματικὰ μερικὲς σελίδες τοῦ στα γραφεῖα τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ τὸ πῆρα), δὲν μ' ἐνδιαφέρει (δὲν τὴν ἐμπιστεύομαι) ἡ σύγχρονη ἐλληνικὴ λογοτεχνία: ἡ μὲν ἐπαγγελματικὴ, ἐπειδὴ δὲν βλέπω τί μπορεῖ νὰ εἰπεῖ ἕνας **κερδαλεόφρων** **ἐκατομμυριοθήρας** **συνταξιθῆρας**, ἡ δέ... ἀποστολικὴ (ἂν ὑπάρχει), ἐπειδὴ θέλει νὰ σώσει τὸν **κόσμον**. Ἡ ταπεινότης μου δὲν θέλω νὰ **σῶθῃ ὁ κόσμος**...

— Πῶς αὐτό;

— Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος **σῶζει τὸν κόσμον**, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ μόνον ἂν **σώσει ἑαυτὸν** — sic, δὲν ὑπάρχει λάθος, μὴ ἐλπίσετε.

Σ.Γ.Γ. Παναγιωτᾶτος

* Μὲ κύρος πιστώνει τὸ «Δαυλὸν» ὃ ἐν εὐθύνη περιοριστικὸς ἀριθμὸς τῶν ἑκατὸ ἀνθολογουμένων κατ' ἔτος ποιητῶν, ἀδιαφόρως τοῦ πολλαπλάσιου ἀριθμοῦ προσερχομένων: Ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία «Ἀνθολογία τῶν Ἑκατὸ» τὴν θέλει ὁ ἐκδότης καὶ τέτοιο (ἀνάλογο) πρᾶγμα δὲν ἔχει ξανακουσθεῖ στὸν, ἔτσι κι ἀλλιῶς ὄχι ἐξαιρετικὰ καθαρὸ, χῶρον τῆς ἀνθολόγησης παρ' ἡμῖν. Θέλω νὰ εἰπῶ ὅτι, καθὼς μὲ τὴν φροντίδα νὰ κρατήσῃ ἓνα ἀξιόλογο ποιοτικὸ ἐπίπεδο πρὸς ὄφελος τῶν ἀνθολογουμένων ὁ ἐκδότης ἀποδεικνύεται «κακὸς ἔμπορος» (σιγουρεύοντας ἐπὶ... μονίμου βάσεως ξεγυρισμένο ἐτήσιο «παθητικόν»...), γίνεται εὐκολὰ ἀντιληπτὸ πὼς στοὺς φαρμακωμένους αὐτοὺς καιροὺς τὸ κύρος κατάντησε σπανιότατον εἶδος. Ποῦ μόνον ἢ σπανιότατη, ἢ πικρότατη ἔκεινη «κακὴ ἐμπορία» (τοῦ Δ. Ἀντωνίου) φέρεי στὸ ταγάρι της... Ἀλλοῦ, ἄλλως, μὴ ψάχνετε...

ΣΤΕΛΙΟΣ ΡΑΜΦΟΣ, *Στάσιμα καὶ Ἔξοδος*

«Μελέτες καὶ ἄρθρα γιὰ τὸ γλωσσικὸ τὸ ἐκπαιδευτικὸ καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ, ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα ἡ παρούσα ἐθνικὴ μας κρίση φανερῶνει κατ' ἐξοχὴν τὸ δραματικὸ της μέγεθος» («Ἐκδόσεις τῶν Φίλων», 1988). Τὸ γλωσσικὸ καὶ ἐκπαιδευτικὸ εἶναι πράγματι τὰ ἐξέχοντα ζητήματα, στὰ ὁποῖα φανερῶνεται τὸ δραματικὸ μέγεθος τῆς ἐθνικῆς μας κρίσεως. Ὁ Σ. Ράμφος μὲ τὴν συνοπτικὴ παρουσία τοῦ ἀγῶνος του στὸ βιβλίον «Στάσιμα καὶ ἔξοδος» ἀποβλέπει νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔξοδο ἐξ αὐτῆς τῆς δραματικῆς κρίσεως. Ποιοὶ ὅμως ἐνδιαφέρονται (ἐξ ἐκείνων ποὺ εἶναι ταγμένοι) νὰ εἶναι οἱ φύλακες αὐτῆς τῆς κληρονομιάς, φύλακες αὐτοῦ τοῦ ἀνεπανάληπτου «ζυνοῦ λόγου», ὅπως αὐτὸς ποὺ προκύπτει ἐντὸς τῆς ἀρχαίας μας γλώσσας καὶ ἐντὸς τῆς κλασσικῆς μας παιδείας; Σήμερα μάλιστα ποὺ διανύουμε μιὰ περίοδο αἰχμῆς τοῦ ἐξουσιαστικοῦ πνεύματος σ' ὅλο τὸν πλανήτη, τί ἄλλο μπορεῖ νὰ σημαίνει αὐτὴ ἡ καταδίωξη τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας παρὰ τὴν καταδίωξη τοῦ μοναδικοῦ ἀντιπάλου στὸ χῶρο τῆς παρανοϊκότητος; Ὁ συγγραφεὺς μάχεται συνεχῶς νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς καμουφλισμένους ἐνοχοὺς τῆς ἐθνικῆς μας ἀφασίας, τοὺς ὑβριστὰς τοῦ πνεύματος τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς τάξεως. Γράφει: «Πολὺ διαφορετικὴ τροπὴ ἔχουν λάβει τὰ πράγματα σήμερα. Ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς στηρίζεται στὴ τεχνικὴ, ἐπειδὴ τὴν συνδέει μὲ τὴν πρόοδο. Ἀβάσιμον ὅπωςδὴποτε, διότι τὸ ὑπαρκτικὸ θεμέλιον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πνευματικόν, καὶ μόνον ἐὰν τοῦτο προάγεται μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος γιὰ πρόοδο. Ὡς γνήσιο τέκνον τῆς ἀνάγκης ἡ ὑλικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ποσοτικὴ ἀδιακρίτως ἐπιτεύγματος. Γι' αὐτὸ καὶ ἓνα ὅπλον μεγάλης καταστροφικῆς ἰσχύος θεωρεῖται «πρόοδος» συγκρινόμενον πρὸς ἓνα μικροτέρας. Ἐξ ἄλλου τὸ ποσὸν δὲν δημιουργεῖ νέον προϊόν, ἐφ' ὅσον ἡ μετάβασις σὲ ἕτερον γένος προϋποθέτει διαφορετικὴ πνευματικὴ σκοπιμότητα. Πάντως ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ πρόοδος στὴν ἐναλλαγὴ τῶν μορφῶν καὶ τὴν συναφὴ πρὸς αὐτὴν αὐξήσις τῶν ἀποδόσεων, ὑπάρχει ἀσφαλῶς γιὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς τὴν ἠθικὴν του προοπτικὴν. Ἴσως νὰ μοῦ παρατηρηθῇ, ὅτι ἡ ἠθικὴ δὲν προοδεύει, καθ' ὅσον τὰ ὑπέρτατα αἰτήματά της παραμένουν στὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ ἀμετακίνητα, δυσκολεύομαι ὥστόσο νὰ τὸ ἀποδεχθῶ, ὅχι ἐπειδὴ τὰ ἥθη διαφέρουν συμπτωματικὰ ἀπὸ τόπον σὲ τόπον καὶ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, ἀλλὰ γιατί ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀριθμητικὸ βηματισμὸ τῆς τεχνικῆς, ἡ ἠθικὴ κινεῖται πρὸς τὰ μέσα. Ἄν ἡ μορφὴ καὶ ἡ ποσότης μεταβάλλονται ἐξωτερικὰ, ὁ ἀνθρώπος τελειώνει στὸ ἥθος: “Ἦθος ἀνθρώπου δαίμων”...»

«Τὸ ἀδιέξοδον τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ ἐκδηλώνεται στὸν χῶρον τῆς παιδείας... Τὴν γεικευμένην τούτῃ κρίσιν ὑφίσταται τὸ σχολεῖον μας, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ἐνῶ στὴ περίπτωσιν τῶν κρατῶν τῆς Δύσεως τὸ φαινόμενο ὀφείλεται σὲ πνευματικὴ ἐξάντλησις, ἐδῶ ἀποτελεῖ σύμπτωμα ἱστορικοῦ βιασμοῦ».

Διαβάζοντας τὰ «Στάσιμα καὶ Ἔξοδος» ἀντλεῖ κανεὶς ἐρεθίσματα γιὰ σκέψεις, ἐρμηνείας, προτάσεις.

Η.Α. Τσατσόμοιρος

«ΠΛΑΤΩΝ» — 1987 (Δελτίον τῆς Ἑταιρείας Ἑλλ. Φιλολόγων)

Κατ' ἀρχὴν θέλουμε νὰ συγχαροῦμε τὴν Ἑταιρεία Ἑλλήνων Φιλολόγων ποὺ ἐν ἔτει 1987, ἂν καὶ πλείστοι ὅσοι φιλόλογοι ἔχουν ἐνδώσει στὸ μονοτονικό, αὐτὴ ἐκδίδει τὸ περιοδικό της πολυτονικά (καὶ ὄχι μόνον τὰ ἀρχαῖα χωρία). Ἐπίσης, γιατί παρατηροῦμε ὅτι ὁ «Πλάτων» εἶναι φιλονεικτικό ἐντυπο, ὅπως βλέπουμε ἀπὸ συνεργασίες σὰν κι αὐτὴ τοῦ ἄξιου νεώτερου φιλόλογου Γεράσιμου Γ. Ζώρα. Ὡσαύτως ξεχωρίζουν γιὰ τὴν disciplina τοὺς ἀρκετὲς μελέτες δόκιμων πανεπιστημιακῶν, ὅπως αὐτὴ τοῦ λογοτέχνη καὶ λατινιστῆ Γεώργιου Α. Τουρλίδη γιὰ τὸ λυρικό ἔργο τοῦ Ὁράτιου (στὴν γαλλικὴ) καθὼς καὶ τὰ «Ἀνάλεκτα» τοῦ καθηγητῆ Α. Ν. Ζούμπου (στὴν ἑλληνικὴ καὶ γερμανικὴ). Ὡς μᾶς ἐπιτραπεί ὁμως ἡ προπέτεια νὰ ἐκφέρουμε τὴν ἀκόλουθη κρίση: Στὴ σημερινὴ ἐποχὴ, ὅπερ ποτε καὶ νῦν, πρέπει οἱ λόγιοι καὶ εἰδικότερα οἱ πνευματικοὶ μας ταγοὶ νὰ ἔχουν περισσότερο αἷμα καὶ λιγότερο φλέγμα. Ἀντὶ νὰ ἔχουν σφυγμώδη σύγχρονο προβληματισμὸ στὸν διανοητικό τους ὄργο καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ σαράκι τοῦ ἀφελληνισμοῦ εἰσχωρεῖ βαθιὰ ἴσαμε τὸ μεδοῦλι τῶν κοκκάλων τῆς φυλῆς, πολλοὶ ποῦροι φιλόλογοι πελαγοδρομοῦν τῆδε κάκεισε μὲ ἀκαδημαϊσμό, ἐπιστημονισμό καὶ ἐγκυκλοπαιδισμό, καὶ γι' αὐτοὺς περὶ διαγραμμάτων ὁ λόγος· ἀντὶ μὲ ἐπάλληλους κύκλους νὰ προσεγγίζουν τὸν πυρῆνα μεθοδικά. Σίγουρα μποροῦμε νὰ δοῦμε τὴν Ἀρχαία Γραμματεία ὄχι μόνον σχολαστικά μὲ σχοινοτενὴ μελετήματα, ἀλλὰ «δημιουργικά» καὶ μὲ πρωτότυπες καὶ «μάχιμες» σκέψεις, γόνιμες γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Μὲ ὅλο τὸ σεβασμὸ πρὸς πανεπιστημιακοὺς νομίζουμε πὼς τοῦτος ὁ στεῖρος λογιστικισμὸς καὶ φιλολογικὸς ἐπαγγελματισμὸς ἐκ τοῦ περισσοῦ καὶ «ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν», σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ὁ πολιτισμὸς καταρρέει καὶ ἡ βαρβαρότητα ἐπεκτείνεται ἀλματωδῶς.

Ὁθων Μ. Δέφνερ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ

ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Δ.Π. ΠΑΠΑΔΙΤΣΑ: ἓνας χρόνος ἀπὸ τὴν τελευτὴ του (τετράδιο-ἀφιέρωμα), ἑκδ. περιοδικοῦ «Εὐθύνη», Ἀθήνα 1988.

Τὸ περιοδικὸ «Εὐθύνη» συνέθεσε αὐτὸν τὸν διαρθρωμένο τόμο γιὰ νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ ποιητοῦ καὶ πνευματικοῦ ἀνθρώπου Δημήτρη Π. Παπαδίτσα. Στὸ ἀφιέρωμα συνεργάζονται, ἐκτὸς τοῦ κ. Τσιροπούλου, οἱ Ἀπόστολος Σαχίνης καὶ Δημήτριος Κόρσος, ὁ Νίκος Ἀ. Μακρῆς (μὲ τὸ ἄρθρο του «Ἡ αἴσθησις τῆς διάνοις καὶ ὁ φαόμορφος λόγος στὴν ποίηση τοῦ Δ.Π. Παπαδίτσα») καὶ οἱ κ.κ. Σπύρος Ἀ. Κανίνιας, Βαγγέλης Ἀθανασόπουλος, Γιάννης Βαρβέρης, Γιώργος Βέης, Ἀναστάσης Βιστωνίτης, Ἀλέξης Ζήρας, Α. Καλιακάτσος, Στέλιος Καραγιάννης, Τάσος Κόρφης, Β. Κωνσταντῖνος, Ἑλένη Λαδιᾶ, Μανώλης Μαρκάκης, Κώστας Π. Μιχαηλίδης, Νίκος Ὁρφανίδης, Θανάσης Παπαθανασό-

πουλος, Δημήτρης Πλάκας, Μανόλης Πρατικάκης, Χρύσα Σπυροπούλου, Θανάσης Τζούλης, καὶ Πέτρος Χρονᾶς. Μία ἐπιμελημένη ἑκδοσις γιὰ μελετητές.

Ν.Χ.Χ.

ΝΙΚΟΣ ΑΝΩΓΗΣ, Ὁχυρὸ Ἰστίμπεϊ (μελέτημα), Ἀθήνα 1988.

Μὲ ἀφορμὴ «μῆας μέρας προσκύνημα» στὸ ἱστορικό ὄχυρό καὶ μὲ βάση τίς ἀναμνήσεις συμπροσκυνητοῦ του, ποὺ πολέμησε στὸ ὄχυρό, ὁ γνωστὸς λογοτέχνης Ν.Α. περιγράφει μὲ ἐθνικό παλμό, ποὺ δυστυχῶς ὅλο καὶ σπανιώτερα συναντᾶμε στὴν «προοδευτικὴ» ἐποχὴ μας, τὸ χρονικό τῆς θυσίας στὸ ὄχυρό Ἰστίμπεϊ τῆς γραμμῆς Μεταξᾶ καὶ τὸν ἥρωισμό τῶν ὑπερασπιστῶν του. Τὸ ἔργο προλογίζει ὁ πολεμιστὴς τοῦ ὄχυροῦ συνταγματάρχης ἐ.ἀ. Ὁμηρος Παπαδόπουλος καὶ κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ τρία μέρη του τελειώνει μὲ ποίημα τοῦ συγγραφέα. Ἀξίζουν τὰ θερμότερα συγχαρητήρια στὸν ἐκλεκτὸ λογοτέχνη.

Ε.Ε.Μ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΨΑΡΡΟΥ-ΛΙΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, *Λές καινούργια να χτίζουμε σύνορα: (ποιήματα), πρόλογος Άγγελου Φουριώτη. «Πιτσιλός». Αθήνα 1988.*

Με πρόλογο του κριτικού κ. Άγγελου Φουριώτη κυκλοφόρησε ή νέα ποιητική συλλογή της κ. Μ.Ψ.-Λ. Η κ. Μ.Ψ.-Λ. ώραίζει τις εμπειρίες της άπ' τη ζωή, χωρίς όμως να χάνει την επαφή της με την πραγματικότητα και την αντικειμενικότητα. Είναι κατ' έξοχην έρωτική και ιδεαλιστική ποιήτρια. Κυρίαρχη και στον παραδοσιακό και στον έλεύθερο στίχο, θα μπορούσε όμως να ρίξει πλέον μεγαλύτερο βάρος στον δεύτερο χάριν της σύγχρονης όπτικής και λεκτικής εμφάνισης. Μολοντούτο ποίηση σάν κι αυτή άποτελεί αίμα επιπέδου, πού τόσο χρειάζεται για να συνεχίσει ή λογοτεχνία μας. Έγποδείγματος χάριν τό μικρό τουτό άπόσπασμα:
«Στό τρελό πανηγύρι της έξαρσης,
καθώς στρέφεις τό βλέμμα
στού άπείρου τό δρόμο,
πόσο μόνος μου μοιάζεις!»

Ο.Μ.Δ

ΣΟΝΙΑ ΠΥΛΟΡΩΦ-ΣΩΤΗΡΟΥΔΗ, *Ποιήματα του '86, Θεσσαλονίκη 1987.*
«Μιά Άνάσταση τόν χρόνο
τί νά σου κάνει
μέ τόσους πού σταυρώνουμε
θεούς».

Έωραίος ό στίχος της Σ.Π.-Σ. Συνύπαρξη λυρισμού με φιλοσοφικές σκέψεις. Άψογη ή εμφάνιση του βιβλίου και άπόλαυση (πού μās στέρησε ή «προοδευτικότητα») ή πολυτονική γραφή του. Ό άναγνώστης σταματά σέ πολλά άπό τά 40 ποιήματα της συλλογής, άπολαμβάνει τόν καλαίσθητο στίχο και θαυμάζει την έπιτυχημένη συμπύκνωσή του.

Ε.Ε.Μ.

ΛΕΣΠΟΙΝΑ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΟΥ, *Συμπαντικά (ποιήματα), Έκδόσεις «Δωδώνη», Αθήνα — Γώννινα 1987.*

Ένας καταιονισμός άπό καλά σχετικά ποιήματα, πού δείχνουν ότι ή δημιουργός τους μπορεί νά φτάσει μακριά, άν τούς δώσει άρτια γλωσσική μορφή και άποσκορακίσει τούς κοινούς τόπους. Γιατί φαίνεται ότι ή ποιήτριά τους έχει λυρική ιδιοσυγκρασία, δέν είναι άμοιρη θεωρίας και κλασσικής παιδείας και δέν τραγουδάει μόνο για λουλούδια κι άστέρια όπως πολλές γυναίκες στιχουργοί.

Ο.Μ.Δ.

ΠΟΤΗΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ, *Πληγωμένη άπό αίτηξ (θέατρο), Πειραιάς 1987.*

Πάντοτε καλογραμμένα τά βιβλία του Π.Κ. είτε αυτά είναι ποίηση είτε πεζογραφία ή θεατρικά. Ένδιαφέρον και σίγχρονο τό θέμα του νέου του θεατρικού έργου και άρτιος ό διάλογος με ψυχολογικές και φιλοσοφικές προεκτάσεις. Εύχόμεθα στον έκλεκτό λογοτέχνη σύντομα νά δοίμε τά θεατρικά του έργα άπό σκηνής.

Ε.Ε.Μ.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΒΟΣ, *Έ Η άκοίμητη φωτιά (θεατρικό), «Μαυρίδης», Αθήνα 1988.*

Ό άξιέπαινος λογοτέχνης κ. Β.Κ. άσχολείται εδώ με μι άποχή της ιστορίας μας (τό '21): Χωρίς ώραιοποίηση ή παραποίηση παρουσιάζει την έποχή όσο γίνεται πιό αντικειμενικά. Πρωτοτυπεί ό συγγραφέας ως πρός τη μορφή, γιατί έχει σχηματικά έπινοημένα πρόσωπα. Ό διάλογος όμως — πολλές φορές διδακτικός — είναι λαγρός, με σωστή έπιλογή μεταφοράς ή παρομοίωσης: «Τούτη ή λευτεριά θέλει στερέωση, λέω. Είναι σάν τό νιογέννητο πού δέν μπορεί νά σταθεί στά πόδια του. Έχει ένα σωρό όχτρούς, πού τη λοξοτηράνε». Εύχόμεθα τό χρήσιμο τουτό έργο σύντομα νά άνεβαστεί και άπό σκηνής.

Ο.Μ.Δ.

ΜΑΙΡΗ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΑΡΑΜΗΤΣΟΥ, *Άν ήταν άλλιώς (διηγήματα), Αθήνα 1987.*

Καλογραμμένα και τά 13 διηγήματα του βιβλίου. Η συγγραφέας έχει τό χάρισμα νά συλαμβάνει στοιχεία της καθημερινής ζωής και πλάθοντάς τα, άλλοτε με λεπτό χιοῦμορ και σατυρικό ύφος και άλλοτε με μι εύγενικά ύποβόσκουσα πικρία και ειρωνία, νά συγκινεί τόν άναγνώστη. Τέσσερα άπό τά διηγήματα του βιβλίου έχουν διακριθεί σέ διαγωνισμούς: και πραγματικά τό άξίζουν, χωρίς αίτό νά σημαίνει ότι και τά υπόλοιπα έννέα ύστερούν σέ αίσθημα, ύφος, πρωτοτυπία και γράψιμο. Όμολογουμένως ή Μ.Λ —Κ. είναι αξιόλογη πεζογράφος.

Ε.Ε.Μ.

ΓΙΑΝΝΗΣ—ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΛΑΧΟΣ, *Τό Θαλασσινό Κοιμητήριο (ποιητική μετάφραση του Πώλ Βαλερύ), Αθήνα 1987.*

Τό ποίημα του Πώλ Βαλερύ «Θαλασσινό

κοιμητήριο» εκφράζει τὸν ἀξιόλογο αὐτὸ Γάλλο ποιητὴ. Ἐκφράζει μιὰ ἐποχὴ μὲ τις ἰδιαιτερότητες καὶ τοὺς προβληματισμοὺς τῆς, τὴν πνευματικὴ κουλτούρα τῶν Γάλλων τῆς συγκεκριμένης στιγμῆς τοῦ ποιητῆ καὶ τῆς χρονικῆς περιόδου δημιουργίας τοῦ ἔργου. Ὁ μεταφραστὴς κ. Γιάννης-Ἀνδρέας Βλάχος μὲ αὐτοπεποίθηση καταπιάνεται μὲ τὸ περίφημο αὐτὸ ἔργο καὶ κατορθώνει νὰ ξεπερνᾷ τὰ προβλήματα. Ἔτσι δίνει μιὰ μετάφραση καὶ μιὰ ποιητικὴ ἀνασύνθεση στὴ γλῶσσα μας τοῦ ποιήματος, χωρὶς νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τοὺς στόχους καὶ τὰ μηνύματα τοῦ Γάλλου ποιητῆ. Ἰδιαίτερα ἡ ποιητικὴ γλῶσσα ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ μεταφραστὴς δένει θαυμάσια μὲ τὸ πνευματικὸ στοιχείο καὶ τὸ συναίσθημα ποὺ ἀγκαλιάζει τὸ ἔργο σὲ μιὰ ἁρμονία.

N.A.

ΤΑΚΗΣ ΝΑΤΣΟΥΛΗΣ, *Τὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ ἡ μάνα στὴ δημοτικὴ ποίηση (δοκίμιο)*. Ἀθήνα 1987.

Τὸ δοκίμιο αὐτὸ τοῦ Τ.Ν. (νομικοῦ, ἡθοιοῦ, καθηγητῆ δραματικῶν σχολῶν, κριτικοῦ καὶ λογοτέχνη) ἀσχολεῖται —ιδίως στὸ δεῦτερο μέρος του— μὲ ἓνα ἀριστουργηματικὸ θέμα σὲ νεοελληνικὸ πλαίσιο: Πόσα ριγίσματα ποιητικὰ δὲν ἔχουν γραφεῖ γιὰ τὴν μάνα, τὴν εὐθεῖα αὐτὴ ριγωμάτιά στὴν πλάκα τῆς καρδιάς! Μετὰ ἀπὸ ἓνα σύντομο γλωσσολογικὸ καὶ φιλολογικὸ εἰσαγωγικὸ ὁ κ. Τ.Ν. μᾶς ἀναλύει μὲ πολὺ πρωτότυπο τρόπο ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς μητρικῆς ἀγάπης, ὅπως τὶς παρουσιάζει ἡ δημοτικὴ ποίηση. Παραθέτοντας ἐπίσης ἐκτενῆ ἀποσπάσματα ποὺ εἰκονογραφοῦν τὶς θέσεις του. Τὸ κείμενο τοῦ πρώτου μέρους (ἡσσονος σὲ σχέση μὲ τὸ δεύτερο) ἀποτελεῖ σύνοψη καὶ περίληψη (σὲ προσωπικὸ στυλ, βέβαια) τῆς θεωρίας περὶ τῶν δημῶδων ἀσμάτων.

O.M.A.

ΝΙΚΟΣ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΣ, *Κραυγὲς γιὰ Εἰρήνη (ποιήματα)*, Ἐκδόσεις Ἰωνία.

Ὁ Κουϊντιλιανὸς ἔλεγε κάπου ὅτι τὰ ἰδανικὰ ρούχα δὲν πρέπει οὔτε νὰ σὲ στραγγαλίζουν οὔτε νὰ ἐπιπλέουν. Ἄν θεωρήσουμε τὴν γλῶσσα σὰν ἔνδυμα τῶν ἰδεῶν, οἱ λέξεις τῆς ποιητικῆς συλλογῆς αὐτῆς τοῦ κ. Ν.Μ. κάνουν καὶ τὰ δύο. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς ἀλλοπρόσαλλης φύσης τοῦ ἀνθρώπου, τώρα ποὺ ἀφηνίασαν οἱ ἐξοπλισμοί, νὰ ὀργιάσει καὶ ἡ «εἰρηνολογία». Ὑποκρισία; Ἀντίδραση; Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι δὲν εἶναι εὐνοοῦμενη, ὅτι πολλοὶ παρανομοῦν. Ὁ ποιητὴς Ν.Μ. στὸν κολοφῶνα τοῦ φτάνει ὁμῶς καὶ σὲ γνήσιες λυρικὲς ἐκφράσεις: «Μίλα μου / ὅταν ἡ γῆ τρέμει / καὶ ξεθάβει δάκρυα ψυχῆς / σὰν ἡφαίστειο ποὺ ξέρασε / τὰ σπλάχνα του / ἀντίκρυ ἀπ' τὸν Ἥλιο». Ἡ ἔκδοση ὑπερπολυτελεῖς, τετράχρωμη αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ καλὰ στοιχεῖα τοῦ βιβλίου. Σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ τυπογραφία ἔχει κάνει τόσες προόδους εἶναι ἀπαράδεκτες οἱ κακοτυπωμένες λινοτυπίες ἄλλων ἀξιόλογων ποιητῶν, μιὰ ὕβρη γιὰ τὸ βιβλίο.

O.M.A.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ, *Στὸ χωριὸ καὶ στὴν πόλη (ποιήματα)*, Ἐκδόσεις Διαγωνίου, Θεσσαλονίκη 1986.

Ὦντας ἀπὸ τὶς πρώτες τοῦ συλλογῆς (σὲ ἐπανεκδόση), τοῦτα τὰ ποιήματα τοῦ Ν.Β. ἔχουν τὸ χαρακτῆρα συμπαθητικῶν πρωτολειῶν. Τρυφερὲς παιδικὲς κι ἐφηβικὲς ἀναμνήσεις, ἡ μεταφορὰ ἐνὸς ἐπαρχιώτη στὴν πόλη γιὰ σπουδές, γάμο καὶ δουλειά, μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθά της. Ξεχωρίσαμε τὸ ἐφιαλτικὸ «Κόκκινο κι ἀγριωπὸ τὸ μάτι» καὶ τὸ σὰν παρμένο ἀπὸ τὴν Παλατινὴ Ἀνθολογία ἐπιγραμματικὸ «Ἡ καρδιά μου»: «Σὰν τὴν ἔρημο εἶναι ἡ καρδιά μου / δὲν χορταίνει ἡ ἔρημος βροχὴ / οὔτε ἡ καρδιά μου ἀγάπη».

O.M.A.

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Ζ' ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

(Τεύχη 73 — 84, Ίανουάριος - Δεκέμβριος 1988)

ΑΙΚΕΝ, CONRAD: <i>Και στους Κρεμαστούς Κήπους</i> (ποίημα)	4517
ΑΡΓΥΡΙΟΥ, ΙΩΣΗΦ: <i>Τὸ φίδι</i> (ποίημα)	4460
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΝΙΤΣΑ: <i>Οἱ Φοίνικες ἦσαν ἄπλοῖ ἔμποροι</i> (μετάφραση)	4392
— <i>Ἡ ἔμφρων κοινωνία τῶν μελισσῶν</i> (μετάφραση)	4117
— <i>Ἀναζητούμενες</i> (ἰνδοευρωπαϊκὲς) <i>κοιτίδες</i> (μετάφραση)	4533
ΒΕΚΡΑΚΟΥ—ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΣΟΦΙΑ: <i>Φυγή</i> (ποίημα)	4203
BUNNEY, SARAH: <i>Πρωτοελληνική ἡ μητέρα - γλῶσσα πλείστων γλωσσῶν</i> (βιβλιοκρ.)	4300
ΓΑΖΗΣ, ΗΛΙΑΣ Π.: <i>Ἡ ἀποβλακωτική Ἑκπαίδευση</i> (ἐπιστολή)	4113
— <i>Ποιήματα καὶ γρίφοι</i> (ἐπιστολή)	4314
— <i>Περὶ τῆς Ἀνθολογίας τοῦ «Δαυλοῦ»</i> (ἐπιστολή)	4598
— <i>Ἐσχατος ἐκπεσμός ἢ ὑποτέλεια;</i> (ἐπιστολή)	4661
— <i>Τὸ ἐνδόσιο τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴ σωστὴ ποίηση</i> (ἐπιστολή)	4798
ΓΑΤΣΙΑΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ: <i>Ὁ JHFH τῶν Ἑβραίων εἶναι ὁ Ζεὺς τῶν Ἑλλήνων</i>	4579
— <i>Συγκριτικὴ θεολογικὴ προσέγγιση μεταξὺ Γιαχωβᾶ καὶ Διὸς</i>	4625
— <i>Ἑτυμολογικὴ - φιλοσοφικὴ προσέγγιση στὴ λέξη «δαυλός»</i>	4762
ΓΕΡΟΛΥΜΑΤΟΥ, ΕΥΓΕΝΙΑ: <i>Ad finem</i> (ποίημα)	4193
ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: <i>Ἀτλας καὶ Ἀτλάντιοι</i>	4168
— <i>Ἡ ἀλληγορία τῆς ἡ τῶν Ἀργοναυτικῶν Ἑκστρατειῶν</i>	4323
— <i>Διάχυτα σ' ὅλη τὴ Γῆ τὰ πανάρχαια ἔχνη τῶν Ἑλλήνων</i>	4374
— <i>Ἡ Κρήτη πανάρχαιο ὄρμητήριο ἐξερευνήσεων</i>	4713
— <i>Οἱ Ἕλληνες γενάρχες Σκυθῶν, Ἀρμενίων, Γαλατῶν κλπ.</i>	4443
ΓΕΩΡΓΟΥΝΖΟΣ, ΠΑΝ. Κ.: <i>Ἡ χαύνωσις τῶν ἐπιστημόνων</i> (ἐπιστολή)	4794
CHRISTENSON, RON: <i>Τι εἶναι πολιτικὴ δίκη</i>	4081
ΓΙΑΝΝΙΚΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΣ: <i>Ἐκ τῆς τέφρας</i> (ποίημα)	4793
ΓΚΙΛΛΑΣ, ΠΙΝΔΑΡΟΣ: <i>Ἡ ἀποκρυπτογράφηση τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ</i> (ἐπιστολή)	4596
ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ, ΖΑΝΟΣ: <i>Τι μᾶς λείπει</i>	4127
ΔΑΝΙΚΑΣ, ΜΙΧΑΗΛ: <i>Ἡ «μάχη τῆς Ἀγγλίας» γιὰ τὴν κλασσικὴ παιδεία</i>	4181
— <i>Τρεῖς κορυφαῖοι Βρεταννοὶ καθηγητὲς μιλοῦν γιὰ τὴν ἀξία τῶν ἐλληνικῶν</i> <i>σπουδῶν</i>	4256
— <i>Ἑλληνικὸς πολιτισμός, διεθνισμός καὶ κοσμοπολιτισμός</i>	4415
— <i>Ὁ τρομακτικὸς κίνδυνος τῆς ἀγλωσσίας - ἀλογίας</i> (ἐπιστολή)	4596
— <i>Ποιοὶ καταστρέφουν τὴ γλῶσσα;</i> (ἐπιστολή)	4721
— <i>Γιὰ κάποιες ἐκφράσεις στὸ «Δαυλό»</i> (ἐπιστολή)	
ΔΕΦΝΕΡ, ΟΘΩΝ Μ.: <i>Βιολέττες καὶ κρύσταλλα</i> (ποίημα)	4078
— <i>Και στους Κρεμαστούς Κήπους</i> (μετάφραση)	4517
ΔΕΠΟΣ, Γ.: <i>Τὰ πνευματικὰ σωματεῖα καὶ τὸ Πνεῦμα</i> (ἐπιστολή)	4318
ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: <i>Ἐπιστήμη καὶ ἀλήθεια</i> (ἐπιστολή)	4104
ΔΙΚΑΙΟΣ, ΔΕΙΝΙΑΣ: <i>Ἐκλεκτὰ στραπάτσα</i>	4086
— <i>Τῆς Μαργαρίτας Γιουρσενάρ</i> (ποίημα)	4196
— <i>Δεινίας ἐκρηγνόμενος (I)</i>	4317
— <i>Δεινίας ἐκρηγνόμενος (II)</i>	4385

— Δεινίας ἐκρηγνύμενος (III)	4449
— Δεινίας ἐκρηγνύμενος (IV: Ἡ Ἑλλάδα τῆς ἡρώϊνης)	4481
— Τὸ... «Ἄλεφ τοῦ Κένταυρου» καὶ τὸ νεοελληνικὸ παιδαγωγικὸν ἦθος ...	4547
— «24η Ὀλυμπιάδα»	4654
— Μείζων λόγος («ἀπηλογιὰ» στὴ «Σύγχρονη Σκέψη»)	4693
— Δεινίας ἐκρηγνύμενος (V)	4799
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ, ΜΙΜΗΣ: Ἐμπρός (ποίημα)	4331
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Σῶμα (ποίημα)	4197
ΕΡΙΝΥΣ: Πυραμὶς καὶ Erasmus	4115
— Ἡ πυραμίδα τῶν Ἀναξίων	4171
— Τὰ ἀπόβλητα καὶ οἱ ἀπόβλητοι	4261
— ΣΕΡΑΠΙΟΣ: Ἕνα γλωσσολογικὸ παιχνίδι	4311
— Ἀνένταχτοι καὶ Οὐτοπία	4390
— Θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ὁ κ. Μ. Ἀνδρόνικος;	4431
— Ὁνειρο θερινῆς νυκτὸς	4511
— Οὐτοπίας συνέχεια	4589
— Γλῶσσα - Πυρκαϊῆς δασῶν - Ναρκωτικά	4633
— I. Ἐκπύρωση II — Ἀς ξενασκεφθοῦμε σὰν τοὺς παπποῦδες μας	4711
— Σάπιοι μέχρι τελευταίας... δπῆς	4771
ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ, ΣΠΥΡΟΣ: Πέντε κατάλληλες θέσεις γιὰ μιὰ νέα πρωτεύουσα	4164
— «Κουλτουραλισμός» καὶ γλῶσσα (ἐπιστολή)	4722
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, ΑΓΓΕΛΙΚΗ: Μετάσταση (ποίημα)	4197
ΖΕΥΓΩΛΗ - ΓΛΕΖΟΥ, ΔΙΑΛΕΧΤΗ: Φθορά (ποίημα)	4442
ΖΟΥΜΠΟΣ ΑΝ. Ν.: Ὁ Δημοσθένης σχολιάζει... τὴν ἐπικαιρότητα	4435
— Ἡ ἀδιαφορία τοῦ ἀπολύτου	4670
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΙΜΩΝ Γ. Δρ.: Ἀπόψεις γιὰ τὸ Ἀλφάβητο (ἐπιστολή)	4109
— Οἱ τρεῖς Ὀρφεῖς καὶ ἡ παναρχαιότης τῆς Ἑλλάδος (ἐπιστολή)	4265
— Οἱ περὶ γλώσσας ἀπόψεις τῶν Ὀρφικῶν (ἐπιστολή)	4458
ΗΣΑΪΑΣ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ: Οἱ ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ (ἐπιστολή)	4663
ΘΕΟΛΟΓΙΔΟΥ—ΒΕΛΙΣΣΑΡΗ, ΕΛ.: Περὶ τὸ κύριο ἄρθρο τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴ γλῶσσα (ἐπιστολή)	4595
ΘΕΩΝΑ - ΓΡΑΤΣΙΑ, ΜΑΡΙΑ: Θαλασσόπετρα γῆ μου (ποίημα)	4198
— Ἀστρική ἔλξη (ποίημα)	4310
— Δήλωση (ποίημα)	4433
— Ἐσύ, ποὺ ἀναπνέεις χασίσι (ποίημα)	4488
ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ, ΕΜΜ. Γ.: Τρεῖς ἀπορίες γιὰ τὸν κ. Μ. Ἀνδρόνικο (ἐπιστολή)	4428
— Οἱ γνήσιοι Ὀλυμπικοὶ Ἀγῶνες	4578
ΚΑΡΑΜΒΑΛΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Τὰ κύματα στὴν ποίηση τοῦ Ὀδυσσεῆ Ἐλύτη ...	4333
— Τὸ ὑδάτινο στοιχεῖο στὴν ποίηση τοῦ Π. Κανελλόπουλου	4519
ΚΑΡΑΜΗΝΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Ἑλληνικὴ Μουσικὴ (ἐπιστολή)	4501
ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Ἐκεῖνο τὸ ζήτημα (ποίημα)	4700
ΚΕΧΑΓΙΑΣ - ΝΑΙΘΩΝΑΣ, Ν.: Θολές δουλειές (ποίημα)	4116
— Ἀλάστρα Ἀνδρονίκη (διήγημα)	4200
— Πνικτοὶ ψόφοι (ποίημα)	4331
— Ἑλπινίκη (ποίημα)	4497
— Περικλέους Ἀντεπιτάφιος (ποίημα)	4710
ΚΟΥΣΤΟΥΡΑΚΗΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Ὁ παράξενος (ποίημα)	4197
ΚΡΑΝΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Εἰκόνα (ποίημα)	4198
— Γονυκλισία (ποίημα)	4665

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ.Δ.: «Ο ἄν ἡ ἄλογον πρᾶγμα τέχνην οὐ καλῶ»	4437
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, ΛΟΥΛΑ: Τέχνη καὶ Ζωή	4602
ΚΩΣΤΑΡΑΣ, ΓΡΗΓ. ΦΙΛ.: Θὰ ἐπιβιώσουμε ὡς Ἕθνος; (1)	4507
ΛΑΓΚΕ, ΕΡΣΗ: Ἡ μάχη τῶν Κάτι (διήγημα)	4267
— Κίμωνος (διήγημα)	4802
ΛΑΔΑΣ, ΝΙΚΟΣ Β.: Ὁ περιούσιος λαός μου (ποίημα).....	4114
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι.: Ποιὸς «ἐπίασε» τὸ μήνυμα;	4068
— Ἕθλημα ἀριστείας - ὄχι ἀριστο-κρατίας	4132
— Δήλωση καὶ ἔκκληση	4212
— Ἄχ, Ἑλλάδα, Ἑλλάδα	4276
— Ἡ παρὰ φύσιν σύζευξη Ἐπιστήμης - Ἐξουσίας καὶ τὸ τερατογέννημα τῶν «Ἰνδοευρωπαίων»	4340
— Ποιοὶ εἴμαστε «ἐμεῖς» ἐπὶ τέλους; Ποιοὶ εἶναι «αὐτοὶ» ἐπιτέλους;	4404
— Λίγα γιὰ τοὺς «ἀρμόδιους» ταγούς μας	4468
— Ὁ λόγος ὑπάρξεως τοῦ «Δαυλῶν»	4532
— Ἡ πρώτη φάση τῆς ἐρευνας γιὰ τὴ γλῶσσα	4676
— Κυάμων ἀπέχεσθε	4740
— Ὁδὸς ἄνω κάτω μίη καὶ ὦντῃ	4741
— Δημόσια λειτουργήματα καὶ ἐπαγγελματισμός	4755
ΛΕΒΙΛΗΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ: Μέθη ωραιότητας (ποίημα).....	4490
LEVIEN, R.A. (καὶ SEELEY, T.H.G.): Ἡ ἔμφρων κοινωνία τῶν μελισσῶν	4117
ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Γ.: Τὸ μυστικὸ (ποίημα)	4731
ΜΕΤΕΩΡΟΣ: Ὁ ἔρασι-τέχνης καὶ ὁ ἐπαγγελματίας	4079
— Ἐμπρός, τολμήστε, κ.κ. Φοινικιστὲς	4155
— Μέγα τὸ τοῦ Φθόνου Κράτος	4245
— Ὅταν ὁ Γίγας ἀρχίζῃ νὰ ξυπνᾷ	4301
— Ὁ τρομακτικὸς ἐφιάλτης τῆς ἀγλωσσίας-ἀλογίας	4382
— Τί προτιμᾶτε; Τὴν «αὐθεντία» ἢ τὴν ἀλήθεια;	4421
— Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, ἀλλὰ δὲν φάνηκε	4479
— Πρωτοελληνικὸ, κλασσικὸ, σύγχρονο	4557
— Τί κόλλυβα, τί κουφέττα!	4623
— Ἔως θανάτου μαζικὸς παραλογισμός	4671
— Ἡ Ἐξουσία φρουρεῖ τοὺς... φρουρούς της!	4753
ΜΑΝΟΥΣΟΥ, ΜΑΡΙ: Τὸ μοναστήρι (διήγημα).....	4461
ΜΑΚΡΗΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Ἀκόμη σὰν βρισκόμαστε μαζί... (ποίημα).....	4198
ΜΑΡΚΑΤΟΣ, Κ.Μ.: Τὸ ἀλφάβητο καὶ ἡ γραφὴ εἶναι ἑλληνικά (ἐπιστολή)	4591
ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ, ΛΕΥΤΕΡΗΣ: Ὁργουελλικὸ (ποίημα)	4243
— Αἰσιόδοξες προοπτικὲς (ποίημα).....	4422
— Συνάντηση διαστάσεων (διήγημα)	4523
ΜΑΥΡΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ἡ ἑλληνικὴ ἐπιχείρηση τοῦ 2000.....	4705
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δρ.: Ὁμοφυλοφιλία καὶ ὁμοφυλόφιλοι (ἐπιστολή)	4189
ΜΟΣΧΟΛΙΟΣ, ΝΙΚΟΣ Μ.: Περιμένουν (ποίημα)	4398
ΜΠΑΛΟΥΡΔΟΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Τριάντα χρόνια μετὰ. - Νίκος Καζαντζάκης.....	4732
ΜΠΕΝΗΨΑΛΤΗΣ, ΝΙΚΟΣ: Τὸ ἔγκλημα κατὰ τῆς γλώσσας (ἐπιστολή).....	4190
ΜΠΙΛΛΗΡΗ, ΝΙΚΗ: Περί τοῦ κύριου ἄρθρου τοῦ «Δαυλῶν» γιὰ τὴ γλῶσσα (ἐπιστολή)	4594
ΜΠΟΓΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜ.: Ὁ δαυλός, ὁ σκόλωψ, οἱ ἀκανθόχοιροι καὶ οἱ «αὐθεντίες»	4612
ΜΠΟΥΖΑΝΗΣ, ΦΩΤΗΣ Σ.: Οἱ κωδικὲς σημασίες τῶν γραμμάτων (ἐπιστολή)	4181

— Τὸ ἄλογο (διήγημα)	4727
— Προφορικὸς καὶ γραπτὸς λόγος (ἐπιστολή)	4794
ΜΠΟΥΡΑΤΙΝΟΣ, ΑΙΜΙΛΙΟΣ: Ἡ ἀδικία τῆς ισότητος	4251
ΜΩΡΑΛΙΔΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: «Ἰνδοευρωπαϊκή» ἢ Πρωτοελληνική; (I)	4347
«Ἰνδοευρωπαϊκή» ἢ Πρωτοελληνική; (II)	4635
ΝΕΖΕΡΙΤΗ, ΕΛΛΗ: Οἱ φάλαινες (ποίημα)	4332
ΝΙΚΟΡΕΤΖΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Μακρινὴ Πρωτοχρονιά (διήγημα)	4123
Ἡ γεροντοκρατία τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς	4303
ΝΟΝΙΚΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ: Ποιότητα καὶ Παιδεία	4102
— Πολιτικὴ-οἰκονομικὴ κριτικὴ τῆς «περεστρόικας»	4157
— «Χαιρετίσματα στὴν Ἐξ-ουσία»	4163
— Ἡ ἐφηρμοσμένη ἐπιστήμη θὰ «ἐξαγνίσει» τὴν Ἐξουσία;	4247
— Τὸ καταπότιον τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	4259
— Τὰ πνευματικὰ σωματεῖα καὶ τὸ Πνεῦμα (ἐπιστολή)	4265
— Περὶ ισότητος τῶν φύλων	4462
— Ἀπεργία καὶ Ἀπαιδεΐα	4526
— Δημοκρατία, ποδόσφαιρο καὶ πληροφόρηση	4609
— Ἡ ἐξουσία γιὰ τὴν ἐξουσία	4670
ΝΤΟΚΑΣ, ΛΑΜΠΡΟΣ: Χαρακτῆρες τῶν Πραγματικότητων	4098
— Πολιτικὴ-οἰκονομικὴ κριτικὴ τῆς «περεστρόικας»	4157
— Ἡ ἐφηρμοσμένη ἐπιστήμη θὰ «ἐξαγνίσῃ» τὴν Ἐξ-ουσία;	4247
— Τί ζητεῖται ἀπὸ τὴ γνώση	4503
ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Δρ.: Περὶ τοῦ κ. Ἀντωνίου Τρίτση (ἐπιστολή) ..	4498
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ, ΣΠΥΡΟΣ Γ.Γ.: Περὶ τὴν Ἀνθολογία τοῦ «Δαυλοῦ» (I)	4091
— «Θερμοπυλῶν» συνέχεια (ἀπάντηση)	4105
— Συγκεκριμένες ἀσυναρτησίες φιλολόγων	4173
— Καὶ πάλι ἡ ὁμοφυλοφιλία ἢ ἀφροδισία ἄλλως; (ἐπιστολή)	4189
— Τὸ πτυελοδοχεῖον (ποίημα)	4263
— Περὶ τὸ μυστήριον τοῦ λόγου (ἐπιστολή)	4313
— Ἡ κάρτα ποὺ ἔπρεπε νὰ χτυπηθεῖ (διήγημα)	4394
— Περὶ τὴν Ἀνθολογία τοῦ «Δαυλοῦ» (II)	4455
— «Δημοτικὴ»: Πόττειον κακὸν (IV)	4491
— Μάθημα Ποίησης	4588
— Τὸ «θεῖον» στὴν νεοελληνικὴ λογοτεχνία (I)	4649
— Περὶ τὴν Ἀνθολογία τοῦ «Δαυλοῦ» (V) (ἐπιστολή)	4655
— Τὸ «θεῖον» στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία (II)	4782
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.Β.: Τῆς Ὀλυμπίας (ποίημα)	4587
— Μαντίνεια (ποίημα)	4688
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΘΕΟΠΗ: Ἡ σκέψη (ποίημα)	4198
— «Ἑλλάδα» (ποίημα)	4418
ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΣ: «Νέα καταγραφή» (ποίημα)	4422
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Ἀποτέλεσμα ὑψηλῆς εὐαρέσκειας	4772
ΠΛΕΥΡΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Προτεραιότητα ἐνδιαφερόντων	4429
— Τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο ἀπλοποίηση τῆς Κρητικῆς ἱερογλυφικῆς γραφῆς (βιβλιοκριτικὴ)	4472
— Ἡ διαχρονικὴ ἐνότητα τῆς Ἑλληνικῆς	4513
— Ἡ γραφὴ τῶν Μάγας εἶναι Ἑλληνικὴ	4701
POWELL, ENOCH: Ὁ Δυτικὸς Ἄνθρωπος ποτὲ δὲν θὰ φθάσῃ τὴν ἑλληνικὴν σκέψη	4277
ΠΡΕΑΡΗΣ, ΝΙΚΟΣ: Περὶ φύσεως ἀνθρώπου (ποίημα)	4180

— « <i>Ἰδαίῳ Διὶ</i> » (ποίημα)	4356
RENFREW, COLIN: <i>Ἀναζητούμενες κοιτίδες</i> (τῶν Ἰνδοευρωπαίων)	4533
— <i>Ἡ πρώτη γλωσσική διασπορά στὴν Εὐρώπη</i>	4773
ΡΟΖΟΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ: <i>Ὁ κ. Συσκεψιάρχης</i> (διήγημα)	4666
ΣΑΡΑΤΣΗΣ, ΠΑΝΟΣ: <i>Ἀντικέρ</i> (ποίημα)	4792
ΣΑΡΔΕΛΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ: <i>Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ ἑλληνικὴ πεζογραφία</i> (ἐπιστολή)	4188
SEELEY, TH. D. (καὶ LEVIEN, R.A.): <i>Ἡ ἔμφρων κοινωνία τῶν μελισσῶν</i>	4117
«ΣΕΛΛΟΣ»: <i>«Ποιοὶ ἦταν οἱ Φοίνικες;»</i> (ἐπιστολή)	4659
— <i>Τί θὰ καταποντίσει πάλι ἡ ΔΕΗ;</i> (ἐπιστολή)	4725
ΣΙΩΖΟΥ, ΙΩΑΝΝΑ Π.: <i>«Θερμοπυλῶν» συνέχεια</i> (ἐπιστολή)	4105
ΣΠΑΝΙΑΣ, ΝΙΚΟΣ: <i>Μικρὰ ποιήματα</i>	4095
ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, ΜΑΡΩ: <i>168 χρόνια γυναικείας λογοτεχνίας</i>	4191
ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ, ΔΑΜΙΑΝΟΣ Μ.: <i>Ὁ ἀναίσθητος ἐλέφαντας τοῦ ἐπίσημου</i> <i>Φοινικισμοῦ</i> (ἐπιστολή)	4397
— <i>Ὁ κ. Μ. Ἀνδρόνικος, οἱ «παραχωρήσεις» του καὶ τὸ ἀπαραβίαστον</i> <i>τοῦ Φοινικισμοῦ!</i>	4423
— <i>«Δούρειος ἵππος» ἐναντίον τῆς γλώσσας</i> (ἐπιστολή)	4459
— <i>Λοιπὸν, θὰ τὰ «πεθάνουμε» τὰ Ἑλληνικά μας;</i>	4475
ΤΑΓΑΡΗΣ, ΑΧΙΛΛΕΥΣ: <i>Οἱ σύγχρονοι ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ</i> (ἐπιστολή)	4397
— <i>Ὀλυμπιακὰ</i> (ἐπιστολή)	4724
TAGOR, RAB.: <i>Ὀνειροπόληση</i> (ποίημα)	4603
ΤΡΥΦΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΩΤΗΡΗΣ: <i>Μαγιάτικη μυσταγωγία</i> (ποίημα)	4436
ΤΣΑΡΝΑ, ΘΑΛΕΙΑ: <i>Τὸ ἦθος τῶν λέξεων</i>	4399
ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ, ΗΛΙΑΣ Λ.: <i>Τὸ φάσμα σημασιῶν τοῦ Λάβδα</i>	4069
— <i>Τὸ φάσμα σημασιῶν τοῦ Βῆτα</i>	4133
— <i>Τὸ φάσμα σημασιῶν τοῦ Σίγμα</i>	4213
— <i>Τὸ φάσμα σημασιῶν τοῦ Γάμμα. — Μιὰ πρώτη ἀναφορὰ στοὺς κανόνες</i> <i>«κατασκευῆς» τῆς ἑλληνικῆς λέξεως</i>	4279
— <i>Περὶ «ὀνοματοποιίας» καὶ «συμβατικότητας»</i> (τοῦ κ. Γ. Μπαμπινιώτη)	4341
— <i>Οἱ σημασίες τοῦ Ταῦ</i>	4357
— <i>Τὸ /δένδρο/ τοῦ κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτη καὶ τὸ «δένδρο» τῆς</i> <i>Ἑλληνικῆς Γλώσσας</i>	4406
— <i>Ἀνάλυση τῆς λέξεως «Δύναμις»</i>	4469
— <i>«Μουσεῖα Λόγων»</i>	4561
— <i>Φθόγγοι σημασιῶν καὶ γράμματα: Μ, Ν. — Καὶ πάλι</i> <i>ἡ «συμβατικότητα»</i>	4613
— <i>Περὶ «Ἑλλήνων» καὶ «Μακεδόνων»</i>	4644
— <i>Ἡ «ἀποκρυπτογράφηση» τῶν ἑλληνικῶν φωνηέντων (Α, Ε, Ο)</i>	4677
— <i>Τὰ φωνήεντα Η, Ι, Υ</i>	4742
ΤΣΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: <i>Τὰ αὐθαίρετα</i> (ποίημα)	4198
— <i>Μνήμες</i> (ποίημα)	4478
— <i>Σκλάβοι καὶ δυνάστες</i> (ποίημα)	4555
ΧΑΡΙΤΟΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ: <i>Προσφυγή</i> (ποίημα)	4428
ΧΡΟΝΗΣ, ΧΑΡΗΣ: <i>Χάι-Κάι</i> (ποίημα)	4196
— <i>Πόρτες χωρὶς κλειδιά</i> (ποίημα)	4448
ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ, ΚΥΠΡΟΣ: <i>Ὁ ἐπιληπτικὸς</i> (διήγημα)	4327
ΧΡΥΣΟΧΟΟΥ, ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ: <i>Τὸν παλιὸ καλὸ καιρὸ</i> (διήγημα)	4599
ΨΑΡΡΟΥ-ΛΙΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ: <i>Τοῦτο τὸ δρόμο διάλεξα</i> (ποίημα)	4726
ΨΥΧΟΓΙΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: <i>Τροπικὸ ἐπίρρημα καὶ ἀντικείμενο</i> (ἐπιστολή)	4725

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ (βιβλιοκρισίες)

- Χρήστος Γιανναράς, Massimo Cacciari, Βασ. Ι. Λαζανάς, "Ελλη Νεζερίτη, Τάκης Γιαννόπουλος, 'Αντ. Κοντομηνάς, Κατερίνα Γαρδικιώτου-Κοΐνη, Σοφία Βεκράκου-Φωτοπούλου, Κατίνα Τσατσαρωνάκη-Χριστοδούλου, Μαίρη Τρανάκα 4127
- 'Αριστοτέλης Θ. Νικολαΐδης, Pierre Emmanuel, "Ερση Λάγκε, Melissanthi, Χρήστος Γιανναράς, Δημήτρης Κράνης, Νίκος Μοσχολιάς, Δημήτρης Τσινικόπουλος, Παναγιώτης Τσουτάκος, Πότης Κατράκης, Ρούλα Λιάσκου, 'Ιωάννης Στόγιας, Στέργιος Δημούλης, «Διεθνές Κέντρο Φιλοσοφίας», Εὐαγγελία Παπαχρήστου-Πάνου, 'Αλέκος Βασιλείου, 'Ελένη Θεολογίου-Βελισσάρη 4204
- Στέλιος Ράμφος, Gaston Bachelard, Thomas R. Mc Donough, Νικ. Κεχαγιᾶς-Ναίθωνας, Δημ. Α. Κράνης, 'Εταιρεία Λογοτεχνῶν Νοτιοδυτικῆς 'Ελλάδος, Γιώργος Εὐαγγελᾶτος, 'Αρχιμ. 'Ιερόθεος Κιλίφης, Χρήστος Ε. Κατσιγιάννης, Δημήτρης Ι. Καραμβάλης, Γιώργος Τσαλίκης 4270
- Γ. Σεφέρης, Βασ. Ι. Λαζανάς, Βασίλης Κραψίτης, Καίτη Πικούλη, 'Ανδρέας Δενιόζος, Κάρολος Μωραΐτης, Δημοσθένης Ζαδές, Διονύσης Κουλεντιανός, Νανά Μανουσσοπούλου, Κατίνα Βεΐκου-Σεραμέτη, Ζαφείρης Στάλιος, Χρήστος Ν. Κουλούρης 4333
- Μαργαρίτα Καραπάνου, Κώστας Ν. Τριανταφύλλου, Μανώλης Μαρκάκης, Μαρία 'Αργυριάδη, Σωτήρης Δ. Τρυφωνόπουλος, Σήφης Γ. Κόλλιας, Γιώργος Κ. Παππᾶς 4399
- Β.Ε. Ellis, Β. Εὐαγγέλου-Γαζῆς, Μανώλης Μαρκάκης, Δημοσθένης Ζαδές, 'Αναστάσης Ν. Λεβίδης, Βασίλης Λαμνᾶτος, 'Αμαλία Ράπτη-Τρύφωνα, Παῦλος Λάμπρος, Πηνελόπη Μαξίμου, Δημ. Μπογδανόπουλος 4462
- Κ. Μητσάκης, T.S. Eliot, Κώστας Παπαπάνος, Θανάσης Παπαθανασόπουλος, Ρούλα Πάλιου-Χαραλαμπίδου, Εὐγενία Γερολυμάτου, Τερέζα Σειραδάκη, Παναγιώτης Σταύρακας, Δημήτρης Νικορέτζος, Γιολάντα Βολοβίνη-Μαζμανίδη, Γιώργος Πεφάνης, 'Αγγελική Παυλοπούλου, Κατίνα Γιαννάκη-Παπαστυλιανού, Βενιζέλος Χριστοφορίδης, Ρούλα Λιάσκου 4530
- 'Ιωάννης Ρ. Πανέρης, Κωνσταντίνος Τομόπουλος, Γ.Δ. Χουρμουζιάδης, 'Επίκουρος, Κύπρος Χρυσάνθης, Γιώργος Γεράκης, Δημοσθένης Ζαδές, Πόπη 'Αντωνίου-Σφαλαγκάκου, Γιάννης Μασμανίδης, Κανελλίτσα Πασχαλέρη, Γιώργος Πετρόπουλος, Φαίδωνας Θεοφίλου, 'Αθανάσιος Μακρῆς, 'Ελευθερία Μαυρίδου, Γιολάντα Βολοβίνη-Μαζμανίδη, Σταῦρος Μελισσινός, Λούλα Δ. Κωνσταντινίδου, 'Αλκη Τσελέντη, Πετρούλα 'Αλεξ. Παναγιωτίδη 4604
- 'Αγησίλαος Ντόκας, Πᾶνος 'Αδαμόπουλος, Γιάννης Κουβαράς, Πότης Κατράκης, Χρυσούλα Τσικριτζῆ-Κατσιανάκη, 'Ηλίας Λαδιάς, Χ.Δ. Καλαϊτζίδης, Θεόπη Παπαδοπούλου, Παναγῆς Λευκαδίτης, Μαρίνα Ζωγράφου, «Βδελυκλέων» (Μελισσινός) 4670
- Γεώργιος Καραγκούνης, Δημοσθένης Γεωργοβασίλης, Δ. Μπογδανόπουλος, Κλεομένης Κουτσούκης, 'Αλέκος Χρυσοστομίδης, Γιάννης Τζανῆς, Κωνσταντίνος Μ. Καλλίας, Λουκία 'Αραπίδου, Νίκος Γαλάζης, Σόνια Πυλорώφ-Σωτηρούδη, Θεανώ Παπάζογλου-Μάργαρη, 'Αγγελική Παυλοπούλου, Πέλλα Μπακαγιάννη, Βενιζέλος Χριστοφορίδης, Πετρούλα 'Αλεξ. Παναγιωτίδη 4732
- 'Ελένη 'Αγγελῆ, Στέλιος Ράμφος, «Πλάτων», «Πολυφωνία γιά τὸν Δ.Π. Παπαδίτσα», Νίκος 'Ανώγης, Μαργαρίτα Ψαρροῦ-Λιατοπούλου, Σόνια Πυλорώφ-Σωτηρούδη, Δέσποινα Πολυχρονίδου, Πότης Κατράκης, Βασίλης Κατσαβός, Μαίρη Λαμπροπούλου-Καραμήτσου, Γιάννης-'Ανδρέας Βλάχος, Τάκης Νατσούλης, Νίκος Μαυροκέφαλος, Νίκος Βασιλάκης 4805